

nikdy neprešlo žiadnou jazykovou korektúrou

Príbehy poprepletané vcelku

Trenčianske Teplice 1933

Milan Kalíš

Vážený čitateľ,

ďakujem, že si otvoril **Príbehy poprepletané vcelku Trenčianske Teplice 1933**.

Každý túži zanechať nejakú stopu za určitou časťou života, preto som napísal **Príbehy**. Písal som rýchlo, dielko vzniklo vo februári 2005.

Predtým som veľa čítal, pozoroval a dostalo sa mi do rúk veľa gýču, opakujúce sa témy, rovnaké zápletky bez zmyslu (iba na prvý pohľad).

Priznám sa, chcel som napísať skutočnú knihu, ale stál som pred problémom: všetky príbehy, ktoré som poznal, videl, precítil sa zdali byť až príliš obyčajné (lebo som si to myslel pod nátlakom výnimočnosti našej spoločnosti). Zrazu som pochopil, čo mnohí pochopili: medzi nami je primálo rešpektu a spenia, ak nebudeme kombinovať, ak nebudeme zbierať malé výnimočnosti.

Sú však ľudia, ktorí sú natoľko arogantní a slepí sami k sebe... Napríklad Jozef, úvodná postava, najgýčovitejšia zo všetkých. Pravda, kto potrebuje ďalšiu obyčajnú postavu, ktorú môžeš nájsť všade?

Ľudia ako Jozef ignorujú ľudí, ich lásku, ich utrpenie a tak môžu byť *naozaj* výnimoční. Kde niet iných, tam jestvuje brutálna výnimočnosť bez odkazu, bez poučenia a *napredovania*.

Jozef je zodpovedný za svoju bolesť, zveličuje ju v duši. Ale aj tak nevznikla len kvôli nemu samému, čo však neznižuje stupeň jeho viny. Bolesť v sebaľútosti je hádam stále najčastejšia ľudská droga. Iba nanešťastie!?

Každý nový príbeh v knihe sa dá porovnať s Jozefom príbehom. (Jeho súženie vyzerá pri každom novom trápení trápnejšie a trápnejšie!?) Môžeme povedať, všetky nové príbehy sa postupne čoraz viac dostávajú do opozície s jeho trápením, až všetko vyvrcholí v Zuzke alebo v rómskych deťoch.

Rómske deti sú nevinné v trápení, a napriek tomu je ich život súdom bez akéhokoľvek zmysluplného obvinenia. Zatiaľ čo Jozef si každý deň vykonštruuje to najlepšie obvinenie... On sám je procesom.

Zatiaľ čo v Jozefovi je sebaľútosť nástrojom vysporiadania sa s realitou, v rómskych deťoch sa stáva formujúcim prvkom osobnosti až natoľko, že sa môže stať celou realitou. Tak koľko ľudí je chodiacim utrpením, pretože v detstve nedostali šancu pochodovať proti procesu modernej spoločnosti úprimným detským šťastím?

No, dajú sa ľudské tragédie vôbec porovnať?

Príbeh Zuzky je najrozšírenejší, z určitej časti si za všetko môže sama... Či už verí, že ťažká choroba je trest alebo náhoda - alebo genetické predurčenie.

Že by Zuzka mala z Jozefa polovičku a z rómskych detí ďalšiu polovičku?

Nemyslím si, že táto kniha príbehov porovnáva iba ľudské trápenia... Každé zjednodušenie ľudského trápenia (alebo šťastia) patrí síce k základným ľudským pravidlám hry, táto kniha však nie je ani morálna, ani kresťanská či liberálna.

Nakoniec, sú to iba príbehy, ty možno poznáš lepšie. Na rozdiel od dnešnej materiálnej a gýčovej spoločnosti sú to však aspoň príbehy, ktoré sa nesnažia byť „pravidlami spoločnosti“.

Ak budeš pochybovať o tom, čo je vlastne pointa knihy, radšej sa spýtaj či si Jozefom alebo rómskym dieťaťom – alebo Zuzkou. Dúfam v pozitívnu konfrontáciu, to by mala byť moja pointa.

(A kto dokáže posúdiť, ktorý príbeh je najlepší, ak sú všetky „pravdivé“? Boh alebo čitateľ?)

S pozdravom,
Milan Kališ

Príbehy v celku:

Jozef, Magda, Krčmár a Krčmárová žena, Patrícia a Pavol, Katka a Janko, Zuza a Vlado, Až príliš precítaná rozprávka pre malé deti v dospeljej duši?, Náčrt: Jozef, jeho brat a Magda II.

Slnčné lúče pomaly padali za obeť oblačnosti, no i napriek tomu ešte zopár jesenných lúčov, pravda, len znenazdajky, dopadalo na tvár cestujúceho s neodškriepiteľnou charizmou. Muž s ryšavými vlasmi menom Jozef, učiteľ histórie a literatúry cestoval z Bratislavy do Trenčianskej Teplej, kde mal prestúpiť na malý elektrický vlak, smerujúci do kúpeľného a malebného mestečka Trenčianskych Teplíc. Okolnosti, ktoré ho priviedli na osamelý a izolovaný pobyt v mestečku, boli v jeho okolí tajomstvom, ale iba navonok. Skutočnosť sa mladému dvadsaťsedem ročnému učiteľovi vypomstila a nahlodala jeho presvedčenie o výnimočnosti mladého človeka : žil s presvedčením „mám v sebe toľko krásneho a toľko zapamätaniahodného“, len nikto netúžil po jeho vnútri ako po zaujímavom koni na skrotenie a osedlanie. Teda okrem jeho rodiny, no toho si často mladý človek neváži. Ako mnohí, dopustil sa chyby, neustále sa opakujúcej : začal sa zahrávať s morálkou, hodnotami a napádaním zmyslu spoločnosti ako takého, v čom však, ako sa ukázalo neskôr, nemal kde smerovať. Vo svojom vedomí si úpadok svojich hodnôt a dobrej výchovy, sprevádzajúcich jeho učiteľský krčmový život, obhajoval nasledovne :

„Chcem sa stať spisovateľom a tak musím pozorovať ľudí, musím sa učiť spoznávať masy, ktoré žijú medzi nami. Ide o to byť k nim čo najbližšie...“

Samozrejme, raz za čas si vyčítal svoje klamstvá a ilúziu o veľkosti a vlastnej dôležitosti, ale keďže sa nenaučil žiť pre nič viac ako pre ilúziu o veľkosti, voľky – nevoľky sa vracal do malej bratislavskej krčmičky, kde často až príliš obyčajne prepil celú výplatu.

Pil od dvadsiatich rokov, ešte od študentských čias (študoval v Prahe na Karlovej Univerzite). Vtedy začal viacmenej z ničnerobenia a z presvedčenia, že svet je gombička. Peniaze na štúdium dostával mesačne od otca, ktorý ho miloval a veril mu rovnako ako staršiemu synovi. Ten sa stal lekárom a rýchlo si vybudoval dobré meno poctivosťou, úprimným prístupom a dodržiavaním svätej monogamie.

Jozef, hoci rozhladený a bez pochyb sčítaný, nedokázal rozvíť spoločenský talent a zopár iskier, zopár románikov, ktoré mal, nepostačovali na rozbitie dutej steny v jeho duši, nevyužil ich na obrat v myslení a v žití. Svet pravidelne hodnotil až príliš zo svojho pohľadu, porovnával sa s inými ľuďmi akoby stál na piedestáli, často si nevedomujúc, kam sa prepadol. Ak sa niekedy dostavila depresia, zmietla ho zo stola ešte rýchlejšie ako alkohol. Vtedy si všetko uvedomil, sľúbil si : prestanem piť, začnem viac čítať, začnem konečne písať... Veď milujem predsa aspoň deti, ktoré učím... No v okamihu, keď mal možnosť spochybniť pravdu a nadhľad na seba samého, využil ho.

Jeho nečinnosť, ak opomenieme povinné odučenie zopár hodín histórie a literatúry, ho zabíjala a ničila, on však žil v sne neukojeného básnika – ibaže bez básní a bez príbehov. Často, keď zaspával, myslel na veľa príbehov, na veľa krásnych melódii, ktoré mal v sebe, no alkohol a cigarety z neho vysávali všetku potencionálnu tvorčiu energiu.

Úpadok nečakal na jeho prebratie, fyzická schránka, pomaly si zvykajúca na dennodenne stúpajúce dávky alkoholu, nemala zľutovania.

Ale niekedy sa v ňom predsa ešte našla schopnosť byť dobrým, múdrom, milovaniahodným, najmä ak mohol deťom prednášať o obľúbených autoroch.

Krutou pravdou nech zostane:

Nuž, vtedy, počas jeho najlepších prednášok o Dostojevskom, Tolstojovi, Gogoľovi, Turgenjevovi sa vžíval do úlohy, ktorá definovala jeho chorobu viac ako všetky predchádzajúce vety : on veril... on sa vciťoval do prednášok, akoby hovoril o sebe, predstavoval si, že hovorí o sebe, cítil sa tak, aj keď bol dostatočne inteligentný na to, aby sa udržoval v zbytkovej realite – „viem, ja viem, len sa hrám s predstavami, ale aké je to krásne!“

Ďalší rok ubehol znovu rýchlejšie a on sa od dvadsiatich rokov v podstate nikam duševne neposunul. Poznal rovnakých spisovateľov, rovnaké ženy, rovnakých mužov. Poznal? Jeho chápanie iných sa stalo natoľko podozrivým, že hoci väčšinu času presedel v jednej z mnohých krčmičiek, v ktorých išlo majiteľovi len o zárobok s anonymnými robotníkmi, presedel s menej vzdelanými, aby nemusel bojovať, aby mal pocit: som nad nimi („nad plebsom“ – ako si sám hovoril) pri jalovom a zbytočnom komentovaní reality, politickej i filozofickej, hoci ich poznal, všetky ich výrazy, slová nenávisť, slová opovrhnutia, odmietal si priznať : to je skupinka ľudí, ku ktorej patrí, ktorej venujem svoj životný čas, svoje trápenie i nazeranie na svet.

A robotníci, malí, veľkí, lepší aj horší, ho mali nesmierne radi – vážili si jeho prítomnosť : „konečne s nami sedí niekto z vyššej vrstvy, konečne niekto nerobí rozdiely“.

Niet však žiadneho dišputu o určitých pocitoch v alkoholických myšliach menej vzdelaných o odmietaní Jozefa, najmä ak raz za čas chýbal, čo sa stávalo čoraz menej. Vtedy ho skupinka rada ohovárala, rada sa venovala jeho alkoholizmu, beznádeji, chorobe, zbytočnosti.

Ak on v mysli často nazýval robotníkov „neschopní vlastného názoru, ktorý by niekam mohol plynúť“, ak ich nazýval egoistickým a márnotravným organizmom ihneď ako má prostriedky na to, aby márnotravným bol, oni o ňom vedeli čoraz viac, čo si on – ako *inteligentný* a sčítaný odmietal priznať.

Krčmár, tučný a životom naučený prežívať v prispôsobovaní sa skupinkám, ktoré ho v jeho podniku živili, mohol často počuť na margo jedného z jeho najlepších a najvzdelanejších zákazníkov :

- Pije s nami len preto, lebo nemá s kým iným...
- Videli ste ako sa na nás včera pozeral ?
- Podobáme sa viac, ako si je schopný pripustiť...

Krčmár, pôvodom Žid, ktorý zdedil podnik po otcovi, si často musel vypočuť :

- Ak by nemal otca Žida, nemal by ani vzdelanie... a možno by nepil ani s nami.

Jozef pil často na dlh, často sa pozeral do očí krčmárovi, a i keď krčmár nenávidel pitie na dohodu, jemu rád vyhovel. Niekde hlboko v duši ticho uznával jeho otca, starého dobrého právnika, a neodoprel si často výzvu v mysli : veď sme Židia, doparoma... A hoci ho naozaj niekedy ľutoval a často myslel na to, že by mal po veľkých i menších bratislavských uličkách informovať jeho otca, radšej vždy nechal zvíťaziť v sebe slová úspešného krčmárskeho podnikateľa :

- Vždy platí, málokedy kľaje, málokedy zaspí, málokedy robí neplechu... Ja si takých zákazníkov vyháňať z krámu nebudem.

Ale nie všetko bolo také ružové, ako si snažil nahovoriť v obhajobe podnikateľského plánu krčmár. Jozef si často musel požičiavať peniaze na pitie od priateľského, ale

inak izolovaného a trochu zakomplexovaného kolegu, ktorý ho mal v základe samotárskych citov rád, aj preto, že predsa len z časti veril Jozefovým uisteniam : „len na knihy, veď vieš, je to moja zbabelá úchylka... Dvadsať kníh za mesiac... To nám aspoň nikto nezoberie. Veď vieš, hneď z výplaty ti vrátim.“ Hoci kolega čo to tušil... (On pil iba v piatok.) A vždy, keď sa ho spýtal, kam teda dáva svoj plat a prečo si častejšie musí požičiavať od neho „ako od svojej duše a učiteľského začiatočníckeho platu“, Jozef ho ubezpečoval :

- Vieš, knihy sú mojim trestom... Ale ja sa trestám rád... A ešte k tomu ten môj byt... je drahý... Bývať priamo v centre... Ja viem, nemusel by som... ale chcem dokázať otcovi... A keď ty si môj jediný skutočný priateľ, – a mal veru pravdu, často sa spolu rozprávali ako opustení muži, len zabudol kolegu oboznámiť so skutočným stavom vecí. V jeho dvojakej a alkoholom obrusovanej morálke si nechal polovičku nájmu platiť otcom, pričom otec ešte vždy zaplatil s láskou a s vierou : „môj syn... nech si radšej číta a vzdeláva sa... veď raz bude možno riaditeľom gymnázia, kontakty by na to boli.“

Nuž, a čo sa týka kníh, zväčša mu na ne s pocitom veľkosti staršieho požičiaval brat. A čo je horšie, ako to už býva zvykom v mysliach vzdelaných na rázcestí, Jozef si všetko uvedomoval do najmenších podrobností a musel vynaložiť nesmiernu duševnú snahu, aby potlačil výčitky svedomia, aby sa dokázal „dostať nad vec, veď peniaze sú len peniaze a život takým smutno jednoduchým...“

Áno, žil v neskutočnej obhajobe: toto je moja odpoveď svetu, som vlastne malý hrdina, jeden z mála, ktorý dokáže bojovať so svetom, so samotou a výčítkami, hľadajúc ešte nejakú odpoveď, pozorujúc ľudí, aby duša spoznala všetky tie Bohom opustené charaktery, ktoré nehľadajú nič viac ako slová : ten má tamto, sviňa, a tamten zasa hento, hlupák...“

Bolo len otázkou času, kedy sa dostane na scestie, z ktorého sa bude hľadať únik a záchrana nad ľudské sily jedného uvedomelého jedinca, lebo niet ľahšieho ústupku ako spochybniť uvedomenie jedinca v každej duševnej chorobe. Pravda, ak už dávno nestál na scestí...

Aby sme začali od začiatku, Jozefovi *pomohla* bývala priateľka, dcéra továrnik, s relatívne podobným osudom ako on sám, žena závislá na ópiu, na mužoch a najmä na sebe samej. Ako väčšina príťažlivých a osudových žien, čakala od života viac ako mohla dostať, čítala príliš veľa kníh a až záhadne priveľa z prečítaných kníh si vysvetľovala vo svoj prospech, teda v mnohých osudových ženských postavách videla samú seba bez toho, aby si všimla ich večný boj. Ona si ho vlastne všimla až pozoruhodne presne, ale zamenila si ho za niečo veľké, neopísateľne veľké, čo si zaslúži obdiv a nasledovanie v každom možnom ohľade.

Skutočne výnimočnú ženu z nej *vyrobil* jej otec, veľkým venom, menom a postavením v spoločnosti. Je len veľmi ťažké a v podstate zbytočné zamýšľať sa nad tým, čo by z nej bolo, ak by vyrastala v priemernej rodine a bola by odkázaná vyrovnáť sa s prežitím, s krutosťou a zároveň s príťažlivosťou obyčajného života sama – oveľa skôr.

Nuž, ako väčšina dcér z dobrých rodín, s dobrou výchovou, informáciami, kontaktmi čoskoro nadobudla dojem o „určitejšej spoločenskej vyvolenosti“.

Jozef sa s ňou stretol na vrchole jej vyvolenosti na vysokej škole v Prahe – len pohľadom. Študovala právo a neskôr praxovala v Bratislave vo firmičke Jozefovho otca, Ferdinadna Króna, pričom prax jej ústne zajedal jej otec, Ezechiel Junn.

Meno príťažlivej dcéry továrniku znelo Magdaléna a mohlo sa ľahko spojiť s jej modrými očami, výraznými lícnymi kosťami, s pýchou obdareným poprsím, zadnicou, ktorej menovateľom mohol byť pohľad väčšiny mužov, no opisne sa zadnica niesla skôr v duchu skvostného jabĺčka pred absolútnym dozretím.

Aj Magdaléna si všimla Jozefa už pred jej praxou u jeho otca, zaujal ju ľahkou ignoranciou, známou zo správania dobre zaopatrených detí. Nikdy ju však neoslovil, nepristavil sa pri nej a ona nemala dôvod ani potrebu prihovárať sa k mužom ako prvá.

Ich prvý bližší kontakt sa začal až potom, čo Ezechiel poprosil Ferdinanda, či by niektorý z jeho synov nemohol odprevádzať jeho dcéru domov, do jedného z luxusných bytov v centre mesta, aby náhodou nevzniklo neželané oslovenie mladíka z nižších vrstiev, pretože *čert nikdy nespí*.

Ferdinand rád vyhovel, a keďže starší syn si medzitým našiel priateľku, ktorú mu otec odobril, poprosil Jozefa. Dialógy Jozefa a Magdalény sa niesli v intelektuálnom duchu dvoch ľudí, ktorý sa jeden druhému snažia dokázať : som na výške a rozprávam sa s tebou, lebo musím.

Dialógy medzi Jozefom a Magdalénou, s prepáčením, preskočíme, veď podobných dialógov bolo a ešte bude v každej vrstve, v každom čase a počasí ešte veľmi veľa. No, dôležitý bol výsledok a ten znel v plynutí času : zamilovali sa do seba, vnímajúc pozorne s kým majú dočinenia.

Ich vzťah trval niečo vyše troch rokov, bol plný napätia a v neskoršom štádiu aj vysedávania v tých najakademickejších bratislavských krčmičkách, keďže zhodou náhod obaja prestúpili z KU v Prahe na UK v Bratislave za výdatnej pomoci rodičov (nezavisle na sebe pre rovnakú príčinu : „mladícku aroganciu a nadradenosť, namyslenosť intelektu“ – to boli ich spoločné slová).

Obaja si mohli užívať života v telách a dušiach dospelých detí. Neuvedomujúc si silu a vznik psychickej závislosti na tichom obdive kolektívu, spadli do jamy levovej sebaobdivu skôr, ako stihli dospieť (aspoň finančne).

Jozef spolu s Magdalénou študovali o jeden rok dlhšie. Magdaléna medzitým spoznala jednu z najdekadetnejších bratislavských medzivojnových skupín intelektuálov, ktorí hlásali : „teraz nám zostáva už iba žiť ako sa najlepšie dá“. Väčšina z dotyčných študentov zväčša čerpala prostriedky od rodičov a Magdaléna, plná informácií a presvedčenia „našla som môj životný názor aj medzi inými“ vstúpila do kolotoča bezsenných nocí, ópia, skúšania partnerov ako vrcholu nadsexuálneho priateľstva a zbytočného rozoberania sveta, otázok a ničnerobenia. Jozef zaostával len z toho hľadiska, že odmietal ópium. Jeho súdnosť a strach o seba samého mu vtedy zabránila vydať sa na cestu sebaničenia medzi *rozumnými a zabezpečenými*. Druhou pravdou však mohlo byť iné črtajúce sa vysvetlenie : medzi (pováčšine) mužmi nenašiel takú odozvu, taký obdiv, tým aj sebaobdiv ako Magdaléna, najmä čo sa týka názorov.

Nakoniec ako zaznelo veľakrát v ničivej skupinke :

- Rozumných mužov môžeš stretnúť vlastne všade, ale ženy ako si ty, Magdaléna, no, to je už ťažšie...

Práve skupinka bola najdôležitejším faktorom v odcudzení sa mladého páru. Očarenie Magdaléne zakrylo pravdu, zatiaľ čo v Jozefovi sklamanie a chcenie, nútenie byť obdivovaný tak ako vo svojej starej filozofickej skupinke, ešte viac zveladilo náhľad na pravdu „o ničote tých nafúknutých idiotov.“

Netrvalo dlho, Jozef sa rozišiel s Magdalénou a snažil sa vrátiť k vysedávaniu so starou skupinkou. Problém bol len v tom, že väčšina z jeho starých spoluštudentov

medzičasom dokončila štúdium a Jozef sa ocitol v izolácii. Medzi nových ľudí sa mu nechcelo, cítil by sa medzi nimi *akosi neúspešne*... Veru, vtedy ho po prvý raz navštívil veľmi nepríjemný pocit : „nie som náhodou len taký zbytočný, trochu rozumný márnotrtník ?“

Ak mal niekedy veľkú šancu zvrátiť priebeh úpadku a stratu osobnosti, po ktorej vždy túžil, naskytla sa mu najskôr v tom čase. A dokonca, chvíľu sa aj zdalo, že sa poučil : „Tí intelektuáli ma niečím veľmi vystrašili...“ Je potrebné ale dodať : zároveň ho stále aj niečím priťahovali. Niekedy si totiž vyčítal : asi som nemal takú odvahu ako oni, asi mi niečo chýbalo.

A skutočne : bez alkoholu, bez obdivu barových spoločenských skupiniek sa zrazu cítil osamelejšie, nepotrebnjšie a – zúfalejšie. Snažil sa viac čítať, no keď čítal, často mal depresie : prečo tak nedokážem písať aj ja ?

A hoci sa často priblížil k pravde : asi... asi by som mal žiť skutočný život... ale... ale ako by som mal bojovať o prežitie ? To mám odísť od otca ? Asi by som mal... Ale ja neviem, čo potom so mnou bude ? – nedokázal, neodhodlal sa zájsť ďalej.

No, a ako to už často býva, dôležitej úlohy sa zas a znova ujala Magdaléna. V jeden, pre ľudstvo inak nie veľmi podstatný deň, presnejšie v pondelok tretieho týždňa v auguste 1932, Jozef niesol sťažka pocity odcudzenia a márnotrtnosti, prechádzal sa sám v bratislavských uličkách, zväčša sa vyhýbajúc očnému kontaktu s ľuďmi. Zhrbený, výrazne zahľadený sám do seba, rozoberal osudy jeho prarodičov, rodičov – a pýtal sa : čaká ma to isté ? Dostatok všetkého a pritom... nedostatok poznania sveta, nedostatok vedenia kam smerujeme a čo chceme ?

- Jozef ? – ozval sa príjemne nevýrazný a zľahka zachrípnutý hlas ženy. Bola to Magdaléna. Ak vtedy Jozef nechcel niekoho počuť... Otočil sa, pootvoril oči a preblesla mu myslou myšlienka : nie... najradšej by som ušiel. Nemal chuť spomínať, bojovať sám so sebou. A pritom vlastne nič iné ani nerobil.

- Jozef... – Magdaléna stála o päť krokov vzdialená od Jozefa, oči podliate krvou, pod očami výrazné priehlbiny, stopy po mnohých nihilistických fyzických orgiách. Jozef si ihneď povšimol malú zmenu jej fyzického vzhľadu.

- Nemáš čas ? Ja... Sám Boh mi ťa zoslal. Myslela som na teba a ajhľa, si tu, predo mnou, živý... a... Vôbec si sa nezmenil.

Jozef sa zľahka pousmial.

- Áno, zvláštna náhoda...

- Nie si rád, že ma vidíš ?

Jozef podišiel bližšie k Magdaléne. Pozrel sa jej hlboko do očí.

- Vyzeráš... zvláštne, Magda...

Ich vzťah, zrejme dôsledkom ich mladického poznania a akejsi nedefinovateľnej naivnosti trpel vždy na veľkú úprimnosť - ako by si neustále potrebovali dokazovať: nemáme sa na čo hrať.

- Ach, ja viem, Jozef. Ja viem... Ved' vieš... ten život... – tentoraz sa zľahka usmiala Magdaléna, tým odhalila (na zaradenie do vrstvy) prekvapivo žlté zuby.

Jozef si pomyslel: nikdy ich nemala až také žlté, ale nepýtal sa v mysli na dôvody.

Magdaléna vyslovila vetu ako starena, chápujúc strasti a náplň života bez metafor a spodobovania. V jej veku...

- Počul som, že si skončila štúdium.

- Áno, áno... Peter, ech... Peter, nechceš si niekam zájsť? Naozaj, chcela by som sa s tebou porozprávať.

- Nuž, vlastne... Prečo nie ? Rád...

Jozefa k vete viedli dva základné dôvody : nechcel byť neslušný a zároveň – zvláštny stav, zvláštna zmena v tvári bývalej priateľky ho zaujala, čím sa preťali jeho smutné myšlienky.

Náhoda alebo osud chceli, aby nezašli veľmi ďaleko. Našli malú židovskú krčmičku, sotva osem stolov, s výčapom a piatimi ľuďmi pri jednom stole. Krčmička sídlila v rodinnom dome, prízemie krčma, poschodie byt, čo krčme dodávalo domácku a príjemnú atmosféru. A hoci Jozefa zaskočil Magdalénin výber krčmičky, veď ako ju poznal, očakával by iné sadnutie si, rád prijal neviazané a najmä uvoľnené posedenie bez dôvodu obzerať sa „kto sa na mňa pozerá a kto sa pozerá na teba“.

Teraz, keď mal čas a možnosť dôkladne si prezrieť Magdalénu, počas toho ako jej odkladal letnú blúzu na vešiak, všimol si : schudla, líčne kosti jej ešte viac vystúpili, jej farba v tvári trochu vybledla a pohľad získal iný rozmer, hlbší a zároveň v niečom neistejší, boľavejší. Uvedomil si : niečo sa jej muselo stať, ale čo ?

Slušne počkal, čo si vyberie slečna, a potom objednal dve piva. Trochu sa potešil : ani neviem, kedy som s ňou pil pivo.

Chvíľu sa rozprávali o škole. Magdaléna sa nezabudla zmieniť celkom spravodlivo o tom, že štátnu skúšku jej podoprel otec a zároveň dodala : už mi to zopárkrát pripomenul.

Magdaléna dokonca nevynechala otázku: „čo ty, ako sa máš ?“ Otázka ju odbremenila, vypočula si odpoveď, ktorú Jozef zo seba vysúkal ako milú povinnosť, výrazne si odpila a dostala sa k tomu, k čomu chcela :

- Jozef... Je to zlé... Neviem, čo so sebou. Nerozumiem ničomu a nič mi nedáva zmysel.

- Ako to hovoríš ? Čo tým myslíš ? Čo je zlé ?

- Mám záchvaty... Nedokážem spať... Jozef.

- Aké záchvaty ?

- Vieš... Asi sme až moc pili... Nevedela som o veľkom nepriateľovi... Prišlo to samo, celkom samo. Hlúpa, ech, hlúpa... Jozef, súkali sme do seba až priveľa ópia... V noci sa trasiem. Je vo mne nejaký nepriateľ a neustále sa mení... Mení sa.

- Mení sa ?

- Moje myslenie... To ono sa mení. Ráno si poviem... Už nikdy viac a večer... Večer, keď držím v rukách nejakú knižku alebo denník, pochybujem... o všetkom... Zdá sa mi všetko malicherné. A jediné riešenie... je... Vieš, ráno si hovorím... ako môžem spadnúť tak hlboko... A večer si zase hovorím, až teraz som nad vecou... Dostala som sa ďaleko. Len sa pozri vôkol seba ako sa všetci o niečo snažia. O čo sa mám snažiť ja ? Veď už ani láska mi nedáva hlboký zmysel ! Bojím sa, Jozef.

- Ja ti asi nerozumiem.

- Jozef, ako by si aj mohol... ?

Jozef radšej v tichosti obišiel nadržanosť ženy, povedal si : nestojí to za reč, veď má problémy.

- Hovoríš o kľúčoch ?

- Ach, áno, kľče... Tu, chyt' ma, tu... - podala mu ľavú ruku a pravou rukou mu ukázala, kde ju má chytiť. Objal rukou jej biceps, jemne a predsa : cítil skutočné chvenie svalstva. Vystrašene sa pozrel na Magdalénu.

- Ale to asi nie sú kľče...

- Nie, takto sa už chvejem... vlastne stále. V skutku, Jozef... môj strach je väčší a väčší. Je to ako zlý sen. Veľmi túžim žiť ako ostatní... ale ako som povedala... Nahlodáva ma strata... zmyslu, že... hm... – odkašľala si - ... že prečo... mám byť slušná a... Neviem, ak len pre seba...

- Neuveriteľné.

- Áno, asi je to neuveriteľné. A zvrátené.

- A čo práca ?

- Teraz pracujem v kancelárii môjho brata, ale... nie je to nič, čo by stálo za reč. Väčšinou zostávam doma ako chorľavá a precitlivená žena. A ver mi, niekedy sa tak aj cítim.

Jozef si odpil, dlho nepil alkohol, naposledy pred tromi týždňami, takže pivo si vychutnával, napriek ťaživým slovám *starej* priateľky.

- Som rada, že tu so mnou sedíš a počúvaš. Predstav si... Potom všetkom zrazu nemám nikoho... skutočne nikoho, komu by som sa mohla povedať... Celým srdcom som si želala, aby som ťa stretla.

- Naozaj nikoho ? A čo starí priatelia ?

- Starí priatelia ? Jozef... možno si mal pravdu. Oni žijú pre zábavu, nie pre starosti.

Magdaléna zvrátila tvár znovu o čosi viac, prižmúrila oči.

- Ale... je tu ešte niečo... Niečo čo ti musím povedať, niečo, čo ma naozaj ťaží.

Jozefovi sa prehnalo myslou stádo divých koní, srdce mu začalo prudko biť (ako tie divé kone). Ako ju videl, pozoroval jej tvár, cítil jej chvenie, počul jej hlas, nebolo v ňom pochyb : „mám ju stále rád. Ach, ja hlupák, prečo som to všetko dopustil, celých dvanásť mesiacov bez nej a až teraz si dokážem pripustiť ako mi chýbala ?“

Magdaléna pravú ruku silno pritlačila ku stolu, akoby bojovala : mám povedať, nemám povedať... a zhlboka sa nadýchla.

- Včera ma pristihol otec...

Jozef na Magdalénu vypúľil oči, vybuchla v ňom sopka sklamania ešte skôr ako Magdaléna mohla čokoľvek dodať na vysvetlenie.

„Takže to nebude o mne, och, nie, asi nie...“

- Pristihol ? – spýtal sa prekvapene, zvierajúc pohár od piva ako stožiar uzemnenia emócií.

- Áno, áno... Chystali sme sa obedovať, poznáš tie naše nedeľňajšie rodinné obedy. Už ráno som sa cítila zvláštne, boleli ma kĺby, oblievalo ma v tele vlhko... teplo, ťažko sa mi dýchalo. A ja som si myslela, že nejde o nič výnimočné... Veď my ženy niekedy... Nemusím vysvetľovať, Jozef... Zišla som teda dole, do jedálne, sadla som si, Anna nakladala polievku a zrazu to prišlo, najskôr nezvládnuteľné teplo a mravčanie v kolenách, potom výstrel do pravej nohy, do pravej ruky. Stále som bola pri vedomí, ale nemohla som ovplyvňovať správanie môjho tela. Spadla som zo stoličky a začalo mi vykrúcať ruky, aj nohy. Všetci iba stáli zhrozene nado mnou. Pamätám si, Anna sa modlila.

- Pomohol ti vôbec niekto ?

- Po chvíľke si ku mne kľakol brat, a chytil ma za nohy aj ruky. Kľče prestali asi po minúte. Jozef, po minúte ! A aj tak, stále som cítila ako sa chvejem, ako mi drkocú zuby. Jozef, niečo strašné, ako posol z pekla... Ach, Bože, ešte teraz, keď na to myslím...

Magdaléna si odpila z piva, pomaličky, s trasúcou sa rukou, len malý dúšok.

- A ďalej ?

- Otec dal ihneď zavolať lekára...

- Váš rodinný lekár... je... je... stále môj brat... - Jozef prižmúril oči. Ani nevedel prečo, len chcel, aby jeho polootážka pôsobila neisto, aj keď sa brata pýtal na Magdu, vždy keď sa dozvedel, že bol u nich.

- Áno...

- Takže... čo sa stalo !? Povedz.

- Vyšetрил ma v spálni, pred všetkými. Dlho sa mi zamračene pozeral do očí a... Áno, pamätám si ako som sa mu vyhla pohľadom. Po dlhej chvíli skúmania môjho tela, otvárania úst, dýchania, ved' vieš, ved' to poznáš... merania tlaku... sa tvoj brat postavil a... vlastne mi zachránil život.

- Tak čo povedal ?

- No... tvoj brat je charakter... Povedal len... povedal, že si to nevie dobre vysvetliť. Pozrel sa na otca a povedal mu skľúčene : pane, zrejme išlo o sťažka vysvetliteľný záchvat padúcnice. Musím urobiť oveľa viac vyšetrení. Teraz však, s vašim dovolením, zostanem ešte chvíľu pri Vašej dcére... To mu povedal !

- No a ?

- No, a ešte povedal, že potrebujem pokoj, nech všetci odídu. Povedal to tak presvedčivo a zároveň citlivo...

- Áno, áno, určite niečo zistil, všakže ? Poznám ho, poznám.

- Jozef... Tvoj brat je skutočný... džentlmen. Ale načo sa opakovať, he, he... Čakal, pokým odídu, chvíľu bol ticho a... potom sa ma spýtal... V čom je problém, Magdalénka ? No tak, von s tým.

- A ty ?

- Hm, bola som veľmi vyľakaná. Začala som mu rozprávať o skupinke... Povedala som mu všetko, úplne všetko. Priznala som sa mu aká som hlúpa a bláznivá, rozplakala som sa. A vieš čo sa ma potom ešte spýtal ?

Jozef iba zľahka nadvihol obočie.

- Spýtal sa ma, či to bol dôvod prečo... prečo sme... sa... prestali stretávať.

Jozef neveriacky pokrútil hlavou.

- Povedala som mu, že... áno.

- Ale ved' to nebola pravda !

- Jozef... Jozef... ale no tak...

- Hm, a čo ti ešte povedal !?

- Že sa musím kontrolovať... Zakázal mi akékoľvek večierky. „Ach, mali by ste nad sebou zamyslieť slečna, áno, zamyslieť sa nad tým. čo chcete od života“, – snažila sa napodobniť jeho hlas. - „Ešte raz a... upovedomím otca.“

Magdaléne si znovu odpila.

- Myslím, že to nie je zábavné... Magda.

- Nie... prepáč... Len som... to trochu túžila uvoľniť, - nuž, aspoň na chvíľku pôsobila ako malé bezbranné dievčatko.

- Jozef, mám strach, že každú sekundu príde nový záchvat... Večer čo večer mi veľmi chýbajú všetci tí ľudia... aj keď ráno... ich nenávidím !

Jozef nemal ani poňatia ako pekelné Magdaléna bojuje s pivom, ktoré si svojvoľne objednala, hoci vedela *pravdu*. Každým dúškom jej telo posúvalo mašinériu zvráteného života vyššie, ona to cítila, v polovičke piva stratila prehľad o tom, či sa jej telo chveje odporom alebo chcením.

Zrazu od seba pivo odtlačila so slovami :

- Nie, Jozef, viac nemôžem. Musím odísť...

- Ale kam ? A prečo tak náhle ?

- Domov... Jozef, ja viem. Viem... Mala by som z domu odísť, ale teraz mi to otec určite nedovolí. Navštívila som tvojho brata a ten mi odporučil návštevu Karlových Varov aj s platenou zdravotníckou pomocou. Sľúbil mi... Pokúsi sa to naniesť otcovi.

Podme, preč.

Jozef zaplatil, ešte sa chvíľu prechádzali, ale ich čoraz častejšie mlčanie oboch usvedčovalo z myslenia. Pri mlčaní sa však necítili trápne. Poznali sa.

Mlčanie prerušil až Jozef. Po celý čas sa snažil prísť na to ako Magdaléne povedať jednu jedinú vetu. No, bál sa... sám seba, aj jej.

- Mám ťa rád... Magdaléna. Určite to zvládneš...
- Ach, Jozef ?
- Prosím ?
- Jozef, čo je to mať rád... v tomto krutom svete ? Ved' sme ešte iba hlúpe deti. Niečo vieme, ale žiť... Tomu sme sa vysmievali ako... ako Bohovia.
- Čo to hovoríš, ja som ti povedal : mám ťa rád.
- Prestaň Jozef !

Jozef sa pozrel do zeme a smutne pokrútil hlavou.

- Nikdy som ti nerozumel, ale aj tak : mám ťa rád...
- Mohol si sa mi ozvať. Ale ja viem... Tá vaša mužská hrdosť... Ak by si ma mal naozaj rád... našiel by si ma...

(Nuž, a) Opäť mlčali. Až keď zastali pred veľkým podkrovným bytom v centre, blízko Michalskej brány, Jozef sa spýtal ako skutočný starý priateľ slečny v problémoch :

- Nestretneme sa ? Rád budem dúfať, že ti nejako pomôžem aspoň počúvaním.
- Dnes si mi pomohol... Ďakujem, ja... naozaj, Jozef. – vydýchla a ťažko sa nadýchla.
- A... stretnúť sa ? Áno... prečo nie... Môžeme o týždeň... O šieste... Tam v tej krčmičke. Tam ma nikto neuvidí... Tam nechodia naši rodinní priatelia...

Týždeň plynul rýchlo, Jozef často ani nemyslel na stretnutie s Magdalénou. Keď bol sám, opäť sa prepadával do seba, trápil sa ako narcis, uvažoval nad svojou úlohou vo svete, zamýšľal sa nad tým, čo dali svetu filozofovia ako Kant, Spinoza, Platón, Aristoteles, Sokrates. Ak pozoroval obyčajných ľudí, zvyčajne dospel k názoru : veľa toho asi nie. Akoby sa z neho vytrácal aspoň aký-taký nadhľad, tak potrebný pre každého kto sa zamýšľa a nechce skončiť sám v sebe ako otrok bolesti a ničoty.

A tu sa práve dostávame k jadrú problému: alkohol niekedy, najmä deň po výraznom pripití sa, dával Jozefovi ten potrebný nadhľad, akúsi emocionálnu silu pozrieť sa na veci okolo ako skutočný filozof, spisovateľ či básnik. Dával mu silu preklenúť jeho smutnú a nevýraznú osobnosť a obdarovával ho „hudbou večnosti v mojej duši, hudbou krásnych textov tých najlepších filozofov“. To bol jeho pocit, s ktorým bojoval, ktorý si raz obhajoval až do krvi a na druhý deň zase spochybňoval do rovnakej krvi! Niet potom ani divu, že v takom stave nedokázal osloviť žiadnu novú ženu, spoznať žiadnych nových priateľov, ktorí by mu mohli trochu otvoriť oči. Nečudo, že sa radšej vyhýbal pohľadom okoloidúcich. Nepotreboval ich, nepotreboval žiadny iný boj.

Takže nevnímal boj Magdalény tak trochu ako vlastný, ako jeho súčasť !?

Nového pondelku sa dožil s pocitom menejcennosti a slabošstva, čo bolo vyvrcholením stúpajúcej depresie. Zrazu sa nemal o čo oprieť, ak chcel poraziť depresiu. Jediné, čo si odsúhlasil, boli slová zvrátenej nádeje :

- Možno mi zase na chvíľu pomôžu slová Magdalény.

Nemyslel na ňu ako na človeka, ktorého má rád. Nespomenul si na jej trápenie, bolesť a ničotu. Keď kráčal do malej krčmičky, pýtal sa : „v akom stave ju dnes uvidím ?“

Čakal už dobrých desať minút, objavujúc v sebe prvé pochybnosti: „možno nepríde“, a vtedy vstúpil do miestnosti pomenší, dobre oblečený chlapec, odhadom zhruba dvanásť – štrnásťročný.

- Pán Krón ? Pán Jozef Krón ? – spýtal sa chlapec silným, ale stále detským hlasom.
- Tu som.

- Nesiem správu od slečny Junnovej.
- Dobre, - ticho zamrlal Jozef. Jeho sklamanie si dokonca všimli aj štyria muži pri vedľajšom stole.

Chlapec odovzdal list a chvíľu stál pri stole, pokým Jozef pochopil. Vytiahol z nohavíc jednu korunu a podal ju čakajúcemu chlapcovi.

Chlapec, dieťa od susedov, bývajúcich o poschodie nižšie ako Junnovci, schmatol korunu, poďakoval sa a vyparil sa do nekonečných a krásnych bratislavských uličiek.

Jozef pomaly, so zamračeným výrazom otvoril zalepenú správu, ale ešte predtým ako začal čítať, pozrel sa na krčmára a objednal si ďalšie pivo. Čítal :

Drahý Jozef,

s celého srdca sa ospravedlňujem, ale včera som odcestovala na mesiac do kúpeľov v Karlových Varoch. Tvoj brat splnil, o čom sa zmienil. Nahovoril otcovi, že ak nechce, aby sa opakoval ďalší záchvat padúcnice, najlepšie bude, ak odídem čo najskôr. Otec neváhal a dva dni po rozhovore s tvojím bratom zajednal a zaplatil všetko, čo bolo potrebné. Dúfam v skorý návrat. Zatiaľ sa opatruj.

Tvoja Magdaléna

Jozef dočítal, ešte raz sa uškrnul nad slovom padúsnica. Dúfal v jej skorý návrat a... zároveň niečím v sebe, niečím veľmi hlboko ukrytým, dúfal : možno sa nevylieči.

Napomenul sa za takú ohavnú myšlienku. Sám jej nerozumel, ale nevyhnal ju zo seba.

- No čo, chlapče, nepríde ? – ozval sa hromovým hlasom plešatý, inak nie veľmi starý muž spoza stola, kde sedeli ešte traja muži, oblečení v mene nižšej, ale hrdej triedy.

Jozef sa mu pozrel do očí.

- Nie... nepríde...

- Priateľka ?

Jozefovi prešla dušou veta : čo ťa je do toho, ale radšej odpovedal slušne a podrobene. Nenašiel v sebe silu odmietnuť vetu :

- Nie, len známa... len známa.

- No tak si prisadni k nám... Muž a sám... po čakaní na ženu, ktorá nepríde... che... Len si pekne prisadni...

Jozef nemal ani najmenšiu chuť, k priestoru ho viazalo len chcenie dať si ešte jedno pivo.

- Nie, ďakujem... Budem radšej sám.

- No, jasné... Potrebuješ si to urovnať ! Čert aby to vzal.

Chlapi sa potom rozprávali medzi sebou, trochu sa smiali, trochu zvyšovali hlas, trochu búchali do stola. Asi po piatich minútach sa ozval plešatý, s úsmevom človeka, odhodlaného vysmiať sa ťažkej práci robotníka na neďalekej stavbe :

- Majstre, štyri slivovičky a... ešte jednu pre nášho sklamaného mladíka !

Jozef neprotestoval, len sa (akosi) trpkou pousmial na plešatého. Znovu si prečítal Magdaléninu správu.

Krátko potom ako dostal slivovičku sa postavil a prisadol si k mužom. Statočne sa vyrozprával, opisujúc študentský život, občas trochu prifarbuje, občas šetriac seba samého. Ďalšie kolo zaplatil on. Muži, ktorým nebolo dopriate zažiť výšiny a pády

dlhšieho dospievania *akademika*, s obdivom, niekedy so závišťou počúvali Jozefa, ktorý sa nevyhol ani siahodlhému opisu vzťahu so ženou, s ktorou ho už raz videli v krčmičke.

Objednávali sa ďalšie kolá, Jozefa postupne striedali v rozprávaní ostatní... A tak sa Jozef mohol konečne dozvedieť niečo aj o oveľa obyčajnejšom živote ako žijem sám.

Áno, práve nútenie po obdive, tým aj sebaobdive akoby prinútilo Jozefa navštevovať malú a nepodstatnú (z pohľadu smotánky) krčmičku. V nej ešte Jozef mohol pôsobiť ako niekto hodný obdivu. V nej ešte mohol používať svoju vyprchávaciu charizmu príťažlivého a rozumného muža, ktorého sa radi iní pýtali na názor.

Z jednej návštevy boli dve, z dvoch desať, z desiatich sto.

Skutočné problémy s vnútnou a pravdovravnosťou mladého muža nastali niekedy okolo návštevy stopäťdesiat :

Jozef už plných päť posedení nezaplatil krčmárovi, pričom mu už od prvého sľuboval, čestne sa dotýkajúc srdca : nabudúce, naozaj nabudúce.

Muži okolo neho by mu hádam aj požičali, ale ich slová hovorili za všetko :

- Jozef, prepáč, rodina... a ženská... veď to poznáš.

Samému mu bola dlžoba trápna, najmä ráno, keď vstal, no večer si našiel akékoľvek ospravedlnenie a keďže bol, ako vieme, sčítaný a svojim spôsobom mal dar reči, krčmára nakoniec dokázal uchlácholiť, lebo našiel zakaždým v sebe úprimnosť muža, ktorý ešte nikoho v živote nepodviedol.

- No, veď Vy to sám dobre viete, že dlh vyrovnám. Vždy som ho vyrovnal. Poviem Vám pravdu, ešte dva dni a dostanem výplatu... Pozrite, budem úprimný, mohol som vám to povedať aj pred štyrmi dňami... ale akosi... som si myslel, že by ste nesúhlasili...

No v deň, ku ktorému patril Jozefov výrok o riadok vyššie, už krčmár strácal trezlivosť a súhlasil iba cez zaťaté zuby.

- Dobré, dva dni...

Veru, nemohol sa pýšiť veľkým počtom stálych zákazníkov, aby zabudol na to kým je : obchodníkom. Veď holou pravdou zostávalo : živili ho najmä štyria robotníci a Jozef.

Krčmárov problém sa nachádzal viac v jeho mysli ako v realite. Peňazí mal relatívne dostatok, no vždy, keď sa pozeral na svoju ženu a dieťa, mal pocit : akákoľvek istota v mojich rukách musí byť podložená dvakrát. A tak sa stalo, že voči peniazom a zákazníkom si vytvoril paranoju obchodníka – chcem peniaze hneď, inak ma zneužívajú, podvádžajú a využívajú.

Ale ako to už často býva : za paranojou muža sa skrýva veľmi často... žena.

Jozef si bol skutočne istý : dlh vyrovnám. V deň, na ktorý sa vzťahoval sľub o vrátení peňazí, sa rozhodol pre návštevu svojho brata, chcel za ním zájsť hneď ráno, zastaviť sa v jeho ordinácii po ceste do školy, no musel si pripraviť nejakú reč, ukázať mu nejaké knižky, keďže si naozaj raz za čas kúpil aspoň dajakú aj sám (aj to skôr pre to, aby nemal žiadne výčitky). Nakoniec sa rozhodol návštevu odložiť až na poobedie.

Krčmár sa medzitým, na jednom z malých vrcholov paranoje, zveril manželke o dlžobe učiteľa a tá nelenila, vynadala mužovi a postavila ho pred stenu ženského hnevu.

- Ty už si nadobro osprostel, ty si úplný hlupák... Ako môžeš takto hazardovať !? Čo nemáš skúsenosti s pijanmi ? Ak im raz ukážeš dobrú vôľu...

Krčmár, vo vnútri mäkký človek, zväčša hnany *dopredu* svojou ženou, sa nechal znovu raz ovplyvniť a povedal žene všetko a dopodrobna. Všetko, tým myslíme, kto je dlžníkom, jeho meno, postavenie, krátke, ale výstižné informácie o rodine... A možno chcel čert, možno Božia náhoda, žena krčmára bola jednou z pacientiek lekára Króna, áno, áno, brata Jozefa ! A keďže Krón, ako už vieme, patrila medzi drahších, povedzme, noblesnejších lekárov mesta pražského, tým sme sa zároveň dostali aj k povahe, charakteru a snom ženy krčmára, k určitému jej presvedčeniu o postavení v spoločnosti :

Snažila sa obliekať čo najlepšie, navštevovať čo najlepšieho lekára, stretávať sa s ľuďmi z vyšších kruhov, najlepšie bez manžela. Otázka môže znieť, ako sa to mohlo podariť žene obyčajného židovského krčmára ?

Nuž, mala to najhlavnejšie, dobrý pôvod. Otec ju síce v rozčarovaní z partnera vydedil, svoj skutok však čoskoro oľutoval, no ešte nenašiel otcovskú silu priznať si chybu. Chybu si medzitým pri častých vnútorných dialógoch priznala krčmárova žena. Zaľúbila sa do trochu chudobnejšieho Žida, ako sa to niekedy mladým a naivným dievčatám stáva a nedala si svoj výber vyhovoriť. Jej otec mal s dcérou, samozrejme, oveľa vyššie ambície, keďže jej tvár a telo mohli zaujať aj mužov z vyšších kruhov, z vyšších, na aké dosiahol on sám.

Žena, pokým pochopila : mohla som sa mať aj lepšie - „ale... ale aspoň som milovala“, už stihla porodiť jedno dieťa – a návratu do vyššej spoločnosti, snu mladej dospelaj ženy, sa musela vzdať. No nie nadhlo. Šanca sa vyskytla len raz a ona ju dôsledne využila, používajúc ženský cit a čuch pre chytenie sa lana:

Jedného dňa, kedy kráčala po tržnici, hľadajúc niečo na zahryznutie pre dieťa, stretla jedného z jej exctiteľov, exekútora Ivana. Zostala prekvapene stáť, opeknel, dospelosť a jeho práca z neho dokázala vykúzlitiť prítiažlivého muža. Jeho tvár pôsobila ako ošľahaná vetrom – skôr duševne – a oblečenie patrilo oku každej ženy, túžiacej vždy po niečom viac. Ivan sa potešil stretnutiu, neváhal, pozval ženu na raňajšiu kávu, pričom žena odvetila :

- Nevie, či môžem, doma čaká dieťa a manžel... No... tých päť minút... hádam ešte mám...

Zašli do neďalekej kaviarne, priemernej, ale pohodlnej, len dopoly zaplnenej. Ivan objednal kávu a žena mohla začať rozprávať. Muža chválila, ale Ivanovi sa zmenila s úprimnosťou ženy, ktorá by dnes už konala inak:

- Vieš... ak by som si ešte raz mohla vybrať... možno...

- Ach, ja viem... Vidím ti to na očiach...

Namiesto piatich minút strávili spolu dobrú polhodinku, obaja sa vyrozmávali do sýtosti. Ivan nebol veľmi spokojný so ženou, „s ktorou som odsúdený žiť“, považoval ju za mánotratnú a rozmazanú - „ale pochádza z dobrej rodiny a má dobre konexie.“

Ivana priťahoval krčmárova žena práve z titulu jej života, tá obyčajnosť, tá povinnosť bojovať v odpadlisku dejín, žiť obyčajný a priemerný život, áno, práve ten život, ktorý ženu naopak odpuzoval a nútil rozprávať sa s Ivanom.

Začali sa spolu pravidelne stretávať, smiali sa a našli v sebe určité spoločenské zaľúbenie, hoci nebolo pochýb aj o ich duševnej radosi zo spoločných posedení.

Ivan jej dal asi po mesiaci ponuku, cítiac jej neukožené spoločenské vnútro : raz za dva týždne, zvyčajne v piatok, sú v mojom dome príjemné večierky pre dobrú spoločnosť...

Áno, pozýval ju s radosťou muža, ktorý sa mohol cítiť v jej očiach väčším ako bol, na večierky do svojej vily, a žena, hoci matka, hoci manželka sa vždy dokázala uvoľniť, presvedčiť ženskou úprimnosťou manžela o stretnutiach so starými priateľkami. Krčmár, hoci často paranoidný voči vlastným zákazníkom, žene úprimne veril, veril jej láske a oddaniu, pretože si nahováral : starám sa o ňu dobre, má všetko, čo potrebuje, má mňa.

Žena krčmára sa tak mohla oddávať svojmu snu, niekedy aj raz za dva týždne a čuduj sa svete, niekedy práve určitá voľnosť a sloboda z nej robila ešte lepšiu manželku, keďže manžela trochu ľutovala, vďaka čomu si často v duši povedala : nemá cenu mu ísť po krku, on už lepší nebude, ale pokiaľ zarába aspoň dajaké peniaze, je ľahšie ho mať rada takého aký je.

Nuž, a práve na večierkoch exekútora Ivana sa často stretávala s lekárom Krónom, ktorý, nech už bol akýkoľvek čistý charakter, ak zacítil črtajúceho sa pacienta, rád sa pristavil, rád ukazoval svoju intelektuálnu čistotu, rád pôsobil ako vzdelaný a vzorný muž, čo, samozrejme, nesmierne priťahovalo najmä slečny a dámy z vyššej spoločnosti. Pre lekára Króna bolo dostatočnou zárukou, ak exekútor Ivan pozval na večierok akúkoľvek slečnu alebo dámu...

Lekár Krón navštevoval večierky zväčša sám, bez priateľky, ktorú mu odobril jeho otec.

Krčmárova žena, ihneď ako začula v rozprávaní svojho muža meno Krón, nadvihla obočie, a spýtala sa :

- Krón ? Nie je jeho brat náhodou lekárom ?

- No... myslím, že áno...

Žena, hoci muž ešte čosi rozprával, už nepotrebovala vedieť viac. Ako malé dieťa jej otec neustále prízvukoval : „dcérenka, človek, ktorý ti raz zaklame, ti bude klamať už navždy“.

- Už žiadne podrobnosti... – povedala mužovi, spriajúc v mysli plán ako dostať *naše* peniaze späť čo najskôr. Zloba z nej opadla len čo sa dopyčula o mene Krón, vedela: „prepiť za štyri dni štyristo korún je... zázrak... Viem, čo musím urobiť ! Musím mu pomôcť !“.

Mužovi však ako skúsená manipulátorka vo vzťahu radšej nepovedala nič. A muž, nanešťastie, zastal ešte pred slovami, ktorými by vysvetlil žene : „on slúbil, že peniaze dnes vráti.“ Podľa výrazu jej tváre pochopil : „dlžníkom som ja“.

Aj keď, na odhodlaní ženy by už malá informácia zrejme toho veľa nezmenila.

A krčmár, naučený nespochybňovať slová ženy, nemal najmenšieho dôvodu pochybovať : „idem na trh, niečo som zabudla, bude dobrý obed.“ A i keď žena sa obliekla na jednu krátku návštevu trhu bez nadnesenia bravúrne (červené čipkované šaty a jeden z jej najlepších náhrdelníkov dávali vedieť : trh dnes bude plný toreádoriek), v krčmárovi oblečenie a krása šiat nevzbudili veľké podozrenie, veď v jeho mysli vialo : „ach, tie ženy, každá sa raz za čas potrebuje predviesť, aby ostatné srdcia žien pukali závišťou, ale čo, len nech si to vychutná... veď čo už iné máme, nie ?“

Žena sa teda, spokojná s tým ako vyzerá“, vybrala na pomalú obchôdzku po meste, sama, krásna, vnímajúc pohľady slobodných mužov, s čím aspoň sčasti spíňala myšlienky jej manžela, až zastala, plná istoty, „môj muž nebude musieť o ničom vedieť“ v časti Bratislavy menom Staré mesto pred starým viktoriánskym domom, v ktorom sídlila ordinácia pána doktora Króna.

Vyšla na prvé poschodie, zľahka si pridržiavajúc sukňu, pozdravila dvoch dobre oblečených mužov, čakajúcich na vyšetrenie, zaklopala na dvere a prešla si jazykom po perách.

Dvere sa otvorili až na druhé zaklopanie, pričom otvorila mladá, pekná a drobná sestrička. Letargicky sa spýtala :

- Želáte si ?

- Ohláste prosím pani Lehmanovú, v dôvernej záležitosti.

Sestrička si premerala ženu od hlavy po päty veľmi, veľmi rýchlo. Bola novou pracovníčkou, u lekára Króna zarezávala piaty deň. Predchádzajúca sestrička otehotnela, hoci nemala partnera, len prácu a skrytý obdiv k lekárovi Krónovi.

Pán doktor sa - našťastie - znovu zachoval ako džentlmen a zabezpečil sestričke ubytovanie, sľubujúc jej do čistých a priezračných očí - nedávno *zázračne* oplodnených - „raz za týždeň ťa navštívim, nemusíš sa ničoho báť, máš môj sľub muža a lekára“. Obidve sestričky – ženy však mali veľa spoločného : nevinnosť, krásu a židovský pôvod, čo sa odzrkadľovalo na stavbe nosu obidvoch slečien – príjemný malý orlý noštek.

Sestrička privrela dvere, dvaja muži sa nepokojne zahniezdili na stoličkách v čakárni.

- Podťte ďalej, pani Lehmanová, - ozval sa z ordinácie mužný hlas.

Žena vstúpila, práve sa ocitla na vrchole uvedomovania si iskry ženy, o ktorú sa stará, ktorá má čo ponúknuť každému mužovi na prvý pohľad. Poprosila lekára, či by náhodou nemohli prejsť do inej miestnosti. Lekár vyhovel rád ako väčšina mužov rada vyhovie pekným ženám.

Krčmárova žena dlho neotálala a priamo sa zmienila o dlhu jeho brata v podniku jej manžela. Ďalej ešte zvýraznila slová : „viete, lepšie to vyriešiť v tichosti našich dobrých vzťahov s vedomím, že si obaja vážime toho druhého...“ Lekár neváhal ani chvíľku, s kamennou tvárou vyrovnal dlžobu (musel použiť aj peniaze, ktoré mal v pokladni). *Priateľským zovretím* ruky poďakoval žene krčmára za inteligentné a tiché vyriešenie problému.

V skutočnosti na brata veľmi nemyslel, viac mu išlo o meno rodiny. Stále totiž považoval ženu krčmára za ženu nejakého lepšieho podnikateľa, hoci mu Ivan raz povedal : „nič výnimočné, žijú si v priemernom štandarde...“ Ako to už často chodí, ani Ivan nechcel ponížiť iných návštevníkov jeho večierkov tým, že by priamo opísal vrstvu odkiaľ pochádza žena krčmára.

Pani Lehmanová odišla s uspokojeným svedomím a vedomím. Lekár sa vrátil k práci, stále vlastniac kamenný výraz, ktorý prerušilo až láskyplné žmurknutie na sestričku. Patril k mužom, ktorí sa potreboval pred ženami hrať na **ešte niečo viac**, aby si upokojovali vnútorný hlas po svete, ktorý sa už nemusí opakovať. Áno, lekár Krón veru túžil, bez logického záveru, bez všetkého čo vedel o svete, túžil aby si sestrička myslela : možno to bola jeho milienka...

Pretože : robilo mu tak dobre, ak sa mohol cítiť upokojene v predstieranom zle a predstieranej nemorálnosti.

Pani Lehmanová, cítiac zväčšujúci sa pokoj z obdržaných peňazí (takmer päťsto korún), sa pohybovala ako skutočná dáma po najdrahších obchodoch, určených pre dámy úspešných obchodníkov, právnikov, lekárov, všimla si, kto sa na ňu pozerá. Oblievalo ju teplo a tisícky zimomriavok šťastia jej dávali zabudnúť na to, kým je, čo musí, keď si skúšala šaty za stotridsať korún. Šaty sa rozhodla kúpiť až potom, čo do obchodu vstúpil mladý pár, lepšie oblečený ako ona.

Muž chcel kúpiť jeho žene alebo milenke nejaký darček a žena sa páčili práve šaty, ktoré si skúšala pani Lehmanová. Snažila sa počúvať každé ich slovo a o kúpe sa rozhodlo v okamihu, v ktorom mladá žena povedala :

- Hádám si ich nekúpi... Poznáme také paničky, skúšajúce drahé šaty, len aby upokojili nešťastný život, no nie, miláčik ?

Pani Lehmanová prišla domov asi po dvoch hodinách s taškou pod pazuchou. Muž medzitým stihol navariť, stihol prečítať dieťaťu krátku rozprávku o idylickom živote lesných zvieratiek...

Žena našla svoju rodinu sedieť za stolom a jesť, muž krmil dcéru, no vo chvíli, kedy zbadal manželku, sa postavil a ticho, pozerajúc sa na tašku pod pazuchou ženy, povedal :

- Čakali sme ťa skôr...

A pritom si ešte niekoľko minút predtým hovoril : už jej niečo poviem. Nie je zlá žena, ale každý by sa mal kontrolovať a vedieť, kde je jeho miesto.

- Veľmi sa ti miláčik, ospravedlňujem... Vieš... Ako zvyčajne... ach, áno, veď ty vieš... Môj otec mi poslal nejaké peniaze, a ja som neodolala a musela som si kúpiť ďalšie šaty... Vieš, najskôr som si myslela... Kráčam len na trh... Ale nedokázala som odolať...

Nuž, niekedy sú aj muži takí naivní : muž veril žene hádam až šialene, veď nikdy nemal inú, nikdy nemiloval inú, veril jej, aj keď vedel v akom rozporení duše otca sa s ním rozišla. Vždy si povedal :

- Žiadny otec predsa nemôže byť tak zlý, aby sa jeho srdce raz neobmäkčilo.

Ako dobrý človek často vkladal svoju dobrotu do uvažovania iných.

Žena mu ešte dávnejšie vysvetľovala pri kúpe jedných z prvých luxusných šiat : otec mi posielal peniaze ako ospravedlnenie, dvakrát som ich odmietla, ale nakoniec mi poslal dopis :

Prosím odpusť a prijmi môj dar ako zadosťučinenie, ak už nedokážem byť dobrým otcom. Vysvetli to svojmu manželovi, veď viem, stará sa o teba dobre, a prosím, keď nadíde čas, keď nájdem odvahu pozrieť sa vám do očí, budem prvý, kto bude prosiť odpustenie z očí do očí.

Presvedčila ho :

Peniaze mi mesiac čo mesiac prechádzajú do Československej obchodnej banky.

A krčmár, zvyčajne prenechávajúc účtovníctvo žene, v láske a vo vôni ženy našiel istotu - potlačenie obchodníckeho chcenia zájsť do banky spýtať sa, či ho žena náhodou nepodvádza.

Jej otec síce v hĺbke duše odpustil, no ešte sa nezmieril s tým, ako jeho dcéra stráca všetko, čo od nej od detstva vložil, ešte sa jej nedokázal pozrieť do jej tváre, ešte jej nedokázal napísať, urobiť prvý krok pre zblíženie.

Žena manžela vždy pri kúpe ďalších nových a nových šiat uistovala s anjelskou tvárou, uvedomujúc si svoju márnosť : „neboj sa, veď to nie sú tvoje peniaze“.

Pravdou však bolo :

Zvyčajne po nociach, keď vstávala, aby zašla na malú potrebu, potajomky vyťahovala z pokladnice nejaké koruny, pripisovala do knihy dlhov precíznym písmom, pripomínajúcim písmo manžela, nápoje, ktoré nejestvovali. Dobre vedela

podľa rozprávania manžela kto ako pije a kto by si nemusel pamätať. Riskovala len pre svoj život.

Jej výhra, jej šialenstvo sa dovŕšili v okamihoch skúšania si šiat. Pomaly, obozretne sa prišla s ukojeným úsmevom ukázať manželovi a malej, najedenej dcérke.

Manželom prešiel tichý pocit viny :

„Ach, Bože, kedy... kedy jej budem schopný kúpiť také šaty, Bože, kedy !?“

Lekár Krón odchádzal z ordinácie, mysliac viac na ex sestričku ako na svojho brata. Uvedomoval si síce : „chudák, má problém“ - ale nikdy s ním nemal natoľko dobrý a vrelý vzťah, vďaka ktorému by mohol preniknúť do jeho duše a cítiť ju ako tú svoju. Rozhodol sa v plnom nasadení mužskej istoty : mám niečo pre čo sa oplatí žiť - zájsť za ex sestričkou. O ich vzťahu nevedel nikto, úspešne sa im podarilo tajiť milenecké súžitie, len lekár Krón, tušiac o potrebe ženských istôt, uisťoval mladú milenkú, že už čoskoro opustí oficiálnu priateľku, čo nemal v pláne. Oficiálna priateľka, medička, namyslená a životom zatiaľ nepokorená bola bránou do sveta plného akademikov a bezstarostného života, ktorý už nepatril len dospievajúcim, ale i dospelým. Lekára priťahovala dospelácka bezstarostnosť, voľnosť a sloboda. Opovrhoval ľuďmi, bojujúcimi so zmyslom života ako Prométeovia. Také štádium už prekonal, aspoň on si to hovoril, čo najmä predznamenovalo, prečo si duševne nerozumel s bratom. Príčina ich povrchného vzťahu, čím nespochybňujeme ich vzájomnú bratskú lásku, sa vynárala aj zo slabosti pána doktora, ktorá pozostávala z faktu : nikdy nečítal diela veľkých autorov. Tak či onak, ako lekár liečil telá a nie duše, to si hovoril, to bola jeho obhajoba.

Kráčal a ďakoval životu za každý pozdrav ľudí, prechádzajúcich okolo, veď v sebe cítil veľkú silu. „Áno, som lekár, vážte si ma.“ Vždy sa pýtal : ako to, že ľudia nechcú poznať prácu ľudského tela, jeho zloženie... Ako môžu byť takí hlúpi ?

Kráčal a bol na seba hrdý, jeho hrebienok dosahoval príjemného vrcholu. Ani sa nenazdal a stál pred malou bytovkou v jednej z malých ulíc menom Štefániková. Ex sestričke platil malý jednoizbový bytík s výbavou, postačujúcou na prežitie človeka, navyknutého na určitý štandard.

Tešil sa na stretnutie s ňou, no trochu v ňom silneli obavy z otázok: kedy sa rozídete?

Jeho vzťah k dotyčnej tehotnej považoval za určité rozptýlenie a hoci vedel : tehotenstvom sa veľa mení, v jeho vnútri žiadna veľká zmena nenastala.

Zaklopal na dvere, otvorila mu slušne pôsobiaca žena, krv a mlieko, usmiala sa, takmer neodolateľne, on úsmev opätovoľ. Jemne sa pobozkali na líčka, obzrel sa či ich niekto nevidí, len zo zvyku, veď pri hľadaní bytu si dal veľmi záležať na pokojné, nikým nerušené prostredie. Ako každý muž, páchajúci citový zločin, sa potreboval uisťovať : nikto netrpí pre moje hry.

Namieste je otázka, či miloval príťažlivú, jemnú a obetavú slečnu, ktorá ho práve so všetkou počestnosťou pozývala na ďalšiu návštevu, pre ktorú tíklo jej srdce. Lekár Krón si otázku o milovaní položil už zopárkrát, no k priamej odpovedi nedospel. Mal ju rád, bol s ňou radšej ako s oficiálnou priateľkou, najmä pre obskakovanie, najmä pre neskrytý obdiv k jeho osobe. Raz za čas ho prepadla márna vízia pravdy: och, len aby som ju nemal rád pre... pre to ako má ona rada mňa.

No, sediac za jediným prestretým stolom v miestnosti, kde horela malá sviečka, si skutočne vychutnával až neskrotnú vášeň mladej ženy pre otrocké obskakovanie, kŕmenie a občasnú hladenie. Cítil sa ako v siedmom nebi, v ktorom za žiadnych

okolností nepotreboval otázku: čo by som s ňou robil, ak by ma obškakovala deň čo deň ako otrok svojho citu ?

Mladá žena, chtiac-nechtiac, dospela k vedomému presvedčeniu : budem sa o neho snažiť, budem preňho tou najlepšou, budem mu dávať to najlepšie zo svojho vnútra, aby som ho získala. Žil v nej neuveriteľný strach z pôrodu nemanželského dieťaťa, z bastarda. Často si vyčítala, och, ako často :

„Prečo som mu len sľúbila na našu lásku mlčanlivosť a diskretnosť?“

Tak rada by kričala do celého sveta o svojej láske, o obdive k lekárovi, k tomu čo vie, k tomu... k tomu, čo by jej mohol dať...

Lekár Krón si prešiel rukami uspokojene po bruchu, poďakoval a pochválil jedlo, zamľaskal pri pohľade na mladú ženu, chytil ju za driek a pobožkal jej bruško. Nevedel prečo to vlastne urobil, iba tušil : spravím jej tým dobre a sám budem mať radosť z jej šťastnej tváre.

Mladá žena si v návale emócií sama vyzliekla blúzku... Všetko, čo vedela, čo chcela, bolo zrazu potlačené láskou, kde hranice nejestvovali. Sama sa stala túžbou. Sama túžila byť priamo v strede milovania, zachytiť čosi neviditeľné.

„Stojí to zato, znovu a znovu, milovať ho a... aspoň na chvíľku sa cítiť... že sme navždy spolu. Spolu bez hraníc a pochybovania.“

Lekár Krón sa šťastne usmial, odkašľal si, žmurkol na dvakrát, žena sa medzitým prežehnala. Hoci mala židovské korene, stala sa kresťankou. Kresťanstvo jej ponúkalo vieru odpustenia, vieru s nádejou, v židovskom náboženstve také niečo nenašla, židovské náboženstvo bolo pre ňu odjakživa krutým náboženstvom, náboženstvom bez odpustenia, náboženstvom utrpenia a bolesti, cez ktoré mal človek spieť k precíteniu všetkého okolo.

Lekár, ležiaci vedľa nej, jej práve jemne prechádzal rukou po vlasoch, cítil ženskú vôňu, dar žene od prírody. Jemu - naopak - židovské náboženstvo vyhovovalo, našiel v ňom presne to, čo hľadal bez pochybností o zmysle sveta. Viacmenej židovstvo precíťoval z filozofického pohľadu vecí, nikdy sa nezamýšľal, nikdy nepotreboval počuť : kresťanstvo zohralo vo vývoji Európy veľkú a nezanedbateľnú úlohu, vzišlo aj so židovstva, ponúklo nový model... nové vypracovanie chápania sveta v jedincovi - a v niečom predstihlo židovstvo, dokázalo prežiť a získať si stúpencov v boji o prežitie aj vtedy, kedy by zaň dal málokto čo len deravú rímsku korunu.

(Obaja boli natoľko inteligentní - alebo : nikdy nemali chuť ani čas... zatiaľ... dospieť ku hranici rozporov, kto čomu verí, veď nakoniec : ona bola sestrička, on lekár - a zvykli sa počas niekoľkoročnej spolupráce spoločne veriť iba jednému : životu ako prichádza. Najskôr v ordinácii, potom vo vzájomnom očarení a potom...)

Lekár sa už dávnejšie nepristavil pri slovách jeho brata v jednom z ich mála dialógov (čo sa stávalo najmä vtedy, ak sa vyskytol deň s malým počtom pacientov), v ktorých išlo o viac ako iba rozpravu o obyčajnom, opakujúcom sa prežívaní :

- No tak, braček, veď to musíš vidieť... Možno aj s náboženstvami je to rovnako ako s ľuďmi. Čím viac sú skúšané, čím viac postavené pred hrozbu zániku, tým viac si môžu odniesť, poučiť sa a snažiť sa o prežitie, keď... vnímajú tú brutálnu skutočnosť... Ty ako lekár... Mal by si sa niekedy porozprávať s človekom, ktorý cítil blízkosť smrti... Vieš... ak by som sa pre niečo rozhodol študovať medicínu... tak práve pre rozhovory s takými ľuďmi...

Lekár Krón však na tie vety zabúdal, čím viac sa musel o niekoho starať v realite prežitia. A najmä v okamihu plnom vône a istoty: „som milovaný ako už možno nebudem“, ho svet nezaujímal o nič viac ako dážďovku nezaujímajúca vesmír.

No a hoci ho svet nezaujímal, pocítil v sebe potrebu otvoriť sa, zdieľať svoj život s milovanou osobou, či už miloval iba jej lásku alebo aj jej osobnosť, pocítil potrebu vyrozprávať sa, predstaviť svoj deň. Začal rozprávať o pracovnom dni, rozprával o návšteve pani Lehmanovej, o dlhu brata - a konečne : vo chvíli citovej slobody a precítenia samého seba *byť niekým milovaný* sa bratsky nahlas zamyslel nad životom brata:

- Čo sa mu to stalo ? Ako... ako sa mu to stalo ?

- Možno naozaj potrebuje pomoc... - pridala sa mladá žena. Prežívala jeden z tých malých vrcholov vzťahu, v ktorom túžila aby sa jej muž vyrozprával, s hlavou opretou na jeho ramenách. Dospela k presvedčeniu : už nemôžem byť šťastnejšia.

Problémy brata milovaného ju z veľkej časti zaujímali iba do tej miery, do akej túžila, aby si ešte chvíľu mohla opierať hlavu o ramená muža snov.

Ich spoločná idylka trvala ešte niekoľko hodín. Plynuli na vrchole a ich duše z neho nechceli zostúpiť, až zapadanie slnka občerstvilo zmysly muža a on sa rozpomenul na **iné** povinnosti života, ktoré sa stávali povinnosťou so zaťatými zubami.

Žena sa s ním rozlúčila plná dojemov a želania : „Boh daj, aby sa tento deň ešte zopakoval...“ - a s pocitom nenaplnenej osamelosti a opätovného snívania sa zároveň nemohla vyhnúť pravde :

„Znovu ho strácam.“

Lekár Krón sa vo chvíľach, kedy sa vzdaloval od milujúcej, vzdialil aj šťastiu a myšlienkam na milovanú, zrazu v krátkom okamihu pre neho prestala jestvovať, vymazal ju z myšlienok a sústredil sa na oficiálny vzťah, s určitou nechutou a vysloveným nechcením : „no, dúfam, že aspoň dnes ma ušetrí rozoberanie jej veľkého dňa...“ - sa poberal uličkami domov, tento raz ani v najmenšom nevnímajúc ľudí, predchádzajúcich okolo.

Aby sa vyhol predstavám a spomienkam na tvár oficiálne milovanej, začal sa s konečnou platnosťou zaoberať bratom, zamýšľať sa bratsky a ľudsky... Áno, v stave obyčajného ľudského myslenia, bez očarenia, dospel k záveru, ktorého sa sám zľakol :

- Bol som hlupák, celkom slepý, veď ak Magdaléna... trpela ako spadnutý anjel ľudského tela... Kde som mal oči, veď ona mi tajila... Môj brat a ona... Je to celkom zrejmé, celkom jasné...

Počas týchto pozoruhodných myšlienok sa mu podarilo automaticky dostať domov. Chvíľu dokonca cestoval električkou bez hlbšieho uvedomenia si : cestujem a myslím. Jednoducho zažíval celkom praobyčajný stav pracujúceho človeka modernej doby.

Byť pána doktora nepôsobil veľmi honosne, ale spolu s oficiálnou priateľkou sa zhodli: radšej budeme chvíľku bývať obyčajne, aby sme mohli šetriť na dom. Dokonca lekár nelenil a už mal dohodnutú pôžičku s otcom, ktorý mu sľúbil : založím ťa, pokiaľ budem môcť. Zatiaľ sa však - „pre istotu“ - nezmiel o pôžičke pred priateľkou. A priateľka, čuduj sa svete, vykonala veľmi podobný skutok, keď s rovnakým zámerom poprosila o pôžičku - s návratkou - svoju mamu. Na rozdiel od doktora nelenila a ihneď sa mu pochválila, aby „mohol cítiť ako vážne to myslím s naším vzťahom“.

Byť obidvoch nádejných partnerov sa čnel ako maják na ulici Ľudovíta Štúra. Bývali v podnájme na najvyššom poschodí v jednom z najstarších domov, postavenom v roku 1847. Hoci bol takmer najstarší, zároveň patril medzi najlepšie udržiavané.

Lekár práve vchádzal do vchodu v myšlienkach poníženia a hanby za svoj rod : „aká to hlúpa vec... veď on je prvým naničhodníkom nášho rodu“, keď v tom sa ozval známy hlas jeho brata spoza jeho chrbta.

- Karol !? - hlas, trochu neistý, už v zárodku otázky prosebný, udrel do uší Karolovi Krónovi ako budzogaň. Otočil sa a zbadal brata. Ihneď si všimol ako drží pod pazuchou nejakú knihu. Pozrel sa mu do očí a nemohol sa ubrániť dojmu - ach, ako sa mu zmenili oči. Akoby z neho niečo zmizlo, akoby v ňom čosi chýbalo. Že by ho až natoľko ovplyvnili slová pani Lehmanovej ?

Podali si ruku a Karol pozval Jozefa ďalej s otázkou : „ako sa máš, braček ?“

Kráčali po schodoch a napriek všetkému mal Karol radosť z prítomnosti brata, tichú radosť z jeho príchodu. Tešil sa na rozhovor s ním, tešil sa aj preto... „lebo sa aspoň nebudem musieť venovať, rozprávať a... a... objímať s ňou“.

Videl ho v prekliatí, odhodlaného prosiť a pritom mu vlastne ďakoval za prítomnosť.

- Prišiel si ma opäť požiadať o peniaze na tie tvoje šialené knihy ?

Videl ho - a vedel :

„Som odhodlaný dozvedieť sa pravdu“.

Karol sa na chvíľu mohol odbremeniť od boja so svojou pravdou.

Jozef sa na chvíľu zháčil, zapochyboval sám o sebe : „som hlupák... som strašný a odporný hlupák“.

- Ja... ja sa cítim už tak trochu aj trápne...

- No, veď sa porozprávame...

Vstúpili do trojizbového bytu, príjemne zariadeného : v chodbe sa nachádzalo veľké zrkadlo, každý navštevník mohol pozorovať sám seba a určiť ako zapadá do priestoru. Jozef, zvyknutý na bytový priestor, už veľmi nevnímal ani zrkadlo, ani obraz, umiestnený oproti zrkadlu, zachytávajúci výhľad z okna obývačky. Obraz pochádzal z roku 1879 a namaľoval ho bývalý majiteľ bytovky, žijúci práve v byte Karola celých jedenásť rokov. V posledných rokoch života rád pozoroval život z najvyššieho okna jeho domu, kde presedel väčšinu staroby. Obraz na stene bol jeho nepoznaným majstrovským dielom. Zachytával dve deti a jednu ženu ako kráčajú po ulici, túliac sa k sebe, keďže snežilo a oni nemali kam ísť.

Vrcholom obrazu sa zhodou náhod stalo až jedno z mnohých zimných rán, v ktorom maliar navždy spochybnil svoje životné dielo. O svojej inšpirácii totiž našiel malú správu v prešporskom spravodajovi : *žena a dve deti včera v noci zmrzli na kôst pri druhom ramene Dunaja.*

Pri prvom pohľade z okna počas vychádzania zimného slnka toho rána sa pokúsil predstaviť ako by asi mohol vyzeráť taký obraz na „jeho ulici“, pričom v jeho umeleckých očiach „ich vidím po prvý raz v inej polohe ako na mojom veľkom plátne“ odvtedy, čo sa odhodlal zvečniť ich trápenie. Vyčítal si, uzavretý celkom a nenávratne do seba : „až toto by bol dobrý obraz“, ale už v sebe nenašiel silu namaľovať ho, najmä pre bolesť, ktorú cítil sám zo seba a nie z ich tváří.

Majiteľ bytovky sa obesil v roku 1897 v pivničných priestoroch v tme a v beznádeji, čo bolo spôsobené najmä jeho psychickou poruchou : priveľkým sledovaním samého seba v rámci celého sveta.

Bytovku, kedysi súkromnú umeleckú školu, zdedil jeho syn z prvého manželstva. Zavrel školu a dom začal prenajímať priemerne zaopatreným, zväčša straším zákazníkom, túžiacim po pokojnom a nerušenom jestvovaní. V tomto ohľade bol Karol výnimkou, ale na rozdiel od iných nájomníkov, nepovažoval byt za konečnú stanicu, kde sa dožíva bez otázok a nového smerovania. Pokoj si však vychutnával, čím sa odlišoval od mnohých rovesníkov, ktorí sa ešte predsa len potrebovali životne vybúriť...

Bratia prešli do obývacej miestnosti. Vrchol v nej znázorňoval drahý a historicky hodnotný svietnik zo šestnásteho storočia, ktorý daroval Karolovi jeho otec po ukončení štúdia so slovami :

„Týmto svietnikom si kedysi svietil sám Tycho Brahe.“

Karol sa nad tým nikdy nezamýšľal, neprežíval pocity oddaných starožitníkov : „och, aké to asi muselo byť...“

Inak sa obývacia miestnosť niesla skutočne skôr v duchu prechodnej stanice mladého páru, čoho dôkazom boli dve staršie kreslá, taktiež dar, tento raz zo strany priateľkinej rodiny, kresla bez väčšej hodnoty, najmä z dôvodu ich používania : slúžili kedysi služobníctvu rodiny.

Malý presklenný stôl iba dopíňal atmosféru.

Ako Karol vošiel do miestnosti, očakávajúc prítomnosť priateľky v jej zvyčajnej polohe študentky : očakávajúc, že sa vyvaluje na jednom z kresiel, uvidel na stole malý kúsok papiera. Zodvihol ho a s výdychom, s miernym uspokojením si čítal :

Miláčik, som v škole, profesor Baumaister, prednosta kliniky v Brémach, prednáša o nových objavoch v liečbe diabetes.

Tvoja Alíca

Karol si odkašľal, zažmurkal na brata, spokojný a uveličený voľnosťou.

- Tak čo je to s tebou, braček ? - spýtal sa Jozefa, pričom otváral malý otáčací glóbus, znázorňujúci Zem, kde sa skrývali cigary.

- Čo je so mnou ?

Karol neváhal a vyrozprával mu príbeh s pani Lehmanovou. Prvé, čo si Jozef v mysli pomyslel, patrilo skôr k opovrhnutiu ženstva ako k vlastnému poníženiu. No ihneď sa spamätal, začínal červenieť a hanbiť sa.

Zrazu pochopil : niet klamstva, niet vysvetlenie, ktoré by ma mohlo spasiť.

Brat bratovi ponúkol cigaru. Jozef však odmietol, nachádzal sa v stave, plnom ťažoby z vlastnej psychiky.

- Sadni si a opíš mi tvoj stav ako lekárovi... Zabudni, že som tvoj brat, - Karol, napriek všetkému životnému zlu, v hĺbke dobrá duša, jemná a citlivá, sa v prítomnosti trpiaceho dokázal na sekundy vcítiť do druhej osobnosti.

Jozef, stále sa zmietajúci v křčoch z objavu jeho brata, si spomenul na Magdalénu a prešlo ním sto bleskov nepokoja :

„Prečo mi až tak výrazne dáva najavo, že som už iba chorý ?“

Povedal si však : „nemám na výber...“

Sadol si - nervózne, neustále hľadajúc oporu v očiach brata, ktoré však nepokojne behali sem a tam. Zaťal päste a začal rozprávať.

Jeho brat si preložil nohu cez nohu, vťahal dym cigary a so zmiešanými pocitmi sa snažil možno po prvý raz v živote stať súčasťou brata.

- Karol... ja... ja nemám vysvetlenie... Možno... možno som sa mal až priveľmi dobre...

Karol, počujúc poslednú vetu brata, si najskôr pomyslel : „možno“... Vzápätí sa mu v mysli vynorila jedna z právd, ktorú mu povedal otec. Prišla mu vhod, veď videl nepokoj niekoho, koho vlastne nepoznal a pritom (napriek tomu nepoznaniu) cítil: sme si tak blízki.

- Jozef... Povedal ti niekedy otec... tú jeho pravdu o tom koľko tu je na svete ľudských bytostí ?

Jozef, zaskočený otázkou brata, ani nehľadal v pamäti, len jednoducho a čo najskôr odpovedal „nie“.

Ich otec sa intelektuálne venoval viac staršiemu synovi, často našiel v sebe silu - aj po práci - viesť s Karolom duchaplné rozhovory, čo sa mu s mladším synom stávalo málokedy. V jeho vnútri, hoci si uvedomoval akési uprednostňovanie staršieho syna, jestvovala základná obhajoba : tak už to chodí...

Nevedel prečo, ale nenachádzal v sebe silu silnejšieho a pevnejšieho duševného kontaktu s mladším synom. No, nevyčítal si.

Karol začal hovoriť :

- Pamätám si... Raz mi povedal... Chlapče, v tomto našom svete sú len tri druhy osobností... Tá prvá je človek, ktorý uverí tovaru, začne preň žiť, začne preň uvažovať, začne preň milovať... Tá druhá je zase človek, ktorý uverí radovánkam... A tam zakrní, opadá z neho lístie života... No... a tá posledná, najvyššia, je človek, ktorý sa snaží zdokonaľovať pre akýsi nepokoj vo vnútri, chce viac, možno ani nevie, čo chce viac, ale chce... chce... Snaží sa vedieť, čítať, dokonca aj milovať pre niečo viac... Len takí ľudia nás môžu obohatiť. A teraz si, synak, polož otázku, koľko je nás takých ?

Ach, niekedy sa otcovia stavajú radi do pozície vševedov, najmä pri prvorodených synoch.

Jozef počúval brata so zaujatím, no vety, ktoré Karol vyslovil, ešte viac rozrývali jeho bolesť a ničotu. Dobre vedel, o čom brat hovorí, sám k tomu dospel, „sám to viem najlepšie“, ibaže nedokázal prelomiť tú hradbu, tú príjemnú ponuku ničnerobenia a veľkého pátosu : „som výnimočný“.

Do Karola akoby vstúpila akási sila, akási veľkosť staršieho brata, mal chuť poučovať a viesť, radiť a zachraňovať. S cigarou v ruke, s pohľadom upretým na Jozefa sa našiel v tomto svete, ďaleko od všetkých žien, ďaleko od krutosti vlastnej ničoty.

Vlastne ani nechcel vypočuť brata... Mal v sebe rovnaké predurčenie a spasiteľstvo, aké k nemu niekedy prechovával jeho otec.

A Jozef zase nechcel veľmi rozprávať, prijímal slová brata, opieral sa o ne. Zrazu sa cítil byť milovaným, zrazu videl, cítil: „ach, niekto má o mňa skutočný záujem, niekto ma naozaj miluje.“

Jozef mal sto chutí vstať a objasť brata, úprimne. Jeho podvedomie potrebovalo záchranu lásky ?

Karol, ani si neuvedomujúc, že žezlo dialógu a spovedi prebral od Jozefa ako kráľ od poddaného, začal rozprávať o Magdaléne, nahlas sa zamyslel nad tým ako sa obaja museli ovplyvňovať. Karol nepochyboval : „zlá bola Magdaléna, ale ako si to, Jozef, mohol dopustiť ?“

A Jozef, duševne sa trasúc na hladine úprimnosti, pocítil : „musím bratovi vysvetliť... všetko, čo som mu túžil povedať už dávno.“

Zrazu sa žezla chytil on a rozpovedal bratovi všetko, pekne od začiatku, o tom ako začal piť a prečo. Opäť preukázal inteligenciu a nadhľad, pravdu pomenovával pravdou, zmienil sa o ópiu Magdalény, o tom, prečo ho odmietol, o skupinke, o cite k nej, o úpadku, o malej židovskej krčmičke...

A Karol spozornel.

- O akej krčmičke to hovoríš ?

- No veď o tej... kde mám.. ech... dlh...

- Počkať, počkať, myslel som si, že chodíš do nejakého lepšieho podniku s dobrou spoločnosťou...

- No... no... ani nie.

Karol sa zamyslel : pani Lehmanová ma klamala, ale prečo ?

Jozef sa na chvíľu zapozeral do tváre Karola a znovu raz precítil vlastnú úbohosť a márnosť až ku koreňu, „tužil som, že Karol bude zo mňa nakoniec iba smutný“ :

„Tak takto ja stojím sám v sebe... Len kedy budem tým pravým a jediným Jozefom, ktorý môže prežiť vo svete s hrdosťou a úprimnosťou, aby aspoň niekedy mohol byť na seba pyšný pri zaspávaní?“

Zatiaľ sa nikdy nedostal za túto otázku. Aj táto otázka v ňom vznikla ešte ako v devätnásť - dvadsaťročnom.

Ak niekedy cítil z niekoho späťosť s jeho vnútrom (a nebola to jeho matka), tak ten okamih sa práve narodil !

Pozorujúc tvár brata, záchranne sa v ňom predsa len ešte raz rozprestrela : tu a teraz je vo mne, v mojej duši, cíti so mnou a záleží mu na mne.

Karol si v duchu znovu položil otázku : Prečo klamala, prečo len klamala?

- Karol, ja... musím si to priznať. Potrebujem pomoc. Potrebujem veľkú bratskú pomoc.

- Pomoc... - ticho zopakoval Karol.

- Áno...

Jozef túžil, aby mu niekto pomohol už dávno, najmä v okamihoch raňajších vstávaní. Ako väčšina ľudí, vedel, akú pomoc potrebuje, ale nevedel, kto by mu mohol pomôcť, lebo „sám na to nestačím“. Takže radšej dospel k uisteniam : „neviem akú pomoc potrebujem.“ Dospel k rovnakému stavu mysle ako Magdaléna pred odchodom do kúpeľov :

„Už nie som schopný milovať.“

Teraz našiel nádej.

Karolove pripravované slová narušilo otvorenie vchodových dverí.

- Ale prosím, nehovor o tom otcovi...

Karol vstal, chytil Jozefa za ruku, prechádzajúc okolo neho. Myslel na neho aj vo chvíli, kedy uvidel pred sebou stáť ženu, oficiálnu priateľku?

Vysoká, o pol hlavy vyššia od Karola, s čiernymi vlasmi až po pás, s hnedými očami a výraznými črtami tváre, vošla do obývačky.

- Dobrý večer, Alica, - pozdravil ženu Jozef, ona odzdravila.

- Karol, prečo ste tu fajčili cigaru? Toľkokrát som ťa prosila...

„Úprimným bratským dialógom odzvonilo v okamihu, v ktorom vošla Alica do miestnosti“, - úvaha prešla dušami oboch ako ženské narušenie v krízovom stave. Alica chvíľu stála, potom sa posadila na uvoľnené miesto po Karolovi. Niečo jej nalial a trojica začala viesť debatu o diabetes.

- Rozprávalo sa aj o veľkom objave v liečbe diabetes v roku... 1922. Páni, prasačí inzulín!

Jozef niekedy v polovici dialógu pocítil veľkú túžbu po alkohole, kolená mu oťaželi, myseľ sa začala meniť na neovládateľný stroj. Nemal žiadne peniaze a bál sa večera v samote. Prišiel mu vhod aj rozhovor o ničom, ako ho nazval, hoci jedna časť jeho osobnosti túžila odísť. Prichádzal do neho pomaly, pomaličky boj, ktorý neznášal.

Karol počúval Alicu, vzdialil sa duševne od brata a pri každom pohľade na Alicine telo mal pred sebou spomienku na tehotnú ex sestričku. Ani on neznášal svoj boj. Zdalo sa, že jediným, kto v miestnosti naozaj prežíva veľký objav ľudstva je Alica.

V ten večer sa už nič výnimočné nestalo. Iba Jozef odchádzal s nevôľou, jeho strach sa ešte prehĺbil vo chvíľach, kedy vstával z kresla.

- Ak chceš, môžeš tu prespať. Aj tak už je neskoro, - a hoci Jozef nechcel počuť nič iné, bál sa nočného trasenia a drkotania zubov, nechcel, aby ho videli v páde na dno fyzického sveta. Zrazu pochopil :

„Nebud' naivný... Musíš bojovať len ty sám !“

Tie slová vítal rovnako ako sa ich zľakol.

- Nie, ďakujem, pôjdem.

Karol brata odprevádzal k dverám, zastal pred obrazom v predsieni, chytil ho za rameno a spýtal sa:

- Máš zajtra čas... Mali by sme sa stretnúť v meste. Napríklad v kaviarni u Luciána.

Jozef súhlasil, dúfajúc v to najlepšie. Neváhal ani na okamih, objal brata. Jeho strach a bezmocnosť ho donútili, aby prejavil skrytú ľudskosť.

Bratia sa ešte nikdy neobjali, ak hovoríme o dospelosti. Karola objatie príjemne zaskočilo.

„To až teraz sme sa stali bratmi ?“ - akoby znelo ich objatím.

- Možno až teraz sme sa stali bratmi... - ticho povedal, opúšťajúc pri objatí brata, Jozef. Zrak mu znenazdajky padol na obraz.

- Ach, Karol, ktohovie aký život mal človek, čo namaľoval tento obraz...

Karol poznal históriu, no nechcelo sa mu práve rozprávať o šialenom živote umelca, a tak iba prehodil, stále viac v dozvukoch z objatia ako zo života smutných, hľadajúcich ľudí bez odozvy :

- Ťažký... Jozef... Zajtra si o tom môžeme povedať...

Krčmár prežil veľmi ťažké ráno, sklamaní z ľudí a najmä zo svojho úsudku. Na krčmára, ktorý deň čo deň môže pozorovať ľudí a vedieť čo to o živote, prejavoval až prekvapivo veľa emócií, ak hovoríme o Jozefovi, donedávna jeho obľúbenom zákazníkovi. Vyčítal si : „mýlil som sa v ňom“, aj keď vedel : „ale... čo... je to nepodstatné, mýliť sa v človeku v krčme... Podstatný je iba ten jeho dlh.“

Jeho žena, ešte priživujúc sklamanie, sa ho so záujmom ženy obchodníka spýtala :

- No, čo vrátil ? - pričom si nedokázala odpustiť štipľavý tón.

- Neprišiel...

Pre krčmára to bol koniec jeho vzťahu so zákazníkmi, aspoň v to ráno si bol istý : „budem tvrdší... musím byť tvrdší.“

- A čo s tým chceš robiť ?

- Vyhľadám asi jeho otca...

- Asi ?

- Budem to musieť urobiť. Ak sa má vyhábať mojej krčme... Potom ho môžem obetovať.

Žena, uspokojená s tým, čo počula, znovu pridala slová do horúcej kaše :

- Zájdi za ním čím skôr... Urob to hneď... Čím ďalej to budeš odkladať...

Veľmi dobre si uvedomovala svoje konanie, vedela o klamstvách, vnímala kradnutie a manipulovanie, len necítila žiadnu bolesť, nemala v sebe žiadne výčitky. A ešte k tomu, akoby ju niečo hnala dopredu v jej hre, deň za dňom, akoby sa túžila dostať vo svojom svete nad akúsi priepasť.

V slovách, v ktorých nútila manžela, aby zašiel za otcom Jozefa, našla veľmi podobný, skvostný pocit, podobný pocitu pri skúšaní šiat, pri nakupovaní šiat, či pri kradnutí peňazí.

Uvedomovala si : „môžem byť pristihnutá, môžem byť odsúdená“ - a vôbec jej to neprekážalo.

Ktohovie, možno že to bola len zvláštna vzbura proti obyčajnému životu jej podvedomia a ona sa jej oddala.

Krčmár, povzbudený ženou, cítiac ako jej záleží na jeho malej krčme, obdivujúc jej chcenie rásť a ísť ďalej, obchodovať, mať viac, sa pevne rozhodol.

- Máš pravdu, dnes za ním zájdem...

Žena ho pohladila po ramenách.

- Je to zvláštne. Niečo ti musím povedať. Je to také malé rodinné tajomstvo...

Vlastne Božia krutá náhoda. Ale kto vie... Kto vie? Hovorí sa... že... moja mama ešte ako slobodná a chudobná Židovka... Ona u Krónovcov pracovala ako chyžná... ako pomocníčka... Sám starý Prokofiev sa za ňu zaručil... Tam, u nich mama spoznala môjho otca... Aj on pracoval ako Žid pre Žida dokáže pracovať...

- A prečo mi to hovoríš až teraz ?

- Malo to byť rodinné tajomstvo... A ja som slúbil... otcovi, že nikomu nepoviem, že sme boli najskôr... iba... sluhami... ale čo už.

Žena, samozrejme, chcela počuť viac, novinka ju zaujala. Krčmár však povedal všetko, čo vedel. Jeho matka sa nikdy nezmenila o službe v domácnosti Krónovcov. Dozvedel sa o tom od otca, keď si jedného dňa spolu vypili krátko pred jeho smrťou.

Krčmár, tak ako slúbil žene, sa v popoludňajších hodinách skutočne vybral za pánom Krónom, oblečený v najlepšom, čo mal, na čo s radosťou dohliadla žena. Viala v ňom menšia nervozita, ešte nikdy nešiel riešiť problém takého formátu, a dokonca si aj povedal:

„No, veď nejde zase až o taký veľký majetok...“ Ak by po jeho boku nestála žena, s pohľadom prepichujúcim ho do posledných zákutí duše, ktohovie, či by sa vybral za obchodníckym konaním krutého kalibru.

Žena mu dokonca povedala pri poslednom kontrolovaní jeho výzoru :

- Najlepšie bude, ak mu povieš toto : Viete, chcem náš problém vyriešiť čo najdiskrétnejšie... pri všetkej cti, ste vážená rodina.

Krčmárovi netrvalo veľmi dlho, pokým našiel vilu známeho právnicka, nakoniec ľudia, ktorí sa majú dobre, o nich sa zväčša vie, kde bývajú.

Problémy mal už pri vstupnej bráne. Prišla mu otvoriť žena právnika Króna, keďže práve vypravádzala pred bránu starú známu, učiteľku na dôchodku. Nepoznala ho a keďže krčmár povedal len :

- Prichádzam za vaším manželom v... v takej veci... Len pre dve... no štyri oči.
- Pôsobil nervózne a dokonca mal chuť ujsť, musel si spomenúť na tvár manželky a na lásku k nej.
- A v akejže veci, pane ?
- Juj, v... v deli... delikátnej...
- Myslíte... v delikátnej...
- Áno... - krčmár sa cítil pred ženou tak neisto, že svoj omyl ani nepovažoval za trápny, jednoducho neuvažoval, triasol sa ako osika
- Žena sa otočila, a otočená chrbtom, zamračená a trochu vnútorne rozosmiata, zároveň ľutujúca toho nevzdelaného muža, povedala - akoby znenazdajky, akoby sa bála vyniesť ortieľ nad človekom :
- Zavolám manžela... počkajte si.

Trápnosť prichytila krčmára až v samote čakania.

Právnik Krón prišiel o dobrých päť minút, upozornený ženou : mám z neho taký nemastný neslaný pocit... možno nejaký vydriduch... či si chce od teba požičať... Ale odvahu má veľkú...

Krón chvíľu rozmýšľal, že pošle sluhu s odkazom nemám čas, no nakoniec si obzrel muža od hlavy po päty sám. Ihneď spoznal chudobnejšieho Žida. Na také spoznávacie znamenia mal čuch.

- Čo si želáte ?
- Hádam nie tu...
- Prichádzate v právnickej veci ?
- Juj, to ani... nie.
- Nemáme dobré skúsenosti s ľuďmi... ktorí sem len tak ledabolo chodia...
- Ide o vášho syna...

Krón otvoril bránu, jeho neistota a nedôvera, akási pracovná choroba a návyk ho však neopúšťali. Zaviedol krčmára do pracovne, usadil ho, sám si sadol za veľký čierny stôl, preložil si ruky a kývol hlavou :

- Začnite teda.

Krčmár cítiac neurčitú aroganciu a povýšenosť, pre ktorú nemal v sebe prečo hľadať logiku - aspoň taký mal pocit, sa rozhodol zmeniť taktiku. Začal rozprávať o tom, kto je, pričom veľmi obozretne spomenul meno svojej matky, zaslobodna. Króna len tak myklo, prižmúril oči, ruky, prekřížené, ešte viac pritlačil k hrudníku. Krčmár nachvíľku zastal, pozorujúc malú zmenu, stretli sa im oči - konečne na dlhší čas - a krčmár, hoci z nižšej vrstvy, našiel v sebe mohutnú silu, nečakanú a veľkú : „áno, áno, áno.“ Pokračoval rozprávaním o zdedení krčmičky, o práci - až sa pozvoľna dostal k návštevám syna. Opísal všetko dopodrobna, nezabudol spomenúť prvú návštevu syna Króna s Magdalénou, ktorú si zapamätal aj pre jej zvláštnu krásu a pre veľké sprepitné. Opisoval úpadok Jozefa so skrytou radosťou pozorovateľa ľudských osudov, zmieniac sa o jeho častých pitkách bez hraníc na otvorený účet.

Krón počúval čoraz zamračenejší, a ihneď myslel, doladľoval nové fakty vo vedomí. Krčmára počas počúvania znenávidel ako otec neúspešného syna. Poznal celú pravdu, už iba on sám... Nedokázal však povedať krčmárovi pravdu do očí.

Mysľou mu začalo prechádzať výraznejšie a výraznejšie, až sa celý spotil :

„Božie mlyny melú pomaly, ale o to obozretnejšie.“

Sedel pred ním bastard, ktorý sa z časti postaral o rozpad osobnosti jeho mladšieho oficiálneho syna. Sotva dýchal a prehítal. A hoci ho ľudia považovali za rozhodného, rýchleho, pravdovravného, pravdu považoval za takú krutú... Rokmi ju zo seba vymazal, a čím viac ju považoval za vymazanú, tým viac sa v ňom šírila ako rakovina.

Spomenul si ako vrazil sľub matke krčmára priamo do srdca, to vtedy, kedy sa veľká láska premenila na veľkú nenávisť, lebo chudobné dievča zatúžilo byť bohatým dievčaťom :

- Nikdy sa nikomu nezmienim o bastardovi... A, drahá, to isté odporúčam aj tebe. Spravím z teba zaopatrenú ženu, ale keď niekedy niekomu niečo povieš, pred Hospodinom prisahám, dám ťa zabiť...

Zaplatil manželovi matky krčmára, aby mlčal... V podstate bol to on, veľký Krón, kto poskytol novomanželom peniaze na krčmičku. Svoj **dar** si v mladom veku zamenil za odpustok, dlho si myslel : týmto som sa zbavil balvanu.

Až teraz, vidiac krčmára pred sebou, pochopil v sekunde, v dvoch, v troch, život viac ako pochopil za celých tridsaťšesť rokov odvtedy.

Krčmár sa medzitým prepracoval k posledným vetám o dlhu. Myslel si : skončil som, no ešte si v rýchlosti spomenul na slová manželky :

- A vážený pán Krón... verte mi, neželám si nič viac ako vyriešiť náš problém... disk... diskkrétne.

- Koľko ste hovorili ?

- Päťsto korún... pán Krón, - nuž, to čo viedlo krčmára, inak zväčša pravdovravného a úprimného človeka ku klamstvu o dlžnej čiastke Jozefa, zaskočilo aj samotného krčmára. Nevedel prečo, nemal žiadneho tušenia, jednoducho povedal, čo povedal. Akoby čosi cítil z očí Króna. Vlastne aj chcel povedať štyristo korún, len niečo v ňom povedalo päťsto.

Striaslo ho, ale už nemohol inak.

Krón si dobre všimol ako striaslo krčmára a vo svojom vnútri to považoval za veľký boj úprimného človeka, bojujúceho s pravdou a bolesťou, s hanbou a s trápnosťou okamihu. Dosah slov krčmára mal, samozrejme, nedozierne následky, ani nie z pohľadu : Bože, môj mladý syn...

Krón viac ľutoval samého seba, jeho syn bol až na treťom mieste v uvedomení si : „aha“. Druhé „aha“ patrilo krčmárovi.

- Nalejem Vám niečo ? - spýtal sa Krón krčmára, a mal pocit : „musím mu povedať pravdu, cítim sa tak veľmi zle. Niečo má vo mne trestá a ja neviem, čo to je“.

- Nie, nie... Nie.

A Krón, chtiac nechtiac, zostal sedieť prikovaný v obchodníckom kresle. Rýchlo ním prešiel záblesk ďalšieho uvedomenia, uvedomenia strachu z vlastného života z vlastných hriechov mladosti :

„Ale ako by som mu to mohol povedať ?“

„Ale stále ma to bude ťažiť...“

„Nie, nemôžem mu takú ohavnú históriu povedať...“

Položil na stôl päťtisíc korún ! Hádam chcel iba zopakovať chvíľkový pocit zaplatenia za ten najmiernejší a najzbabelejší poklesok života. Sám nevedel prečo položil na stôl tak veľa. Niečo v ňom ho viedlo a on konal podľa rýchleho upokojujúceho hlasu : „Kúp si jeho mlčanlivosť, poníž ho ešte viac a zároveň mu daj viac ako kedy mohol čakať, keď sem prichádzal, tvoj vlastný bastard v tvojom veľkom dome...“

- Ale to ja nemôžem...

- A môj syn mohol ?
- Ja... ja vám nerozumiem... Dlh je dlh... ale toto...
- Berte pokým sa dáva.

Krčmár váhal, čosi v ňom hulákalo: Zober! - a čosi protestovalo : Už toho bolo dosť.
 Krón váhal, aj v ňom čosi hulákalo: Naozaj mu to nepovieš? - a čosi neprestajne protirečilo: Už toho bolo až príliš.

Krčmár sa postavil, natiahol ruku, a zobral, čo sa núkalo. Nerozumel, nechcel rozumieť, zrazu sa nepotreboval pýtať. Krón sa mu pozeral do očí, krčmár sa vyhybal pohľadu do očí.

Krón sa cítil ako víťaz - a bol to skutočný, nefalšovaný pocit, plný potlačenia všetkého, čo cítil dovtedy.

- Dúfam, že mi rozumiete... - povedal ako muž, dávajúci duševný úplatok.

Krčmár sa ocitol v situácii, v ktorej by povedal hocičo, len aby sa mohol čo najskôr vypariť.

- Rozumiem.

Jozef sa tešil na stretnutie s bratom. Myslel naň celý deň, aj pri učení detí mal v sebe viac včerajšie objatie ako tváre a duše detí.

Nemohol spať, prepadávali ho vodopády ničoty, ktorú v sebe mohol nahmatať. Dospel k akémusi rozuzleniu: „chľastal som, aby som nemusel neustále cítiť, že som a nevedieť čo s tým“. Bojoval so sebou v nočných hodinách bez alkoholu, v prvých nočných hodinách bez pitia po dlhom čase, bojoval myslením proti traseniu tela a bolesti kĺbov, svalov. Len - išlo to veľmi ťažko: myslenie sa znovu a znovu menilo, takmer sa stávalo otrokom potreby.

Jeho inteligencia bojovala proti otroctvu aj slovami :

„Ach, chlapče, chlapče... Mal by si pochopiť... Koho si videl v krčmách a dobrých baroch ?

A prečo potrebuješ spoločnosť iných ľudí, ktorí nehovoria... nič zaujímavé ? Nikdy si nebol veľmi spoločenský... Pamätáš si, ako malé dieťa... bál si sa ľudí... a nechcel si sa s nimi rozprávať. Ach, Jozef, čo keď sú tam dole v krčmách... len takí... čo potrebujú iných, aby nemuseli byť sebou aspoň na chvíľu... A potom čoraz častejšie... ako... ako ty... A tí, ktorí sa potrebujú pred inými vyťahovať a uisťovať sa o svojej výnimočnosti... ako... ako Magdaléna!

„Ale čo je na tom zlé ? Ako inak žiť... Je ešte niečo krajšie ?“

„Si hlupák... si idiot.“ „Ale nie, také zlé to ešte nemôže byť.“

Mal šťastie, ak by doma našiel nejaké rozptýlenie... Vnútorňý boj človeka vyčerpáva najmä v nočných hodinách, veď ani Jozef sa nemal o koho opierať ako to zvykol cez deň :

Tváre detí, tváre kolegov, nepodstatné rozhovory náplňou, podstatné prítomnosťou iného človeka.

Kaviareň u Luciánana, vzdialená len niekoľko uličiek od národného divadla, stojac v starej zástavbe na Panskej ulici, pripomínala najintelektuálnejšie prostredie, aké si dokážeme predstaviť.

Kaviareň sa mohla pýšiť stolmi a stoličkami z kvalitného dreva hnedej farby, obrazmi od známych českých a slovenských autorov a taktiež aj zopár napodobeninami veľkých starých diel na čele so slnečnicami Van Gogha.

Každá zo štyroch miestností kaviarne mala svojbytnú atmosféru, odrážajúcu pokus o predstavenie „najznámejších postáv a javov“ slovenskej, československej a svetovej histórie.

Obrazy svetových umelcov patrili miestnosti Európy so svetovým klasickým umením.

V podniku sa deň čo deň striedali rôzne hudobné žánre – samozrejme naživo : od ľudoviek až po zvláštne a prekvapujúce gospely, inšpirované americkou černošskou hudbou, čo mal na svedomí Tomáš Dvořák, za života rodinný známy Habermannovcov, hrdým majiteľom kaviarne. Počas pôsobenia v New Yorku si obľúbil túto formu hudby a tým priniesol do intelektuálnych kruhov niečo nové, „počuli ste, Tomáš Dvořák má rád akési Gospely“, hoci sám o intelektuálne kruhy veľmi nestál. Keď do kaviarne vošli Jozef a Karol, všetky miestnosti boli takmer úplne zaplnené, okrem poslednej miestnosti, patriacej gospelom zo všetkých miestností najviac, keďže išlo o Americkú miestnosť.

Nuž, a pravdu povediac : dôvod, prečo sa Habermann nechal presvedčiť, aby jeden deň v týždni nazýval Americkým večerom s prezentovaním gospelov bol oveľa prozaickejší ako všetky predchádzajúce slová o Dvořákovi:

Za ženu si zobral rodenú Američanku, pôvodom pochádzajúcu z Čiech, a ona, ako jedna z mála bielych žien milovala gospely černochoch. Pravda, černošskú hudbu začala počúvať - iróniou osudu - viac až v Európe. A keďže sa nepoznala s Dvořákom, o jeho záľube sa dozvedela až od otca manžela. Samozrejme, zákazníkom hovorila to, čo sme si už povedali aj my.

„Slávny rodinný známy je najlepší rodinný známy... nech ho aj osobne nepoznám...“

Habermann práve rozmýšľal o rozšírení klasických dní na úkor hrania gospelov jeho ženy, keď uvidel Jozefa a Karola, hľadajúcich nejaké voľné miesto. Ihneď zašiel k nim a ponúkol im miestnosť s americkou výzdobou.

Americkej miestnosti vládli fotografie divokého západu, indiánske tomahawky, perá, kovbojské revolvery, čo viacmenej divoko kontrastovalo s černošskou hudbou. Miestnosť zariadovovala žena, akoby v mene vznikajúcej americkej povrchnosti a nadhľadu v niečom, v čom nadhľad môže hádam jestvovať len v otázke : „no a ? stalo sa...“

Nakoniec ako raz povedal Jozef deťom pri jednej z prednášok, snívajúc o prednášaní dospelým, uneseným z jeho rozhľadu a inteligencie :

„Zapamätajte si, história nepozná nadhľad, len fakty.“ A jeho deti si tú vetu nemali prečo zapamätať...

Pre Habermanna sa črtalo v prázdnote americkej izby jediné : pokúsiť sa nahradiť americkú miestnosť niečím iným, čo by zarobilo viac peňazí, čo by prinútilo pohodlných ľudí zájsť aj do poslednej cudzokrajnej miestnosti, kde obsluha trvala najdlhšie, keďže Habermann túžil iba po jednom čašníkovi. Lepších hostí obsluhoval sám alebo manželka.

Dnes sa štyrmi miestnosťami šíri práve gospely v podaní mladých a lacných hudobníkov z neďalekého konzervatória.

- Jozef, ako včera ? - spýtal sa Karol, vonkoncom nevnímajúc gospel v priestore.

Jozef nelenil a rozrozprával sa o včerajšej noci. Spomenul aj myšlienkové pochody o psychike spoločenských ľudí. Karol závery brata nekomentoval, zopárkrát sa pristihol pri myslení na ex-sestričku. Na podozrievanie Alice, na silnejúcu nechúť byť s Alicou, na večery, v ktorých si s ňou nemá čo povedať, pričom ona hovorí a hovorí, myslia si : aspoň niekto ma počúva v tomto svete.

Jozef sa počas vyrozprávania s láskou vďaky pozeral na Karola. Preletela ním radosť : konečne ma niekto počúva v tomto svete.

Karol počkal, kým sa Jozef vyrozpráva, chvíľu sa zamýšľal nad hudbou. „Zvláštna hudba... Kde som ju už počul ?“

Vedel dobre, aké je dôležité vyrozprávať sa. Mlčal.

- Možno by som potreboval... odcestovať... ďaleko odtiaľto, Karol...

- Hej, myslel som na to... Ale čo tvoja práca ?

- Moja práca... Neznášam ju.

- Neznášaš ju ? He, pľu, zvláštne...Vždy som si myslel...

Karol sa zháčil a zastal, „ak je to pravda, tá jeho nenávisť k práci, mne to môže byť jedno... ak mu to pomôže, potom v poriadku.“

Nedopovedal, tak či tak chcel ešte stihnúť krátku návštevu ex sestričky.

- Dobre, Jozef... – tento raz sa Karol rozrozprával o prípade Magdaléna, rozprával dopodrobna z pohľadu medika, používajúc čo to z novej vedy : psychológie. Zmienil sa o rozmazanosti, o priveľkých očakávaniach a ničnerobení. Jozef mlčal, čakal, pokým sa Karol vyrozpráva. Počas jeho rozprávania myslel znovu na Magdalénu akoby myslel na seba samého.

A Karol rozprával o Magdaléne so zanietením : „si to aj ty, Jozef, aj ty !“

- Myslíš si... že by som mohol odísť... ako ona ?

- Hm... len sa musíš spýtať... tu... – zaklopkal si na čelo - či to nie je zbabelstvo... voči všetkým... ktorých poznáš ?

- To sa ma pýtaš po tom všetkom, čo sme si povedali !?

- No veď, dobre... Ja si totiž myslím... že... z určitého pohľadu to... môže byť zbabelstvo... Dostal si všetko, chápeš ?

- Karol... ja...

- Dobre, dobre. Nechajme to tak. Sľúbil som ti pomoc... Poznáš Trenčianske Teplice ? Malé kúpeľné mesto blízko Trenčína ?

- Nie.

- Mám tam dobrý kontakt. Bývalých spolužiakov...

- Lekárov ?

- Áno... lekárov. Napíšem im list...

- Myslíš... nejaký manželský pár ?

- Veru tak...

- Nemyslíš náhodou... tú... ako sa len volala... Patrícium ?

- Áno, ale odkiaľ... ju ty...

- Raz som ťa o nej počul básniť.

- Hm, básniť...

- A čo im chceš napísať ?

- Nemusíš sa báť... nemusíš... – Karol sa pousmial. - Nechaj to na mňa... Patrícia... ak napíšem, určite neodmietne. Som si istý. Napíšem jej a uvidíme... Ale som si naozaj istý. Mohol by si bývať u nich...

- U nich ? Ale radšej by som si býval v nejakom hoteli... Nech aj v tom najlacnejšom...

- Najlacnejšom ? Ozaj, aby som nezabudol, ako si na tom s úsporami !?

Jozef nedokázal odpovedať, iba sa nemo pozeral bratovi do očí, iba vyšpúlil pery.

- No ?

- Nemám... žiadne...

- Tak ako chceš niekam cestovať ?

- Ja... fúú...

- No !?

- Asi by som ťa...

- Chcel požiadať o založenie ?

- Tak.

Karol sa poškrabkal na brade.

- Dobre, dobre... Môžeme sa dohodnúť... hoci teraz som na tom všelijako... Pôjdeme za notárom a spíšeme zmluvu... Čo ty na to ?

- Ja... určite vrátim... určite.

- Pozri...verím ti, že sa raz naučíš žiť aspoň ako sa naučia žiť dospelí... Ale už som ti požičal veľa. Dúfam, že si nepredával knihy do antikvariátu... Dobre, doteraz som nežiadal nič naspäť. A nežiadam ani teraz, ale stačilo. Rozumieš!? Požičiam ti... ale tá zmluva... nech bude pre teba záväzkom, aby si sa z toho dostal.

Jozef sklonil hlavu, kýval s ňou hore dole a pritom si sladil kávu.

- No, Trenčianske Teplice. Ale čo otec...

- Čo by ? Dozrel čas na zmenu. Čo by si mu viac ako chcel povedať ?

Pili kávu, dorozprávali sa, chvíľu sa pozerali jeden na druhého, Karolom dokonca zahučala myšlienka : „možno by som mu mal povedať čosi o mojej skutočnej láske,“, ale myšlienku ihneď zavrhol.

Karol zaplatil za kávy, Jozef si uvedomil : „akého mám dobrého brata, toľko rokov vedľa seba a viem to až teraz.“

Rozišli sa rýchlejšie ako chcel Jozef, túžil byť s niekým, len nebyť sám.

- Jozef, prepáč, že tak rýchlo... čosi som sľúbil Alici... Ale to, čo sme si mali povedať, je povedané... Neboj sa, dám ti vedieť čo najrýchlejšie.

Keď videl ako sa mu Karol vzdďaľuje a odchádza späť do svojho života, pocítil veľkú a prenikavú túžbu mať ešte raz desať rokov, utekať za ním a chytiť ho za ruku. Zrazu si spomenul, viac samotou a strachom ako láskou : „dlho som nebol u otca, len neviem... či tam chcem zísť. Ale prečo by som tam nemal chcieť zísť ? Musím byť s niekým...“

Jozef sa však radšej pobral domov, do svojho bytu, cítiac izoláciu a bolesť. Nevedel čo so sebou, snažil sa čítať nejaké knihy, ale skončil na prvých riadkoch. Ani netušil ako dospel k nihilizmu.

Právnik Krón sa akosi priveľmi automaticky vybral na návštevu k Jozefovi. Myslel stále viac na krčmára, hoci mal strach o syna. Len nevedel „čo mu poviem, keď ho uvidím.“ Chcel kráčať sám, chcel si usporiadať myšlienky. Dospel iba k otázke :

„Ako sa to všetko mohlo stať ?“

Manželke sa nezmienil o problémoch syna, vedel, ako ho milovala. Neklopal na dvere dlho, Jozefa klopanie v podstate zachránilo ešte pred silnejším vnútorným bojom, len keď uvidel tvár otca, zamyslenú a ustráchanú, trochu sa zakymácal vo dverách.

Otec, pozorujúc jeho tvár, pocítil veľmi silno, priam pudovo otcovsky : „ten musí trpieť“. Nahnevalo ho to, nahnevalo ho, kto stojí pred ním a ako sa tvári.

Jozef otca usadil v byte učiteľa bez ženy, v neupratanom, detskými zošitmi obsypanom byte. Všade sa nachádzali nejaké knihy a niektoré z nich Jozef nikdy neotvoril, len si ich kúpil s odsúdením : „čoskoro na ceste do antikvariátu“.

- Teda tu to vyzerá... Kde sme spravili chybu ? Možno sme ťa až príliš milovali. Jozef netušil prečo, ale pocítil : „viem, že otec všetko vie.“
- Otec... už tu viac nemôžem zostať. Zabíja ma to tu, - pravda z neho vytryskla ako vytryskne zúfalstvo zo psa pritlačeného k stene.

Otec mu rozpovedal príbeh o návšteve krčmára, a pri rozprávaní mu bolo rôzne, len nie dobre. Pri každom slove krčmár ho akosi pichlo v duši. Akoby všetko, čo v živote spôsobil, ho trochu obmedzovalo vo výčitkách k synovi. Očakával : „budem kričať a budem zlý.“ No, nedokázal to. Rozprával sa so synom a videl všetky svoje chyby. Túžil mu už iba pomôcť.

Jozef sa otcovi zmienil o Trenčianskych Tepliciach. Nuž, a otec, práve v tej chvíli bojoval s nútením, „musím už niekomu povedať pravdu, musím sa vyspovedať“.

- Nepoznám tam nikoho, Jozef môj... Ako ti tam vybavím miesto na škole ?

- Nechcem tam učiť.

- Ale čo tam potom budeš robiť ? Ako tam budeš žiť ? Z čoho ?

V Jozefovi sa šíri veľké prekvapenie ako sa k nemu správa otec. Čakal by hocičo, čakal by nadávky a hnev, a pritom on sa správal ešte lepšie ako obyčajne.

Preletela ním výčitka : „miluje ma, a čo ja dokážem, neviem ani lásku opätovať.“

- Otec... Asi sa tam budem musieť učiť... žiť. Pozri sa na mňa, ak tu zostanem. Ja nie som silný... Nie som, nie som!

- Si môj syn ! Spamätaj sa !

Rozprávali sa ešte dlho, otec však nedokázal povedať synovi svoju pravdu, znovu dostal strach sám zo seba, nahováral si: „radšej sa budem musieť sústrediť na pomáhanie...“

V slovách, ktoré hovoril otec Krón synovi Jozefovi, veľmi túžil, aby sa jeho syn stal životne samostatným, slobodným a rozhladením. Len sa mu najskôr nie veľmi pozdával nápad s lekármi a podnájomom, aj keď si ihneď uvedomoval : „Karol to chce podchytiť... Tak či onak, asi by som sa snažil urobiť to isté. Je to dobrý brat a dobrý syn.“

Dohodli sa: ak sa nájde vôľa na chvíľu prijať Jozefa dvomi lekármi v Trenčianskych Tepliciach, Jozef tam odcestuje s určitým finančným obnosom, pôžičkou od brata (aj od otca), ktorý bude musieť vrátiť do troch rokov.

Otec sa teda nakoniec pripojil k myšlienke, ktorú vymysleli obaja bratia (Jozef povedal obaja). Mal maličkú radosť z toho, že na niečo rozumné prišli sami aj bez jeho pomoci.

A napriek všetkému sa Jozef po odchode cítil opäť veľmi sám. Prechádzal sa hodiny a hodiny po byte, nedokázal upratať, nedokázal zobrať do rúk zošity žiakov. Chcel bojovať, myslel si : „prechádzaním bojujem“, iba nebol schopný žiadneho skutku, žiadnej činnosti. Znovu a znovu len prežíval vo svojom boji ako obyčajný muž.

Právnik Krón pri odchode trochu zapochyboval, či má syna nechať samého, či ho nemá pozvať domov, ale radšej sa napomenul : „nie, nie, je to jeho boj. Splodil som idiota.“

Odchádzal o niečo šťastnejší, lebo videl „ako Jozef chce zmenu a... to je dobré znamenie“, no čím ďalej sa nachádzal od bytu Jozefa, tým silnejšie výčitky sa v ňom ozývali :

„Ale aký život žijem ja ?“

„A komu môžem povedať pravdu o sebe ?“

Karol ešte v ten večer, po príchode od tehotnej milenky, napísal list, hoci až na druhý pokus. Na Alicinu otázku, čo to robí, odpovedal : „píšem list mojej spolužiačke, už je to takmer rok, čo sme si písali naposledy“.

- Tak na toto si čas nájdeš... Písať nejakej fillene.

Karol počas štúdií Patrícii často veľmi pomáhal, pochádzala ako jedna z mála z chudobnejších pomerov. Stali sa priateľmi v duchu: človek človeku. Patrícia priťahovala Karola viac ako nová osobnosť, než ako žena, hoci jej príťažlivosť a charisma stúpala v jeho očiach každým dňom, čím dlhšie prenikal do jej vnútra (aspoň si to myslel). Áno, ako nová osobnosť ho priťahovala aj pre fakt: „nemal som toľko príležitostí rozprávať sa a byť s tými chudobnejšími...“ Požičiaval jej peniaze, kúpil jej niekoľko medicckých kníh a nikdy za to nechcel nič viac ako úprimné priateľstvo. Patrícia sa občas cítila až trápne, čo všetko jej dáva len z priateľstva, v hĺbke svojej pravdy sa ešte v počiatkoch ich priateľstva pýtala: „dúfam, že je to naozaj tak ako hovorí...“ Neskôr už nepochybovala, že stretla dobrého človeka z dobrej rodiny.

Ich vzťah trochu upadol po tom, čo si Patrícia našla priateľa, ich spoluštudenta, obyčajného človeka okrem medicckých vedomostí. Patrícia ho nemilovala šialene, aj keď láske verila, nebola to tá najväčšia a najsilnejšia láska, minimálne z jej strany : „Neviem aká by mala byť láska, ale toto nemôže byť maximum... ale mám ho rada...“

Do vzťahu vstúpila aj pre akýsi komplex zo seba samej, zo strachu : „čo keď si nenájdem priateľa... Som len také dedinské chudobné dievča...“, hoci sa zaradila medzi ženy, ktorým štúdium veľmi pomohlo v rozhlade. Jej komplex nemal logiku a bez neho by sa zrejme stala lepšou lekárkou na lepšom mieste s iným partnerom. Vedela to, no zatiaľ kruté skutočnosti pravidelne odmietala komentovať v samote alebo pri zaspávaní.

„Ak by som ho len milovala...“

Karol, ticho si uvedomujúc všetky tieto skutočnosti, písal ako o život :

Vážená pani doktorka Findlová,

uplynulo už veľa času odvtedy, čo som ťa videl, čo som mohol cítiť tvoju úprimnosť, počuť krásne názory na život. Žijeme a životy nám unikajú medzi prsty. Každému asi inak, ale raz za čas nad tým zamyslíme a nevieme, čo s tým. Tak rád by som ti porozprával všetko, čo sa udialo v mojom živote, a tak rád by som počúval tvoje histórie. Ale to asi v inom liste, ktorý bude patriť len nám. Píšem s veľkou prosbou, možno s väčšou, ako môžem uniesť, s myšlienkami na to, čo všetko sme pre seba urobili a o čom všetkom sme sa rozprávali. Mój brat (dúfam, že si sa neho ešte spomínaš) sa počas toho, ako plynie jeho život, dostal do veľkých problémov. Život sa mu vymkol spod kontroly a on, tak ako sa to niekedy stane každému z nás, spadol a stratil sa. Uveril vzdušným zámkom. Sám však pochopil, sám chce bojovať. Spolu sme našli jedno riešenie, na ktorom sme sa zhodli. Brat túži odísť niekde na koniec sveta (pamätám si, ako si v poslednom dávnom liste napísala o tvojom mestečku krásny koniec sveta), túži po zmene myslenia a cítenia života, preč z veľkého mesta, preč, čo najďalej od svojich démonov. Asi už tušíš, o čo sa ťa chystám požiadať. Prosím ťa, celým srdcom starého priateľa, či by ste ho s manželom nemohli prichýliť na niekoľko týždňov, potrebuje si odpočinúť a nabráť motiváciu do života, nájsť sám seba v samote, v obklopení ľuďmi, ktorí v ňom prebudia stratené vášne pre nedozernú krásu a hĺbku života. Možno sa pýtaš, prečo by lepším riešením nebol nejaký z hotelov vo vašom meste, nech aj v blízkosti vášho domu. Budem úprimný, budem len takým, akého ma poznáš po celé tie roky, brat potrebuje bez odkladu duševný dohľad a istotu nezáväzného spoločenského kontaktu. Zároveň ťa uistujem, za pobyt vám zaplatí podľa vašich želaní.

Týmto sa zároveň zaručujem za neho mojim menom a mojou ctou. Prosím, ozvite sa, odpíšte čo najskôr.

S pozdravom a s priateľstvom v srdci,

Tvoj Karol

Karol si prečítal list, nebol veľmi spokojný, ale povedal si : lepší aj tak nenapíšem. Hneď ráno ho zanesol na poštu, hlbajúc nad vlastnou budúcnosťou.

Jozef po práci, stále pociťujúc vnútorné chvenie tela a trasenie rúk, zašiel po dlhom čase do knižnice a hľadal všetky dostupné informácie o Trenčianskych Tepliciach. Musel sa k tomu nútiť, musel sa nútiť, aby vydržal pri činnosti, pri jednej z prvých, ktorou sa pustil do boja s vlastnou nezmyselnosťou a nečinnosťou.

Často spochybňoval, či je to dobrý nápad, odísť, ujsť, vypariť sa. „Ved' nie som zase na tom až tak zle...“

„Ale si, Jozef, si...“ „Som ?“

Ešte v ten večer sa Karol dozvedel od otca o návšteve krčmára. Nevedel, čo si má myslieť o žene krčmára, „alebo o oboch ?“ Nezmielil sa pred otcom o pýtaní si dlhu aj od neho. Taktiež nemienil vyhľadať ženu krčmára alebo sa o tom niekomu zmieňovať.

Obaja mali vnútorný pocit : „Mal by som povedať pravdu... o tehotenstve“.

„Ej, mám sa priznať aspoň staršiemu synovi, že... že...
Hospodinove mlyny... melú ?“

Nuž, zostali iba pri Jozefovi, obaja spokojní, ako sa veci vyvíjajú.

*

Krčmár po obdržaní päť tisíc korún, sa rýchlo prebral z určitých rozpakov a už po ceste domov, k žene, sa cítil vynikajúco. Tešil sa na tvár svojej ženy. A žena sa úprimne potešila, objala muža, s prvou myšlienkou : „tých mojich päťsto korún vyzerá v tomto novom svetle tak nepodstatných...“

Krčmár povedal žene :

- Mala si vidieť ako sa zľakol...

Žena krčmára nemala žiadne výčitky, snažila sa žiť život bez spochybňovania. A tak zatiaľ zostávala v rovnakom rozpoložení mysle. A tak si stále skúšala, každý nový deň, šaty pred zrkadlom. Predstavovala si ako sa na ňu pozerajú muži, ako je žiadaná.

Jej dcéra ju zvyčajne pozorovala, niekedy sa pridala k radosti matky, často sa stávalo, že sa spoločne prechádzali ako veľké dámy po byte, keď krčmár pracoval.

*

Pán Krón usporiadal rozlúčkové posedenie pre Jozefa, nazval ho posedením pri čaji. Viedla sa príjemná rodinná debata, všetci hrali svoju hru, občas sa mihli priestorom úprimné myšlienky a slová.

A hoci matka Jozefa znovu a znovu nachádzala v sebe nepomenovateľný nepokoj, až citové zmätenie : „ale prečo to vlastne odchádza ?“, jej slepá láska, jej oddanie k synovi z nej vyháňali pochybnosti vždy vo chvíli, kedy jej robilo radosť „stále ho

môžem vidieť pri pití čaju, môžem ho počúvať a jednoducho milovať len preto, že tu je“.

Ale predsa, pri objímaní, pri odchádzaní oboch bratov do novej budúcnosti bratislavských alebo akýchkoľvek uličiek, jej nedalo, a musela sa spýtať ako najoddanejší človek, cítiaci „niečo strácam a neviem prečo“ :

- Jozef, ale úprimne, povedz mame, prečo to vlastne od nás odchádzaš ?

Jozef sa snažil usmiať, ale neustále výčitky zo seba samého a vôbec zo všetkého, mu dovolili iba ledaboly úškrn :

- Mama, ja musím. Čosi tu, - priložil si ruku na srdce, - a čosi tu, priložil si ruku na čelo, - ma volá.

()

Jozef teda teraz sedel vo vlaku, ničomu veľmi neveril, driemal, snažil sa opäť chvíľkovo zabudnúť na bytie ako správny pútnik v kruhu.

Jeho boj zatiaľ zostával uzavretý iba v ňom. Stále sa v ňom nachádzali len malé kryštáliky nadhľadu.

Chvíľu myslel na Magdalénu a na jej boj, pomaly, nevýrazne si zašepkal do prázdna svojho kupé :

- Naozaj musíme všetci bojovať, neustále, znova a znova... A pritom sa nepýtať ?

Zaspal nepokojným spánkom. Prebudil ho až sprievodca so slovami „pane, Trenčianska Teplá, mali by ste prestupovať.“

V pamäti mal rozprávane neznámeho Čecha, ktorý sa vo vlaku rozplýval nad krásou slovenčiny:

- Ješte sem nebyl nikdy na Slovensku... Slovenština se mi zdá být taká.. taká krásně zvláštní. Každé slovenské slovo ve mně vyvoláva jiné emoce jako stejné české slovo... jen... he,he... zmysel slov je stejný.

Vystúpil z vlaku a vnímal nové prostredie. Novosť prijímal ako vyslobodenie, ved' hoci sa cítil byť neustále sám, nové miesto ho nútilo viac sa sústrediť na vonok ako na svoje vnútro.

Mal hodinu čas, rozhodol sa zájsť do staničnej krčmičky. Vytvorila sa v ňom potreba, ak už nepiť, tak aspoň pocítiť ľudskú tieseň v malých krčmičkách.

Nezamýšľal sa nad vysvetlením vnútorných pochodov. Vstúpil, pozdravil, pomaly kráčal k starému drevenému výčapu a navštívila ho chvíľka krčmového zamyslenia :

„Zvláštne... Rovnaké tváre, cudzie tváre. Že by v krčmách vysedávali stále rovnakí ľudia, dva veľké válovy, narcisy, ktorí potrebujú nájsť v sebe stred sveta a zakomplexovaní osli, ktorí komplex z tohoto sveta dokážu prelomiť iba tu ?“

Ako tak stál pri pulte, uvedomil si: „toto som si už predsa hovoril... a vôbec tu nechcem stáť.“

- Prosím si jeden čaj...

Zostávajúce čakanie na spoj prežil ako priemerný cestovateľ, snažil sa spať, ale nešlo to, v čakárni sedela mladá dáma, aj by sa s ňou rozprával, ale pýtal sa sám seba : „o čom ?“. Radšej bol ticho. Len z nudy si ešte raz vytiahol list, ktorý mu dal brat, list, napísaný doktorkou Findľovou ako odpoveď na žiadosť o záchranu jednej duše.

Čítal si, vnímajúc každé slovo. Ani nevedel prečo, ale snažil sa predstaviť si tvár doktorky podľa vlastného želania... Išlo o krásnu tvár ženy s intelektuálnymi očami

a skrytou bolesťou zo života, s ktorou bojuje celým ja, bojuje poznajúc pravdu : „je to len o mne, ak trpím, nikto mi nepomôže viac ako ja sama“.

Čítal presne s takým vedomím :

Drahý Karol,

áno, áno, veľmi mi chýbaš. Veľmi mi chýbajú všetky naše roky. Bojím sa, že nežijem. Ak mám povedať sama za seba, veľmi sa teším na tvojho brata. Je to posol z neba. Radi ho prijmem a ver mi, že o peniazoch z tvojej ani z jeho strany nechcem počuť. Tu, s mužom nemáme žiadnych priateľov, a užírame sa v samote. Neodídem len z úcty k našim pacientom a k manželovi.

Nech tvoj brat príde čo najskôr, bude o neho postarané ako o teba.

S láskou tvoja Patrícia

Jozef zase a zase očami prechádzal po celom liste, vychutnával si každé slovo. Očakával niečo, čo nevedel opísať. Tešil sa po dlhom čase, že žije. Minúty však striedali minúty a ako sa pozeral na slečnu pred sebou, začal si výraznejšie a výraznejšie vyčítať:

„Prečo ju neoslovíš?“

Spýtal sa jej po minúte vnútorného boja s vlastnou neistotou: - Slečna, prosím vás, mohli by ste povedať, ako dlho asi trvá cesta do Trenčianskych Teplíc ?

- Áno, rada.

Sama sa bála hovoriť s cudzím mužom, aj keď by sa na neho najradšej pozerala častejšie. Hovorila si :

„Dievča, kontroluj sa...“

„Cudzinec, ako rada... povedz niečo...povedz...“

- Pane, myslím, počula som hlásenie o pristavení vášho vláčiku.

- Ďakujem...

Jozef vyšiel z čakárne, v okamihu uvidel malý elektrický vláčik, voziaci ľudí do kúpeľného mesta Trenčianske Teplice. Opäť jestvoval iba on, žiadne myšlienky na stratené vzťahy v Bratislave.

„Narodil som sa?“ - spýtal sa a urobil krok nadšenia smerom k vláčiku.

Ľudia cestovali, ľudia sa rozprávali, žartovali a Jozef nasával atmosféru vláčiku, pozoroval okolie, usmieval sa a dospel k názoru : „ach, Bože prečo tak zostávame uzavretí, veď vonku je ešte toho toľko...“

Videl matku ako umýva zadok jej synovi potoku. A usmial sa.

Videl zamilovaný párik, vlašiaci si nohy v tom istom potoku opodiať.

Pomyslel si :

„To, čo splodila láska o metre vyššie, mladá matka umývala... Dvaja mladí holúbkovia si zatiaľ máčali nohy... Aj na nich príde rad, je to potok života...“ - a pousmial sa nad myšlienkami.

Videl opitého roľníka. Práve ho ovlažovali vodou z potoka jeho roľnícki spolupracovníci.

Ľudia zväčša ignorovali jeden druhého, ignorovali okolie, len Jozef sa nachádzal v deviatom nebi zo siedmich?

Akási stará pani sa zasmiala pri pohľade na opitých mužov, zasmial sa aj Jozef. So smejúcou sa pani si pozreli priamo do očí. Pani sa prestala smiať, i Jozef hneď prestal.

„Tu sa muži so ženami nesmejú, alebo čo?“

Radšej sa vrátil k pozeraniu okolitej prírody. Videl kravy a ovce, pasúce sa pokojne vedľa seba. Videl opaľujúceho sa baču so slamkou trávy v ústach. Potešilo ho to. „Samé bezvýznamnosti, ale aké je to pekné.“

Vláčik sa prebojoval až k mestečku a Jozef mohol vnímať novosť mesta ako duševný panic prostredia.

Sám pre seba si začal komentovať :

„Trenčianske Teplice 1933...“

Držím sa skla a otváram oči. Stromy ako u nás, tráva ako u nás, len ľudia vyzerajú akosi inak. Chodia iným krokom.“

Jozef sa prehlásil za hlavného pozorovateľa mesta, zasadeného do Strážovských vrchov, v malej nížinke obkolesenej lesmi. Všade vôňa stromov, všade ľudia s jednoduchými tvármi - to bol jeho prvý pocit.

Stroj zastal v strede mesta na malej stanici. Stanica pôsobila útulne, čas iba začínal púť jej osudom. Vláčik stál pod veľkou strechou, ktorú podopierali dva stĺpy. V Jozefovi stĺpy vyvolali spomienku na staroveký Rím. Pozrel sa na tváre ľudí. „Och, Jozef, si v antike.“

A v okamihu sa mu ľudia videli „všetko možné, len nie jednoduchí.“

Vytratili sa všetky zlé pocity. Depresia zrazu nemala šancu dostať sa na povrch, Jozef sa potľapkal po nohe a vyrazil za bojom dospelého človeka medzi šťastím a nešťastím, medzi očakávaním a nedostatkom, medzi láskou a nenávisťou.

Jozef niesol so sebou jeden veľký batoh plný bielizne a kníh. Veľmi nevnímal jeho ťažobu v novosti z príchodu. Ako kráčal od stanice, všimol si nemocnicu, vzdialenú napravo zopár metrov od staničky. Veľká, pôsobivá viacposchodová budova, postavená v tvare I_I z vypálených tehliel, patrila medzi najväčšie budovy v meste.

Veľká nemocnica v malom meste značila aj pre Jozefa pocit :

„Malé mesto, no určite niečím významnejšie, ako vyzerá na prvý pohľad“.

Samozrejme Jozef si históriu a realitu Trenčianskych Teplíc naštudoval v mene zvedavosti vzdelaného muža. Mestečko patrilo medzi obľúbené miesta politikov a smotánky. Často si ho vybrali na trávenie voľných chvíľ práve ľudia, ktorí nepotrebovali zaujať, túžili po pokoji a intelektuálnej slobode.

Na uliciach nestretol veľa ľudí, koniec-koncov prichádzal o tretej hodine popoludní. Očarený tým, čo videl, ani priveľmi necítil únavu z dlhej cesty. Vedel : „mám ešte čas, budú ma čakať až o piatej...“ Lekári by ho radi prijali skôr, ich práca však obmedzila prijatie Jozefa až na podvečerné hodiny.

V podstate Jozefovi voľný čas prišiel vhod. Prechádzal sa po meste, kráčal dlhým námestím, ktoré sa mohlo popýšiť jednou kratšou uličkou, plnou obchodíkov, vydláždičkovým chodníkom, ktorý viedol až do parku, kde sa, medziiným, nachádzalo kultúrne posedenie, cirka pre sto až stopäťdesiat ľudí.

Najviac na Jozefa zapôsobil park ako celok. Udržiavaný trávnik, udržiavané kríky, stromy, udržiavané dámy, udržiavaní muži. Cestou počul aj češtinu, maďarčinu.

Vlastne väčšina ľudí, ktorých stretával, boli cudzinci. Čoskoro sa naučil rozoznávať: „toto asi nebude Slovak... ani toto.“

Súdil podľa oblečenia.

V parku si sadol na jednu z mnohých lavičiek, obkolesujúcich malý rybník so zarasteným ostrovčekom v strede, rybník plný kačiek.

Rybník patril páru labutí, plávajúcich hrdo a namyslene, ak vôbec zviera môže byť niekedy namyslené. Dlho pozoroval labute, zamýšľal sa nad tým, aký asi majú život. Medzitým kačky priplávali čo najbližšie k brehu, očakávajúc nakrmenie (z rúk Jozefa).

Jozefovi prišlo kačiek ľúto, no sám pocítil hlad, keď uvidel ako čakajú.

Ak mala v sebe scéna s labuťami a kačkami v Jozefovi hodnotu, niesla so sebou aj konečnosť :

„Taká krása... je všade vôkol nás... Iba stačí zmeniť miesto a život dostáva podobu novej a krajšej milenky...“

Ako sedel, rôzni ľudia zapíňali lavičky vôkol neho, až nezostala voľná ani jedna pre osamelého starčeka. Vybral si lavičku s Jozefom, veď Jozef sedel sám a starček na sebe videl jeho pohľad už dávnejšie. A skutočne, Jozefa starček priťahoval, objavilo sa v ňom nutkavé chcenie spoznávať históriu, pravú citovú históriu, históriu myslenia starčeka.

Ešte si starček ani nesadol a Jozef ho už stihol úctivo pozdraviť. Starček ho odzdravil s malým úsmevom a začal sa pozeráť na kačky a labute.

Starček nikdy nevystřčil päty z Trenčianskych Teplíc. Svojim spôsobom si vedľa Jozefa mohol sadnúť každý druhý Tepličár: žena mu zomrela pred dvadsiatimi rokmi, deti sa odsťahovali a on zostal sám.

V rodine, kde vyrastal, otec neveril na veľké priateľstvo. Učil žiť deti najmä samé pre seba, tým ako žil sám. Prechádzal sa po prírode, načúval prírode, nikdy veľmi nepil a tým sa vyčlenil z dospeljej skupinky mužov. Iróniou zostane: zomrel skôr ako väčšina dedinských alkoholikov, lebo dostal infarkt pri jednej z výprav do zákutí okolitých lesov. Jeho telu predsa len zrejme čosi chýbalo k dlhšiemu životu : takmer nikdy sa v posledných rokoch života nedotýkal ani piatich synov, ani manželky. Nič ho v živí pre seba samého nenútilo !?

Napriek otcovmu nepitiu, starček, syn otca chvíľu pil, bez ženy zrazu zistil do akých citových výšok bol závislý na jej prítomnosti. Chvíľu pitie uveril v jednoduchosti svojho života. Spýtoval si svedomie a ľutoval sa slovami dedinského filozofa :

- Šak len v rici môže státi kól... - často píjaval v prírode pod stromom, pri ktorom skončil jeho otec, hľadajúc nevyznanú lásku.

V tom období v opilosti hovoril stromu, ako ho má rád. Ale jedného dňa, v jednej z posledných opilostí znenávidel posledný strom otca a v zúrivosti s ním skoncoval v nočných hodinách otcovou sekerou.

O niekoľko nocí náhodou ubil jeho matku k smrti jeden z miestnych opilcov, s ktorým udržiavala vzťah, pretože sa bála samoty viac ako smrti a zatratenia po dlhom živote v samote.

Starček v triezvosti na pomstu nikdy nepomyslel, v triezvosti veril v kresťanského Boha, no raz ho museli zastaviť, keď kráčal cez mesto so sekerou... (zabudol, že násilníka odsúdili a sedel v Trenčine).

Až smrť matky ho naučila milovať človeka.

„Šak ty by si iste nechcela, aby som sa ti tu poondil k smrti.“

V časoch, kedy sa dostal do problémov pre pitie - studené bolesti pečene - nepotreboval hľadať zmysel prečo nepiť v bolestiach. Lekár sa ho spýtal :

- Chcete žiť ?

Starec, po celý život krajčír, uveril bolesti tela, snažil sa pracovať a pracovať, hoci v určitých intervaloch sa do neho vracala nechúť a otázky jednoduchého prekvapenia : „toto má byť všetok kravár... a čo má byť vás ?“

Vybral si cestu pokoja, v lete, i v zime sa často chodieval kúpať do mestských kúpeľov. Šetril po celý život, ono ľudia v kúpeľoch sa mu od detstva zdali byť niečo viac. Už mame hovorieval v detstve :

- Raz i ja...

Áno, dokázal si splniť životný cieľ, priblížiť sa aspoň na okamih veľkým a bohatým - stačilo sa vyrovnáť len tomu, čo videl.

Bližšie, okrem ženy a z časti aj svojich detí, nepoznal nikoho. No a keďže si zvykol aj on na samotu ako na drogu trápenia, naučil sa veľmi rýchlo rozprávať sám so sebou.

Vytvoril sa v ňom prirodzený rešpekt pred cudzími ľuďmi. Ibaže dnes, ako si sadal na druhú stranu lavičky, vzdialený Jozefovi natoľko, aby sa necítil nepríjemne, blízko k nemu natoľko, aby sa cítil príjemne, ho akoby zasiahol blesk nového chcenia:

„Celkom ako môj fracek syn.“

V samote sa prispôbil svojmu vnútornému hlasu ako dôraznému kapitánovi. Už dávno sa nespochyboval, čo bolo jeho šťastie a jeho milosť k životu. Pravda, tým sa vzdal životného spenia, ale nikdy mu nechýbalo, stačil mu život bez veľké trápenia s málom jedla, v teple domova. Jedným slovom : v jeho očiach iba neprežíval. V jeho očiach žil život. Neporovnával sa, mal všetko, čo si myslel: „môžem mať.“

Pred nedávnom mu zomrel posledný brat, starý mládenec, zdedil po ňom záhradu, takže našiel nový zmysel života. Až po smrti brata sa stal bratovi najväčším priateľom.

Rastliny, to boli jeho duševné spovednice. Často im rozprával svoje veľké trápenia :

„Jako som ráno vylál čaj...“

V rastlinách videl svojho posledného brata, svoje posledné spojivo s ľudským rodom.

Jozef začal prvý, predstavil sa ako cudzinec, ktorý rád navštevuje nové mestá. Tak príjemne sa mu klamalo. Starec sa usmieval, roky mu už sluch neslúžil veľmi dobre. Nuž, v akomsi ľudskom rozmere jeho vnútra mu stačila Jozefova tvár aj bez slov, preto sa usmieval. Zvierať paličku, otáčal ňou dokola.

- Chabo meleš, chabo.

Jozefa príjemne prekvapila ľudovosť starcovho vyjadrenia. „Starý starček ako z rozprávky o dobre a zle, he, he.“ Prisadol si s radosťou bližšie k starcovi. Pochválil z celého srdca mestečko, opísal mu, čo ho najviac zaujalo.

- Máte tu viac hotelov ako domov, ale ten Hotel Pannonia na námestí sa mi páčil... Dal som si v ňom kávičku, má veľké okná a peknú obsluhu, tak veru, - zakončil svoje hlasné rozprávanie. Starec kýval hlavou hádam aj pri každom treťom Jozefovom slove.

Jozef mal radosť z toho ako obyčajne rozprával bez veľkých záverov, bez nafukovania.

Spýtal sa starca, či žije v mestečku celý život. Starec, navyknutý rozprávať o histórii života iba sám sebe, sa začal vnútorne chvieť.

Pustil sa do rozprávania, Jozef mu rozumel len tak - tak. Zvláštna slovenčina mu v ušiach znela inak ako očakával, inak ako sa mu zdalo vo vláčiku. „Veď je to niečo medzi češtinou a poľštinou.“ Starec rozprával veľmi obyčajno o tom, kde sa narodil, komu a prečo (z lásky). Rozprával o školských rokoch, o tom, ako sa doma museli tlačiť, o otcovi (naučil ma milovac zelené oné). Jozefovi rozprávanie dávalo viac a

viac, svoj vlastný život cítil v mene krutej obyčajnosti, no život starca, ako sa do neho snažil vcítiť, sa mu zdal byť skutočnejším.

„Tu, v horách, aký iný by mal byť život?“

Len nesmierna škoda pre dušu Jozefa : stavec mu chtiac - nechtiac zatajil tie najvzrušujúcejšie okamihy jeho života. Báľ sa ich a radšej žil bez nich.

Čas plynul, stavec dorozprával. Obaja sa spolu pozerali na kačky, ktoré krmili okolochodiaci.

Jozef sa usmieval, v krátkych okamihoch života túžil práve po takomto mieste, rybník, ľudia, ktorí sa nikam nenáhľia, zamilované páriky, niekoľko matiek s deťmi, vôňa leta a udržiavaný anglický trávnik.

„Ani by som sa nečudoval, ak by som sa tu rozhodol zostať dlhšie.“

Stavec pravidelne, deň čo deň, sedával až do západu slnka pri rybníku. Málokedy si k nemu niekto prisadol a málokedy sa s ním túžil ktosi porozprávať. Teraz, keď si už trochu zvykol na spolusediaceho, sa mu sedelo pri rybníku lepšie ako inokedy.

A možno pre úctu k pocitu, cítiaceho v starom vnútri, vzbĺkol v stacovi ešte raz oheň jeho pravdy, naklonil sa k Jozefovi a riekol :

- Šuhaju... najvyššia moc je mať rád život... A že my ho tu máme radi ?

Jozef sa pousmial. Rád by sedel ešte dlhšie, ale potreboval na záchod a silnel v ňom aj hlas: možno už je čas spoznať doktorov Findľovcov.

- Máte tu mestské toalety ?

- To ja neviem, šuhaju...

Jozef sa teda vybral na cestu hľadania mestských záchodov. Taktiež vybral z tašky staré náprsné hodinky, daroval mu ich otec, používal ich, keď bol sám študentom. Hodinky ukazovali o desať minút pol piatej.

Stavec zajtra zomrie na mŕtvicu, viac ako povedal Jozefovi, nepovedal ani sám sebe.

K listu, ktorý si Jozef často čítaval bol priložený aj plánik, kde „nájdeš svoj dočasný domov“.

Jozef, vykračujúci s plným močovým mechúrom čo najrýchlejšie na koniec parku, smerujúc do časti mestečka nazývanej Baračka, uvidel prvé domy. Až donedávna Findľovci žili v nemocničnom komplexe, len pred tromi týždňami im nemocnica zabezpečila služobný domček.

Jozef, odratávajúci čísla domov, myslel viac na vyprázdnenie ako na nové osobnosti. Manželia ho očakávali, prichystali to najlepšie, čo mali : ovocie, údený jazyk, chlieb so soľou a masťou. Jozef zaklopal na jednodposchodovom dome číslo 56, s bielou omietkou a čerstvo natretými oknami. Čakal so zaťatými päťami. Nechcel byť neslušný, nechcel sa hneď pýtať na záchod, „až po predstavení sa.“

Otvoril vysoký muž. Vlasy mu Boh daroval čierne ako uhoľ, oči mal hnedé, tvár nie veľmi výraznú. Líčne kosti prekryval tuk a tým zaoblil tvár, čím zároveň zdokonalil bradu a dal jej bračeka: dvojitú bradu. Findľa sa obliekol v prvý návštevný deň najlepšie ako vedel, k čomu mu dopomohla žena. Len ona nástojila na tom, aby privítali hosťa kultúrne, aby sa cítil aspoň trochu vítaný.

Findľa podal ruku Jozefovi a predstavil sa celým menom tichým hlasom spovedníka :

- Pavol Findľa.

Jozef sa mu predstavil rovnako oficiálne, no v okamihu, podávajúc ruku Pavlovi, mu zrak padol na Patrícii Findľovú. Prvé, čo ho potešilo, bola sekunda bodnutia čmeliaka :

„Pekná to žena...“

Patrícia sa mohla popýšiť čiernymi kučeravými vlasmi, výraznou tvárou, ktorej velili vo výraznosti hlbavé hnedé oči, často sa v nich odzrkadľovala sčítanosť a vedomie intelektuálky.

V spolupráci s jej charizmou krásy nezaostávali ani prepadnuté, ale stále príťažlivé líca, jamka na brade a... ústa.

Nuž, ústa sa rozširovali a spájali ako veľké soľné jazero, plné a decentne zvýraznené pery, biele zuby, a pritom iba náznak malých podnosných chĺpkov, ktorými niekedy tmavovlasé ženy čelia... Áno, pre mnohých mužov určite musela byť niekedy soľným jazerom.

Patrícia sa mohla pochváliť výškou približne rovnakou ako Jozef, teda odhadom zhruba 170 centimetrov. Krk a šija boli len ďalším umeleckým dielom. V nádhere jemne odhalené ramená iba posúvali zrak muža nižšie, k prsiam, ktoré mohli aj nemuseli znamenať únik. Jozefovi v úvodnom očarení ani veľmi neprekážalo : „prsia nie sú monumentálnou stavbou“. Viac ho zaujali krásne a vystúpené bradavky, presvitajúce spod bielej ľahkej blúzky.

„Ale určite ich musí mať skvostne tvarované.“

Pohľad Jozefa pokračoval nižšie, ihneď si všimol ruky, nechty, dokonale udržiavané. Nechty sa ocitli na strane horúcich farieb, najčervení z odtieňov červených dodával nechtom atmosféru lupienkov ruže pred extázou. V tej chvíli zároveň zacítil jej parfum.

Rozšírili sa mu oči, ešte stihol prejsť pohľadom po nohách, ukrytých, ale napriek tomu neutajených v krásach sekundových predstáv Jozefa, do čiernych štýlových nohavíc.

Ale čo najviac zaskočilo Jozefa, čo vôbec nečakal, bola farba pleti priateľky jeho brata: hnedá, hnedšia, najhnedšia.

Stála pred ním jedna z najinteligentnejšie pôsobiacich Cigániek, aké kedy videl. Prehltol a podal ruku aj jej. Pobožkali sa : líce na líce.

- Podobáš sa bratovi. Máš také oči, - ak v Jozefovi malo vyvrcholiť očarenie ženou, vyvrcholilo práve jej hlasom.

Novosť ľudí ho natoľko zaskočila, že na chvíľočku aj zabudol na potrebu. Stačil však jeden krok a plnosť mechúra sa vrátila pichnutím.

Vypýtal sa na záchod ako malý chlapec v neznámom prostredí. Vrátil sa naspäť na udržiavaný dvor, plný ruží pred odkvitnutím a navštívil čistú kadibúdku.

- Tak čo na neho povieš ? - spýtala sa Patrícia, celkom spokojná s tým, čo videla.

- Ešte neviem...

Jozef sa vrátil do minúty, ukázali mu izbičku s jedným stolíkom, s jednou posteľou a s jedným oknom s výhľadom do lesa, pričom Findľa rozprával krátku históriu domu:

„Patril akémusi sedliakovi, ktorý ušiel do Ameriky, lebo mal veľa dlhov.“

- Pokojne sa zložte, s jedlom počkáme na Vás.

- Nie, to nebude potrebné...

Jozef položil vak na posteľ, po vyprázdnení zase pocítil hlad.

Jedáleň sa nachádzala hneď vedľa jeho izby. Zároveň bola aj najpriestrannejšou izbou v celom dome. V strede vyčnieval ponad všetko stôl - obdĺžnik s nalakovaným drevom. Na ňom sa hrdil biely obrus so vzorom ruží, vyšívanými do látky.

Findľa usadil Jozefa, sám si sadol za jeden vrch stola a Patrícia za druhý. Patrícia nakladala polievku, prvú Jozefovi.

Findľa sa podujal začať rozhovor otázkou „ako sa Vám páči mesto?“ Jozef odpovedal úprimne a zároveň povinne. Viacmenej si muži pred jedlom vymenili iba zopár slov o niektorých stavbách mesta, o klientele v kúpeľoch. Prerušila ich Patrícia vetou : „dobrú chuť“.

Jedli v tichu, Jozefovi sa trochu triasli ruky a občas sa stalo, že mu niekoľko kvapiek polievky kvaplo späť do taniera. Jozef dojedol prvý, hoci sa kontroloval. Pochválil polievku a pretrel si prichystaným obrúskom ústa. Findľa nechcel, aby hosť čakal bez slov a tak sa ho ešte spýtal ako sa má jeho brat. Spýtal sa ho s plnými ústami.

Karol s Findľom nikdy nevychádzali najlepšie. Jeden druhého považovali za človeka, s ktorým si nemajú čo povedať. Ich záujmy i náhľad na svet boli veľmi rozdielne. Ak mali niečo spoločné, tak to mohli byť akurát informácie a vedomosti o medicíne. Chvíľu sa zdalo, že ich zblíži vzťah Pavla s Patríciou. Karol však veľmi rýchlo pochopil : „ona bude pri ňom trpieť... ale možno sa mýlim.“ Často jej to hovoril a ona bola natoľko inteligentná, aby pochopila : „Pavlovi to nemôžem povedať. Nemôže mu povedať, že Karol žiarli.“ No, napriek tomu Pavol cítil výhrady Karola a raz, keď všetci spolu pili (Karol so svojou vtedajšou priateľkou), obaja si povedali priamo do očí, čo si jeden o druhom myslia. Poslali sa kade ľahšie, čomu nedokázala zabrániť ani Patrícia. V určitom čase vzťahu medzi Pavlom a Patríciou si Pavol začal myslieť : „ten idiot miluje moju Paťku.“ Povedal jej svoju domnienku a nútil ju obmedziť styky s Karolom. Patrícia, vtedy ešte presvedčená o láske k Pavlovi, súhlasila viac strachom *čo bude*, ako uznaním pravdy partnera.

Viac sa zaľúbila do svojho oddania ako do muža pred ňou. Viac si vážila svoj cit k niekomu.

Patrícia nebola Cigánka celým srdcom a celou dušou. Jej splodeniu predchádzala história jej matky, jednej z najkrajších Piešťanských prostitútiok. Používali ju významní muži toho obdobia až pokým nenastala jej najčiernejšia hodinka a ona neotehotnela. Otec Patrície obdržal prídavné meno neznámy, avšak prostitútku tušila veľmi dobre. Otcom mohol byť buď generál Š., veliteľ pozemných síl alebo právnik H., starosta mesta Piešťany. Dlho rozmýšľala, či pôjde na potrat, no rozhodla sa skôr z medicínskeho ako z citového hľadiska : „potrat by ma mohol poškodiť ešte viac.“ Dieťa donosila bez problémov, bez väčších komplikácií a hneď po pôrode ho odmietla. Malá Patrícia putovala do útulku, kde ju čakalo najhoršie obdobie jej života. Neustále utláčaná inými cigánčatami, neustále bojujúca s problémom : „ak si rýchlo neuchmatnem, nebudem mať.“ Jej hygienické návyky nepatrili ani do stredoveku a ešte k tomu, do šiestich rokov ani nesnívala o existencii knižiek či bábik. Vnútro malého dievčaťa sa veľakrát rozpadlo na niekoľko kúskov a už sa spätne nikdy nemohlo porovnávať s obyčajnými deťmi.

Koniec koncov, v dospelosti často Patrícia cítila : niekto mi ukradol detstvo, aj keď aj v tom najväčšom trápení sa nájdú veselé a krásne okamihy.

Vrchol jej detského trápenia nastal vo chvíli, kedy jej matka našla odvahu navštíviť dcéru. Uvedomila si svoju chybu, starnúc bez lásky a obdivu, bez oddania sa a zmyslu života. Čoraz viac sa stretávala s odmietaním vysoko postavených mužov a jej sen o ulovení bohatého a citlivého muža stroskotal v čase. Zničila ju naivita alebo odmietnutie čeliť realite.

Patrícia, v okamihu, kedy uvidela matku, sa na ňu s revom ničeného dieťaťa doslova vrhla. A čo bolo ešte horšie, v tých chvíľach kričali všetky malé deti : „mama, mama, mama“, dokonca tie najschopnejšie sa neovládateľne vrhli po mame Patrícii, odsotili

malú Paťku a tá spadla na kolená vedľa hlúčika silnejších detí, chlapcov a dievčat, túžiacich po mame ako dospelý človek túži po zmysle.

Matka nezniesla, čo videla, bolesť v sebe, bolesť v deťoch, bolesť v opatrovatelkách, ktoré ani pri najväčšom vypätí síl nezvládali situáciu. Jej bolesť bola taká silná, že sa viac nedokázala pozrieť do očí plačúcej Patrície a musela odísť. Patrícia za ňou kričala, ale ostatné deti ju prekričali ešte o niečo viac. Plakali všetky, a čo je dovŕšenie tých pamätných okamihov, plakali aj opatrovatelky, „lebo sme nemohli urobiť nič viac, len plakať.“

Patrícia vtedy cítila : „trpím zo všetkých najviac, áno, je to tak... musí to tak byť“. Odvtedy ju často prenasledovali pocity toho malého dievčatka, aj keď rástla do krásy. V útulku by však bez akýchkoľvek iných slov bývalo kvitnutie do krásy prekliatím, našťastie osud sa zľutoval nad jej telom a dušou.

Do útulku často chodievali dva pári nešťastne bezdetných, dobre zaopatrených ľudí. Prvý pár viedol obchodník s kožušinami z Trenčína, druhý pár postarší lekár z Piešťan.

Manželky obidvoch živateľov pracovali zväčša ako domáce panie.

Často si na víkendy objednávali niekoľko kusov detského mäsa pre ich prázdne duše, túžiace po zmysle v potomkoch. Vyberali si ich sami, už dopredu rozhodnutí o tom, že každý si vyberie to najlepšie dieťa do opatrovníctva. Vyskúšali veľa detí a čuduj sa svete, obidva páry si vybrali Patríciu.

Nech už to bolo s Patríciou akokoľvek, pravda jej bytosti zostane navždy v ľuďoch, ktorí ju stretli : mala v sebe akýsi genetický dar, emocionálnu inteligenciu nezvyčajného formátu. Vedela zapôsobiť na ľudí, hoci nešťastná a vystrašená do posledných zákutí svojho ja. Jej reakcie, jej pohyby, jej detský pohľad, jej ruky, jej zvláštny smiech. Každá zo žien, túžiaca skôr po chlapcovi ako po dievčati, ihneď zmenila názor, keď ju uvidela, keď sa jej dotkla, keď jej mohla hladiť vlasy, čítať rozprávku.

Ich manželov nebolo treba veľmi presviedčať.

Patrícia veľmi túžila po rodičoch, akýchkoľvek, bol to jej detský sen. Snažila sa správať pri návštevách najlepšie ako vedela. Išlo vlastne o malý zázrak, pri všetkom tom utláčaní a krutom správaní sa v útulku. Žiadne iné dieťa nedokázalo prijať tak rýchlo pravidlá v novom prostredí ako ona.

Počas návštev nekradla, vždy sa pýtala na záchod, hoci v útulku sa niekedy pomočila. Milovala počúvanie príbehov a rozprávok, zväčša po dočítaní kričala: „ešte, ešte, ešte.“ Mala obdivuhodne rozvinutú fantáziu, jednu z najdôležitejších výhod v prežívaní v útulku. Často dokázala celé hodiny preležať sama v posteli a snívať s otvorenými očami.

Jedného dňa sa malo rozhodnúť, kto si koho zoberie za určitý peňažný dar. Riaditeľka útulku zaskočila rovnaká žiadosť oboch párov. Ako sa zamyslela nad tým koho by si vybrala ona, bol by to najskôr najschopnejší chlapec v skupine, Patríciu považovala za nedôraznú, odsúdenú na zánik.

Pozvala si obe rodinky súčasne do kancelárie, ponúkla im kávu a ešte raz sa spýtala, či si naozaj stoja za svojou voľbou. V oboch matkách sa po dozvedení o súboji o jedno jediné dieťa (z 56 voľných) rozvírili materské pudy do nadpozemských výšin. Nevraživé pohľady a rýchle chytenie manželov za ruky sa nieslo dušou riaditeľky ešte veľmi dlho. Nezostávalo jej nič iné, len povedať :

- Nech si vyberie ona sama.

Patrícia, zvyčajne manipulovaná oboma rodinami hrou sme lepšia ako sme, kupovaním bábič (vždy ich *stratila* pri návrate do útulku), prejedaním sa a sladkosťami, vstúpila do miestnosti s rodičmi a riaditeľkou, držiac ruku najobľúbenejšej opatrovateľky.

Po otázke : „Paťka, ku komu by si chcela ísť bývať“, Patrícia zostala ticho. Rýchlo hodnotila, kde čo videla, kde čo mali, čo jej kúpili. Ale napriek všetkému dospela akýmsi zázrakom k slovám lekára, keď sa ho spýtala počas jednej z poobedňajších nedeľných prechádzok :

- A prečo ťa všetci zdravia s takou úctou ?
- Lebo, moja malá, pomáham ľuďom žiť dlhšie a šťastnejšie.

Aj pri výbere Patrícia preukázala tichý náskok pred rovesníkmi :

- Chceme žiť s tými, ktorí pomáhajú ľuďom žiť dlhšie a šťastnejšie.

Odmietnutá matka sa rozplakala, jej muž konal logicky a inteligentne :

„Zoberieme si chlapca...“

Odvtedy sa život Patrície vyvíjal šialene rozdielne oproti tomu ako žila v útulku. Neustále rozmaznávaná. Aj keď pri zasadení do školských lavíc nevraživosť, spôsobená jej farbou pleti ju opäť sťahovala do vôd útulku. Naučená bojovať v snoch proti realite sa nenechala zlomiť, o všetkom informovala otca, ku ktorému rýchlo priľnula.

Občania mesta si komentáre pri prechádzkach nechávali radšej pre seba, lekára si vážili, no nerozumeli: „prečo si vybral cigánča ?“

Šťastie Patrície nemalo trvať večne : nový otec zomrel v práci na mozgovú príhodu a nová mama neuniesla stratu, zrejme aj preto dostala cukrovku a rok a pol po úmrtí manžela skonala aj ona.

Vďaka tomu sa štrnásťročná Patrícia musela znovu vrátiť do útulku. Ak odchádzala v postavení zabudnutého dievčatka, prichádzala ako celebrita, nový človek z dobrej vrstvy, naučený, že život nie je iba večné utrpenie. O to viac trpela, ale zásluhou závetu otca, jej štúdium na váženom gymnáziu malo byť sponzorované až do konca štúdia. Pravda, príbuzní lekára jej viac nedovolili, aj keď posledná vôľa lekára jej prisudzovala určitý majetok.

„Môžeš byť rada... Dajú ti to najcennejšie, vzdelanie.“

V útulku čelila niekoľkým divokým chlapcom a vtedy sa v nej zopárkrát prejavili gény matky. Divokých chlapcov začala využívať a manipulovať telom, takže sa čoskoro stala *pannou* priestoru.

Pri mužoch, ktorí nič nevedeli, nedokázali čítať, boli iba nadzvieratá, sa stala kráľovnou. Hry s nimi sa naučila mať rada, naučila sa veľa o základných mužských pochodoch. No nanešťastie, hoci obdarená pozorovacím talentom, práve jej vzťahy s chlapcami z útulku jej zavreli bránu do nazerania na mužskú dušu, („ktorá nepozostáva len z chcenia a ničoty!?“). Zdalo sa jej : „vidím v nich to isté“ – čo z nej nachvíľu vykúzlilo ľadovú kráľovnú.

Veľa chlapcov z dobrých rodín bolo do nej na gymnáziu zamilovaných, ale ona sa cítila byť príliš dobrá a príliš vnútorne vyspelá. Veľa z umelého sebanadceňovania sa zmenilo pri príchode na vysokú školu. Nové prostredie, ona ako jedna z prvých Cigániek, priveľa učiva, málo peňazí. Rodina lekára totiž okresala posielanie peňazí na najmenšie možné minimum a ona sa vo svete tvrdého boja prepádávala nižšie

a nižšie, až v nej vypukla hrozba toho malého utláčaného dievčatka, aj keď navonok pôsobila stále ako ľadová, tá najkrásnejšia ľadová kráľovná.

Potom sa stretla s Karolom a časť z nej sa na neho prisala, časť z nej ním trochu opovrhovala, časť z nej po ňom túžila, časť z nej o tom túžení pochybovala, tak ako pochybovala aj o tom, či by ju chcel alebo nie.

Vďaka životu, ktorý si dovtedy odžila, pochybovala o všetkom.

A čo bolo na všetkom najhoršie:

Pri jednej z prvých prednášok kráčala po chodbe, hrdá, cítiac svoju veľkosť, kráčal oproti nej budúci manžel, ničím ju nezaujal. Kráčala oblečená slušne, ale v porovnaní s mnohými pražskými (študovala na KU Praha) dievčatami veľmi obyčajne. Sama sa nadceňovala do takej miery, že porovnanie s inými ženami vnímala iba vo svoj prospech.

- Prosím Vás, kde je tu prednášková miestnosť číslo... - spýtal sa jej Pavol - Slovák.

- Neviem, tiež ju hľadám...

- Myslel som si, myslel som si... že si... upratovačka...

Pavol si neuvedomil, aký bol krutý. V jeho zakomplexovaných hrách s peknými ženami ich síce túžil ponižovať, vtedy však po tom netúžil. Povedal pravdu, ktorú možno iba nemusel povedať. Nuž, ona sa pýtala: „zaslúžila som si tak ponižiť pred ostatnými?“

- Prekáža ti, kým som?

- Nie, to nie... Asi došlo k nedorozumeniu...

Pavol v nej zanechal hlbokú ryhu. Neznášala ho, no videla v ňom niečo podobné ako v chlapcoch z útulku. Občas ju zraňoval zvláštnym prostoduchým správaním a nevedel o tom. Priťahovalo ju to, bojovalo proti tomu, vedela: nie, nie, nie. Nuž, nedokázala si pomôcť. Akoby pri ňom vždy túžila ešte viac ponižiť celý život, ktorý si odžila.

Akoby v nej detský útulok zanechal hlbšiu odozvu ako tušila.

Jozef dojedajúcim rozprával o Karolovi, o jeho **spokojnom** živote, o úspešnej kariére lekára, o priateľke z lepšej spoločnosti. Rozprával aj počas nakladania druhého chodu, rozprávanie zakončil spoločenským želaním:

- Mohol by sem raz prísť. Často rozprával o Vás, Patrícia, ako o jedinom skutočnom priateľovi.

Pavel prižmúril oči a začal jesť: „dobrú chuť.“

Dojedli, naliali si víno. Pavol s Patríciovou sa nechceli priamo pýtať, čo viedlo Jozefa k odchodu, k úteku z Bratislavy. Pavol predpokladal: hráčska vášeň, Patrícia zase hovorila o vášni pre ženy.

Jozef, pozorujúc tváre hostiteľov pocítil potrebu poďakovať sa za prichýlenie. Poďakoval sa s ich vínom v ruke, pričom si odpil iba veľmi, veľmi obozretne. Každá väčšia kvapka alkoholu ho unášala do krajín zázrakov. Už po polovičke pohára pociťoval akýsi tlak v kolenách. Tvár mu začínala očervenievať.

- Nehnevajte sa, viac už nebudem... Alkohol mi nerobí dobre.

Hostitelia netušili o jeho svätom boji za život, Patrícia priniesla ako náhradu za víno Jozefovi čaj. Jozef oň sám poprosil.

Hodinku strávili v družnom dialógu, rozprávajúc sa o meste, o povolání Jozefa, o živote lekárov.

- A neprekáža Vám, Jozef, že ste opustili deti?

- Áno, je to zahanbujúce, ale... ale... išlo o moju dušu... Vy, ktorí ste žili vo veľkom meste ako je Praha... vy viete, aké to je... stratiť sa v uličkách...

- V uličkách ? – Pavol sa predsa len neovládol, jeho zvedavosť sa vyrovnala jeho nasýtenosti.

- Stratil som zmysel života a... A v mnohých dňoch som sa pristihol pri tom, že... že neviem, kto som. Stratil som moju osobnosť a nevedel som čo chcem... odo mňa... od života... od lásky...od učenia... – Jozef sa zasekol. „Nie, to stačí, oni s mojím bojom nemajú nič spoločné...“

Túžil povedať pravdu, len cítil : nemôžem !

- Chcem, aby ste vedeli... aj za môjho brata... Z celého srdca vám chcem... povedať... Veľmi si vážim vaše prijatie.

„To nemôže byť pravda. Prečo nepovie príčinu ?“ – pomyslel si Pavol.

„Kdežeeeé... Nepovie viac.“ – zakričala si v duchu Patrícia.

Na Jozefa práve doľahol úder kladiva cudzieho prostredia. „V tvárach pre sebou vidím samotu svojho boja, samotu ich boja“. Nemohol si pomôcť, myslel si : „mám pravdu, áno mám.“

- Myslíte si, že... tu môžete nájsť, čo ste... stratili v Bratislave ? – a Patrícii predsa žensky nedalo. V sekunde Jozefovho duševného stiahnutia sa do seba pocítila :

„Sám vojak v poli... ako my všetci...“ - nemohla si pomôcť, myslela si : „viem, že mám pravdu...“

Zježili sa jej chlpy v zátylku.

- Neviem... Ale verím tomu... – Jozef si (hneď po dopovedaní) odkašľal.

Rozhovor sa viedol nížinami a výšinami informácií pre zaplnenie času. Traja rozprávací ľudia sa už nič nové nedozvedeli, iba sa snažili predísť zaprášeniu ich vnútier z mlčanlivosti.

- Navrhujem, aby sme dnes v podvečer prichádzajúceho víkendu ukázali host'ovi naše mestečko, - prehovoril Pavol na záver rozhovoru. Prehovoril hlasom pána domu.

Patrícia sa po treťom pohárikú s úsmevom zahľadela do očí Jozefovi, videla v ňom spomienku na Karola.

Že by až po rokoch precítila cit, ktorý v sebe zbabelo skrývala ?

Sama sa zľakla, jej emócie urýchl'oval alkohol.

S Pavlom sa celý rok pokúšali splodiť dieťa. „Boh však zatiaľ nechce.“ Patrícii nerobilo ťarbavé plodenie zo strany Pavla ani v najmenšom radosť. Často spomínala na divokých, aj keď hlúpych chlapcov z útulku. Čoraz viac.

V práci, v ordinácii v Trenčianskych Tepliciach sa z jej pohľadu dalo iba ťažko hovoriť o šťastí. Pacienti nedôverovali jej farbe pleti, cítila ich ignoráciu na každom kroku. Chodili k nej Cigáni, zopár bielych ľudí s najnižším vzdelaním. Kolegovia jej čoskoro vymysleli prezývku : samaritánka.

„Je ťažké byť ženou v kolektíve plnom mužov.“

Naopak, Pavol sa tešil ako pôrodník narastajúcej práci, ktorú niekedy miloval viac ako Patríciu. Prácu, pôrody nevlastnil, Patríciu áno.

Nuž, Patrícia síce mala oveľa výraznejší talent pozorovateľa, prečítala viac kníh o živote, v manželstve, kde sa stala bábikou, nedokázala bojovať s útlkom jej manželstva.

Pozerala sa na Jozefa a závidela mu : on môže bojovať, nemá žiadne záväzky.

Pred Pavlom nehovorila o sebe, cítiac : „jeho to aj tak vôbec nezaujímá“ .
 Nevedela, čo so sebou, až pred nedávnom prišla na spásonosnú myšlienku :
 „Navštíviť útulok, kde som raz sama bojovala a pochopila život.“
 Namiesto znudenej snahy o plodenie, napriek tomu pokračujúc v snahe byť oplodnená len pre vôľu a život manžela ako vreca zemiakov, sa rozhodla bojovať so životom inak : každý druhý víkend obšťašňovať deti z útulku poskytnutím víkendu snov. Vyberala si dievčatá, chlapcov v úvode citového samaritánstva nemohla zniest’.

Jej myslenie pri pohľade na Pavla upadalo, príliš začala myslieť na seba a na svoj život plný citových omylov. Rýchlo, čo najrýchlejšie si spomenula na prichádzajúci víkend. Unikla do snov pred oboma mužmi :
 „Opäť sa niekoho budem pokúšať zachrániť. Ach, ako dobre, ako dobre...“
 Usmiala sa, našla zmysel prečo sa tešiť na všetko, čo ju čakalo.
 Odpratala tanieru bez mužskej pomoci, ani jeden z mužov sa jej neponúkol. Nekomentovala to, rokmi sa naučila prijímať rodinnú prácu v mene obyčajnosti, ženského predurčenia. Len niekedy nad tým pokrútila hlavou, ale vždy si povedala : „veď niekto to robiť musí, aspoň sa neužieram v nečinnosti.“
 Jozef sa zatiaľ umyl, preobliekol sa do čistého a čakal spolu s pánom domu v obývačke. Pavol ponúkol Jozefovi domácu s úprimnou vierou, s (povinnou?) túžbou nadviazať priateľský vzťah. Pavlovi sa javilo ako nesmierne dôležitý fakt :
 „dobre, že v ňom nevidím jeho brata“.
 Pavol si však v okamihu, kedy chytal fľašu s pálenkou, spomenul, že hosť odmietol víno. Chuť a nútenie zahrať sa na správneho hostiteľa v ňom predsa len zvíťazila...
 Jozef odmietol aj domácu, cítil sa trochu trápne, no zároveň tým potešil vnútro.
 „Moje vnútro v bolesti a utrpení bojuje iba v mene zachovania života a sveta pre Jozefa“.

- Jozef, vášho brata som nemal veľmi v láske... Lenže po všetkých tých rokoch zostal jediným, kto sa nám ozval. Hádám, ak by som ho dnes uvidel pred sebou sedieť... ako Vás... Ktovie, možno by stačilo zopár slov.
 Jozef sa začudoval poslednej vete – úprimnosti. Nenašiel v sebe odozvu na to, aby nadviazal na úprimnosť hostiteľa.
 „Kde som to čítal, že... že človek odvždy potrebuje byť sám, osamelý... aby začal milovať iných ?“

Karol mu Pavla vykreslil ako obyčajného lekára, ktorý až priveľmi uveril svojej medicínskej spasiteľskej úlohe... „pretože on nič iné nemá, to ti poviem“.
 Jozef si to myslel tiež, cítil to tak, no nesúdil Pavla.

*

V tých najvzdialenejších nížinách osobnosti Karola sa rozprestieralo silné nútenie povedať pravdu o svojom živote v okamihoch, kedy začal písať prvý zúfalý list bratovi, lebo nemal komu inému porozprávať príbeh jeho tragédie. Začal písať so zúfalo zaťatými zubami, sediac v byte ex-setričky práve vo chvíli, v ktorej Jozef odmietol pohárik v Trenčianskych Tepliciach :

Jozef, brat môj,

píšem skoro po tvojom odchode, aby som pomohol mojej duši...

Ešte na čajovom večierku mal Karol pocit :

Ktovie, možno Jozef prichádza pomôcť do malého mestečka na konci sveta im dvom viac ako sám sebe.

*

Jozef sa cítil zvláštne až ponížene, ak sa vedľa neho prechádzal párik a on bol sám. Počúval rozprávanie Pavla o meste, o tom, prečo prišli do Trenčianskych Teplíc. „Ponúkali nám obom dobrý plat, vlastný dom, pokoj a istotu kariérneho postupu.“

Patrícia odchádzala z Prahy s nutkaním odísť čo najďalej, aby Pavla už nikdy nespochybovala v srdci. V Prahe videla veľa inteligentných a majetných mužov, v Trenčianskych Tepliciach dúfala v nájdenie sily v ich vzťahu.

Jozefovi sa na druhý pohľad Trenčianske Teplice javili už menej rajske, skôr mu v očiach vibrovali čriepky príjemného starosvetkého obrazu. Spokojnosť mu vládla v rajskom pocite správnej voľby a on sa chválil za silu a odvahu zmeniť všetko od základu.

Všimol si okoloidúcich žien s pohľadom slobodného junáka. Avšak aj pre neho samého bolo zatiaľ záhadou, kým bude jeho osobnosť bez podpornej barličky OH skupiny, ak sa rozhodne nadviazať nejaký vzťah, predstaviť svoju osobnosť...

Mal strach, „čo by som asi tak mohol ponúknuť žene na druhej strane chodníka“ ?

- A kde je tu škola ?

Nevedel z akého nutkania vyslovil tú otázku. Neučil iba dva dni a: už mu učenie chýbalo. Nebyť novosti z pocitov nového sveta, k neistote z psychického alkoholizmu by sa už-už pridávala závislosť na formovaní ľudských detských osobností.

Našťastie, ihneď stihol zahnať závislosť od učenia ďalšou krásavicou, kráčajúcou oproti. Stretli sa im oči.

Patrícia, pozorne si všimajúc správanie Jozefa, vtedy zakričala v duši istotou neporaziteľnej ženy v názoroch a v pocitoch : „a mala som pravdu, sukničkář, unikajúci pred vlastným osudom... Len ako mu to Karol mohol dovoliť ?“

Pavol sa pochválil kontaktom s riaditeľom a ihneď sa ponúkol : „mohol by som ti pomôcť k dočasnému miestu učiteľa... Pokiaľ viem, vládne veľký nedostatok“.

Jeho ponuka mala len jednu malú chybu, škola, o ktorej hovoril, nestála priamo v Tepliciach ale v Trenčianskej Teplej. Pavol hovoril o Ľudovej škole pre *obyčajné vrstvy prežívačov*, zmienil sa o tom aj Jozefovi :

- Ktohovie, či by ste o takú školu stál...

Jozef sa zásluhou výroku vnútorne naštartoval.

- Nechcem Vás ešte viac zneužívať.

Škola v Trenčianskej Teplej mala predsa len jednu malú výhodu, hneď vedľa nej viedla trasa vláčiku.

Prechádzka a predstavovanie mesta Jozefovi viedli cestou okolo všetkých známych kúpeľných domov. Jozef sa nemohol ubrániť dojmu : „ak spoznávam sám, má to v sebe väčší náboj.“

Až keď prechádzali okolo hotela Pannonia, stojaceho na rozhraní parku a pešej zóny, smerom do centra mesta, objavil v sebe Jozef akýsi nový, dobrodružný pocit.

„Toto miesto ma niečím láka...“

Zastal, obzeral si hotel. V chodníku, presnejšie v malých výrezoch začínajúcej pešej zóny rástli pred hotelom malé stromy - liesky. Hotel sa mohol pochváliť zvláštnou vstupnou bránou :

Brána vlastne pripomínala cíp, bola zasadená do obrúseného výbežku spojnice dvoch stien. Áno, predstavte si, že useknete z trojuholníka jeden cíp, takže hotel by bez obrúsenia spojnice dvoch stien = brána pripomínal dokonalý trojuholník.

Od brány sa steny tiahli v približnom uhle 120 stupňov, čo nikdy nikoho nezaujímalo tak ako ďalšie navždy zabudnuté :

Brána, do ktorej boli zasadené drevené čierne dvojdvere, nepresiahla tri metre a lákala všetkých prichádzajúcich z parku na námestie podnikateľským zámerom, s ktorým architekt súhlasil pre peniaze :

Brána stála oproti očiam prichádzajúcich a skutočne rušila pôvodný úmysel architekta, postaviť hotel – dokonalý trojuholník. On sám sa o tom už nezmienil nikomu v celom jeho zostávajúcom živote a v okamihoch zomierania si o štyridsať rokov vyčítal :

„Mohla to byť jediná stavba, postavená výhradne podľa môjho...“

Hneď vedľa vchodu stála veľká lipa, takmer rovnako vysoká ako hotel. V mene rozširovania pešej zóny mala byť čoskoro vyrúbaná.

Nad bránou, vedľa ktorej boli kriedou na starej tabuli napísané ceny káv, vína a jedál, sa čnel majestátny nápis : HOTEL PANNONIA, názov ako pozostatok z dôb Rakúsko – Uhorska (majiteľom hotela bol ešte stále maďarský Žid).

Všetky okná hotela vyzerali rovnako ako Európania v neďalekej budove, kde sa liečilo kúpeľným bahnom.

Hotel, pre Jozefa skvost pešej zóny, vyrástol tromi poschodiami. Prvé sa premenilo na kaviareň, jedáleň a malú herňu, zostávajúce patrili iba hosťom, a to hosťom a pacientom, ktorí sa chceli v Trenčianskych Tepliciach cítiť luxusne. Nepopierateľne, mestečko sa mohlo popýšiť hádam aj lepšími stavbami a hotelmi, no pre Jozefa sa stal Hotel Pannónia znenazdajky a bez príčiny srdcovou záležitosťou.

- Môžem Vás pozvať na večernú kávičku? – Jozef nezadržal vzrušenie z hotela. Chcel sa do neho dostať za každú cenu. V parku, sediac pri starcovi (ktorý zhodou okolností ešte stále sedel v parku na rovnakom mieste), mu klamal. Nebol na káve v hoteli, iba veľmi túžil, ale hanbil sa vojsť do *takého* hotela s batožinou.

- Na večernú kávičku ? – začudovala sa Patrícia spojeniu, ale nebola proti.

Manželia súhlasili, príjemne ich prekvapil Jozefov návrh zakončený slovom pozvať.

Vošli, naladení na príjemnú exkluzivitu prostredia. Patrícia si zrazu uvedomila : „hm, zvláštne, ako dlho sme tu a ešte sme tu neboli.“

Jozef, len čo vstúpil, zhlboka sa nadýchol a zrak mu padol na červený koberec, na ktorom stál.

Ihneď k nim pristúpil recepčný, čo nebola obyčajná zvyklosť personálu. Recepčný na svoju radosť v okamihu spoznal tvár doktora Findľu, ktorý mu pred rokom spolu s jeho ženou porodili synčeka. Nadšený mu potriasol rukou, obaja sa usmievali.

Findľa, potešený záujmom a ctou dobrých ľudí sa spýtal recepčného, či by sa nenašli tri voľné miesta. Recepčný sa zatváril trochu nervózne, poprosil spoločnosť o chvíľku strpenia a zašiel za riaditeľom so špeciálnou prosbou. Riaditeľ, počujúc meno doktora, hneď vzhliadol k trom návštevníkom, sám sa postavil, potľapkal recepčného po ramene a podišiel k hosťom.

- Pani, páni, bude mi ctou doviest' vás k stolu, - spoločnosť riaditeľ viedol zaplnenou kaviarňou. Na hosťov padal zrak väčšiny sediacich, kohože to vedie sám riaditeľ.

S potešením a s grandióznosťou muža vo vedení posadil našu spoločnosť k stolu, určenému jemu a jeho priateľom, s večným nápisom Reserve.

- Prajem príjemné posedenie, pani doktorka, pán doktor, pane, - zdôraznil riaditeľ až natoľko, že okolité stoly museli začuť slová radosti. Riaditeľ odišiel s plnou dušou krásy :

„Som rád, že som tým, kým som“.

Jozefa v najmenšom nezaujímal, či bol alebo nebol predstavený. Nasával atmosféru. Jeho pocit sa mohol porovnať akurát s pocitom príchodu a úvodného precítienia mestečka. Sediac v kaviarni, pozerajúc sa na veľký ozdobný porcelánový luster, visiaci nad návštevníkmi ako boh priestoru, ako nepoužité žihadlo večne živej včely, ako pád diamantov, tvoriacich veľké strapce krásy... Teda sediac v kaviarni, prešli mu zimomriavky po tele. Pocit veľkosti a istoty *život je tu* sa v ňom nenachádzal už veľmi dávno.

Len občas sa zasnene zapojil do ďalšieho rozhovoru o meste, tváriac sa „počúvam a zaujímam sa o vaše slová“. Pavol rozprával aj o iných lekároch, trochu ich ohováral. Jediné, čo si Jozef uvedomil počas celého jeho rozprávania bolo : „ďalší muž... ktorý seba považuje za najlepšieho...“

Za chrptom Patrície sedela drobná žienka, sedela tvárou k Jozefovi a jedla zákusok. Jozef si ju všimol už v okamihoch, kedy ich usádzal riaditeľ. Nehľadal v sebe vysvetlenie pre pocit : „táto žena patrí môjmu pocitu z tohto hotela, ona je jeho súčasťou.“

Jozef, vždy zvedavý a náchylný k obzeraniu si všetkých príťažlivých žien v priestore, skončil s pohľadom vždy u maličkovej žienky. Pohľadom nepotreboval zájsť do väčších diaľav.

Priťahovala ho bytosťne, viac pre čosi, čo z nej vyvieralo na povrch ako pre jej krásu. Jej blondávané, zľahka neupravené vlasy, nie veľmi dobrej kvality (už len na prvý pohľad), sa jej takmer dotýkali zákusku. Jedla zhrbená, zvierajúc lyžičku maličkými prstíčkami. Pohľadom sa vonkoncom nevenovala iným zákazníkom.

Jozefovi sa zdala byť zhmotnením ženskej osamelosti a trápenia pre niečo, čomu nerozumel vo svojom prijímaní bytosťného priťahovania. Nerozumel prečo ho priťahuje práve takáto žena. Cítil... cítil prekvapený : „cítim z nej to isté, čo som kedysi cítil z Magdalény, len akoby... akoby úplne opačne... ale čo to má znamenať?“

Videl ako sa jej chvejú ruky, ako žmúri očami na zákusok, že by v ňom videla svojho nepriateľa? Žena dojedla, zaplatila, jej hlava sa ani raz nepozrela po okolí *kto ma sleduje?*. Postavila sa, zasunula stoličku a konečne jej Jozef mohol vzhliadnuť do tváre :

Modré, výrazné, zľahka prižmúrené ostré oči. „Oči, prezrádzajúce hĺbku“ – pomyslel si Jozef. Stála zhrbená, zachmúrená, prehodila si ofinu, kráčala zlomenou chôdzou. Napriek pocitu zlomenosti v Jozefovi kráčala aj niečím stále hrdým voči iným, čo mu nedávala žiadny zmysel – no cítil to. S protichodnými pocitmi sa jeho mužská logika nevyrovnala inak ako slovami v duševnej otázke : „táto žena je... ako báseň môjho bytia, zlomená a pritom stále hrdá – ale ako je to možné? Len sa mi tak páči?“

Jozefa žena v tvári zaujala natoľko, že sa jej len zľahka a bez podtónu „hm, hm“ pozeral na zadok, túžiac stále po očiach a tvári. Keď odišla, z Jozefa vyprchalo rajske očarenie, mal pocit straty polovice z očarenia nového hotela.

Patrícia po celý čas pozorovala Jozefa, znova a znova sa v nej potvrdzovali jej úvahy o chorobnom sukničkárstve Jozefa. Pritáhovalo a odpudzovalo ju to v jednom. Chvíľu si dokonca myslela : „pozerá sa na mňa“, až po upretejšom pohľade do jeho očí usúdila : „ide o ženu za mnou... to som zvedavá...“ Počas odchodu, žena musela prejsť okolo ich stolu, a Patrícia sa vnútorne pousmiala : „no tak, Jozef...“

Pavol rozprával, presvedčený o zaujímavosti svojich slov, len dvojica vedľa neho ho vnímala zo všetkých okolo ako najmenej zaujímavého. Jozef zaplatil, úctivo čakajúc, pokým manželka dopijú. Chvíľu ich pozoroval, zamýšľal sa nad ich vzťahom :
Človek cíti... človek cíti...

Ešte stále, aj po odchode ženy so zákuskom, Jozef cítil z priestoru viac ako manželka Findľovci. Žili v malom meste pridloho na to, aby dokázali prijímať priestory nezaujato? Ich unudené životy im zabraňovali cítiť Jozefove precítenia. Zrejme aj on bol na tom rovnako v Bratislave, najmä v miestach, ktoré poznal. Jozef sa pri odchode pozeral na miesto, kde sedela mladá drobná žena. Čosi mu víťalo hlavou.

Jozef pri návrate späť ticho závidel páru držanie sa za ruky. Uvedomil si, aj napriek káve, prichádzajúcu únavu.
- Jozef, nezahráte si so mnou pred spánkom malú partičku šachu ?
- Pavol, nechaj hosťa, určite sa cíti unaveno po dnešnom dni... Všetkým, Jozef...
- Ale prečo nie... – Jozef nechcel odmietnuť dobrú vôľu hosťa.

Po príchode domov Patrícia každému pripravila niečo k zahryznutiu, jedli spoločne, tento raz bez veľkých slov. Len si popriali dobrú chuť.

Po večeri sa Patrícia ospravedlnila, pocítila únavu, ženské bolesti. Umyla sa a radšej si išla ľahnúť, tešiaca sa na zajtra, tešiaca sa na vyzdvihnutie Bohom zabudnutých detí. Musela vstávať o štvrtej ráno, aby stihla prvý vláčik, ktorý jej dušu zaviezol k vlaku, smerujúcemu do Trenčína, kde sídlil útulok.

Páni pri sviečkach začali hrať šach hneď po dojedení večere. Z krátkej partie sa vyklúla vojna inteligencie. Ani jeden z mužov nechcel stratiť pozíciu, pri každom ťahu sa bojovalo a prehodnocovalo. Partička si dokonca raz vyžiadala aj prestávku, keďže Pavol si musel odskočiť na malú potrebu.

S časom pomaličky dochádzala Pavlovi trpezlivosť. V meste medzi kolegami bol zvyknutý na rýchlejšiu hru, v ktorej zväčša slávil úspechy. Po troch hodinách strategickej hry mu myšlienky začínali unikať rôznymi smermi.

- Jozef, sme tu sami... Povedzte... Čo Vás viedlo k rozhodnutiu, k tomu úniku... Ja sa ospravedlňujem... ale...

Jozef najskôr potiahol figúrkou, daný ťah si pripravoval už dávno. Až potom sa zamyslel, stále pozorujúc šachovnicu.

- Myslel som si, že to bol... alkohol... a samota... izolácia... taká tá otázka toto má byť všetko?... Ale... nie... Nie...

- A čo to bolo ?

- Dospel som k tomu, že... že život je... ako trest a... prekliatie... A pritom... tá jedna časť... Tá moja svetlá... Tá veru vedela, že nie je...

Hrali už iba chvíľku.

- Mat.

Jozef vyhral.

Muži ráno vstali až okolo desiatej, každý nezávisle na druhom zobudený detským plačom. Raňajky ich čakali pripravené na stole : obyčajný chlieb s maslom a syrom, nakrájaná rajčina a cibuľa. Čierny čaj s citrónom a dve šálky.

Patrícia sa po prvý raz rozhodla zobrať si na víkend dve deti. Dievčatko Katarínu (6 rokov), na ktorú dnes padla voľba a chlapčeka Jána (5 rokov) . Pôvodne sa Patrícia rozhodla iba pre dievča, lenže v sekundách utrpenia, stojac pred deťmi, ktoré znova a znova opakovali :

- Mama !

- Buď mojou maminkou...

- Nechod', mama, maminka... – sa rozhodla pre odstrčeného chlapca, neustále plačúceho. Jeho plač nepočul nikto, ani ona nie, len podľa tváre usúdila : je to chlapček, na ktorého v živote nič dobré nečaká.

„Nie je priebojný, je zatlačený a ponížený... Kto vie, čo keď bude mať v sebe to, čo ja ?“

Najradšej by zobrala všetky deti. Nuž, z niektorých šiel už aj v mladom veku strach...

Problémy mala s deťmi hneď v úvode víkendového samaritánstva. Ján ešte nikdy necestoval vlakom, bál sa, kričal. Vo svojom strachu sa štítil objať Patríciu, nepoznal ju, triasol sa, vybuchoval vo vnútri v mene vyplakania sa. Áno, poznal iba Katarínu, snažil sa jej držať za ruku, lež tá sa mu iba vysmievala. Patrícia ho hladila po hlave, po tvári, no on sa jej znenazdajky vytrhol a začal utekať preč zo stanice. S vypätím síl ho dobehla, snažila sa mu mamičovsky vysvetliť : „vláčiky predsa postavili muži ako ty...“

Ján sa bál všetkého, v útulku ho bili zo všetkých najviac. Aj tí slabší si na ňom vylievali zlosť. Niekedy ho napádali aj silnejšie dievčatá, najmä ak boli hladné, kradli mu jablká, ktoré si čo najobozretnejšie skrýval pod podhlavník.

V častom ponižovaní v ňom zvíťazila neistota : mal strach urobiť čokoľvek, mal panickú hrôzu z hrania sa s kýmkoľvek v kolektíve detí, aby sa mu nevysmievali. Nemal žiadnych kamarátov, nikomu neveril a nepotreboval vysvetlenie : konal na základe skúseností. Dokázal sa hrať iba sám, iba vtedy sa slobodne usmial, iba vtedy v ňom na okamih zvíťazila maličká radosť zo života.

Pri návrate na stanicu, vzlykajúc šepkal :

- Nezbijete ma ? Ja sa bojím... ty ma zbiješ...

Patrícii ho prišlo veľmi ľúto. V očiach sa jej objavili slzy. Mala pred očami všetky tie dni poníženia a boja o nezávislosť duše v útulku.

Katarína, akýsi dievčenský opak Jána v útulkovom živote, sa naučila už v mladom veku veľmi rýchlo orientovať. Zásluhou dobrého fyzického fondu si mohla dovoliť odstrkovať aj chlapcov v jej veku. Rokmi obrúsenia v kolektíve sa stala drzou, panovačnou a niekedy detsky neznesiteľnou, čo ju v dievčenskom osadenstve pasovalo za nekorunovanú kráľovnú. Svet útulku si aj z toho dôvodu rada, niekedy obranne, niekedy záchranne, brávala so sebou aj do sveta mimo útulku.

V podstate : aj tak nemala na výber, iný svet v sebe nevlastnila, ale čím viac jej vyhovoval úspech v kolektíve, tým menej túžila po skutočnejšom detstve. Hoci v priepasti jej duše sa taký sen určite nachádzal.

V Jánovi sa svet útulku šíril ako ticho v nádeji mám rakovinu duše..., čím dlhšie v ňom musel trčať, tým nenávratnejšie sa v ňom strácal. Aj on, nastupujúc do vlaku s malou dušičkou, nevlastnil žiadny iný svet, len sa ho bál natoľko : videl ho všade, vo všetkých ľuďoch, pred ktorými musí mlčať a snažiť sa nedostať žiadny úder. Stiahol sa do ulity bez toho, aby o tom vedel.

Katarína videla v ľuďoch nepriateľov jej sveta, nepriateľov, ktorých musí poraziť, aby sa mohla cítiť ako kráľovná – rovnako ako v útulku.

Počas cesty Patrícia rozprávala deťom svoj príbeh. Zakončila ho slovami : „a tak som sa stala lekárkou...“

Katarína pri slovách Patrície jednoducho nedokázala cítiť : „som všemocná kráľovná“, chvíľu v sebe nachádzala nádej : „áno, áno, chcem byť ako ona“.

No, čím dlhšie sa vzdaloval čas od príbehu Patrície, tým výraznejšie sa vracalo Katarínine kráľovstvo do jej duše. Patrícia zostávala žijúcim vzorom pre Katku (keď ju videla), len jej kráľovstvo zasialo všetkými rokmi v útulku v jej duši silnejšie korene ako zopár minút, hodín s Patríciou.

Janko počúval Patríciu, predstavoval si : „moja maminka“, len nie všetkému rozumel. Vždy túžil po príbehoch dospelaj ženy, držiac ju za ruku. Celú osobnosť dával, ponúkal nádeji, aby ho niekto vyslobodil z trápenia v útulku.

Už vo vlaku sa upál na Patríciu všetkým, čo mal v sebe. Detskou silou podvedomia sa snažil zbaviť sa krutosti útulku, aj v ňom však platilo rovnaké : minúty, hodiny len sťažka vytlačia mesiace, roky...

Dve deti držali *mamičku* za ruky, každé inak – v duši – pri vystupovaní v stanici Trenčianska Teplá. A napriek tomu im vládla rovnaká túžba.

V neskorú rannú hodinu zbadal v kuchyni Pavol dve deti, pomáhajúce Patrícii s varením obeda. Pomáhať chceli obidve. Ibaže Jankovi sa z ruky vykĺzol tanier s mrkvou, ktorú po celý čas pracne ukladal, na žiadosť mamičky. Rozplakal sa a jeho ľútosť nad rozbitým tanierom nebolo konca kraja. Pritúlil sa k mamičke, trasúc sa, s nepotlačiteľným strachom z prichádzajúceho trestu, aj keď pri Patrícii mal novú istotu : nie, nie, nebude mi ublížené.

V okamihu, v ktorom Janko zbadal stáť v kuchyni Pavla, sa pritúlil k telu mamičky ešte silnejšie, takže Patrícia mohla cítiť ako sa trasie.

Deti predstavila *otečkovi*, iba tvár otecka pôsobila odstrašujúcim dojmom:

Pavol nedokázal skryť svoje emócie genetického opovrhnutia nad cudzími malými telíčkami. Áno, patril medzi ľudí, medzi matky a otcov so silne vyvinutým genetickým cítením a nenašiel v sebe silu potlačiť to.

Veru, veru, v poslednom čase čoraz viac nenávidel víkendy s cudzími bastardami v jeho dome. Niekedy mal pocit : „ona mi tým dáva najavo... že nie som schopný urobiť jej vlastné detiská !“

Nedokázal sa o ne starať, nedokázal sa s nimi hrať. Prvé návštevy sa ešte snažil, ale pravidelne sa mu zježili chlpy v zátylku. Vždy sa radšej snažil vytratiť alebo obmedziť kontakt s dieťaťom na čo najmenší možný čas. A samozrejme, Patrícia to vnímala

veľmi citlivo, len Pavol si myslel : „hádam to skrývam dobre, nechcem jej pokaziť radosť, keď nám to v nočných hodinách nejde“.

Pomaly, trochu ľarbavo podišiel k Patrícii a pošuškal jej do ucha, takmer sa dotýkajúc detí :

- Dohodli sme sa na jednom...

Patrícia sa na neho usmiala, žiarilo z nej materské šťastie, zmysel a naplnenie. Povedala nahlas, neohrozene a zamilovane :

- Poznáš ma, nemohla som si pomôcť... keď som ich tam všetky tak videla...

Pavol sa ovládol, prinútil sa ju pohľadiť po tvári a odišiel sa umyť so zmiešanými pocitmi z prichádzajúceho dňa. Cestou, pôsobiac zamyslene, pozdravil Jozefa.

Jozef sa potešil detským hlasom. Vošiel do kuchyne s úsmevom. Trochu sa začudoval detskej farbe pleti, veď obidve deti, privezené Patríciovou sa mohli pochváliť cigánskym pôvodom.

„Je to nepodstatné, deti ako deti“ – pomyslel si po chvíľke. Jeho šťastie zo šťastia iných vyvrcholilo v sekunde, kedy zdvihol od detí zrak k Patrícii. Včera ju nevidel takú šťastnú, to mu bolo jasné v prvom okamihu. Usmiala sa na neho.

- Poďte, predstavím Vás...

Jozef sa zoznámil s deťmi. Katarína mu podala ruku smelo a zvedavo, iba Janko sa trochu bál. Nuž, trochu ako trochu. V porovnaní s pôsobením Pavla, sa Janko cítil slobodne a nebojácne pri podávaní ruky s Jozefom.

Spoločne si vymenili zopár slov, aj keď Janko na otázky pravidelne reagoval spôsobom skryjem sa za sukňu mamičky. Katka sa nehanbila, ihneď vyrukovala so želaním :

- Aj ja by som chcela byť taká veľká ako Paťka... Chcela by som byť lekárkou.

Jozef sa po zoznámení s deťmi podujal nasýtiť sa, pri stole našiel s posmrtnou maskou sediaceho Pavla. Popriali si dobrú chuť.

- Pekné deti... – prehodil Jozef pred zahryznutím do prvého chleba.

- Áno, to sú...

Jozef cítil z Pavla jeho nepokoj a radšej stíchol. Sústredil sa na jedlo.

Asi po polhodine varenia a vyvárania si Patrícia musela odskočiť na potrebu a tak s dôverou matky poprosila Katku, aby na všetko dohliadla. Katka sa usmiala, veľkú dôveru k deťom v útluku neprejavoval *nikto a nikdy*. Miešala polievku s drevenou varechou a „hurá, ja som už veľká“.

Janko, závidiac Katke jej úlohu, by najradšej sám na všetko dohliadal. Poznal predsa Katku, jej despotické hry... Stačilo, aby Patrícia povedala, musím si na chvíľku odskočiť a Janko sa prepadol do vnútorného kľču. Bál sa, že sa nevráti a on zostane sám.

Patrícia poprosila manžela, dojedajúceho a vychutnávajúceho si posledný hlt čaju, či by nemohol dohliadnuť na jej deti.

Mužov pohľad bol veľavravný, no oficiálne nedokázal odmietnuť.

Obaja muži zostali aj po jedle sedieť v jedálni, rozprávali sa o včerajšej partičke šachu. Jozefa síce občerstvovali rôzne otázky, ako napríklad : „prečo ešte nemáte deti...“, avšak rešpektoval vôľu hostiteľa rozprávať sa o príjemných nepodstatnostiach.

- Včera som si všimol, že sa Vám pri kávičke páčila jedna žena...

Jozef sa nadýchol, chcel povedať „nie, to nie“, ale rozmyslel si to. Uvedomil si : „podcenil som ho...“

- Nepoznám ju, Jozef... No, pokiaľ viem od kolegov, ktorí o nej často rozprávajú, je veľmi chorá... smrteľne chorá. Má cukrovku... diabetes.

Jozef prižmúril oči. Vzbĺkol v ňom oheň. „To by veľa vysvetľovalo...“ Pre želanie: „chcem sa s ňou stretnúť“ nemal žiadneho vysvetlenia, v duši mu znova a znova rezonovalo: „nepáči sa mi a pritom ma priťahuje...“

Katka, hrdá a obdarená krásou dôvery, v zápätí po odchode Patrície začala detsky rozkazovať Jankovi ako zvykla v útulku. Pravda, trochu sa pritom kontrolovala.

- Jano... ešte musíš pridať trochu mrkvy.

- Ale... ale...

- Neodvráčaj, lebo dostaneš.

Katka pri pohľade na plnenie rozkazu zľahka pootvorila ústa a prešla ňou vlna blahobytu duše. Janko s nadutou tvárou, s pevným rozhodnutím : budem žalovať, budem... – konal a pri konaní ho trápilo silnejšie a silnejšie presvedčenie : ona už nepríde.

Katarína, dávno vidiac na stole štyri pomaranče, vidiac ako je Jano zaneprázdnený svojou úlohou, neváhala a dva pomaranče si čo najrýchlejšie schovala do malej taštičky, ktorú mala so sebou. Otočila sa Jankovi chrbtom, aby nič nevidel a konala v mene lepšej stravy, ešte lepšieho pocitu.

Neuvedomovala si : „konám proti pravidlám“, v útulku jestvovali iba pravidlá **mám, nemám**, dokonca necítila : „mohla by som sklamať niečiu dôveru“.

Konala ako ju naučil život : nič v zlom, nič v dobrom.

Jej konanie malo len jednu chybu, Janko si všimol jej krádeže. Naučený na pozorovanie prostredia v utláčaní, naučený byť všímavejší ako ostatný, nakoniec, čo mu viac vo fyzickej slabosti zostávalo ?

Janko ihneď ako uvidel krádež, čo najrýchlejšie odvrátil hlavu a hádzal mrkvičku do polievky, opakujúc si : „poviem...“ - „ale... ale... čo ak sa mi nevráti?“

Jeho vnútorný boj vyvrcholil zaslezenými očami.

Aj on by si bol dal rád pomaranč, ale mal strach konať ako Katka, mal strach spýtať sa Patrície.

Nová mama sa vrátila, samota detí ju vôbec neprekvapila, nuž aj napriek tomu sa spýtala, či ich bol niekto pozrieť. Katka povedala „nie“ a Ján bojoval s vnútrom: povedať, nepovedať ?

- Ojoj, tam bude veľa mrkvy... ale nič sa nestalo...

- To ona prikázala ! – Janko sa neovládal a s hlasom, ktorý od neho ešte nikdy nepočula ani Katarína, na ňu ukázal prstom.

Katka nevraživo pozrela na Janka, ale nebála sa.

- Chcela som, aby... bola... polievka... ešte lepšia... teta...

- To je v poriadku, deti... Bude ešte lepšia.

Patrícia obe deti pohladila po tvárach, Janko jej uskočil a zakričal, prežívajúc satisfakciu, nehľadiac na dôsledky :

- Teta... teta... len sa jej pozrite do taštičky...

Cítil silu, cítiac istotu : „ona ma ochráni“ – Janko kričal radosťou ničenia, kričal ako silný jedinec. Ruky sa mu triasli... Tiky v tvári a pot na čele.

Patrícia prestala hľadiť deti, tvár sa jej zachmúrila.

Zatiaľ jej počas každej návštevy z útulku vždy niečo zmizlo. Samé nepodstatné veci, veď zlato, prstene, náhrdelníky si schovávala. Dobre poznala rozlámanú psychiku opustených detí... Ak by mala povedať pravdu : „aj ona kradla pri prvých

návštevách, keď videla blahobyť...“ Nechcela deti trestať, vedela : „správam sa ako oddaná a slepá mama, ale život ich ešte potrestá... Nebudem k nim zlá.“

Patrícia otvorila tašku, uvidela v nej dva pomaranče a – usmiala sa. Vytiahla ich, ukázala ich obom deťom.

- Stačilo poprosiť...

Katarína sa pozrela na Janka a Janko vedel : „bojím sa samoty“.

Katka, ani Janko nevedeli, čo znamená poprosiť a dostať darček.

Katka pocítila veľkú zlosť, opomínajúc prítomnosť Patrície, vrhla sa po Jankovi, ten uskočil, Katka ho zasiahla rukami rozzúreného malého dievčatka do lícných svalov, zaryla sa do nich nechtami.

Patrícia ju v okamihu odsotila od Janka. Ten, prekvapený útokom - ešte viac v prítomnosti Patrícia, spustil veľký plač sťažovania sa na celý svet.

Katka sa striasla hnevom, práve prišla o dva pomaranče. Patrícia nevedela, čo má robiť. Janko si kľakol a plakal ešte viac. Katarína sa vyšmykla zo zovretia Patrícia.

- Zbabelec !

Vybehla by z miestnosti, ak by sa do dvier práve nenahrnuli obaja muži.

Patrícia im vysvetlila situáciu so sklamanou tvárou a s výčitkami v duši : „toto som nezvládla“.

V Pavlovi sa rozprestieral pocit víťaza, aj keď nechcel – mal ho v sebe. Nehovoril, mlčal, a Patrícia cítila, že sa o neho nemôže oprieť – „hoci sa nič veľkého nestalo“.

Pavol si hovoril :

„Nech ti je to dostatočným poučením...“

Len stál v kuchyni a nahnevane sa pozeral na obidve deti. Objavil v sebe istotu : „nemám čo povedať“.

Katka medzitým začala fňukať, cítila sa ublížene. Cítila, ako jej ubližuje celý svet a to iba preto: „že som chcela pomaranče.“

Jozefovi sa javila scénka z odborného učiteľského hľadiska veľmi obyčajná. Zobral do ruky obidve pomaranče, podišiel s nimi ku Kataríne :

- Katka, povedz, prečo si ich ukradla ?

- Lebo... lebo... som na ne mala chuť... A... a...

- Tak prečo si o ne nepoprosila ?

- Lebo... lebo... u nás... nikto neprosí... a je to hanba.

- Dobre... Katka... Skús ma poprosiť...

Katka sa zaľala, sklonila hlavu do zeme.

- Katka... Ja ťa nemôžem nútiť k tomu, aby si ma poprosila, ak chceš niečo sama... Ale dobre, ak nechceš, tak nechceš...

- Ja... chcem... – zašepkala.

Janko sa dávnejšie postavil zo zeme so zaslzenou tvárou. Pozoroval Katku a jej správanie, takú miernu, takú porazenú ju nezažil. Robilo mu dobre, čo videl.

- Ja... ja... by som si... prosil... – vyšlo z neho potichu, s prehýtaným strachom.

Jozef mu podal jeden pomaranč. Janko si ho pritúlil k hrudi a víťazne sa, so šťastím malého chlapčeka, usmial na všetkých okolo.

Katku poprosenie Janka ešte viac zaľalo. So zachmúrenou tvárou sa pozerala stále do zeme, mysliac na to ako sú k nej všetci neprávo krutí.

- Dobre teda...

Janko už aj zabudol na škrabance na tvári. Pomaranč nikdy nešúpал, ale mal ho v rukách !

Patrícia sa mu ponúkla : „ukáž, ošúpem ti ho“.

Katka nezvládla, čo počula, ako sa je nikto nevenuje, ako viac nie je stredobodom pozornosti. Rozplakala sa plačom, ktorý často používal práve Janko, rozplakala sa plačom prosenia : zachráňte ma niekto.

V jej plači sa miešali emócie hnevu, zraniteľnosti, samoty a nechápania : „prečo ma nemá nikto rád“.

Patrícia sa ju snažila objasniť, no Katka ju odstrčila a plakala ešte viac.

Pavol iba pokrútil hlavou, vo dverách sa otočil a spýtal sa :

- Kedy bude obed ?

Jankovi nakoniec prišlo Katky predsa len ľúto. Podišiel k nej, pohladkal ju po vlasoch.

Katka by ho bola rada udrela, ibaže sa bála reakcie okolia. Ticho sa triasla, vnímajúc hladenie Janom ako akýsi nepomenovateľný trest.

- Nechceš pomaranč, Katka ? – spýtal sa Ján, pričom mu trhlo kútikmi úst.

V Jozefovi sa šírilo presvedčenie : „ten Janko je až príliš prefíkaný...“ Sadol si za kuchynský stôl, uvedomujúc si ako veľmi mu chýbajú deti. Vidiac deti pred sebou, hoci boli oveľa menšie od jeho deti v Bratislave, nemal ako potláčať volanie osudu.

Prišlo mu veľmi ľúto za všetkými, ktorých zanechal v triede ako nedokončené dielo.

Spomínal si na jednotlivé tváre...

Patrícia sa vrátila k vareniu, Janko sa stále vrtel vedľa nej. Nerozprávali sa, Jankovi stačila prítomnosť mamičky. Všimol si jej ruky, pokožku, nos, malé chĺpky, vyrastajúce nad perami.

Katka si v čo najmenšej tichosti sadla oproti Jozefovi, hlava stále sklonená k zemi. Prestala plakať, len sem tam sa jej ešte nejaká tá slza vykotúľala z očí.

- Som učiteľ... a je mi veľmi ľúto za mojimi deťmi... – povedal jej Jozef. Za krátku chvíľku sa pousmial nad vlastnými slovami. „A nakoniec sa budem spovedať malému cigánčatú z útulku... Aké pekné.“

Patrícia počula priznanie Jozefa, no skôr, ako sa stihla pozastaviť v duši nad priznaním malému dievčaťu, Janko ju chytil za ruku, stisol a spýtal sa s otvorenými detskými očami :

- Prečo... je tma... taká čierna ?

Jozef sa pousmial nad otázkou, pomyslel si : „malé deti chcú byť niekedy tak úprimne zaujímavé...“ Postavil sa, zanechal Katku samote a smútku. Jánovi vysvetľoval slovami oddaného učiteľa o striedaní dní, o otáčaní sa zeme okolo vlastnej osi, o obľetení slnka za jeden rok. Ján počúval s otvorenými ústami, nie všetko si dokázal predstaviť. Jozef sa stal prvým mužom, venujúcim mu viac ako jednu vetu života v mene učenia.

Prirodzený rešpekt v ňom vial na všetky strany, iba nové informácie, o ktorých netušil ani v najmenšom, potláčali takmer chorobný rešpekt z muža.

Počúvala i Katarína, aj ju nové informácie vyslobodzovali z utrpenia samoty. Otočila sa tvárou k rozprávajúcim :

- Ale ako sa Zem môže... otáčať... Ja nič necítim...

Jozef pokračoval vo vysvetľovaní, srdce mu búchalo rýchlejšie a rýchlejšie, občas žmurkol na Patríciu. Aj jej sa varilo lepšie v mužskej spoločnosti, aj ona počúvala so záujmom, snažiac sa vcítiť do malých detských duší. Nedokázala si spomenúť, kedy

sa dozvedela o tom, o čom práve rozprával so zaujatím a s pocitom krásy života Jozef.

Jozef sa venoval deťom s radosťou zo seba samého a z celého života takmer celé dopoludnie. Rozprávali sa o vede, o vesmíre, až sa deti presýtili nových informácií.

Výkon Jozefa zakončila Katka otázkou z jej citovej stránky dobrého dievčaťa :

- Ujo... prosím... a mohla by som dostať... ten pomaranč ?

Patrícii sa na niekoľko sekúnd zvlhčili oči. „Ach, panebože... začínam rozumieť tým ženám... ktoré...“ – a pozrela sa jedným očkom na Jozefa. „Oni tú dobrotu asi majú v rodine.“

Jej manžel sa medzitým medicky zdokonaľoval v obývačke, myslel na svojich malých pacientov, na rodičky, na zjednodušenie pôrodov a jeho práce. Detský smiech a detské hlasné čo? a prečo? ho niekedy vytrhli z oddania sa medicíne.

„Parom aby ich vzal...“

Obed sa niesol v znamení zblížovania Patrície, Jozefa a detí.

Deti sa uvoľnili v spoločnosti dvoch dospelých z troch, to im stačilo, aby dokázali byť po dlhom čase len deťmi. Katarína medziiným odpustila Jánovi jeho žalovanie a Ján sa na ňu po prvý raz pozeral ako na dieťa, s ktorým sa môže hrať a ktorému môže veriť. Pomohli ich spoločné otázky, týkajúce sa Jozefovho rozprávania, otázky, tak často vyrušujúce Pavla.

Deti práve zažívali prvý skutočný obed, opakovali po Patrícii, čo chytiť a ako. Pohľadom sa snažili vyhýbať Pavlovi a Pavol sa snažil vyhýbať im.

Deťom veľmi chutilo, jedli nenásytne, po dvoch – troch sústach sa prestali kontrolovať.

- Nejedzte ako zvieratká... – napomenul ich Pavol, prekážalo mu búchanie lyžičiek o taniere a mľaskanie. Deti sa pozreli na Patríciu.

- Nebojte sa, len jedzte pomalšie... Vychutnávajte si... Tu vám nikto spred úst nevezme...

Pavol nenávidel obedy s cigánčatami, vždy si hovorieval : „to ja sa tu cítim ako v útulku.“

Jozef v živote neprišiel do kontaktu s Cigánmi, nemal v sebe síce žiadne predsudky, ale počul z rozprávania, akí sú zaostalí. Deti pred ním sa mu nezdali zaostalé, naopak, považoval obe za bystré. (A prekvapivo vedeli dobre po slovensky, čo bola jedna z mála zásluh prostredia v útulku, kde rómčina nejestvovala.)

Deti s radosťou pomohli mamičke umyť riady. Veru, Jozef sa nemohol nasýtiť pohľadu na ne. Objavila sa v ňom výčitka : „kde sú moje vlastné deti, kedy ich splodím... Och, Bože, bol som to ja ale hlupák.“

Pavol sa vrátil ku knihám. Čoskoro zaspal na únavu po obede.

Patrícia sa spýtala Jozefa, či by sa k nim nechcel pridať pri poobednej prechádzke. Rád súhlasil, znovu pohladil Jána po líci. Katka podišla k nemu, len ako mačka, len ako žena mu ponúkla svoje líce. Jozef sa príjemne zabavil, hladkajúc ju po vlasoch.

„Ony sú všade rovnaké.“

Patrícia sa obliekla s nonšalantnosťou dámy, prichádzajúcej do stredného veku. Biela farba vládla jej blúzke, jej sukni a topánkam. Prirodzený mejkap, nevystupujúci

z doby o nič viac ako jej účes, uistil Jozefa : „teším sa na... deti... obiehajúce okolo jej postavy“

Jeden veľký cop, z časti zakrývajúci zátylok jemnej dámy, nenechal chladného ani malého Jána.

- Úuu, taký cop nemá u nás žiadne... dievčisko...

Jozef sa navliekol do najlepších spoločenských nohavíc. Na rozdiel od Patrície, jemu patrila čierna farba, nielen nohavice, ale i decentná letná košeľa... s koženou vestičkou.

Patrícia v očakávaní prechádzky s materskými pudmi vôbec nemyslela na manžela.

Deti kráčali po meste oblečené v rovnakom oblečení v akom si ich Patrícia vyzdvihla. V porovnaní s Jozefom a najmä s Patríciou pôsobili ako nevyspelé káčance vedľa dvoch labutí.

Deti sa neustále na čosi pýtali a Jozef s neutíchajúcou motiváciou učiteľa odpovedal.

- A prečo ženy a... muži chodia... kráčajú spolu a držia sa za ruky ?

Jozef a Patrícia sa pozreli jeden na druhého. Odpovedala Patrícia, mysliac na to, aby nezranila city detí :

- Deti... viete čo je to mať veľmi, ale veľmi, veľmi radi ?

- Radi... ako mám rada Jana ? – spýtala sa Katka. Janko mlčal, on predsa vôbec netušil, prečo by sa mali dospeli držať za ruky...

- Mať veľmi, veľmi rád, to je... to... čo volá bociana... aby priniesol malé bábätko... mamičke a oteckovi... – nadviazal Jozef. - A práve pre to... sa ľudia spolu držia... za ruky... aby... aby...si ich nejaký ten bocian tam hore všimol.

Katka sa nachvíľku zamyslela, pozerajúc sa na Jána.

- Tak... tak potom prečo... nás ten bocianisko odhodil ďaleko... ďaleko do mamičky a otecka ?

- Áno... áno... prečo ? – rýchlo doplnil Katku Janko, konečne ako tak chápajúci, o čom sa rozpráva.

Jozef, zaskočený a zároveň unesený detskou inteligenciou, vzhliadol do očí Kataríny, záchranne sa pozrel na Patríciu : čo teraz ?

- Deti... Všetko na svete má svoj zmysel... A... ak Boh chcel, aby... ste boli silnejšie... aby ste vedeli niečo viac ako ostatní...

- Viete... to je tak - chytil sa Jozef slov Patrície, - ako učiteľ sám viem, že... ak som krutý k mojim žiakom... chcem im len to najlepšie... lebo viem : čím ostrejšie skúšanie... tým... lepšie vedomosti... tým sú silnejšie a...

- Ale aj tak... prečo ? Ja to tak nechcem... - Katka nedala pokoj.

- Ani moji žiaci to tak nechcú a raz sa mi za to poďakujú...

- Teta a vy ste sa niekedy teda... poďakovali tomu... tomu Bohu... za to, že vás bocian... pohodil len tak... ako nás ? - Katka znenazdajky chytila za ruku Jána. Potrebovala cítiť iné dieťa s rovnakým osudom. Ján nerozumel prečo sa mu dostalo prvého detského chytenia od dievčaťa, no potreboval chytenie ako soľ.

- Áno, ja... ďakujem... každý deň.

Patrícia sa striasla v duši. Rada by sa dotkla, chytila za ruku Jozefa, doľahla na ňu opustenosť detí.

- Teta, teta, a vy veríte v toho Boha ?

- Verím...

Patrícia sa vzdialila od Jozefa, aby ho náhodou nechtyla za ruku. Deti si vykračovali spolu, Katka sa usmiala na Jána.

- Už nechcem byť k tebe taká... aký bol k nám ten zlý bocian...

Ján jej vôbec nerozumel, stále sa jej v kútiku duše bál. Vážil si jej chytenia ruky. Kráčali hodnú chvíľku - rodinne: deti, držiac sa za ruku si vykračovali, všímajúc si okolo idúce páry, usmievali sa na ne a páry sa zase usmievali na deti.

- A čo keď si náš všimne nejaký ten bocianisko ? - ticho sa spýtal Katky Janko.

Katka sa rozosmiala, prišlo jej všetko detsky smiešne...

- To by bolo... Ale ja by som bola dobrá mama...

Patrícia, pozorujúc deti pred sebou, občas vzhliadla do tváre ľuďom, kráčajúcim okolo. Takmer všetci, vidiac dve cigánčatá a cigánsku matku, kráčali okolo detí a matky s určitým odstupom. Jozef si to všimol, chcel čosi na to povedať, ibaže si rýchlo uvedomil : „ona to musí cítiť ešte silnejšie ako ja...“

Niektorí spoznali ženu - lekárku, slušne ju pozdravili, pristavili sa. Spýtali sa, či sú to deti a Patrícia s radosťou, kontrolujúc svoje emócie rozprávala o útulku. Všetky ženy, počujúce o sirotách, len pokrútili hlavou, pomysleli si svoje a kráčali ďalej, ešte pevnejšie držiac partnerov.

Štvorica sa blížila práve k hotelu Pannonia a Jozefa opäť obľial pocit, volajúci v ňom po citovom vyžití sa.

Katka sa otočila na mamičku, zastala, a s neodolateľným úsmevom šibala prehovorila :

- Teta... teta... pozrite bocian... tam hore... tam vysoko...

Jozef s Patríciou sa pozreli do nebies, do modrej oblohy. Zívala prázdnotou, žiadny mráčik, žiadny vtáčik letáčik, nie to ešte dajaký bocian. Jozef sa pousmial.

- Ty beťárka...

Katka, využíjúc pohľadov oboch *rodičov* k nim rýchlo, až zbesilo pritiahla Jána. Pomaly, obozretne, akoby páchala niečo trestné, vložila svoju ruku do dlane Patrície. Tá sa trošku mykla, nečakala dotyk. V sekunde, v ktorej si uvedomila vloženie Katkinej ruky, stlačila dlaň a držala.

Patrícii a Katke sa stretli oči.

- Ako mama... ako moja maminka... - povedala bezbranne Katka. Patrícia sa nevyhla emóciám, musela sa veľmi ovládať, aby jej z očí nevyrazili slzy. Tak rada by si adoptovala nejaké dieťa, dobre však vedela, ako ťažko by to niesol jej manžel - a nakoniec : „moja práca je príliš náročná na venovanie sa adoptívnym deťom“.

Janko, vidiac a cítiac konanie Katky, pustil jej ruku, prešiel k Jozefovi - rýchlo ako víchor. Neváhal, obdarený detskou sebadôverou, nútený citom v sebe opakovať po hrdinke Katke, pristúpil takmer na dotyk k *učiteľovi*. Stojac blízko, zľakol sa. Nedokázal len tak vložiť ruku do dlane veľkého chlapa.

- Ujo... - Janko si zas a znova opakoval v duši : „nechcete byť mojim tatinkom ?“. Ale iba tam stál, neschopný prekonať strach, neschopný striasť zo seba neistotu z odmietnutia. Vo svojom strachu, pozerajúc sa do zeme, bol celým svetom. Nevidel nikoho a nič.

Jozef mu podal ruku, Janko s rozžiarenou tvárou zdvihol hlavu a nadšene opakoval :

- Tatinko...môj tatinko... Všetci mi budú závidieť.... keď poviem... ako ste ma držali...

Jozef sa usmial a tým sa zavŕšilo stretnutie štyroch rozdielnych duší ma jednej lodi pocitov blízkosti.

Kráčali a deti sa unášali blízkosťou, chválenkárstvom v pohľadoch :

„Toto je moja mama.“ „Toto je môj otec.“

Každý nový pár, každé nové dieťa, kráčajúce oproti nim, v sebe niesli ešte silnejšie zovretie Katky a Janky...

Patrícia dobre vedela, akú vzácnosť deti zažívajú. Jozef zaostával, nikdy skutočne nemal dôvod ani príčinu precítiť čo znamená istota rodičov.

Nuž, teraz sa k tomu aspoň blížil:

Každým krokom prežíval všetky dostupné spomienky na matku a otca : ako sa o neho starali, čo všetko sa mu snažila dať. Prišlo mu ľúto... „že som im nikdy nedal najavo moju lásku“.

„Teraz ich tu mať, otec, mama !“

Tentoraz to bol on, kto stlačil ruku Janka prvý. Janko sa k nemu pritúlil.

Jozef sa pozrel znovu do nebies. Konečne sa nezamýšľal nad zmyslom sveta. Vládol mu iba pocit a cítenie : „všetci sme takí hlúpi... ale nakoniec na to prídeme...“

Jozef sa vrátil pohľadom z nebies na uličku pešej zóny práve včas, aby uvidel siluetu blížiaccej sa slečny. Nebolo žiadnych pochyb, srdce mu začala biť rýchlejšie, preglgol. Prestal myslieť, prestal si uvedomovať svoje pocity.

Žena, všímajúc si muža s dieťaťom, ženu s dieťaťom sa usmiala na Katku. S úsmevom vzápätí prešla k Jankovi. Deti jej hrdo opätovali úsmev úsmevom.

- Ahoj, teta, - vykrikla nadšená Katka.

- Dobrý deň... - prehovorila hlasom, zdvíhajúcim Jozefa do nebies. Čo všetko môže muž počuť z jednej vety ženy ?

Patrícia spozornela, znovu si prehliadla ženu do hlavy po päty. Musela si sama pre seba priznať : má zvláštne kúzlo. Videla jej dlhšie do tváre, videla jej strhanú, ale príťažlivú tvár.

Netušila prečo, len sa v nej zhmotnilo :

„Áno, takto dajako si predstavujem krásne aljašské ženy... Strhané nehostinným počasím, no nikdy nestrácajúce tú odvekú iskru osudových žien... Čo? Akých osudových žien?“

A Jozef si zatiaľ vravel :

„Jej modré oči vo mne naozaj vyvolávajú pocit zlomenia a zároveň... pocit boja... až do konca...“

Mal sto chutí zastaviť ju, prihovoriť sa jej. Vedel: „je to proti akýmkoľvek spoločenským predpisom...“

„A koniec koncov... čo ak je to len taká obyčajná žena ?“

„No tak... sám dobre vieš... nie je...“

Nikdy neveril na lásku na prvý pohľad. Uistoval sa : „kdežeéééé, také niečo necítim...“

„Nie som naivný.“

Žena sa im vzdalaovala, ruky si položila za chrbát, stretli sa, chytili jedna druhú. Jozef sa obzrel a Patrícia mu venovala pohľad, opäť zhmotňujúc víziu : „čo vlastne môžu chcieť od žien, ako je ona... Čo chcem ja od mužov, ktorí... majú... to... charizmu ?“

Jozefovi padol zrak na jej ledabolo rozpustené vlasy. „Akú majú vôňu ?“

Obaja sa prestali venovať deťom, držali ich automaticky, to iba v dušiach detí naďalej pokračovala plavba pocitov blízkosti :

- Teta... ujo... a prečo sa nechytíte za ruky aj vy... ako všetci, čo idú okolo ? - spýtala sa na vrchole šťastia Katka, neustále sa usmievajúc, nadskakujúc a ulietavajúc v predstavách.

Patrícia sa priblížila k Jozefovi, bola si istá : „nepotrebujem bezduchý mužský dotyk...“

Pre oddanosť k deťom podala ruku Jozefovi, stretli sa pohľadom.

Detská hrdosť a detská nádej postupovali vpred námesťím... Áno, detský vrchol nemal v deťoch žiadne napredovanie, necítili, nehovorili si : a čo teraz?, dúfali, snažili sa udržať v stave šťastia, absolútnej hry našli sme čo sme hľadali.

„Len aby raz na tento deň nespomínali ako na veľké klamstvo ich života...“ - pomyslela si Patrícia a tým sa v nej spustila vlna znepokojenia, výčítiek a spochybňovania, či vôbec dáva niekomu nejaký dar.

„Ach, a nakoniec... nerobí každý milenec to isté... čo tieto deti ?“

Ihneď sa napomenula : „zachádzaš príďaleko... Načo, dievča, načo?“

Snažila sa nájsť v očiach Katky to, čo stratila. A - našla, aspoň na chvíľu dúfala v pokoj v duše, v pokoj detských duší pri nej.

Jozef ju držal za ruku, očarený neznámou ženou, zázračne sa presviedčajúc : „niekedy sa to stane, stačí jeden pohľad a človek precíti vnútro človeka...“

Príťahovalo ho, čo cítil.

Janko sa mu snažil pozeráť do očí, Jozef na neho zopárkrát žmurkol, aby sa nepovedalo.

Žena, očarujúca Jozefa bytostnou krásou, sa volala Zuzana. Narodila sa v Trnave roku pána 1909 v rodine evanjelického farára. Od malička vynikala bystrosťou: naučila sa čítať už ako štvorročná vďaka oddanému venovaniu sa - najmä zo strany otca - jej osobnosti. A vôbec, rodičia, odsúdení splodiť iba jediného potomka, jej vo všeobecnosti dávali všetko, čo mohli...

Jej matka, talentovaná maliarka (mimochodom najmladšia sestra pána, ktorý namaloval obraz v byte Jozefovho brata a obesil sa), ďalej amatérska hráčka na organe v miestnom evanjelickom kostole, pri jej pôrode takmer skonala. Zuzka jej totiž poškodila ženské orgány, a čerstvá matka len-len že nevykrvácala...

Matka často trpela obmedzením splodiť iba jedno dieťa, na druhej strane jej úcty k životu, vážila si a ďakovala Bohu za jedno dieťa. Samozrejme : utrpenie mladej ženy s obmedzením plodenia sa *aspoň* mohlo preniesť ešte do výraznejšej a precitenejšej hry na kostolný orgán.

Veľa trnavských umelcov ju v tichosti vinárskych debát považovalo za maliarsky talent, jeden z najväčších, ktorý kedy mohli vidieť. Pravidelne ju prehovárali, aby sa pokúsila osloviť veľký svet : „skús poslať svoje práce do Prahy, Viedne“... „Pomôžeme ti.“ Pre nich bola jedna z prvých žien, ktorá vedela maľovať milovaním života. Avšak žena, oddaná manželovi a dcére, si zvolila v láske iný, z pohľadu umelcov, oveľa ťažší osud.

Otec Zuzky, oddaný viere viac ako žene, stotožňujúc si Zuzku s otroctvom k viere, sa jej snažil už od malička vstevovať základy morálneho sveta. Učil ju vážiť si starších ľudí na jednej strane a na druhej jej prízvukoval aká je výnimočná, aké má šťastie vyrastať medzi inteligentnými ľuďmi s nadbytkom základných potrieb. Prekvapivo, niektoré najľudskejšie vlastnosti dostala Zuzka do vienka priamo vďaka prírode. Hovoríme o vážení si iných, o vciťovaní sa do osudov iných, o schopnosť predstavovať si životy iných z ich pohľadu. Jej citlivá detská duša vnímala všetky vonkajšie podnety citlivejšie každým rokom života. V určitom zmysle sa duša Zuzky mohla porovnávať s dušou Patrície. Obe vedeli približne rovnako vycítiť s prostredia emócie a myslenie ľudí aj bez toho, aby ich to niekto učil.

Vzťah otca a Zuzky sa, bohužiaľ, niesol trpkým despotizmom otcovskej duše. Častejšie a častejšie sa otec dopúšťal veľkej rodičovskej chyby : snažil sa vytvoriť zo Zuzky svoje veľké majstrovské dielo génia. A hoci ju naučil počítáť, zrátať čísla už ako päťročnú, hoci jej čítaval Bibliu od šiestich rokov, zabudol na jej voľnosť, na detskú stránku vychutnávania si života. Áno, napriek všetkej neodopierateľnej

sčítanosti a rozhl'adu, napriek chápaniu iných ľudských osudov, veru zabudol na vcítie sa do vlastného dieťaťa. Slepý v chorobnom oddaní jej vnútru, ktoré bolo viac a viac očakávaním zrkadla jeho vnútra, z nej každým novým mesiacom, rokom vytváral sčítané, rozumné monštrum, uzavreté vo svojom svete, presvedčené o nadradenosti a (ne)určitej vyvolenosti.

Matka, rokmi závislá od *nepodstatného* maľovania a evanjelického organu, prijala presvedčenie a lásku otca k dcére ako sväté pravidlo. Vážila si ho preto ešte viac...

Každý z nich žil v uzavretej bubline, kde prístup iných ľudí závisel len na tom, či cítili alebo necítili ohrozenie ich náhľadu, ich citu, ich presvedčenia.

Aj v nej sa jediná dcéra stala modlou, porovnateľnou s organom a najlepšimi Bachovmi výtormi.

Zuzka si čoskoro začala zamieňať svoj náhľad na svet za náhľad všetkých. V škole patrila medzi najlepších, porážajúc väčšinu chlapcov. Svoju vyvolenosť a detskú inteligenciu dávala najavo až priveľmi často nekontrolovateľnou aroganciou. Ako štrnásťročná vyhrala jednu z prvých matematických súťaží na území Československa. Tým jej viera vo vlastné schopnosti prevýšila jej schopnosť prijímať z prostredia správy z iných duší: svoje vnútro na niekoľko rokov definitívne považovala za Bibliu.

Jej uzavretosť a povýšenosť dosiahla vrcholu. Nemala žiadnych priateľov, s ktorými by sa mohla deliť o svet, o emócie, o radosť alebo nešťastie.

Necítila negatívnu izolovanosť, „radšej sa sama izolujem, aj tak sa s nimi nemám o čom rozprávať“. Celé dni presedela doma, zavretá v izbe nad knihami, cítiac : „to je to pravé... Boh je ku mne milostivý.“

Ale obal jej osobnosti sa začal čoskoro narúšať, čím rýchlejšie dospievala jej duša a telo. Objavovala v sebe stúpajúci tlak po priateľovi, po dotykoch a zrazu nevedela ako vyjsť medzi ľuďmi, medzi mužov a správať sa prirodzene. Muži sa jej vždy páčili, iba ona sa nútila do polohy : „veď až tak veľa toho zase v sebe nemajú... oproti mne...“

Otec, okúzlený jej matematickým potenciálom, si zaumienil všetkým, čo sa v ňom nazbieralo rokmi slepej oddanosti : „musím ju presvedčiť... musím si ju získať pre myšlienku... pre Boží nápad, aby... aby nám odišla študovať matematiku do Viedne...“

Jeho želanie, najskôr odmietané v samote jej izby, sa stalo skutočnosťou hneď po tom, čo Zuzka dospievala v cite a v presvedčení : „neznášam opakovanie sa rodičov... ich životy sa deň čo deň točia dokola... Bože, ako to môžeš dopustiť?“

Zuzka zostala príliš dlho uzavretá v jednej rodine a tým ju v určitom čase vývinu považovala za stred vesmíru. Precitnutie patrilo krutosti : „musím ujsť“ - patrilo jej bez čo len najmenšieho precitnutia ako ju milujú, ako ju majú radi až za hrob.

Rodičia zvažili možnosti rodinného rozpočtu, matka bola ochotná čo-to obetovať, veď aj ona videla v dcére vlastné nenaplnené nádeje. Po celý život v sebe pociťovala nevôľu z premárnenia talentu a vety typu: Boh to tak chcel... - už dávno nepomáhali. Jej umenie ľudia prijímali rokmi mechanicky, priradujúc si jej maľby ku koníčku prežitia a hudbu k povinnému odsedeniu v kostole.

Zuzka počas štúdia zabúdala na rodičov, málokedy ich navštevovala a ešte pomenej písala listy. Zabúdala na ich sviatky, už ani nehovoriac o pravidelnom opomínaní ich citov k nej. Svoj svet síce stále povyšovala nad všetko ostatné, lenže : pomaly sa

začínali vytvárať trhliny a ona sa z neho snažila uniknúť. Jej uzavretosť prekážala jej volaniu, túžila sa rozprávať s ľuďmi, iba chlapcov a dievčatá akosi omylom ohodnotila vždy skôr ako ich stihla spoznať. Myslela si : „prekukla som smiešne ľudské osobnosti“ - a potom sa jej ľudia nikdy nezdarili zaujímaví. Verila svojmu odhadu.

Jej zacyklenie dosiahlo maxima už v prvý rok štúdia. Pýtala sa na zmysel život, uzavretá v hrobe samoty, znova a znova počítala rovnaké príklady, ktoré jej znova a znova nedávali zmysel. Namiesto uistenia sa o správnosti voľby študovať matematiku uletela do sveta spochybňovania. V spochybňovaní našla jediný smer, ničila sa hodinami a hodinami prechádzania sa po izbe, neschopná vyjsť von, pozdraviť, porozprávať sa. Jej vnútorné hlasy silneli, rozdvojovali sa, útočili.

Spolužiaci ju považovali za zvláštnu, zakomplexovanú, neschopnú vychutnať si život. Verila v zázrak: niečo ma vyslobodí - a prestala navštevovať školu. Naivne dúfala : niekto si toho všimne, som talentovaná, niekomu budem chýbať...

Zo spochybňovania sa vyklúla jediná hybná sila jej osobnosti, zo dňa na deň. Často nenachádzala silu uvariť si kávu - spochybňovanie z filozofických príčin preniklo aj do obyčajného života.

Sopka ničoty vybuchla, zaliala aj tie najmenšie lúče nadhľadu. Jej stav ju priviedol na hranicu upálenia zaživa : jedného dňa, sediac na izbe v prítomí, držiac si hlavu v dlaniach, precítila potrebu byť milovaná silou, ktorú nedokázala zvládnuť v predstavách a v snoch. Túžila byť milovaná „preto, kým som vo vnútri“ - lenže už nedokázala žiť a správať sa podľa svojho vnútra..

Narcistická osobnosť, budovaná toľko rokov, plných nádejí o veľkej kariére vedkyne, sa rozpadla.

V stave duševnej bolesti, priam duševných kŕčov, si spomenula na rodičov. Túžila počuť ich hlas, ako ju upokojujú, ako ju hladia, ako chcú počuť, čo si myslí a prečo si to myslí.

Rozhodla sa napísať im list, prvý za celé štúdium. V okamihu, kedy si sadla za stôl, sa presviedčala : „nezvládnem to“.

Položila hlavu na stôl, neskôr s ňou začala búchať o stôl.

Len pud sebazáchovy, malé svetielko nádeje ju vyviedlo von z izby. Strach o prežitie prekonal strach z ľudí. Vykotúľala sa do malého baru neďaleko jej internátu.

Objednala si kávu a asi dve minúty sa bezducho pozerala na stojacu hladinu nápoja. Zrazu cítila už iba strach.

Do baru zhodou okolností chodieval dennodenne ďalší Slovák, absolútny narcis, ponorený do seba - v porovnaní so Zuzkou ako protipól :

Veril si, vypestoval si úctihodnú sebadôveru, a aj keď ho sem tam prepadla čierna hodinka, prekonal ju vierou vo vlastnú genialitu :

- Neprišiel som sem trpieť...

Študoval fyziku a patril medzi najlepších v ročníku. Vzhľadom vyčnieval, veď jeho narcistická posadnutosť mu dodávala iskru v očiach, zdokonaľovala jeho suverenitu. Vedel zaujať prejavom, takmer vždy začínajúc vetné spojenia : „myslím si... som presvedčený...“

Meno zdedil po otcovi, Vladimír, rovnako väčšiu časť fyzických znakov: nevysoký, čiernovlasý, hnedooký, s trúfalými bokombradami. Zväčša chodieval oblečený v rovnakom oblečení, hnedé nohavice, hnedý sveter.

Pochádzal z obyčajnej rodiny, žiadne veľké či výnimočné osobnosti, len stále rovnaká oddanosť k deťom a ich životom.

Jeho narcizmus, genetická kliatba rodu, sa ich rodinou zakrádal už veľmi dávno. Ešte v roku 827 jeho predok Václav uveril vo svoju osobnosť: chorobne. Stal sa posadnutým sám sebou, miloval každý pohyb, každé slovo, len neskôr sa mu celý svet sprotivil. Spáchal samovraždu deň po tom, čo sa na žiadosť ženy *prinútil* milovať ju – fyzicky pre dieťa. Triasol sa viac odporom ako potešením, jeho schopnosť milovať sa dosiahla bod mrazu, potomka však v ten deň splodil. Vyľakaný a zneuctený, nezniesol bolesť z milovania, bolesť zo žitia, opil sa hneď v ten večer a so slzami v očiach nerozumel prečo by mal žiť.

Rod Vladimíra bol posiaty samovraždami. Väčšinou im predchádzal narcizmus najhoršieho stupňa: začínal sa pomaličky, nepostrehnuteľne, dosiahol vrchol sebamilovania a potom sa menil na nenávisť k sebe samému.

Zuzka, duševne levitujúca nad kávou sa práve dotýkala posledného štádiu narcizmu, nepochopenia sveta. Chápala ako-tak iba svoju bolesť.

Vladimíra zaujala posledná narcistická iskra Zuzky, priťahovala ho silou, ktorú cítil pri pohľade do zrkadla. Predtým sa nepovažoval oslovenie žien pre niečo viac ako telesnú blízkosť za zmysluplné.

Opustil stôl priateľov a známych, používajúc ich len pre svoju potrebu byť a necítiť sa sám v duchu definície Jozefa : „sú len dve skupiny ľudí, navštevujúcich bary a krčmičky...“, a zamieril k osamelej, zvláštnej žene - obyčajných zdravých mužov skôr odpudzujúcej.

Oslovil ju najskôr po nemecky. Zuzka odpovedala po nemecky.

- Es geht...

Rozprával sa s ňou v duchu policajného výsluchu, Zuzke sa spôsob komunikácie nezdal byť zvláštny, len chcela, aby odišiel, hoci sa jej páčil. No neprekladala tomu veľký význam, iba sebakontrola v nej šírila nepokoj : „a čo to znamená, páči sa?“

Odpovedala úsečne, jednoducho - zároveň nenútene.

Zapozeral sa do jej osobnosti, vidiac svoje reakcie, svoje vety. Nečakal, nemodlil sa, ihneď ju pozval k ich stolu, nech nesedí tak sama. Odmietla.

Dohodli sa na spoločnom posedení - *zajtra*. Chcela povedať „nie“, ale nedokázala to.

A tak sa začal ich vzťah, Zuzka sa často pýtavala : „zachránil mi život... alebo mi ho zničil?“

Vladimír sa veľmi rýchlo dostal nad osobnosť Zuzky, dovolila mu to. Jej prvá láska, jej *prvá a posledná záchrana* si s ňou mohla robiť čo chcela. Zuzka sa čoskoro stala otrokom svojho citu, tým zničila aj posledné zbytky starej osobnosti. Vladimír jej prikázal nech pokračuje v štúdiu, poslúchla. Mesiacmi sa na Vladovi stala závislá, myslela na neho neustále, nosila mu jedlo, kupovala mu ovocie.

A on sa zatiaľ prepadával vo svojom svete na hranicu sebaupálenia. Dospel k rovnakému pádu a nezmyselnosti, porovnateľnému so Zuzkiným - predtým ako k nej prišiel. Hoci mu často rozprávala o svojom úpadku, v jeho narcizme mu ani nenapadlo porovnávať jeho veľký a legendárny úpadok človeka s jej úpadkom smiešnej a otrockej ženy.

Zuzka v ňom našla zmysel života, naopak v ňom jej oddanosť vyvolávala skrytý posmech.

Zmenil ju na dievčatko, akým sa vždy predtým vysmieval. Opovrhoval ňou, nevážil si jej citu.

Dával jej najavo povýšenosť a ona sa v rýchlej zmene osobnosti nedokázala stále pozrieť na svet s plne otvorenými očami.

Každým dňom pri ňom sa z nej stávala neistejšia a poľutovaniahodnejšia osobnosť. Pôvodne si v začiatok vzťahu myslela : „dokáže zo mňa dostať to najlepšie, zrazu sa

mu dokážem rozdať ako nikomu inému na svete, dokážem sa prinútiť uvariť mu kávu, nemyslieť na seba... tak chorobne ako som zvykla.“

Oddávala sa mu spôsobom, pripomínajúcim oddanie pacienta poslednej záchrane, poslednému lieku jeho života.

Oddávala sa mu silou citového pudu sebazáchovy.

Znášala všetky protivenstvá, všetky poníženia, mysliac, presvedčajúc sa : „nie, on to nemôže myslieť vážne... Iba veľmi, veľmi, veľmi trpí... rovnako ako som trpela ja...“

Snažila sa s ním rozprávať, darovala mu svoje telo. Miloval ju v mene presvedčenia o jeho nadradenosti. Áno, tým mu predsa len pomáhala viac ako si bol schopný pripustiť. Nectil si jej telo, nectil si jej jemné ruky.

Zuzka sa medzitým stala otvorenejšou k svetu, začala sa rozprávať s inými ženami o mužoch, o škole, o príprave jedla, o milovaní a skúšaní nájsť sa v tomto svete.

V jej rieke duše nezmizlo iba jedno jediné a zväčša to najhlavnejšie - pocit v otázke : „ako ma môže niekto milovať?“ v nej rástol deň čo deň, kráčajúc ruka v ruke s jej ponižovaním a stratou sebaúcty.

Už viac v izbe neplakala pre svoj svet, už plakávala pre svet Vladimíra.

Z nádejnej matematicky sa stala priemerná ženská matematikárka.

Vladimír často v beznádeji zo sveta a v opovrhovaní Zuzky oslovoval iné, krajšie ženy, zaujal ich iskrou, v ktorej nebolo rozlíšenia medzi skutočnou charizmou a charizmou narcisa. Oslovoval ich len pre dokázanie si : „mám na viac“, „chcela by ma vlastne každá inteligentnejšia a krajšia“.

K Zuzke sa dostávali informácie o flirtoch čoraz častejšie a namiesto, aby konala, aby sa prinútila porozprávať sa s Vladimírom ako slobodná a nezávislá žena, schovávala hlavu do piesku, nahovárala si : „musí sa vyburit“. Čo predznamenovalo vrchol jej klamaní sa : „veď on to tak zle nemyslí...“

„Možno nám druhí závidia...“

Ich vzťah sa zo strany Vladimíra doplazil k nenávisti jej tela, jej vône, jej osobnosti.

Avšak aj on si na Zuzku navykol natoľko, že sa mu zdalo nepredstaviteľné, aby mu prestala slúžiť, aby sa pri nej vzdal zdvíhania pomaly vznikajúcej nenávisti narcisa k svetu.

Nuž, nedokázal sa s ňou milovať bez ponižovania. Za všetko hovorí príbeh, ktorý sa rýchlo rozšíril po celom internáte :

Zuzka si pozvala na návštevu nádejnú priateľku, matematicku, rozprávali sa o citoch k mužom, pričom sa jej priateľka spýtala:

- Povedz, prečo si práve s takým mužom? To nevidíš... ale to musíš... ako sa k tebe správa?

- Srdiečko nepustí...

Po plodnom hodinovom dialógu sa zrazu rozleteli dreve a do miestnosti vstúpil podgúražený Vladimír. Po slovensky hrubo a bezcitne zreval :

- Vypadni z izby... Chcem sa...

Dievča sa zľaklo, napriek tomu si neodpustilo niekoľko nemeckých slov na adresu Vladimíra.

- Was denken Sie ?

Vladimír ju chytil a surovo ju vyhodil z izby. Zuzka v ten večer zažila milovanie podobné znásilneniu, nerozumela, nepýtala sa.

Napitý Vladimír ju udieral, nadával jej, ona plakala, nedokázala sa brániť. Vyľakaná sa vyparila z izby len čo milenec zaspal.

Zmienená holá skutočnosť z nej v očiach mnohých ľudí vytvorila hlúpu ženu, nešťastnú a neschopnú opustiť životný omyl.

V očiach Zuzky Vladimír klesol až na dno, ale ani klesnutie *pod úroveň Božiu* ju nedokázala odpútať od jej závislosti. Neuplynuli ani tri dni a musela ho ísť s trasúcim sa srdcom navštíviť, pevne dúfajúc v jeho ospravedlnenie. Nestalo sa, naopak, Vladimír po nej vyletel : „čo zase chceš ?“, zásluhou čoho sa Zuzka rozplakala.

- Len sa vyplač, život je krutý... A potom by si mohla zájsť čosi kúpiť pod zub.

Zuzka v okamihu pochopila : „s týmto mužom nebudem šťastná...“ Vypukol v nej vnútorný boj, akási malá spomienka na jej starú osobnosť narcisa, ale strach zo samoty a izolácie ju pritlačil k duševnej stene a ona nemohla inak : ako zostať pri Vladimírovi.

Trpela pri ňom, každý nový pohľad sa jej javil ukrižovaním pre lásku. Našla v sebe aspoň akú takú odvalu spýtať sa :

- Miluješ ma ? Miloval si ma vôbec niekedy ?

- Čo je to milovať... Nebuďme naivní...

Utrpenie vo vzťahu sa stalo ďalšou súčasťou jej osobnosti. Jedného dňa sa priblížila v utrpení k maximu, cítiac: nedáva mi toľko, ako ja jemu. Bol to jeden z jej prvých pohľadov, kedy sa na neho pozerala ako na zbabelca a smutného človeka. Nuž, ak by mu nesľúbila účasť (stále s určitým strachom) na večne odkladanej návšteve jeho rodičov... Ktohovie, možno vycítil neistotu a pochybovanie Zuzky, a presvedčil sa konať v mene záchrany jej nesmrteľného oddania k nemu. Aspoň tak neskôr uvažovala Zuzka.

Obaja rodičia ju nadchli a ona nadchla ich. Ešte i Vladimír sa správal rozdielne, predstavil osobnosť, ktorú dovtedy nestretla, žartoval, smial sa, hladkal ju pod stolom po kolene.

Pri pohľade na jeho otca sa modlila : „ach... aby aj raz bol taký...“

Opäť sa vrátila krok nazad, opäť deň čo deň upratovala jeho izbu, ustielala mu posteľ a pýtala sa seba samej : „ale nemilujeme sa niekedy krásne a úprimne ?“

V roku 1931, presnejšie v mesiaci marec, ju zastihlo jedno z nepodstatných nachladení, prerástlo do chrípky počas jej večných prechádzok za pokojom a luxusom Vladimíra. Presvedčala sa : „je zbytočné... ležať.“ Nemala vysoké teploty, sem tam cítila bolesti kĺbov, užívala lieky a hladila Vladimíra po vlasoch. Varila mu čaj a on sa jej nepoďakoval. „Môže byť rada..., že sa s ňou... milujem...“

Aj Vladimíra bez jej prítomnosti prepadávali muky samoty, nevedomoval si závislosť na nej ako citovú závislosť, ako svätý cit, nazýval cítenie v sebe : „je to potreba... Je to ako alkohol...“

A práve pri jej návšteve počas *nepodstatnej* chrípky ho po prvý raz prepadlo komando výčitiek. Ozval sa v ňom hlas uvedomenia, ktoré si dovtedy nepripúšťal.

„Ako sa k nej môžem tak správať... A akože ona stále zostáva pri mne ?“

„Miluje mňa... lebo... lebo cíti aký som výnimočný... Uch, čo všetko mi už odpustila... Naozaj musím byť výnimočný.“

Išlo iba o krátku chvíľku. Stačilo sa jej pozrieť do tváre...

Zuzka vo chvíľkach jeho uistení o výnimočnosti prežívala krízu tela. Považovala ju za zhoršovanie chrípky.

„Asi by som ju mala... predsa len vyležať...“

Minútu po minúte sa cítila horšie a horšie.

- Cítim sa... zle... Vladko... zle...

- Si akási bledá... to je pravda... Ved' si ľahni, - a počítal ďalej, okúsavajúc ceruzku.

Ľahla si, neschopná zažmúriť oči, s cítením všetkých orgánov tela, znepokojená rýchlejšim bitím srdca. K problémom tela sa pridala ešte potreba vymočiť sa. Zuzka, voľky - nevoľky, sa prinútila vstať z postele a v polosne dokráčať na záchod.

Potom zaspala nepokojným spánkom, vidiac pred očami zástupy ľudí, ukazujúce na ňu. Niečo si šepkali, bála sa a tušila : niečo nie je v poriadku.

V polospánku sa nenachádzala ani desať minút a Vladimír ju zobudil s prekvapenou tvárou.

- Na záchode som našiel zvláštne kryštály... Určite po tebe...

Zuzka jeho vetám nevenovala veľkú pozornosť, jediné, čo potrebovala a čo si vyžiadala bola čistá voda. Vladimír ju obslúžil, pozorujúc výraznu zmenu farby tváre, zmenu správania a artikulácie.

Kryštáliky na záchodovej mise skutočne zanechala po sebe Zuzka. Išlo o acetón, produkt nesprávneho metabolizmu pri začínajúcej sa cukrovke.

Zuzka sa prebrala na neodvratiteľné nutkanie zvracať, nestihla na záchod, ozvracala Vladovi posteľ, dlážku, pričom sa Vlado nevyhol nadávkam a nespokojnosti, napnutiu sa a takmer rovnakému vyzvracaniu sa.

- Načo sem chodíš, keď vieš, že si chorá...

Ráno Vladimír zašiel s bledou a roztrasenou Zuzkou k školskému lekárovi, ktorý po informácii o kryštálikoch neváhal, prikázal odobrať Zuzke krv, moč a... diagnóza sa v okamihu stala krutou realitou bez návratu späť.

Diabetes melitus.

Cukrovka, spôsobená najmä nevyležaním, hlúposťou a oddaním Zuzky Vladimírovi, zmenila od základov myslenie našej charismatickej ženy :

Fyzický úpadok, depresie a otázku „prečo ja?“ sa prenášali do duše rýchlejšie a rýchlejšie. Láska k Vladovi sa zmenila na trestanie seba samej, na vedomí trest. Cítiac mŕtvoly zápch vzťahu sa nútila byť s ním za každú cenu, nútila sa mu slúžiť ešte o čosi oddanejšie, čím sa upokojovala jej bolesť, vďaka čomu sa udržiavala na rovnakej hladine statickosti bolesti.

Jej vzťah sa tým prehupol do vyššieho štádia klamaní seba samej :

Považovala ho za súčasť svojej choroby.

Vladimír jej chorobu prijal bez výrazného ľutovania, neustále hovoril : „môžeš si za ňu sama... tak sa s tým nauč žiť.“ Ľutoval viac seba, ak ju videl trpieť, pýtal sa : „čím som si zaslúžil takúto ženu?“

Zuzka sa v úvode choroby, neznášajúc injekcie inzulínu, dotkla dna duše :

Jej narcizmus - po dlhej prestávke, vyvolanej slepým oddaním k Vladimírovi - prepukol znovu na plné obrátky.

„Prečo mu vlastne slúžim?“

„Všetko mu vrátim...“

Sebaľútosť dosahovala nedozerných končín. A nenašla medzi ľuďmi okolo seba nikoho, kto by ju chcel zachrániť. Väčšine ľudí vyhovovalo pozorovať úpadok niekoho iného.

Sebaľútosť sa prejavovala najmä častými arogantnými výlevmi voči sebe. Začala fajčiť cigary, hoci jej v začiatkoch nechutili, no každé trápenie považovala za lepšie ako cukrovku.

A objavila novú, *vrcholnú* ilúziu pádu **ako v starých básňach zlomených ale hrdých básnikov**:

Predstavila osobnosť, ktorú už ženy v jej veku mali zväčša dávno za chrbtom. Správala sa v záchrannom kolektíve ako malé dievčatko pri bezradných mužoch, vedome a hrdo predstierala naivnosť a hlúposť.

Až sa niekedy pristihla - prekvapená zbytkovým rozhľadom - ako sama verí novým hrám o potrebnosti:

Jej psyché si dokazovalo stratenú dôležitosť uisťovaním sa „nech ma muži aspoň milujú ako ženu... aj tak tu naše duše nikoho nezaujímajú... Už sa nebudem hrať na svätú... Ublížilo mi to najviac zo všetkého...“

Hovorila si, čo najironickejšie, trpiac za skutky beznádeje ako ďalší Prométeus československej vzdelanej spoločnosti : „každá nahá žena je vlastne na chvíľu zamilovaná...“, len raňajšie výčitky ju viedli do ríše, kde by ani Hádes neobhájil svoje podsvetie.

Niet pochýb, aj ona sa zamilovala do **svätej potreby** byť milovaná ríšou spadnutých anjelov so slovami : „ak už ma Boh nemiluje, tak aspoň nech milujú iní... iba ako ma Boh stvoril“

Jej hlúposť, zbytočnosť dosiahla maxima, pričom spochybňovať (práve tu) jej inteligenciu a potenciál by nebolo namieste :

„Jednoducho sa to stalo.“

Štúdium sa opäť dostalo na vedľajšiu koľaj : „ved'... ako dlho budem žiť?“ Pri častých posedeniach v baroch si dopriavala poslednú jazdu smrti, zatajujúc matke a otcovi svoju chorobu.

„Všetko je mi jedno...“

Ďalší príliš ľahký úpadok inteligentného človeka?

Vladimír, ktorého až zvrhlo, sadomasochisticky priťahoval úpadok *jeho ženy*, jej síce nadával, hrešil ju, sám však žil rovnako. Priťahovala ho ako sa s ním hrá, ako mu dáva najavo :

„Toto si vždy chcel... Máš to mať...“

Vznikol kruh a nové zacyklenie v ich vzťahu. V krutej, naivnej deštrukcii neurónov sa zameriavali na najkrajšie fyzické telá ľudí, ktorí sa milovali v beznádeji rovnako, ak nie ešte výraznejšie...

Sex už nebol viac morálnym neúspechom, bol vysmiatím sa svetu.

Ale koľkokrát si Zuzana, pri pohľade na mnohých nahých mužov, ničiacich všetko, čo v sebe mali, pomyslela ako mysliteľka :

„Ľudia bez viery, bez lásky, bez sebaúcty sa správajú ako šialené zvieratá, šialené psy v hre: chytím si chvost.“

Nie raz sa stalo, že sa ráno s Vladom zobudili v rovnakej izbe, nahmatajúc vedľa seba (na dvoch rozdielnych posteliach) antipartnerov, ktorí im nehovorili nič viac ako „dokázali sme to, ponížili sme sa“.

„A stále sme veľmi inteligentní.“

Vladimír nechápal, o čo sa Zuzka snaží. Správala sa arogantne, „čo sa mi už môže stať, keď sa mi už stalo všetko...“ Prudká zmena v jej chovaní ho k nej pripútala bez uvedomenia si „potrebujem ju, veď je mojou súčasťou.“

Ich dialógy sa zmenili : „upracem ti, keď ty upraceš mňa.“

Vďaka chorobe sa jej raz za čas zmenilo myslenie zásluhou ignorovania potreby tela po vyrovnaní hladiny cukru. V tých chvíľach, netrvali zase dlho (pokým sa nenašla kľáčiak pred zrkadlom a neplakala bolesťou duše a tela), sa z nej vyľahla žena, ktorá vie, kam by mala smerovať, ale priam s hrdosťou a inteligenciou prepadnutou do seba kráča priamo proti tomu.

A niekedy ju stavy na hranici hyperglykémie, stavy strácajúce cítenie a uvedomenie seba samej posúvali k hraniciam všetkých známych veštkýň (dôkazom môže byť výrok o chvostoch).

Osud sa jej snažil dávať najavo mnohými krčmi a tými najhoršími duševnými pocitmi : spamätaj sa, život môže dávať oveľa viac.

Len ako slepý človek v láske, nevidiac iné osobnosti, okolitý život, ani ona nevidela v zaľúbení do svojho utrpenia nič iné, iba seba, seba, seba.

Pohybovala sa na alkoholickvej ceste od jednej hypoglykémie k druhej (také malé opité zabudnutia), v stálom a hriešnom polosne, trvajúcom od prvých slov lekára...

„Stratila som všetko... tak sa pomstím... Pomstím sa...“

Obdobie, charakterizované zabúdaním na oddanosť k Vladovi spôsobom, akým on zabúdala na ňu, sa skočilo glykemickou kómou, stavom tela a mysle, ktorý ju mohol (a ako si často hovorila „mohol, veru mohol“) stať život.

Päť dní bojovala o život, zmietajúc sa v krčoch. Päť dní, ktoré nejestvovali pre jej vedomie. Tri dni šoku jej rodičov. (Vladimír im poslal telegram hrôzy.)

Držali ju za ruky, držali sa za ruky, modliac sa k Bohu.

„Ako si to mohol dopustiť?“

Až počas mnohých hodín a hodín Vladovho sedenia pri jej posteli, až vtedy mu jej prišlo veľa krát zaslzene ľúto. Zaspával osamelý so strachom : „a čo keď ma už tak oddane nebude žiadna iná milovať?“

Zuzka nedokončila školu, rodičia sa ju *takmer nesvojprávnu* rozhodli stiahnuť z Viedne pod ochranné krídla, vnútorne prázdnu, vymazanú a zderivovanú.

- Ona nás milovala až natoľko... že nám nechcela ublížiť... a mlčala o svojej chorobe. Nikdy sa nedozvedeli o desiatkach mužov v jej lone bez myšlienok a bez precítenia sveta.

A mamička sa nedozvedela koľkokrát Zuzka v hrdinskej depresii rozprestrela svoje telo a česť, mysliac práve na ňu v šialenom víre výčitky :

„Ach, teraz by ma mala vidieť moja mama“.

Otec jej v záchranej misii rodičovskej duše, chvíľu pochybujúc o sile a pravdivosti Boha, zaväzujúc svoju dušu mnohým a mnohým ľuďom vybavil dvojmesačný pobyt v Trenčianskych Tepliciach, s dohľadom lekárov, pravidelne skúmajúcich jej stav.

Zuzka sa v domácom prostredí naozaj snažila prezentovať pokojne, skrývala všetky depresie, zakrývala nezmyselnosť. Sklamaná zo štúdia, zhrozená z premárnených šancí a nechápajúca obyčajný život : práca, rodina, plodenie, výchova, láska, priateľstvo, povinnosť, záväzok, spánok, - predstierala osobnosť, ktorou už dávno nebola.

Úprimne : chvíľu sa ňou snažila byť, snažila sa uveriť „ešte som v hĺbke citlivá a jemná“, iba v samote izby sa takou necítila byť.

Rodičia ju vykrmovali podľa príkazov lekára, obmedzujúc sladkú stravu, kládli dôraz na bielkoviny a tuky.

Stav ničoty sa k nej vrátil a ona ho vítala ako všetkých mužov v jej lone. Až priveľmi často sa prichytila pri myšlienkach na mužov, na psychickú závislosť v ponížení pri kopulácii bez lásky.

„Čo teraz ?“

Opäť neschopná prečítať čo len riadok z akejkoľvek knihy, opäť izolovaná dokázala presedieť celé hodiny na jednom mieste a pozeráť sa do steny.

Nesmierne kruto vnímala, ak sa niekedy vybrala na púť po meste a stretla bývalé spolužiačky s deťmi. Usmiate, postupne sa vyrovnávajúce s obyčajnosťou prežitia, jej so zanietením rozprávali o krásnom bežnom živote. Ospevovali vlastné deti.

Zuzka tušila : potrebujem čím skôr nejaký zmysel, inak sa zbláznim, inak do roka pominiem. Práve myšlienky na pominutie jej niekedy robili veľkú radosť. Inokedy s nimi bojovala všeobecne známym spôsobom:

- Ak už aj nič nemá zmysel... čo nemá... Aký zmysel by potom malo pominúť ?

Ale občas, najmä v hodinách, kedy ju otec prinútil zájsť do kostola a *položiť dušu na oltár*, aj do nej zavítala iskierka nádeje uvedomelého človeka:

- Život... a myslenie... záleží iba na tebe... Môže byť tak krásne... všetko môže byť tak krásne... Zuzi, veď možno ti chce Boh tým tvojim trápením len niečo odkázať...

V samote myslela viac a viac na Vladimíra. Snažila sa prinútiť napísať mu list. Až pričasto sa pristihla pri úvahách : „potrebujem oddanie a slúženie... viac ako lásku... veď, čo bola moja láska... slepé oddanie.“

Jej návrat do starých čias bol akoby neodvratný, znovu raz si nedokázala sadnúť a zhmotniť trápenie alebo krásu, lásku alebo len oddanosť do niekoľkých záchranných riadkov.

Vladimír sa boril s podobným problémom, bojoval bez Zuzky s neporiadkom, s neschopnosťou cítiť niečo k ženám, ktoré o neho stáli. Čím dlhšie bojoval, pomaly dospievajúc so životom - a Zuzka viac nebola po ruke ako všeliak pre *všetko v ňom*, jeho narcizmus sa rýchlejšie a rýchlejšie obracal proti nemu samému, začínal sa podobať predkom v ceste do nenávratného spochybnenia a nenávisťi.

Chvíľami dospel až tak ďaleko, že už mu chýbala mlčanlivosť Zuzky, jej zronená tvár, jej bľabotanie, jej sťažnosti na menštruáciu.

Pochopil : „len pri nej... som sa správval uvoľnene... Nerozmýšľal som nad slovami... ktoré som hovoril... len pri nej.“

Otec Zuzky dával z časti za vinu psychický úpadok dcéry Vladimírovi – najmä v období, v ktorom ho ako otca ničilo jej ničnerobenie. Vždy sa však dokázal presvedčiť :

„Tak, tak, je to strašné... ale ona, moje jediné malé chúd'atko, ona sa predsa potrebuje so všetkým vysporiadať... A to musí bolieť... Čo my vieme.“

Vlada nenávidel, najmä po tom, čo Zuzka v slabej chvíľke, kedy nechcela byť vystavená krutým otázkam rodičov, klamala:

„To jeho napadlo... aby som vám nič nepovedala... Báľ sa... že by som musela odísť...“

Vlado bol každým novým dňom otrávenejší a otrávenejší večným myslením na seba, no nedokázal sa toho zbaviť, chýbal mu stály nadhľad. Bez Zuzky ho nebavilo

rozprávať sa s mužmi, počúvať ich náreky o iných ženách, o živote a fyzike. Už si viac nedokázal stotožňovať ich nárek s jeho nárekom.

Už viac nevidel v každom človeku seba, práve naopak.

„Zuzka bola mojím jediným únikom pred životom, pretože... ona bola život.“

Ich životy sa *náhodou* začali podobať jeden druhému. (Len... ani jeden z nich nemohol vedieť ako sa ich životy podobajú v samote?)

A predsa v nich zavial veľký rozdiel. Vladimír, iba v okamihu samoty schopný precítiť čosi ako lásku, sa v zúfalom stave jedinečnosti bez spenia dokopal k prvému zamilovanému listu jeho života.

Písal, pevne rozhodnutý po dokončení ročníka vydať sa na púť za jeho jedinou:

Milovaná a jediná Zuzka,

píšem ti so srdcom nalomeným a s krutou bolesťou muža, ktorý sa klamal, ktorý klamal teba a svoj život. Potrebujem ťa, potrebujem vidieť tvoju tvár. Myslím na tvoje telo ako na tvoju dušu. Žili sme ako sme žili, prežili sme si to, čo sme si prežili. Zuzka, čím dlhšie som bez teba, tým menej mám chuť žiť. Nikdy som necítil, čo teraz cítim. Musím ťa vidieť !!!

Aký je človek hlúpy ! Nevážil som si, čo všetko si mi dávala ! Nevidel som, ako si kričala o pomoc ! Tu a teraz, odvážil som sa kričať o pomoc ja ! A ver mi všetkým, čo sme si dali a zobrali, ak môžem kričať za teba, budem kričať ešte viac !

Musím ťa vidieť !!!!! Musím ťa navštíviť !!!!!

Tvoj hlúpy Vladimír

Zuzke list pomohol, kríza a úpadok sa nachvíľu zastavili. Pred obdržaním listu dospela k jej najprecítenejšej ničote, neschopná ješ, neschopná pracovať na sebe.

List sa ihneď po prečítaní stal spomienkou na časy, kedy cítila Vladimírovu pomoc, Vladimírovu existenciu, ako niečo výnimočné, prečo sa oplatí žiť.

Odpovedať však opäť nedokázala, jej vnútorné pochody sa vo väčšej a väčšej miere vzdalovali priemerným pochodom obyčajného človeka (ak také niečo ako obyčajný Č. jestvuje):

Jej psychický marazmus jej podťal nohy a ona sa v letargii života pomočila na izbe, neprikladajúc tomu nejaký hlbší význam.

Vedela o vzdalovaní sa ľuďom, čo bol jediný záchytný bod s reálnym svetom.

Dva dni po obdržaní listu ju otec spoločne s mamou dovedli do Trenčianskych Teplíc, tri dni na ňu dohliadali - spoločne, kontrolovali životosprávu. Otec jej kúpil malý zápisník, aby si mohla písať denníček, „ved' nech aspoň nejakou komunikuje so svetom“. Otec sa potom musel vzdaliť a venovať sa duším ľudí v jeho kostole, matka Zuzky naďalej zostávala s jej jediným zmyslom, bojujúc o nájdenie zmyslu života v Zuzke....

O dcéru mali obaja rodičia veľký strach, ale nepoddali sa mu, bojovali aj za ňu, neustále ho v rodičovských dušiach otáčali, až pokým nenašli čo len najmenšie svetielko nádeje.

Vladimírovi sa podarilo dostať do Trnavy desať dní po odchode Zuzky, stretol sa s jej otcom, ktorý ho bez váhania obvinil z úpadku dcéry. Vladimír sa nebránil, priznal si chyby nahlas pred jej otcom, dúfajúc : „hádam nevie všetko...“

Keďže túžil po Zuzke hladnou osobnosťou, uistil otca : „milujem ju... ako len muž môže milovať ženu...“ A Otec Zuzky, hoci pochybujúc, či Vladimír je ten pravý pre jeho dcéru, konal v slepom oddaní : „ak jej jeho prítomnosť aspoň trochu pomôže...“ Dokonca mu s nádejou daroval päťsto korún s upresnením, kde ju nájde.
- Chlapče, je to iba na tebe...

Zuzka skutočne potrebovala prítomnosť niekoho, kto by sa o ňu staral. Stále si všetko plne uvedomovala, často matke ďakovala. Len jej prítomnosť ju nútila pichať si inzulín a dávať si pozor na potravu.
V jej prítomnosti dokázala siahnúť na pero a písať si prvé riadky denníka :

Dnes som prežila ďalší deň. Nepočítam ich. Žijem pre moju matku, pre jej nádej a jej boj. Netúžim po smrti, viem predsa, koľko do mňa už vložila spolu s otcom. Modlím sa za to, aby odo mňa viac neodišla. Ale je to správne?

Pravidelne sa s mamou prechádzali po meste, rozprávali sa o živote a Zuzka s novým pôžitkom naozaj rada počúvala matkine príbehy, čo zažila, ako a prečo. Zuzka sa napríklad s prekvapením dozvedela : „tvoj otec nebol môj prvý muž... čo mi dodnes vyčíta...“ Jej prvým mužom bol iný evanjelický farár, predchodca otca Zuzky v kostole.

- Bol to sukničkář a ja... som bola len veľmi mladá organistka... ktorá si myslela, že každý mužský dotyk farára je dotykom lásky a Boha...
Zuzkin stav sa postupne lepšil. Na desiaty deň jej pobytu sa prechádzala uvoľnenejšie, vyslobodzujúc sa z nekonečnej bolesti : „radosť zo života je vo mne mŕtva“. Jej vyslobodenie zaklopalo v okamihu návratu precítenia prostredia :

Stojac s matkou pred Hotelom Pannonia, držiac sa za ruku, vyslovila vetu, na ktorú matka čakala desať dní a desať nocí :

- Mami, nie je tá lipa krásna ? Akýže má asi život a čo to cíti ?
Stačili *jednoduché a bezvýznamné* slová o jednom strome a matka zovrela dlaň silnejšie. Ďakovala bohu, že sa dočkala. V krajšiu vetu už ani nedúfala.

V ten večer, prvý večer, v ktorom si Zuzka po dlhom čase dokázala otvoriť knihu (kúpila si ju v kníhkupectve a rozprávala históriu o kraji) sa zjavil vo dverách prenajatého malého dvojizbového bytu Vladimír.

Zuzka sa iróniou osudu nachádzala v stave : „teraz sa cítim dobre... aj preto, že som sama a nachádzam samú seba...“ Keď uvidela unaveného Vladimíra, pozerajúceho sa na ňu pohľadom oddaného psa, ktorý dúfa v starú hru, v opakovanie prvých zábleskov ich vzťahu, zo Zuzky rýchlo vyprchala veta o krásach sveta.

Vzhliadla v ňom všetky bolestivé spomienky, svoj úpadok a nesmiernu bolesť.

- Prišiel som sa o teba starať...

Rada by mu verila, koniec-koncov : snažila sa nájsť v jeho pohľade pravdivosť jeho slov. Nechcela však pred matkou byť neúctivá k host'ovi, veď cestoval dlho.

Vladimír jej kúpil úctyhodnú kyticu za peniaze jej otca. Kytica viac potešila matku, ako dcéru. Matke daroval priemerný parfum. Počas večere sa Vladko citovo vylial, samozrejme, mlčiac o jeho stavoch balancujúcich nad priepasťou a stratením životného smeru, znova a znova opakoval napísané v liste - aj keď inými slovami.

Zuzka rada verila jeho citu, problém mala iba s jeho osobnosťou. Cítila : „už ho poznám, potrebuje ma iba pre seba.“

A aby osudu jednej ďalšej rodiny nebol koniec, na ďalší deň v podvečer, navštívil Zuzkin byt jeden z miništrantov pána farára z Trnavy s odkazom :

Vážená pani Hazlingerová,

stala sa vážne nehoda Vášmu ctenému manželovi. Pri opravovaní kostola liezol k hlavnému zvonu. Pošmykla sa mu noha a spadol. Jeho stav je vážny, ale Boh ho láskou drží pri živote. Páni doktori z Trnavskej nemocnice Vás žiadajú v mene Vášho manžela o čo najurgetnejší príchod. Vy poznáte silu ľudskej lásky.

S Božím želaním skorého príchodu a s Božou pomocou

Ján Túma

Matka Zuzky sa nedokázala v šoku spýtať ani : „Bože, ako je to možné...“ Ihneď konala, obliekla sa, dcére zaklamala : „otec ma potrebuje, príde nejaká delegácia z Pešti...“ Pozerala sa jej do očí a uvedomovala si : „Nikto nepotrebuje ďalší šok...“

„Ach, Bože všetko išlo tak dobre... tak krásne...“

Objali sa. Zuzka sa trochu začudovala objatiu, do ktorého vložila matka všetko, čo mala v sebe. Strach, prichádzajúce zúfalstvo. Lúčila sa s ňou podozrivo emocionálne.

- Prídeme čo najskôr, neboj sa, zlatko...

Zuzka si povedala :

„Bože, tá ma musí mať rada...“

Matka vo vlaku, sediac vedľa míkveho miništranta, sa spýtala unavenej duše :

„Ako dlho človek dokáže prijímať život... len ako prichádza... Bože?“

Miništrant sedel vedľa svojho vzoru, vedľa najlepšej organistky, ktorú kedy počul. Manžela a farára mu neprišlo ľúto inak, ako slovne : „je mi ľúto“. Vnútorne si neustále opakoval :

„Bohdaj, aby som taký dobrý organista ako ona... Musím veľa cvičiť...“

Otca Zuzky obdaril Boh zlomeninami oboch nôh a podozrením z poškodenia miechy.

Zuzka, neprijemne prekvapená odchodom matky, si v noci uvarila kávu, hoci káve sa mala vyhýbať. Nechcelo sa jej viac spať. Pozerala sa na spiaceho Vladimíra.

„Už ho nemilujem ? A... potrebujem ho ?“

Prechádzali sa po meste a Zuzka spomínala na krásne príbehy matky. Vladko jej rozprával o dňoch bez nej, vypočula si ho. Snažila sa mu rozprávať o svojich dňoch *bez seba samej...*

Vyčítal si :

„Prečo sa ju iba nútím počúvať?“

Obom sa zdalo : „rozprávame tak rozdielne.“

Vladimír necítil žiadnu odozvu. Útočil na neho pocit :

„Rozprávam sa s cudzou osobou ?“

- Zuzka..., ty už ma nemiluješ ?

Vladimír nevedel prečo, ale ešte žiadnej (vlastnej) otázky sa nezľakol tak, ako práve vyslovene.

- Ja neviem Vladko... Bože, Bože... čo je to... milovať ?
 Šialenstvo Zuzkinej odpovede sa skrývalo v jej pomaly plynúcom precítení :
 „Potrebujem milovať, ako nikto iný na svete... Bojím sa, že to nedokážem.“

Zašli na čaj do Hotela Pannonia, rozprávali sa o nepodstatnostiach. Vladimír sa pristihol pri pochybnostiach : „čo jej ešte môžem povedať?“ A Zuzka iba neustále miešala čaj lyžičkou.

- Myslel som si, že to bude iné...
 - A aké ?
 - Iné...
 - Myslel si, že to budem ja... ten otrok... oddaný až za hrob ?
 - To... určite nie...

A napriek všetkému : aj Zuzke, aj Vladimírovi bolo celkom zrozumiteľné : nikoho iného nemáme.

V spoločnom prežívaní chvíľ sa skôr trpeli, ako si pomáhali prítomnosťou. Vladimír si zopárkrát dokonca povedal : „mal by som odísť“.

Zuzke sa lepšie prechádzalo bez Vladimíra, mohla myslieť slobodne na čokoľvek, vnímať okolitých ľudí, zamýšľať sa nad ich svetmi. Po dvoch dňoch od odchodu mamy sa rozhodla napísať list, či ju spolu s otcom neprídu pozrieť. Nakoniec, čakala na nich každý Boží deň.

„Bola by som rada, ak by ste prišli čo najskôr.“ (Pritom myslela najmä na matku.)
 Mama po obdržaní listu chvíľu váhala : „povedať pravdu, nepovedať pravdu“, rozhodla sa pre **nie**. Otec sa nemohol hýbať, poškodenie miechy sa potvrdilo a lekári informovali matku o ochrnutí Božieho služobníka s kamennými tvármi.
 Odpísala, vedomá si „pravda tak či tak vypláva na povrch“:

Prídeme hneď ako to bude možné...

Zuzku správa potešila, rovnako ako Vladimíra. Ich samota v dvoch niesla v sebe balvan.

- Možno by si mal odísť...
 - Ale prečo ?
 - Nie som ženou, ktorú si poznal...
 - Môžem o teba stále bojovať... Ale ak mi povieš teraz... ešte raz...aby som odišiel...
 Odídem.

Vladimír si po chladnom prijatí taktiež nebol celkom istý citmi k Zuzke, ale stále sa bál samoty. Strach ho znovu presviedčal : „lepšie nejaká prítomnosť ako žiadna...“

Zuzka nedokázala zopakovať : odíť.

V tej chvíli ju prepadol krč podobný tomu Vladovmu. Zostala ticho. Objavila v sebe čosi nové, radosť a zároveň výčitku : „má ma radšej, ako ja jeho... Vždy som o tom snívala... ale nie je to zábava...“

„Ale... čo... trošku sa mi to začína páčiť.“

Teraz to bola ona, kto sa vyparil bez slova a išiel sa poprechádzať, kto myslel na partnera len v okamihu, v ktorom ho videl.

Bez prítomnosti matky Zuzana prestala písať denník. Zdalo sa jej písanie si zbytočné. Vo Vladimírovi nenašla lásku, o ktorú by sa mohla oprieť. Aspoň si to myslela.

Nadšenie zo života v nej zase upadlo, potajomky jedla čokoládu. Spôsobovalo jej radosť pomaličky sa otravovať. Bez matky, bez otca jej prestalo na sebe záležať.

Preto jedla zákusok v Hoteli Pannonia vedľa stolu Jozefa. Preto takmer každý večer brázdila kaviarničkami a cukrárňami.

V jeden deň si vyčítala : „správaj sa rozumne, chceš predsa žiť“.

Na druhý deň sa bála o svoje telo, no ihneď ako sa jej polepšilo, pokračovala.

Vladimír znášal ťažko jej večerné osamelé prechádzanie. Zväčša sa k nej snažil pridať, a ona ho zvyčajne odmietala so slovami : „je to súčasť môjho boja proti chorobe, potrebujem si usporiadať myšlienky... Potrebujem byť sama...“

Vladimíra prepadával čoraz výraznejší pocit : „to mi chce niečo vrátiť?“

V deň, kedy jedla zákusok pred Jozefom, uplynuli štyri dni, čo napísala mame. Áno, takmer celý týždeň jej trvalo, pokým si ešte raz prehodnotila správanie mamy. Pri malom zákusku ju zajala myšlienka do kruhu strachu o niekoho, koho mala rada.

Rozhodla sa, že hneď zajtra zájde pozrieť rodičov.

Vo chvíľach Zuzkinho dojedania posledného sústa v Hoteli otvoril Vladimír dvere na prenajatom byte. Naskytl sa mu bolestivý pohľad aj pre mužskú dušu. Vo dverách stála Zuzkina mama, celá v čiernom. Jediné po čom túžila, bolo objať dcéru a povedať jej pravdu.

Vyrozprávala sa potichu, zadržavajúc slzy, Vladimírovi.

Vlado ju počúval citlivo, napriek citlivosti a vciťovania sa do trpiacej sa nevyhol sekundovému uvedomeniu :

- Tých... päťsto korún... Žiadna návratka.

„Poškodenie chrčtice bolo vážnejšie ako sa zdalo... Veľmi trpel... Najskôr sa zvíjal v bolestiach, neskôr... necítil už nič. Len ležal... Bola som pri ňom... S otvorenými očami prestal dýchať... a... a... Nevedela som kedy presne zomrel... Stále sa pozeral do mojich očí...“

Vladimír chvíľu bojoval, či má matku informovať o zvláštnom správaní jej dcéry, o večerných potulkách. Odhodlal sa až po jej zlomenej otázke „a čo Zuzka?“.

Rozprávanie zakončil slovami :

- Správa sa... zvláštne... Ja neviem... Je mi ľúto, čo sa stalo... Ale... myslíte si, že by bolo teraz správne... veď ju sama uvidíte...

Matka sa zľakla slov Vladimíra. A zľaknutie ju nachvíľu vyviedlo z vôd smútku bez smerovania do skutočného života. Zrazu mohla mať strach o niekoho kto ešte stále žije.

Nepýtala sa sama seba, či koná správne alebo nesprávne, rozhodla sa prezliecť: *čo najďalej od čierneho*. Pri prezliekaní si všimla zápisníček dcéry na nočnom stolčeku.

Otvorila ho a čítala posledný zápis :

13. júla 1933 (deň po jej odchode)

Veľmi mi chýba mama. Ale neviem, či otec. Vždy sa ku mne správal tak zvláštne. Najskôr chcel mať zo mňa akéhosi génia, a teraz už iba cítim, koľko veľa som v ňom zlomila. Budem ho vôbec ešte niekedy milovať?

Prvý deň bez mamičky a tu, sama s Vladom, sa cítim akási bezmocná. Alebo bezbranná ?

Matka prestala čítať. Vety o mŕtvom ju rozosmutnili. No na druhej strane mince ju ešte viac uistili o správnosti konania. „Teraz jej to nemôžem povedať, ona ho ešte musí milovať zaživa!“

Preciľovala k dcére takú veľkú lásku, ale takú obrovskú, že dokázala svoj smútok zo smrti pretaviť do tragického nového strachu o dcéru, čím sa strach o dcéru znásobil do pekelných výšin. Zároveň v rozhodnutí tajiť smrť si sama darovala zvrátený darček, pocit : „ach, akoby naozaj nebol mŕtvy... môj jediný...“

Vladimír vôbec neoplýval istotou, či poradil matke Zuzky správne. Nakoniec dospel k slovám : „neporadil som jej tak, len som sa snažil povedať... že jej to veľmi ublíži... ale mala by to vedieť...“

A hoci veril svojim slovám, v okamihu, v ktorom uvidel odhodlanú ženu, *takmer šťastnú* v rozhodnutí ochrániť dcéru pred bolesťou, ktorú cítila ona, zmĺkol. Výzor a mimika ženy mu nedovolili zakročiť.

„Som ja ale idiot...“

Matka uverila v dobrotu hry, pozorujúc Zuzku v príchode domov. Zuzka sa vyzúvala pomaly, cítila stúpajúci cukor, cítila svoju neúčasť vo svete. Pozrela sa na matku a jej ústa sa roztriasli, matka k nej podišla, objala ju.

- Prepáč, že som nemohla skôr...

- A kde je otec ?

- Opravujú... kostol.

Prvé, čo ovládlo dušu Zuzky pri čítaní mamy : „musím si pichnúť inzulín...“ Videla oči matky a zrazu vedela : mám pre koho žiť.

„Mám pre koho žiť...“ - pomyslela si mama.

Vladimír sa po celý čas tváril veľmi zvláštne, premáhal sám seba, aby nepovedal Zuzke o smrti otca.

Večer sa stal ránom, Vladimír sa pristihol v najväčšej cudzosti, ktorú kedy zažil pri Zuzke. Vstal, zbalil sa, spočítal peniaze, ktoré mu zostali z päťstovky a pobral sa kráčať osamelými sobotnajšími ulicami, hľadajúc hotel, v ktorom by mohol precítiť osamelosť.

Našiel : hotel Pannonia.

Prvé čo Zuzka ráno pocítila pri pohľade na prázdnu posteľ sa nieslo v duchu nezúčastnenosti.

- Vladimír odišiel... - pokojne povedala mame pri raňajkách. Matka zamyslene pochybovala : „ona bude sotva jediná príčina... Ale nechcel sám, aby som nepovedala?“

Matka sa našla v úlohe šťastnej matky, rozprávala Zuzke o týždni s otcom, o týždni, ktorý si práve sama stvorila.

Snažila sa zo všetkých síl, aby z dcéry vyhnala pocity smútku z odchodu Vladimíra, aby otca ešte raz s najväčšou materskou láskou predstavila ako človeka, ktorý miluje dcéru ako Boh miluje svoje stvorenie.

Vladimír vošiel do novej izby, položil na posteľ batoh, zišiel do baru a objednal si nejaké drinky. Pred očami mal stále tvár Zuzky.

Ženy sa naobedovali, pričom obed bol prvým vrcholom ich *dnešného* zblíženia v dialógoch.

Matka pohľadila tvár Zuzky pri poobednejšom posedení. Rozprávali sa o Zuzkinom vzťahu s Vladom. Zuzka, šťastná z citenia oddanosti bez konca, hovorila o niekoľkých rokoch s Vladom ako o strate času. Matka sa pri rozhovore s dcérou zastihla pri úvahách : „toto je to, čo zostalo z môjho muža, len jedna dcéra... Boh jestvuje...“

Vladimír sa pomaly presunul späť do izby, ľahol si a zaspal.

Ženy sa rozprávali a rozprávali, v Zuzke neustále rezonovala veta matky :

- Ono... šťastie je... asi vyrovnanie s tým... čo tu môžeme žiť... keď sme s našimi blízkymi.

Rozprávali sa až pokým matka nestratila poslednú niť so spomienkou na smrť otca.

- Ešte sme spolu nikdy neochutnali víno... po chutnom obede. Matka a jej dcéra... Možno by sme niekam mali zájsť. Keď som ťa čakala, raz... a odvtedy... mám taký sen... Matka a dcéra pijú spolu víno a rozprávajú sa o živote... - maminka milo prekvapila jej dieťa.

- Trošku vínka môžeš... však, Zuzi ?

Viedlo ju iba jedno a stále rovnaké : „a teraz podporím milovanie, moje zaľúbenie v dcére...“ A každým novým pohľadom skutočne zvýrazňovala Zuzkinu jedinečnosť po smrti manžela, ako posledného oporného bodu jej života.

Zuzka otvorila víno, pôvodne dar jednému z lekárov, prejavujúcemu najväčšiu pozornosť jej telu a chorobe.

Čochvíľa vládol priestoru rozdiel v prijímaní alkoholu v organizmoch matky a dcéry - aj keď pili z lásky *jedna pre druhú*. Mama, roky odvyknutá na akýkoľvek alkohol v krvi, pocítila už po prvom pohárik uvoľnenosť hraničiacu s prekonaním bariér medzi generáciami :

- Niekedy každá žena... túži po mužovi... len tak, ako si ten muž zaslúži...

To boli vety, ktorými sa snažila vzdať svojmu osudu. A cítila sa šťastná.

Nový pohárik posunul matku ešte ďalej, iba osud náhodou chcel, aby sa Zuzka, iba príjemne pripitá, postavila a priniesla malú fotografiu jej otca z roku 1907. Nosila ju stále pri sebe od doby, kedy ju otec našiel plakať v izbe, s papierom pred ňou (práve v okamihu, kedy sa snažila odpísať Vladovi) s opakujúcimi sa slovami : „Nedokážem... nedokážem... nenávisť... A kto by ma mohol milovať?!

Odbehol si ako požiarnik duše a vrátil s fotografiou - s definitívnou istotou : „môj malý génus sa stratil v tomto svete“. Povedal dcére v ďalšom vrchole jeho otcovskej lásky :

- Toto je moja prvá fotografia v živote... Môj talizman. Dávam ti ju z lásky... Vždy, keď budeš takto... Pozri sa na ňu a spomeň si... Si pokračovaním... ako som bol ja... A nie si tu len kvôli sebe... ale aj pre všetkých... ktorých sem ešte môžeš priviesť.

Matka po Zuzkiných slovách skamenela. Jej srdce takmer zastalo po *krásnom* napodobnení otcovho hlasu.

„Boh je tak krutý ku klamstvám človeka...“ - preletelo ňou. Takmer sa rozplakala, takmer neudržala smútok, letiaci na ňu tajfúnom pravdy.

- Mám ho tak rada... - ticho zašepkala matka.

- Mali sme šťastie... – nuž, Zuzka hádam po prvý raz myslela na otca bez výčítiek z detstva.

Maminka sa rozplakala plačom spravodlivých. Plačom ďakovala za roky prežité v manželstve : „až teraz sa mi zdá život s ním... ako ten najkrajší...“

- Mala som veľké šťastie...

Dcéra vidiac rozpoloženie matky, považujúc ho viac za produkt alkoholu ako skutočnosti, ju objala.

Matka plakala, aj dcére sa zvlhli oči. Ich slzy sa rozchádzal v základe : fňukali každá za seba, Zuzka fňukala šťastím a blízkosťou, po ktorej túžila, iba si ju dovtedy nedokázala zobrať, iba sa jej bála. Až alkohol, až cítenie mamičky... Matka zo seba konečne po dni dostávala plačom smútok a citovú beznádej, citový strach : „kto ma teraz objíme ako len muž dokáže ?“

„Dcéra je tak zlatá...“

- Zuzka... musím si ísť ľahnúť... Prepáč. Tie dva poháriky... mi neurobili dobre... Ale som naozaj šťastná, ver mi... Splnil sa mi jeden zo snov, dať si s dcérou úprimný pohárik vína.

Dcéra uložila matku, videla jej zasľzenú tvár, nepochybovala : plakala rovnakým šťastím ako ja.

Chvíľu sa na ňu pozerala a - spomenula si : „kde ju sú tie časy, kedy som sa takto pozerala na Vladka?“

„Ach, Vladko...“

Zabudla na chorobu. Obula sa, a s myslou, podobajúcou sa nádeji bez smeru, sa vydala do víkendových ulíc. „Doma nemám čo robiť...“

„Ale hádam som si mohla ľahnúť spolu s ňou... Po toľkých rokoch... Mohla som.“

Kráčala voľná s dušou - po dlhom čase otvorenou svetú. „Stačí jedno objatie denne...“

Nekráčala ani tri minúty, v zábleskoch jednoduchej spokojnosti ešte stále myslela na pitie vína so *šťastnou* matkou. Niekedy stačí sekunda :

Vlado!? Myslím, že potrebujem muža...

V prijímaní vonkajšieho sveta len ako koloritu jej vnútra, si všimla neznámy pár, belocha a Cigánku s dvomi ledabolo oblečenými deťúrencami. Boli by jej ukradnutí, nebyť ich šťastia. Zdalo sa, že už ich niekde videla, ale nezdalo sa jej dôležitým spomínať na to kde.

V okamihoch prechádzania okolo detí a Jozefa precítila šťastie detí zo života. „Bože, vyzierajú šťastne.“

„Závidím im.“

Zamilovala sa do držania rúk medzi deťmi a dospelými. Na svetlo sa v nej drala túžba spýtať sa detí a páru kde našli svoje šťastie.

„Ach... a ako?“

„Škoda, že nemôžem... osloviť cudzích ľudí... iba tak...“

Všimla si pohľadu Jozefa, potešil ju, ale vzápätí ňou prešla vlna spochybnenia : „o čom by som sa mala rozprávať s cudzími mužmi, ktorí sú už zadaní?“

Netušila prečo, ale blížiac sa ku koncu pešej zóny sa musela obzrieť za Jozefom. Jeho pohľad ju priťahoval, čím ďalej sa nachádzala od neho. V diaľke videla obrysy štyroch postáv, zastala, trpko sa pousmiala, vidiac ako sa všetci štyria chytili za ruky.

Túlala sa parkom, priložila ruku k najhrubšiemu stromu, počúvala spev vtákov.
„Prečo toto nedokážem vždy?“

Jej stav milovania sveta však netrval dlho.

Túžba chytiť za ruku vlastné dieťa vyvrcholila pri jazere plnom kačiek a káčerov.

Sadla si na rovnakú lavičku, na akú si sadol Jozef v prvý deň. Sklonila hlavu.

„Teraz by som bola rada... ak by ma chytil za ruku... aj Vladko.“

Vrátila sa domov, vyzliekla sa, ľahla si k mame, pritúlila sa k nej. V objatí nechcela byť dospelá. Ležala nepohnute s otvorenými očami. Spomínala na detstvo, spomínala si na lásku a milovanie jej mamy.

Len sa snažila byť šťastnou? Už sa musela nútiť!?

Prišli jej ľúto a zároveň mala radosť : „moja mama, moja mamička...“

Vlado si v hoteli pri západe slnka, ktorý mu udieral do očí ako odsúdenie nemennosti, prebudil s dychom, s ktorým nechcel mať nič spoločné. „Som sám...“ mu v duši znelo ako ten hlúpy západ slnka. Odokryl perinu a pozeral sa na erekciu, s ktorou najskôr nechcel mať nič spoločné. Predstavoval si Zuzku po prvý raz, dovtedy si radšej predstavoval všetky iné krásne ženy sveta!

Neprišlo mu to vôbec zvláštne.

„Láska? Nie! Západ slnka!“

Patrícia s Jozefom zavřili prechádzku s deťmi v cukrárni, Katka s Jankom dostali čo chceli, o čo poprosili.

Obaja dospelí pozorovali radosť z jedenia detí.

- Myslím, že musím učiť... Nie je to zvláštne, myslel som si, že som opustil, čo má zabíjalo a pritom som žil len vďaka tomu!?

- Áno... Myslím, že by ste mali učiť. Vy áno.

Pavol sa prebudil sám v dome, ležiac na hrubej knihe. Uvaril si čaj a s radosťou zo samoty sa vrátil ku knihe, hltajúc každé nové slovo.

„Niekedy mi stačí len to, kým som, nepotrebujem žiadnu ženu, žiadne manželstvo. Som šťastný.“

Patrícia, Jozef a deti si spríjemňovali večer v kuchyni hraním pexesa. Patrícia sa snažila vyjsť manželovi v ústrety, a tak štyria ľudia sa bez výčitiek prispôbili želaniu doktora, aby ho nevyrušovali v obývacej miestnosti. Pavol si ústupok nevážil, chápal ho ako samozrejmosť voči jeho postaveniu.

Dve cigánčatá pri hraní uverili svojmu šťastiu akoby nemalo nikdy skončiť :

- A nemohli by sme tu zostať... navždy ? - spýtal sa po tretej výhre v rade Janko.

Počas zaspávania Katka nahlas uverila detstvu, hovoriac s detskou láskou Jankovi :

- Toto je asi domov... Mama a otec. Ja to viem...Ona bude naša mamička...

Janko už spal. Čoskoro sa mu malo snívať o bitkách a ponižovaní v útulku.

Zuzka sa strhla zo spánku, snívalo sa jej o milovaní s Vladom. Trpela v sne, cítila sa sama, hoci cítila jeho telo. Postavila sa. Mama spala stále v rovnakej polohe.

Pomaly jej prešla po vlasoch a pobožkala ju na líce. Vzdialila sa do obývacej miestnosti, každú sekundu sa jej menilo vnímanie.

Myslela na Vlada a vedela v sekunde : mala by som si ihned' pichnúť inzulín. No, radšej sa vrátila do polosna s pootvorenými očami, sediac v kresle obývačky, nesnažiac sa hodnotiť, či sa cíti dobre alebo zle. Možno potrebovala muža až príliš v mene mechaniky prežitia jej tela.

Snažila sa postaviť a vrátiť sa k mame, „prečo sa človek po milovaní samého so sebou cíti vždy tak sám?“.

Musela radšej opäť myslieť na mamičku, na jej hladenie, na bozk na líce. „Musím viac myslieť... pudmi... Pud sebazáchovy... a myslím na mamu... a mám strach o jej život bezo mňa...“

Rýchle výkyvy v myslení a v citoch k sebe samej ju priviedli k pudu duševnej sebazáchovy : pichla si.

Vrátila sa k matke, niekoľko minút sa jej hrala s vlasmi pokým zaspala.

Katka sa strhla zo sna, jej sen ju niesol ťažobami sveta, pravdami každého človeka a ona sa v detskom svete nedokázala brániť:

Zmrzlinár, ktorý im dnes predával zmrzlinu, si k nej prisadol v prostredí Teplického parku, šepkal jej : „nikdy nebudeš mať mamu...“

„A vieš prečo?“

Pozrela sa mu do očí a jeho pohľad ju prekvapil prázdnotou.

Chcela plakať, nemohla.

- Ja rozhodujem za teba. Nebudeš plakať...

Túžila protestovať, túžila po hlase Patrície. Obzrela sa a videla Janka ako sa objíma s Patríciovou. On!!! Stretli sa im oči.

- Prečo si mu toľko ubližovala? - spýtal sa jej zmrzlinár, zrazu lížuc pred ňou zmrzlinu.

Janko sa strhol zo sna, snívalo mu o tom, že je mravec a nemôže sa spýtať na cestu do vysneného mraveniska, keďže je mravec. Znova a znova sa niekoho snažil spýtať, znova a znova v ňom víťazilo akési zadúšanie:

„Musím hľadať sám.“

V krátkom otvorení očí sa uistil, či Katka leží vedľa v posteli. On bol mravec, ona nie! Odmietal taký sen, ale bol natoľko ospalý... Rýchlo sa poddal a zavrel oči.

Jankov otec ušiel do USA v šestnástich rokoch po tom, čo vďaka tej najväčšej naivnej ženskej láske oplodnil najkrajšiu dedinskú ženu, matku Janka, o dva roky staršiu od neho. Áno, opustil ju zo strachu, že by mohol stratiť viac ako jednu pochabú lásku ženy. Bohužiaľ, miloval ju ako vzrušené zvieratko, ešte nebol schopný prijať úprimnú lásku ako najväčší dar. A ona, krásavica, dieťa síce porodila, iba sa už nikdy nespamätala z konania milovaného chlapca. Jej zradená a odmietnutá láska bola viac, ako skutočnosť malého telička:

Žila v ústave pre choromyseľných absolútne neznášajúc mužov. Jej nenávisť dosiahla takých výšin, že dokázala odmietnuť svojho syna... lebo bol muž, lebo pochádzal z násilníka jej citov.

Vytvorila si predstavu, ktorá ju ochraňovala : „bola som znásilnená láskou Satana!“

Pri pôrode kričala nielen bolesťou. V posledných zábleskoch nadhľadu videla zánik sveta, nepotrebuje žiadne vedomosti.

Jej posledné *reálne* myšlienky sa dodnes nachádzajú v stenách ústavu :

„Bezo mňa bude môjmu dieťaťu lepšie.“

- A prečo sme sami? Prečo nám beriete maminky a tatinkov? - spýtala sa Katka zo sna zmrzlinára.

- Tu nikto nikomu nič neberie... Ak chceš, dám ti ešte zmrzlinu...

- Ale prečo... nemám maminku?

Janko sa prebudil na mrnčanie Katky, neznesol jej smútok. Rozplakal sa, bál sa jej smútku, bál sa jej bolesti – na chvíľu ju považoval za svoju mravčiu bolesť. Jeho plač prebudil Katku zo sna.

Katka nevedela, kde sa nachádza. V jej sne predsa videla Janka šťastného.

Zľakla sa, plač Jana ju prefackával, podvedome cítila : berie mi môj plač... Musím plakať... to je to jediné.

Rozplakala sa pre strach bez pomenovania, bez cítenia spolupatričnosti s Janom.

Patrícia sa prebudila na plač detí. Sníval sa jej krásny sen o materstve, láske, objatiach a úprimnosti. Vstala, obozretne odsunula perinu, aby náhodou nezobudila manžela a docupitala do izby detí. Objala ich, a v objatí by ich najradšej zjedla. Čím dlhšie však plakali, tým menej ich hladkala slobodne a precítene.

Pristihla sa pri hlasnom opakovaní, viac myslíac na seba ako na deti.

- Svet nie je až taký zlý...

Katka prestala plakať ako prvá, krátky sen z nej vyhnal nádej „mám mamu, veď som dobrá....“

- Prečo plačete ? Zlý sen, Katka ?

- Taký zlý ujo nám hovoril... že... nikdy nebudem mať mamu.

- Ale... ja som bol mravec!

Patrícia pokrútila hlavou, slová Katky ju vyslobodili z egoistického myslenia. Opäť sedela pri nich matka, schopná urobiť pre svoje deti hocičo len aby netrpeľi.

Spomenula si... ako nedokázala v prvých nociach po príchode do rodiny lekára zaspáť slobodným spánkom spokojných. A nová matka jej s oddaním rozprávala veľa rozprávok. Pravda, už si na veľa z nich nepamätala. Napriek tomu sa rozhodla : „skúsím si spomenúť...“

- Deti, chcete počuť rozprávku ?

Katka súhlasne pokývala hlavou, veď to na jej posteli teraz sedela Patrícia!!! Janko si pretrel oči.

- Kde bolo tam bolo, žil kráľ Brumbáľ a kráľovná Jozefína. Obaja boli veľmi smutní ľudia, lebo bocian sa im vyhýbal. V celom kráľovstve žili iba oni dvaja. Všetkých ostatných ľudí poverili hľadaním bociana. Nikto však bociana nenašiel. A tak sa jedného dňa stalo : kráľ vstal z postieľky, a nemal pri seba žiadneho lokaja.

- Všetci odišli... - zašepkal Ján.

- Áno, všetci odišli. Kráľovná sa musela po prvý raz v živote obliekať sama. A ako sa obliekala, hovorila si : kráľovstvo bez bocianov nie je dobré kráľovstvo. Kráľ dokonca zakričal z okna hradu : vymením kráľovstvo za bociana.

Katka sa pousmiala. Janko zostával vážny.

„Ale čo by sme potom robili?“ - spýtala sa kráľovná kráľa.

„Mali by sme malého kráľa...“

„Ale bez hradu... by nebol kráľom.“

- Dohadovali sa, až zrazu pocítili hlad. Kráľovná prikázala kráľovi: „niečo navar“ a kráľ zase prikázal kráľovnej: „ty niečo navar, ja som kráľ.“

„A ja som kráľovná.“

Znovu sa hádali, ale hádkou hlad nezažehnali. Nejedli celé dva dni. Veď nikdy nevideli ako sa jedlo chystá, vždy všetko dostávali na striebornom podnose. Nakoniec sa znížili k tomu, že spapali zbytky posledného jedla.

Po dvoch dňoch si všimli : jeden druhému akosi zvláštne smrdí. „Mali by sme sa prezliecť...“

Kráľovná prikázala kráľovi: „vzleč ma“ a kráľ zase prikázal kráľovnej: „ty ma vyzleč, ja som kráľ.“

Smrdeli si aj naďalej, až pokým nezačali smrdieť sami sebe. Vtedy to už kráľovná nevydržala a tak ako bola oblečená, plná hnevu, si sadla do vane plnej vody. Tú vaňu ešte stihla nachystať jej komorná. Bola to jej posledná služba pre pani kráľovnú.

Kráľ sa jej začal smiať, no nemohol sa smiať veľmi dlho, lebo čím dlhšie sa smial a natriasal, tým viac sa cítil. Nakoniec sa oblečený pridal ku kráľovnej, načo sa začala smiať kráľovná.

A tak sa jeden druhému smiali po celý deň. Potom sa ozval znovu hlad. Čím bol hlad väčší, tým menej sa kráľovná a kráľ zaujímali o jeden druhého.

Kráľ sa vybral hľadať nejaké zbytky jedlá sám, aby ho náhodou nevidela kráľovná. Zväčša hľadal po kráľovstve vtedy, keď spala. A s kráľovnou si mohli podať ruky. Ona totiž, deti, robila presne to isté.

Ich kráľovský život sa podobal každý deň ako vajce vajcu. Podobal by sa možno až dodnes, našťastie stal sa zázrak. O problémoch kráľa s kráľovnou sa dopytala od utekajúcich poddaných jedna starena. Sama dobre poznala bociany, chovala ich a rozhodovala o tom, kde, kedy a kam priletia malé deti. Raz sa snažila prehovoriť najlepšieho bociana, aby zanesol jedno z detí kráľovi a kráľovnej, ale bocian odmietol :

„Tam ja žiadne dieťaťko niešť nebudem... Oni si ho predsa nezaslúžia... Vy by ste to mali vedieť najlepšie...“

„Veď ja to viem... Ja len skúšam... či si stále môj najlepší bocian...“

A keďže starena bola od prírody dobrá žena, rozhodla sa pomôcť kráľovskému páru. Roznášaním detí poverila najlepšieho a najrozumnejšieho bociana. Vybrala sa sama na dlhú cestu cez tri vrchy a tri doliny, cestovala v daždi a v snehu až nakoniec dorazila do neudržiavaného parku kráľovstva. Všade sa potulovala divá zver. Všade rástli muchotrávky. Deti viete, čo sú to muchotrávky ?

Deti nevedeli. (Pravda, Janko stále niesol s ťažkým srdcom, že si mamička prisadla ku Katke, ale rozprávka ho po úvodných slovách predsa len zaujala.) Patrícia im rýchlo vysvetlila, čo zač sú *tie muchotrávky*.

No... a... ako zver uvidela kráľovnú bocianov, rozostúpila sa. Vlci a medvede, srnky a diviaky sa jej hlboko poklonili.

Starena našla kráľovský pár špinavý, hladný a... blízko k bláznovstvu. Asi takému bláznovstvu... ako keď sa s kým nemáte hrať, a hrať sa so sebou samými vám už lezie krkom.

Prvé, čo sa kráľovná, veru zapáchajúca a odstrašujúca, spýtala ženy, bolo kráľovské : „nechcete byť mojou novou služobníčkou?“

Starena súhlasila. Áno, deti, zatajila kým je a akú má moc. Okúpala kráľovnú a nechala si neustále rozkazovať.

Pri prvom kúpaní sa spýtala novej pani :

Moja pani, máte srdce čisté ?

- Nikto nemá čistejšie...

Kráľ veľmi závidel kráľovnej služobníčku. Kráľovná sa s ním nechcela deliť o drahocenné služby. Starenke ponúkol väčšiu odmenu, ako jeho žena, ale starenka odmietla. A tak ju kráľ začal prosiť na kolenách. Starenka mu povedala : „nebojte sa, prinesiem Vám nejaké jedlo...“

Starenka ešte predtým ako odišla vymyslela plán. A teraz, keď sa sama na vlastné oči presvedčila: oni sa vôbec nezmenili, zapískala na orla Paťa a poslala odkaz dvom bocianom, ktorí sa mali radi.

Hneď v nasledujúci deň prileteli do kráľovstva dobrí priatelia našej starenky. Vnikli do paláca, a bocian Ján sa posadil na kráľovské kreslo. Začal klepať zobákom. Jeho bocianica si sadla vedľa neho.

Klapi-klapi zobákom pritiaхло do miestnosti kráľa a kráľovnú. Aj keď sa už na seba nemohli ani pozerať, stáli vedľa seba a spýtali sa spoločne nahlas :

- Čo to má znamenať ?

Bocian vstal z kresla, veľkým jedným krokom skočil ku kráľovi, zobákom ho chytil za ucho a potiahol.

- Kľakni si... - a kráľ si roztrasene kľakol na kolená.

- Leteli sme okolo a povedali sme si... aké pekné kráľovstvo. Tak sme si vám zosadli a počujeme hlasy zvieratiek. Potrebujeme nového kráľa a kráľovnú... Každý chcel byť kráľom, práve sa hádali, kto ním bude, kto sem vojde a sadne si na kráľovské kreslo. Tak sme si sadli mi, však zlatko ?

- Áno, bubáčik, - odpovedala s láskou bocianica Ala.

Do kráľovskej siene vošiel medveď Brum a vlk Huň. Kamaráti oboch bocianov predstierali hnev a chuť bojovať o kreslo. Bocian Ján neváhal chytiť kamaráta Bruma za uško, vlk Huň sa musel veľmi ovládať, aby sa nezasmial, ale predsa dokázal to, čo mal. Predstieral strach.

Medveď si kľakol vedľa kráľa.

- Len kráľ môže vymenovať nového kráľa... - pošepkal bocian Ján kráľovi.

Kráľ teda so strachom o život vymenoval bociana Jána za nového kráľa.

„Také nahnevané bociany, to sú beštie...“ - prezradil Brum kráľovi veľké tajomstvo.

Bocian Ján sa začal hrdo prechádzať ako hrdý kráľ po sieni a rozprával :

- Aby ste nepovedali, že som zlý kráľ... Môžete tu zostať. Ale budete mi robiť lokaja. A stará kráľovná bude robiť gardedámu mojej kráľovnej... Vlastne, Vašej kráľovnej.

- A čo budem robiť ja ? - spýtala sa starenka a hneď žmurkla na Jána.

- Vy... starena... keďže ste si už čo-to preskákala, budete nám variť. Veď ľudia, ktorí si čo-to preskáču, vedia dobre variť. Však, zlatko ?

- Áno, môj bubáčik.

- No... keď ja neviem... - zháčil sa kráľ.

- Ale my potrebujeme poskokov, veď som kráľ a moja bocianica je kráľovná !

- Keď ja neviem... A nemohli by... tu medveď a vlk ? A ja... by som vám mohol ležať celý deň pri nohách...

- Tak ja by som sa... potom rada pridala... - kráľovná konečne ako tak prekonala strach.

Patrícia sa s láskyplným pohľadom obtrela o deti. Obidve počúvali najzvláštnejšiu rozprávku ich života.

- Nie, nie, nie... Ja mám vysoké a tenké nohy. Čo keď by ste sa o ne opreli a oni by sa zlomili. Nie, nie. Buď lokaj a služobná, alebo sa practe... Chcel som byť milostivý a pozri...

Kráľ sa zľakol. Spýtal sa kráľovnej, veľmi po tichu. „Čo budeme robiť ? Kam pôjdeme ?“

Bol to strach, ktorý ich spojil. Po dlhom čase na seba prehovorili aspoň niekoľko slov. Kráľovná sa bála ešte viac ako kráľ. Nevedela si život predstaviť bez velikášstva: „som kráľovná“.

Najradšej by povedala, že bociany konajú zle a nesprávne a že budú odsúdené a zabité.

- My teda zostaneme... - povedal zbabelo kráľ so spustenou hlavou.

Starena sa pousmiala, znovu vám žmurkla na bociana. Ten neváhal a začal dávať príkazy ako naozajstný kráľ.

- Starena, choď pripraviť nejakú večeru. Najlepšie honosné dáždovky...

Kráľovnú len tak naplo pri slovách honosné dáždovky.

- Potrebujem sa vykúpať... - zívla si bocianica Ala. Postavila sa, zobákom si našuchorila perie na brušku, krídlom ukázala na kráľovnú a prikázala jej :

- Poď, budeš ma počúvať.

Kráľovi sa chcelo až plakať, také poníženie cítil. Chudáčik, pomyslel si : „ešte šťastie že toto všetko nevidí môj otec...“

Bocianica s potešením vložila dlhú nohu do príjemne vlažnej vody. Kráľovná jej s najväčším odporom začala umývať nohu. „Ach, ja kráľovná...“

A bocianica spustila s veľkým manierami kráľovnej :

- Poriadne... Alebo budeš spať v parku vedľa medveďov...

Netrvalo dlho a bocianica sa začala sťažovať otrokyni na ťažký život najlepšej matky bez potomka :

- Ach, jaj, ja mám také čisté srdce a stále žiadne bociančatá... Všetko by som malému bocianikovi dala... Dala by som mu teba... Veď tebe by som povedala... čo by si mala robiť... Prosíme kamarátov bocianov, aby nám priniesli maličkého... ale stále nemajú čas... Tým najlepším dávajú vždy až nakoniec, aby... sme my, kráľovné bocianov, boli ešte lepšie. Všetko by si mu všetko dala... ak by som ti ako najlepšia mama prikázala. Všetko !?

Kráľovná si pomyslela, prekvapená a uveličená zároveň... že... bociany sú veľmi odporné stvorenia.

Janko zrazu prerušil Patríciiu v rozprávaní, poškrabkal sa na čele a veselo detsky sa spýtal v zabudnutí na to, kde kto sedí :

- Čo je to byť... to... uveličený ?

- Janko, to je niečo ako... ako... nadšený...

A Patrícia sa mohla vrátiť k príjemnej zábave, všetko si práve vymýšľajú. Deti cítili jej nadšenie :

- Kde sme to skončili...

- Tam... že... kráľovná bola... to... uveličená... ako ona umývala tie nohy...

- Aha... aha... áno :

Teda kráľovná si nám v tej chvíli povedala : „akáže to môže byť matka bocianica?“
Bocianica nám ale pokračovala. „Ach, tá krásna predstava...“

- Aká predstava ?

- Čuš a umývaj...

- Ach, tá predstava... že učíš lietať môjho drobčeka a ja sa na to pozerám... To by som mala najradšej na svete... To by som ale bola mama, čo ?

Kráľovná konečne začala umývať, ako sa patrí na služobnú. Nahnevalo ju, čo hovorila bocianica. A zásluhou hnevu umývala veru lepšie, ako si kedy myslela, že môže umývať nohy bociana. Najradšej by jej povedala, čo si myslí...

„Ak by som bola bocian, tak by som sa Vám vyhla... nech aj ste bocianmi.“

V legendárny večer, čo kráľovná a kráľ nespali po prvý raz v živote v kráľovských lôžkach, tak v ten večer sa každý z nich sťažoval starene.

S ponosovaním začal kráľ. Rozprával so smutnou tvárou a áno, deti, neveriacky pritom krútil hlavou:

Musel som mu vkladať dážd'ovky do úst... akoby sám nemohol. A mal radosť... smial sa mi, ak nejaká bola trošku viac pripálená... smial sa : ty ju musíš zjesť. A predstavte si, potom sa ešte opovážil rozprávať o tom, aké by to bolo krásne, ak by som tak isto krmil jeho syna, malého rozmazaného krpáľa... Hlupák... Čo hlupák, idiot... Ak by to počul nejaký bocian, čo nosí deti...

Starena mala radosť, vôbec sa nezmenila o starom správaní sa kráľa a kráľovnej.

„Z rozprávky do rozprávky“ - podobali sa myšlienky kráľa a kráľovnej pri slúžení kráľovskému páru.

Uplynul týždeň a bocian Ján si vymyslel :

„Lokaj, vyčisti park od buriny a divej zveri.“

Kráľ sa podujal na splnenie úlohy, park čistil dva dni a dve noci. Na tretí deň unavene zaspal. Keď sa zobudil, plakalo vedľa neho malé bocianča. Kráľ sa preľakol. Nad jeho hlavou stál dospelý bocian, pravý nosič detí a riekol :

„Toto bocianča patrí bocianovi Jánovi, kráľovi a bocianici Ali, kráľovnej.“

Kráľ neveril vlastným ušiam. - Prečo oni ?

- Lebo králi majú prednosť pred poddanými...

- Ale... ale... to predsa nie je možné...

- Zaneste im ho ! - bocian prikázal, bocian odletel.

Kráľ nevedel, čo si počať s malým bocianom, ktorý sa dožadoval maminky a tatinka. Chvíľu váhal : „zanesiem im ho, nezanesiem im ho...“ Potom si predstavil, čo by sa s bociančatom stalo. Vychovával by ho vlastne on a stará kráľovná. Obozretne zobral do náručia bocianča a zakričal :

„Zvieratká kde ste ?“

Zvieratka pomaly, so strachom, kráľa obstúpili vo veľkom kruhu.

- Viete, o tom, že som vás mal vyhnať?

Zvieratká mlčali. To len bocianča sa znovu rozplakalo.

- Papat', papat', papat'...

Zvieratká pristúpili bližšie.

- Čo je to za bociana ? - spýtal sa vlk bez strachu.

- Bocian pre kráľovský pár...

- Pre tých vagabundov ? - začudoval sa medveď.

- Nemohol by sa o neho... starať... niekto, kto vie lietať? – kráľ veru dlho neotáľal.

Medzi zvieratami sa rozprúdila živá debata. Väčšina z nich stála na strane návrhu vlka : „Bocianča patrí bocianom...“

„Ako sa to správate, kráľ ? Boli by ste radi, ak by vám niekto takto kradol potomka ?“

- Ale... ale... veď vy ste sám, pán vlk, videli... Oni by z neho vychovali... bociana, ktorý by ani nevedel lietať...

- Videl, nevidel... A nechcete ho náhodou predať... niekomu inému ako tým dvom... len preto, lebo viete... že by ste sa o neho museli starať za nich ?

- Ale veď ja by som ho nevedel naučiť lietať... A ako by bocian bez lietania mohol mať rád... tento svet ? Prosil som vás iba o pomoc...

- Počkať, počkať... Vy si myslíte, že tamtí dvaja by ho nemali radi ? - vlk sa poškrabkal labou za uchom.

- Hádám by ho aj mali radi... ale... ale...

- Ale čo ?

- Len by to nebolo správne... Vyrástol by z neho rozmazaný a hlúpy bocian. Videl iba sám seba. A nakoniec by si možno aj myslel : len slaboši môžu lietať, tie najväčšie bociany už lietať nemusia...

- A to ako všetko viete ?

- Lebo... ja sám... som bol... bol som tak nejako vychovávaný... ako by ho oni vychovávali...

Zvieratká, pod vplyvom rozumného vlka a huňatého medveďa súhlasili s prichýlením bociančaťa, pritom hlavnej rodičovskej úlohy sa zhostila havranica, odveky túžiaca po mláďatách.

Kráľ sa pochválil kráľovnej o svojom skutku a tá sa priznala s mozolami na rukách: „Ktohovie, či by som mala odvahu urobiť takú správnu vec...“

Starena sa potichučku zasmiala a šťastná si pomyslela : „už nám veľa nechýba“.

Kráľovský pár po dlhom čase zaspal spoločne. Kráľovná držala kráľa za ruku aj v sne, v krásnom sne o tom ako bocian letí s úsmevom ku nej a podáva jej batola.

Patricii sa zívlo, pocítila únavu, zapozerala sa do očí deťom. Už sa jej nechcelo hovoriť veľa, snažila sa vymýšľať zakončenie, vetu po vete, zakončenie, ktoré by jej samej dalo aký taký zmysel, aj keď rozprávanie už nespôsobovalo materskej duši taký pôžitok ako v úvode :

A tak kráľ po celý ďalší týždeň navštevoval malého bociana v náručí havranice. O potomkovi sa pred kráľom bocianom nezmienil dokonca ani žiadny z vtákov kráľovstva.

Navštíviť malého bociana si želala aj stará kráľovná, len mala strach, že by ju mohla bocianica sledovať. Nemohla sa od nej totiž vzdalovať ani na krok, okrem niekoľkých hodín spánku. Navštívila ho iba raz - v noci, videla ho spať pokojným spánkom šťastných bocianov a tak s radosťou odišla, spokojná s tým, čo videla.

Otrocký život bývalého kráľa a kráľovnej z nich vyhnal božiu predurčenosť, zrazu dokázali pohladkať zvieratká, lebo cítili, že nikto iný zvieratká v parku nepohladí.

Nebyť jednej závistlivej žaby, ktorá jedného dňa prišla o malé žabky práve v krku neznámeho hladného bociana, skúška kráľa a kráľovnej by hádam trvala ešte niekoľko týždňov :

Táto žaba totiž napriek strachu, že bude zjedená, zašla za kráľom bocianom. Presvedčila sa materskou bolesťou :

„Už nemám čo stratiť... Stratila som predsa všetko.“

Celá sa trasúc pred bocianom, prezradila mu tajomstvo. Keď sa jej bocian spýtal prečo to robí, odpovedala zlomene :

- Podobný bocian ako vy mi zjedol malé žabky... Ja nemám čo stratiť, aj tak... aj keď nenávidím bocianov... a možno aj Vás... nedopustím, aby sa v mojom parku odohrávala takáto krivda. Dieťa jedného druhu patrí predsa len tomu jednému druhu !

Deti, táto žaba sa však predsa len chcela pomstiť. Vedela predsa z počutia, akí by boli naše kráľovské bociany zlí rodičia. Jej nenávisť ju dohnala ku konaniu, ktoré by malému bociančatu, ktoré nemohla ani zniesť, spôsobilo škody... Také škody, ktoré mu mohla spôsobiť, ona, malá smutná žaba bez detí.

Bocian vo svojej hre neváhal, dal si zavolať vlka, medveďa a starenu, poradil sa s nimi a vymysleli veľký plán. Medveď a vlk začali predstierať zradu starého kráľa, obkolesili ho s vernými zvieratkami práve v okamihu, v ktorom sa priateľsky naladený chystal na ďalšiu návštevu svojho bociana. Spoza kríkov vystúpil kráľ bocian s bocianicou a starému kráľovi sa roztriasli kolená. V strachu prekvapivo neobvinil zvieratá so spoluúčasťou! Báľ sa natoľko, až zabudol hovoriť.

- Zavrite ho až sčernie... spolu s kráľovnou. Aj tak sú jeden ako druhý. Alebo ešte lepšie, zjedzte ich! Je to na vás. A zradkyňu havranicu vyžente z kráľovstva. Bol by som k nej krutejší, ale vtáky musia držať spolu...

Medveď a vlk chytili kráľa za pazuchy, drsne a bolestivo.

- Prečo... prečo... ste ma zradili?

- A koľko raz si ty zradil nás? Taký je predsa je život! Nepamätáš si... To si nám hovoril ty, keď si dal kedysi vypáliť všetku trávu!

- Tak... pri všetkých svätých kráľoch... ušetríte aspoň kráľovnú.

- A prečo by sme mali?

- Lebo ona za nič nemôže...

- Ale aspoň bude chutná!

Kráľ sa rozplakal, plakal aj vo chvíli, kedy ho zatvárali do hladomorne so slovami :

- Prídeme si po teba, keď budeme hladní.

Potom k nemu dovedli vystrašenú a nič netušiacu kráľovnú.

Kráľ sa s kráľovnou objali, plakali až do rána, pričom kráľovná sem tam zopakovala :

- A ja som si stále pochabo myslela, že keď sa zmením... dieťa bude musieť prísť...

Cítila som to. Verila som tomu!

- Asi sme predtým boli až priveľmi zlí vladári...

Ráno sa obaja prebudili a nemohli uveriť svojim očiam. Bocian Ján a bocianica Ala stáli pred nimi, v rukách držali malé batola, poklonili sa a povedali :

- Pán kráľ, pani kráľovná, s hrdosťou bocianov Vám môžeme s láskou a obdivom predať to, čo si Vaše srdcia konečne zaslúžia...

Kráľ objal kráľovnú, tá so slzami v očiach si pritúlila potomka na prsia. Pritúlila si ho skôr ako všetkému úplne a bezvýhradne porozumela.

Malé bocianča sa v rovnakú sekundu premenilo zo sĺz havranice na havranča pri malom jazere v Trenčianskych Tepliciach. Havranica, najšťastnejší vták na svete, si ho pritúlila k sebe a po celý deň ho hladila krídlom po holom brušku.

Starenka sa vyparila... Nepotrebovala ani ďakovania, ani odmenu, pre ňu bolo poďakovaním správanie kráľa a kráľovnej... A nielen v poslednú noc, kedy sa báli o život v samote bez potomka. Deti, naša starenka si vždy pamätá na najšťastnejšie odovzdávanie malých detí rodičom. A toto odovzdanie tam určite patrilo.

Kráľ a kráľovná sa teda dozvedeli o jej skúške z iných úst. Bociany sveta si s radosťou začali rozprávať legendy o kráľovstve bocianov... Ale i tak kráľovská rodina myslela na starenku často a najmä s láskou.

Do kráľovstva sa po roznesení správy o potomkovi v kráľovskom náručí začali vracat' poddaní, ako rastú huby po daždi. Krajina šťastného kráľa - otca sa zrazu stala bocianím rajom. Deň čo deň lietali s deťmi stovky, ba až tisíce.

Jedine žaba, zradkyňa, myslíaca na pomstu, bola spananá jedným z malých bocianov v kráľovstve. Vlastne o to prosila, bolo to jej jediné želanie, aj keď jej kráľ a kráľovná odpustili a dúfali, že aj ona ešte raz bude mať malé žabky. Lenže o to sa musí rodič zaslúžiť sám tým, aký je...

A... aby som nakoniec nezabudla, z malého kráľa vyrástol najlepší kráľ rodu. Deti, to je však už iná rozprávka...

- Ale... my ju chceme počuť... – povedal veľmi unavene Janko. Rozľahanosť a dospelosť rozprávky ho už dávno unavovala, ale rozhodol sa mlčať akoby bol stále mravcom.

Patrícia si zívla, šťastná s tým, čo vymyslela.

- Trošku... čudná rozprávka... - zaševalila si Katka.

- Nepáčila sa ?

- Pekná... A... kde si ju počula ? – ach, žeby aj deti dokázali klamať *v láske*?

- To bola moja rozprávka...

Patrícia si ľahla ku Katke, prikryli sa spolu perinou, Katka sa pritúlila k Patrícii a zaspávala spokojným spánkom. Janko sa pomaličky odkryl, po rozprávke závidel len *trošku* uprednostnenie Katky. Rozhodol sa konať s detskou úprimnosťou : „aj ja, ja ja...“ Tichučko prešiel k Patrícii, vsunul sa pod perinu, objal ju, pričom sa znenazdajky dotkol ruky Katky. A tá stisla, myslíac si : „moja Paťka... len moja.“

Ani Jankovi sa ešte nikdy nezaspávalo lepšie.

Patrícia prežívala také nádherné chvíle počas objatia dvomi deťmi, že chvíľu sa jej nechcelo zaspáť. Premýšľala nad svojim životom a v objatí detí jej dával ten najvyšší možný zmysel.

Ráno všetci stávali šťastní. Deti mysleli na jedlo, na hojnosť, slobodu výberu, nepochybujúc : „dostane sa nám... žiadny strach.“

Jozef cítil nový pokoj a detskú radosť. Pomyslel si pri pohľade na Patríciiu : „aká by bola z teba dobrá matka...“ Zaumienil si : „poviem jej to pri najbližšej nožnej príležitosti.“

Pavol vstával s myšlienkami, upriamenými na nové a nové objavy. Zaumienil si : „Musím napísať o mojich záveroch... Ženský pôrod predsa nemôže byť na večné veky utrpením a strachom o život.“

Jedol a akoby ani nesedel medzi deťmi. Patrícia, oboznámená s víkendovými stavmi duše jej manžela, sa už naučila prežívať víkendy bez neho. Pravda, porovnávajúc koľko pohľadov venovala pri raňajkách Pavlovi a koľko Jozefovi, mohlo sa zdať : „ja už nechcem byť stále sama s mužom v jeho svete...“

Jozef neprikladal pohľadom Patrícii hlbší význam, v priebehu života sa konečne blížil k novému osvieteniu mužskej duše : „pekné ženy sú v poriadku, ale nakoniec vás to prestane baviť, pozerat' sa na ne len preto, že sú pekné.“

K tomu dospel pri raňajkách, preto opätovoľ pohľady Patrícii aj s pocitom : „ty si zaslúžiš pozornosť vo svojom vlastnom svete...“

Janko jedol šťastný, vychutnávajúc si každé sústo, včerajšia noc ho dostala tak ďaleko... a on vôbec nemyslel na návrat do útulku. V Katke sa medzitým ako pozorovala dospelých pri jedení a pri pohľadoch, rozprestieralo čoraz výraznejšie : „dnes budem musieť odtiaľto odísť...“

„Moje sny boli... pravdivé... ako kruté rozprávky...“

Janko sa v šťastí napil, nepozerajúc sa do pohára so sladkým čajom a v sekunde vyvalil oči, zakašlal, vyplul osu a zareval bolesťou. Katka sa mykla, z rúk jej vypadol čaj, zabehlo jej a taktiež začala kašľať. Ostro sfarbeného hmyzu sa vždy bál. V domove už predsa niekoľkokrát videla akú prevahu majú osy nad deťmi.

Patrícia spozorovala osu, vyplutú na stôl. Priskočila k Jankovi. Opakovala rýchlo, takmer strácajúc sebakontrolu :

Otvor ústa a ukáž mi jazyk.

Jozef zatiaľ pobúchal Katku po chrbte, Katke vypadol z úst chleba. Pavol nespúšťal pohľad z Patrície a jej konania. Patrícia spozorovala červené miesto na jazyku, nachádzalo sa, našťastie, hneď vpredu, pri zuboch.

Pavol sa spýtal ako lekár v službe po hodinách spánku :

- Kde je poštípaný ?

Patrícia mu rýchlo vysvetlila situáciu, vchádzal do nej strach o chlapca, zopárkrát ju dokonca koplo v duši : „ak sa mu niečo stane, už mi nikdy nedajú žiadne deti...“

„Možno to bolo znamenie... aby sme sa viac sústredili na vlastné gény “ - jej manžel si s malým strachom o Janka pomyslel vetu *filozofického génového víťazstva*.

- Ideme na pohotovosť... - zavelila Patrícia, hladkajúc po hlave rumázgajúceho Janka.

Katka sa zľakla videného, stratila farbu a zrejme po prvý raz pocítila veľký strach o niekoho koho poznala. Akýsi živelný strach.

- Je poštípaný na mieste... kde... ak je silný... tak stále bude môcť dýchať. Patrícia, správaj sa ako lekárka... a nie ako mama.

Patrícia venovala vražedný pohľad manželovi, nemala však čas na žiadne iné myšlienky.

- Katka, nevieš... už ho niekedy poštípala osa alebo včela?

Katka pokrútila hlavou.

Jozef sa postavil, rýchlo dožul to, čo mal v ústach.

„Akoby tu nesedeli dvaja lekári...“ – pomyslel si s pátosom veľkosti a s chlebom v ruke Pavol. Odložil chleba, skontroloval stav pacienta a prehovoril miernym hlasom :

- Bude to bezpečnejšie... ísť na pohotovosť.

Patrícia v kútiku duše dúfala : „pôjde so mnou“. Jej sklamanie získalo veľký náboj. Radšej sa v rýchlom tempe venovala Jankovi, v ktorom starostlivosť a neustále pýtanie sa : „ako ti je?“ vzbudzovali ešte väčší strach o život.

Jankov strach bol jeho víťazstvom, mobilizoval jeho sily.

Pavol vedel : „zachoval som sa nesprávne...“, ale inak sa zachovať nedokázal. „Nedokázal som v sebe... niečo prekonať... a neviem čo.“ Dobre cítil *čo*.

Zuzka vystrela ruku, príliš veľká dávka raňajšieho inzulínu postupovala (aj) do jej duše. V akomsi okúzlení zo seba samej a z fyzického orgazmu v kúpelni si pichla nadbytok v mene *všade číhajúceho Božieho trestu*.

Spala asi tri hodiny, stále cítiac matku, upokojovala sa : nič sa mi nemôže stať...

V spánku do nej zavítal sen:

Tmavé mraky nad ňou, pršalo, blýskalo sa.

A ona si nahovárala : „držím mamu za ruku...“

Zasiahol ju blesk a ona sa prebudila, triasla sa, myslela si : „v skutku ma zasiahol blesk.“

Preto sa rozhodla ráno zájsť do kúpelne.

„Nie som dobrá matka...“ - pomaly opakovala v kúpelni.

V sne sa jej matka vyznala rovnakými slovami tesne pred zasiahnutím bleskom.

Zhodou okolností mala pred očami dve malé cigánčatá a dvoch šťastných *rodičov*.

Nehľadala vysvetlenie pre ten obraz.

Pomaly, v polosne medzi vedomím a bezvedomím, sa vrátila k spiacej matke. Cítila sa ako malé dieťa – a napriek tomu sa v nej dokázalo ozvať :

„Kde si mohla byť... ak by si neupadla do sebaľútosti...“

Schmatla predlaktie matky a stlačila ho s nesmiernou silou, až sa matka prebudila.

Zuzka jej do tváre adresovala nejasné výkriky, pričom sa triasla triaškou akú jej matka nikdy nevidela.

Matka sa veľmi vystrašila... Sníval sa jej sen o krásnom krmení batolaťa. Realita ju zasiahla natoľko kruto, že chvíľu neprijímala, čo videla, považovala to za nereálne po krásnom kŕmení, považovala to za krutý sen.

Kričala až po dlhom precítení bolestivého stisku :

- Mám ti pichnúť inzulín !? - v strachu by to bez myšlienok urobila, aj keď sama sa panicky bála injekcií.

Zuzka raz mykala hlavou hore - dolu, raz doľava - doprava. Matka jej strelila facku, no - nepomohlo.

- Boh daj, aby tu bol... náš otec...

Zuzkin stav sa na chvíľku zlepšil, zrazu sa uvedomila, začala registrovať matku, jej jediný citovým zmyslom života : „obleč ma... potrebujem lekára...“

Hoci sa jej stav zlepšil, veď sa aspoň uvedomovala *žijem*, sama stále nevedela, či má veľa cukru alebo málo cukru. Jej spomienky končili pri najbližšom nádychu a výdychu.

Matka ju so strachom a s bolesťou obliekala. Snažila sa s ňou záchranne rozprávať :

- Ži pre Vladka... - bola jedna z mála zapamätaniahodných viet. Matka si neuvedomovala príkaz vo vete. Konala pudovo z lásky.

Zuzka sa postavila, cítila kolená.

- Žijem pre teba... – opakovala matka.

- A ja... žijem... pre teba...

Celú cestu, ktorá našťastie netrvala dlho - Zuzka si totiž prenajala byt blízko nemocnice - ju matka pridržovala. V raňajších nedeľňajších hodinách pôsobila dvojica dcéra - matka ako dve napité trosky, vysporiadavajúce sa so životom najzákladnejšou systémovou ponukou.

Ľudia sa na ne pozerali s tichou ľútosťou, upokojujúc svoje tragédie :

„Človek si vie život urobiť takým krutým...“

Zuzkin stav sa pred bránou nemocnice opäť zhoršil, matka už iba s vypätím síl vliekla takmer bezduché telo. Vrátnik ihneď ako spozoroval dvojicu, vybehol matke na pomoc. Zuzku poznal, vždy okolo neho prechádzala so sklonenou hlavou.

Janko sa s plačom a bolesťou niesol mestom, držiac za ruku obidvoch *rodíčov*, Jozefa a Patrícii. Jozef diktoval rýchle tempo, Janko zopárkrát zakopol, zle sa mu dýchalo a neustále sa mu zdvíhal žalúdok, až niekoľko metrov od brány sa musel vydáviť. Vydávanie mu spôsobovalo kľče v spolupráci s napuchnutým jazykom. Zvratky mu totiž viac a viac dráždili jazyk, opuch sa stával o to bolestivejším... Janko sa bál najviac vo svojom živote.

- Mama... ja... ja... zdochýňam... - opakoval medzi dávením a trasením sa.

Zuzku vrátnik usadil na stoličku v čakárni. Čakáreň zívala prázdnotou. Zaklopal na dvere, otvorila sestrička, stará bezdetná pani. Jej životom sa už dávno stala nemocnica a ľudia v nej. V bežnom živote sa v nej ozývala zatrpknutosť voči každému, kto dokázal stvoriť a udržovať v chode rodinu. Samozrejme, vedela o tom, cítila : „je to nesprávne...“ - len s tým nedokázala bojovať a radšej sa tomu poddávala.

Uvidela bledú Zuzku, zaťala zuby.

- Uf... skočím pre pána doktora... čo najskôr... čo najskôr...

Aj sestrička poznala Zuzku, často ju stretávala a aj keď spolu nikdy neprehovorili, cítila s ňou účasť, cítila jej zvláštne trápenie. „Cítim z nej čosi, čo je aj vo mne.“

Sestrička nemala veľké skúsenosti z diabetes, počula len málo, zhodou okolností patrila medzi najmenej skúsené pri diabetikoch. Vedela len klasické : veľa cukru (hyperglykémia) - potreba inzulínu, málo cukru (hypoglykémia) - potreba cukru. V strese sa jej hypo a hyper plietlo.

Namočila uterák do studenej vody, podala ho matke Zuzky a v strese odbehla pre lekára.

Vrátnik držal Zuzku za ruku, priťahovala ho... Priťahovanie opitých a *iných* žien v ňom mala na svedomí matka. Vychovávajúc ho bez otca si s ňou v jej oddanosti mohol robiť čo chcel. A ona sa mu pritom snažila dať len tú najväčšiu slobodu, ktorú mohla, veď vedela : „život je krutý, bav sa dokiaľ môžeš“.

Mal päťdesiat rokov, hlboko vo vnútri považoval ženy za nižšie stvorenia.

Svoj stav, určité vyradenie z kolobehu evolúcie, si uvedomoval iba niekedy, najmä v samote, ak nevidel žiadnu ženu.

- Zvládnete to ? Mal by som ísť... - vystrašil sa, sám nemal rád pociťovanie túžby na verejnosti.

- Prosím zostaňte... - matka Zuzky len potrebovala prítomnosť akéhokoľvek Božieho človeka.

- Janko... vydrž... Osa neporazí človeka, - hovoril k nemu Jozef. Vžil sa do úlohy otca bez prinútenia sa.

Hneď po vydávaní, hoci napínanie sa stále ozývalo, zobral Janka na ruky. Vrátnik spoznal v sekunde pani doktorku, práve sa vracal z pohotovosti, kde pomáhal doniesť telo Zuzky. Priskočil k Jozefovi a pomáhal mu. Patrícia, vyslobodená z priameho kontaktu s pacientom, v okamihu ako stratila kontakt, začala cítiť väčší strach o cigánča.

Chytila ho za ruku... a modlila sa.

Sestrička našla lekára odpočívať v malej miestnosti na konci dlhej chodby. Zobudila ho a jej obavy sa naplnili. Lekár pil v samote a v ničnerobení, vypil takmer polovicu fľašky domácej sám. Fľašku mu kedysi daroval otec, ktorý mu pred nedávnom zomrel.

Lekár sa pomaly postavil, „nie som priveľmi napitý“. Uvedomoval si : „tiahne zo mňa“. Vypláchol si ústa, počúvajúc sestričku, ktorá sa mu snažila čo najrýchlejšie vysvetliť situáciu.

Rýchlo sa presunuli k Zuzke a jej matke. Keďže sa lekár nedozvedel žiadnu informáciu, kedy si dala poslednú dávku inzulínu, kedy jedla a čo, rozhodol sa, vzbudzujúc čoraz väčšiu nedôveru v matke Zuzky, prefackať jej dcéru, a dostať z nej odpoveď.

Fackal ju pomerne silno, až sa ozvala matka :

- Vy ste, panebože, pili...

- To áno, ale snažím sa jej zachrániť život... Vidíte, že nemám čas brať jej krv... Moč...

Fackal ju bez emócií, istý si svojim postupom. „Musí sa prebrať...“

Vo chvíľach najsilnejšieho prefackávania vstúpili do čakárne osí hrdinovia. Patrícia neznášala lekára, ktorý sa práve snažil o záchranu ľudského života.

„Ak by lekári tak silne nedržali spolu, už by tu nebol.“

- Kedy ste si dali naposledy inzulín?

Fackanie nakoniec slávil úspech.

- Dnes... ráno...

Lekár sa snažil konať rýchlo, len jeho pohyby neustále pripomínali ľuďom jeho stav.

Patrícia k nemu pristúpila, chytila ho za rameno.

- Potrebujem adrenalín... hneď... - očami sa ani neobtrela o Zuzku. V strese ignorovala trasúcu sa Zuzku! V strese si nevšimla pootvorených dverí ordinácie.

Matka Zuzky nechápavo pozorovala o čo ide. „Len aby sa mi nesiahalo na jej život...“

- Nevidíte, že sa jej snaží zachrániť život!? – vykrikla.

- Ja sa snažím o to isté...

V matke sa v strese spojila farba pleti Patrície so smutnými spomienkami na Cigánov v jej meste.

- O čo sa vy môžete snažiť... Panebože, čakajte, zase ste len hyeny... ona mi tu môže zomrieť...

Patrícia padol konečne zrak na dvere ordinácie, vtrhla do miestnosti, a začala so zbesilým odhodlaním hľadať adrenalín. Našla ho rýchlo, zobrala najbližšiu čistú injekčnú striekačku a utekala späť k *synovi*.

Jozef, zaskočený stavom Zuzky, stál po celý čas mĺkvo, akoby v šoku. Stav ženy, ku ktorej ho ťahala duša, v ňom zasieval nepokoj. Držal plačúceho Janka stále na rukách.

Sestrička sa spýtala Jozefa, čo sa stalo, ten jej vysvetlil situáciu. V rýchlej lavíne udalostí si neuvedomila prítomnosť Patrície ako lekárky.

Otočila sa, rozhodnutá priniesť adrenalínový medikament, a pri otočení sa s hlavou zrazila s Patríciovou. Ani jedna neprecítila veľkú bolesť, obe sa sústredili výhradne na konanie záchrany.

Patrícia uistila sestričku : „ja to zvládnem... bežte k nej“.

Jozef držal Janka, zatiaľ čo Patrícia aplikovala látku. Oči mu neustále behali šialenou rýchlosťou medzi tvárou Janka a telom Zuzky.

Pripitý lekár medzitým pacientke podal cukor. Zuzke drkotali zuby, pohryzla lekára do ukazováka, lekár nahlas zakliat. Až po podaní sa spýtal : „a čo keď sa jej to v tej jej hlavičke poplietlo?“

Janko neprestával plakať, Patrícia ho neprestajne sledovala, striedajúc v sebe pocity matky a lekárky.

- Zostaňte s ňou... - prikázal lekár sestričke, vstal, začínajúc sa triasť. „Dúfam... Panebože, že som konal... správne.“ Pocítil potrebu napiť sa vody.

Patrícia na neho hodila nenávisťný pohľad, on si ju naopak vonkoncom nevšimol.

Zuzka sa pomaličky prestávala triasť, mama ju hladila po vlasoch, túlila si ju k sebe so slzami v očiach.

Jozef, začínajúc cítiť čoraz väčšiu nervozitu z hysterického plaču Janka, aj keď stále držal jeho ruku, na chvíľu *radšej* presunul zrak k Zuzke a jej matke. Patrícia si medzitým pritúlila hlavu Janka k prsiam. Počas sedenia pravidelne nútila Janka otvárať ústa, aby mohla vidieť stav jeho jazyka.

Jozefa Janko prestal zaujímať, videl v živote už niekoľko tragédií, ale dvojica dcéra - matka pred ním patrila skutočnosti rovnako ako on. Zrazu ju povyšoval v obrazoch za väčšiu tragédiu ako tragédiu dvoch malých cigánčat – bez slov, bez myšlienok, len citom sekúnd.

Patrícia raz za čas preskočila očkom k Zuzke, až teraz v nej videla ženu, malú, hlbokú, chorú konkurentku. Sekunda pohľadu ju akýmsi neopísateľným postupom upokojila.

Patrícia chytila Jozefa za ruku, chytila ho počas najdlhšieho pohľadu na Zuzku.

Jozef, presvedčený : „aj ona cíti ich utrpenie...“ jej stisk opätovoľ.

Janko prešiel z plaču „zomieram“ k mrnčaniu „bolí ma... prosím ľutujte ma.“

Mama šepkala Zuzke do ucha so všetkou silou osobnosti, prekonávajúc všetky svoje hry zo strachu pred smrťou :

- Neopúšťaj ma aspoň ty... Pre koho tu budem žiť... Tvoj otec... tak mi chýba...

Prosím, prosím... neopúšťaj ma... takto viac... Ja to tu takto dlho nevydržím...

Mama si myslela : nepočuje ma. Zuzka pootvorila oči, zaľala päsť, zvrátila čelo.

- Môj otec zomrel ?

A matka si položila tvár do dlaní. K Zuzke sa vrátila až po spásiteľskom precítení :

„Už sa viac nemôžeme skrývať pred pravdou.“

Vladimír klopal v slepej nádeji, v psychickej závislosti **potrebujem objatie** na dvere Zuzkinho prenajatého bytu. Klopal dlho.

Strácal sa každou sekundou, čo nik neotváral.

Matka Zuzky sa stretla pohľadom s Patríciovou. Viac v jej pohľade nejestvovalo odmietnutie pre Patríciovu, práve sa v nej začínali šíriť pocity šťastia : „moja dcéra zase prežila... ďakujem, Bože.“

- Áno, tvoj otec zomrel... - snažiac sa pôsobiť vyrovnane prehovorila k dcére. - Ale ty mi stále žiješ...

Zhruba po pätnástich minútach sa Patrícia postavila, potľapkala stále nešťastnú tvár Janka :

- Môžeme ísť ?

Jozef nespúšťal pohľad zo Zuzky, no v okamihu Patríciaiinho postavenia na nohy sa prestal pozerieť na Zuzku, chcel sa vyhnúť tomu, aby Patrícia spozorovala jeho *láskyplné* pohľady.

- Áno, - odpovedal ľarbavo Janko.

Napriek nenávisti medzi oboma lekármi, Patrícia zaklopala na dvere ordinácie a informovala sestričku o odchode. Lekára nenašla.

- Šiel si na chvíľku ľahnúť... - smutne pokývala hlavou sestra.

Matka Zuzky si po priznaní smrti manžela na chvíľku vydýchla, ale bol to iba pokoj pred búrkou.

- Prečo si mi to tajila !? Ako... ako si mohla...

Matka Zuzky sa neprevinila voči manželovi iba zatajením jeho smrti pred osobou, ktorú kedy najviac miloval. Previnila sa aj v očiach všetkých veriacich, navštevujúcich kostol. Zmizla, vyparila sa po smrti manžela, aj keď miništranti tušili kam... Chvíľu dúfali, vráti sa čo najskôr, veď je potrebné postarať sa o ten najlepší pohreb, avšak pravda sa ukázala:

Matka zmizla ako duševný zbabelec do sveta dcéry. Telo manžela, duše miništrantov, dušu jeho nástupcu, ba ešte aj organ nechala napospas Bohu v najkrutejšej letargii.

Teraz, sediac a cítiac sladkú vôňu jej dcéry, si všetko uvedomila. Jej vnútorný hlas sa priznaním naštartoval a ona takmer neovládla svoju túžbu hneď a zaraz sa vyspovedať. Ale nemohla, cítila slabosť dcéry.

Áno, mlčanlivosťou tento raz trestala len sama seba.

Matka sa po slovách Zuzky zastavila, uvedomila si spiacu sopku v nej, nuž, radšej použila opakovanie : „, nemysli na seba.... pred chvíľou takmer... umrela“.

„Hlúpa... ach, aká som len hlúpa a zlá... zlá, najhoršia matka !“

Patrícia pred odchodom pristúpila k matke a k dcére, spýtala sa ako sa cítia. Nahmatala Zuzke pulz a spokojne povedala :

- Zdá sa, že už je všetko v poriadku...

- Prepáčte ako som sa k Vám zachovala...

- To je v poriadku, stáva sa mi to pravidelne.

Zuzke sa stretli s Patríciou nakrátko oči. Patrícia, na chvíľu skamenela, hĺbka v očiach Zuzky ju prekvapila. „Málokedy človek zažije niečo také...“ V blízkosti pohľadu našla pokračovanie pocitu zo včerajšej prechádzky :

„V tej žene niečo musí byť... niečo neuveriteľné.“

Svoju domnienku prezradila Jozefovi, nuž a potom sa už počas celej cesty venovala len a len Jankovi.

Jankov stav sa zlepšil natoľko – cítil sa natoľko milovaný a dôležitý, že po niekoľkých sto metroch mohol opäť myslieť na rozprávky :

- Teta... a... a... čo sa stalo s tým novým... kráľom... čo ho priniesol bocian ? – hovoril síce žužlavo, ťažko... no ak rozprávka raz za čas prekonáva detskú bolesť...

Patrícia sa usmiala, pohladkala Janka po hlave a rozprávku dokončila v jednej vete :

- Nový kráľ sa po celý život snažil, aby jeho srdce bolo čisté... a tak mal najviac detí, ktoré mal všetky veľmi, veľmi rád... široko ďaleko. Našiel im tú najlepšiu mamičku... Vieš, Janko, to je tak... čistému srdiečku sa môže vyrovnať len iné čisté srdiečko...

„Chcel by som byť aspoň kráľom bocianov...“

- Pod domov... mama... Už dôjdem.

Matka sa postavila so sklonenou hlavou, teraz sa úlohy vymenili : matka potrebovala pomôcť.

V Zuzke sa však nenachádzalo nič viac, iba nahá, oklamaná Zuzka.

- Prepáč mi, Zuzka... Ale to všetko len preto... že... ťa milujem nadovšetko na svete...

- Ja viem... mama... Ja viem, - unavená, vysilená, sa nachádzala v malej ohrade citov a emócií. Zatiaľ do nej nevstúpila informácia o smrti otca, vedela o nej, no ešte v nej nevypukol *filozofický boj so skutočnosťou* - reálne precítenie smrti otca.

Za celý život zomrelo v jej okolí málo ľudí. Áno, nikdy neprecítila smrť v realite. Aj zásluhou nevybudovania vzťahu so starými rodičmi, keďže žili v inom, vzdialenom meste Slovenska.

Kráčala ako bez duše, jej duševná kondícia sa aj bez smrti otca opäť a opäť nachádzala v narcistickom rozklade osobnosti :

„Zomrel... Milovala som ho vôbec niekedy?... A je to strašná, odporná vec...“

Matka ju po celý čas zamilovane, oddane držala za ruku.

Zuzka náhodou zdvihla zrak, zastala, pokrútila hlavou. Kráčal oproti nej Vladimír s veľmi smutnou tvárou, s hlavou sklonenou k zemi. Aj on *náhodou* zdvihol hlavu, stretli sa im oči.

Vladimír sa pousmial, zaplavilo ho šťastie, pri dverách si paranoidne nahovoril : „Nechce ma vpustiť dnu, už o mňa nestojí. Stratil som ju...“

Možno by sa pousmial aj viac, lež bledá, zachmúrená tvár Zuzky mu nedovolila vychutnať si stretnutie.

Matka uvidela Vladka a pomyslela si :

„Aspoň nejaké vyslobodenie...“

- Som veľmi rád... veľmi rád... Klopil som Vám na dvere...

- Vedel si o tom... že mi zomrel otec ?

Vladko sa zahľadel do očí matky, rýchlo sa mu vyhla pohľadom.

- Áno...

- Vám všetkým záleží iba na sebe...

- Čo to hovoríš ? – smutne sa spýtala matka.

Tichým hlasom, akoby sa bál akokoľvek dotknúť sa roztrasenej ženskej duše, Vladko vyslovil a pritom krútil hlavou :

- Tvoja mama to urobila len a len pre teba... aby si... netrpela... Len sa jej spýtaj... ako pri tom musela trpieť.

- Človek sa bojí priznať si... že všetko na tomto... svete koná... len pre seba... – šepkala si v najstaršom narcizme človeka, ktorý musí trpieť za všetkých a za všetko.

Vladko mal chuť zakričať : „to je všetko, čo mi povieš !?“

- Zuzka... - smutným hlasom konala v prospech svojej dcéry matka...

- Prečo si odišiel ? - spýtala sa s podozrivou krutosťou Zuzka.

- Ja... chceš sa o tom rozprávať tu ?

- Máš pravdu... som veľmi unavená...

Matka mu vysvetlila krátkymi vetami, čo sa stalo. Pravda, Vladkov pocit ihneď zasiahla myšlienka : „len aby si to náhodou neurobila naschvál... ako ju poznám.“

Zuzka spozorovala niečo zvláštne v jeho očiach, ale odmietla sa tým zaoberať.

- Myslím... že ma potrebuješ... Zuzka... áno, myslím si to.

- Rád by si sa ku mne vrátil ? Si tak sám... vždy si bol tak sám... ako my všetci...

Depresívny tón v hlase dcéry sa matke vôbec nepozdával, no nevedela čo povedať, hovorila si : „spôsobila som jej toľko utrpenia a bolesti.“

- Vladko, Zuzka si potrebuje odpočinúť... A kde to vlastne teraz bývaš? Aha... Nehnevaj sa. Mohol by si sa zastaviť večer.

- Dobre... - veľmi sucho skonštatoval. Radosť zo stretnutia sa mihnutím prútiku medziľudských vzťahov zmenila na urazenosť, zbytočnosť a poníženie.

- Môžem vás aspoň odprevadiť ? - Vlado sa premohol, tvár priateľky v ňom zbudila veľký strach : „prečo sa cítim zrazu tak zle... akoby som ju mal vidieť naposledy...“

Celú cestu mlčali, takže Vlado sa vrátil k pocitom **nenávidí ma?**. Chvíľu v hlave hľadal nejakú tému. Nuž, vzdal sa, len čo vzhliadol tvár Zuzky.

Hrdinsky vydržal, čím viac Zuzka dávala najavo: ani neviem, že si tu - tým viac túžil zostať pri nej. „Nemôžem si pomôcť... Je to veľmi čudné.“

Kráčajúc s nepomenovateľnou vierou sa pristihol pri otázke, v poslednej dobe sa v ňom akosi často opakujúcej : „láska.. toto má byť tá láska ?“

Zuzka si opakovala, pričom stále nemyslela na nikoho a na nič : „ľahnúť si a spať“.

Matka, držiac Zuzku za ruku sa modlila k Bohu : „Bože, daj mi aspoň deň... kedy bude moje dieťa šťastné za všetkých ľudí...“

Vladko ich odprevadil až po vchod do bytovky, matka sa na neho usmiala, Zuzka iba odišla. Chvíľu smutne stál a pýtal sa : „Bože, prečo ma tak trestáš...“

Matka uložila Zuzku, tá ihneď zaspala : zatvorila oči bez otázok. Niekedy snívala: „zaspávanie bez otázok... bez myslenia mám najradšej...“ – no, vtedy práve myslela.

Spala osem hodín, osem hodín bez uvedomovania sa, bez snov, bez prejavov duše.

Zobudila sa trhnutím na pískanie variacej sa vody. Matka jej varila čaj, mala v pláne posadiť sa pri posteľ a pozerať sa na spiacu tvár, dúfajúc : aspoň teraz je šťastná.

Zuzka otvorila oči a bolesť sa vrátila.

- Ľudia zomierajú... – pošepkala mame.

- Ľudia sa aj rodia...

Matka ju chytila za ruku, a priznala sa :

- Musím sa vrátiť... Ale počkám na Vladka, poprosím ho, či by nedal pozor...

- Chcem ísť s tebou... Je to moje právo...

Jozef, Pavol a Patrícia kráčali smutne k vlaku spolu s deťmi. V deťoch sa zhmotňovala nenávisť k svetu, Janko protestoval, nechcel ísť naspäť do sveta, ktorý zabíja jeho detskú dušu. Plakal a vyčítal :

- Mamička... Ja som si myslel... že ty budeš naša mamička.

Katka so zaťatou tvárou, bledá, cítiac sa opäť oklamaná, rozhodnutá byť ešte väčšou kráľovnou útulku, sa v okamihu vyšmykla z dlane Patrície. Odmietla byť držaná človekom, ak cítila nenávisť.

Pavol sa zamýšľal nad osudom ľudí - *až teraz*:

„Toto je tak nepodstatné pre medicínu.“

... a Jozefovi prišlo detí ľúto - *po koľký už raz!?*

„Svet asi nie je pre každého rovnaký...“ – nič viac ho neobčerstvilo. Nenašiel v sebe riešenie problému dvoch cigánčat.

- Ale... ale... prečo ma nechce žiadna mamička... veď... ja... mám srdce... čisté... – vzlykal Janko.

Katka s ním ticho súhlasila, pozrela sa na Paťu a čakala odpoveď s istotou dieťaťa: my máme pravdu.

- Tí... ľudia s najčistejším srdcom čakajú... vždy najdlhšie... lebo Boh im vyberá najdlhšie... to druhé najčistejšie srdiečko...

- Klameš ! – vykrikla Katka.

- Klameš... – ticho si zopakoval Janko.

A Patrícia si smutne pomyslela v zajatí výčitiek :

„ Prečo nemôžu jestvovať iba krásne dni... Ako len nenávidím tieto cesty na stanicu so všetkými mojimi deťmi z útulku.“

Muži pomohli deťom nastúpiť do vlaku, Jozef sa spýtal, či môže cestovať spolu s nimi, pomôcť zvládnuť emocionálne napäté situácie. Patrícia odpovedala, trochu váhajúc : „nie je to potrebné...“ Rada by odpovedala áno, len pred manželom jej to prišlo akési zvláštne.

- Možno by som mal predsa ísť... Spýtajme sa detí. Deti, mám vás ísť odprevadiť ?

Deti túžili povedať áno, ale urazená stránka z odmietnutia a stratenie nádeje na polepšenie prinútila Katku povedať :

- Vy ste ako tí... kráľ a kráľovná... v kráľovstve...

- Kráľ a kráľovná? – Jozef si však v sekunde spomenul na dopoludňajšie kráčanie z pohotovosti a rýchle rozprávkové zhrnutie Patrície.

- Ale Katka, veď to nie je pravda... A ty to vieš... Hovorí z teba len zloba...

Janko takmer povedal áno, ale v sekunde ho zmietlo jeho vlastné nešťastie. Už do Jozefa nedokázal vložiť ani poslednú nádej.

- Ty nie si náš tatinko !

Jozef sa pozrel do očí Jankovi, potom Katke. Videl len smútok a odmietnutie. A opäť v ňom zvíťazilo :

„Bože, musím učiť !“

Nuž, Patrícia by ešte stále rada povedala áno, len keď sa pozrela na manžela, zvíťazilo v nej presvedčenie : „nechcem, nemôžem poprosiť Jozefa“.

Deti nastúpili do vlaku, nemávali, neobzreli sa naspäť, hoci obe v kútiku duše veľmi, veľmi chceli.

Jozef čakal na ich mávanie až pokým vlak nezmizol v diaľavách.

Pavol sa potešil odchodu detí, len ako videl smútok v Jozefovi, prišlo mu ľúto seba samého : „prečo nie som schopný... cítiť... to čo on?“

- Veľmi jej to pomáha... – vyslovil sebaisto Pavol, len aby nemusel viac myslieť na svoju bezcitnosť a iné manželské výčitky.

- Áno, veľmi...

- Nie je to dôležité... ale ktohovie čo tie deti mysleli... tým kráľom a kráľovnou...

- Patrícia im rozprávala rozprávku. V skratke ju povedala aj mne. Bola to jej rozprávka...

Pavol sa dožadoval oboznámenia s dejom rozprávky, Jozef mu vyrozprával čo vedel. Obaja si pomáhali navzájom pri čakaní na vláčik Trenčianska Teplá – Trenčianske Teplice (vláčik odchádzal raz za hodinu), keď Pavol potom ponúkol Jozefovi hádanku:

- Vieš prečo krokodíly neplačú? Nie? Lebo majú priveľa ostrých zubov na to, aby mohli plakať nad týmto životom, he, he.

Pavol sa zopárkrát trpko uškrnul nad predstavou ako Patrícia rozprávala rozprávku o bocianoch, naposledy počas príchodu vláčiku na stanicu.

Jozefa pozorujúceho vláčik, zasiahol blesk : uvidel v ňom Zuzku, jej matku a Vlada.

Pavol si všimol jeho onemenie, spozoroval Zuzku, pousmial sa a prehodil :

- Jedna z mnohých žien... Len chorá.

Jozef si reč hostiteľa nevšímal, zaujímala ho iba Zuzka.

Zuzke padol zrak ihneď na Jozefa, premerala si ho znova od hlavy po päty : „v ňom niečo je...“

Jozef len tak-tak, že nevykročil k nej a ona len tak – tak, že nevykročila k nemu. Nachvíľku jeho oči, jeho vzhľad, jeho charizma prekonalí smrť otca, prevýšili prítomnosť Vladka.

„Príliš krátky záblesk...“ – pomyslela si Zuzka. Obzrela sa na Vladka, ten sa snažil pousmiať sa. Ani v najmenšom netušil o boji Zuzky.

Matka postrehla chvíľkové pozastavenie sa jej dcéry, hneď spoznala v Jozefovi *muža* doktorky, *otca* dvoch cigánčat.

Rýchlo sa zdôverila dcére so spomienkou a s postavením cteného pána. Z diaľky ho úctivo pozdravili, hoci Zuzka si na jeho raňajšiu prítomnosť nespomínala.

Vladko s batožinou popohnal stojace ženy, aby náhodou nezmeškali vlak.

„Škoda...“ – pomyslela Zuzka, „niekedy... niekedy... vidím v očiach mužov to, čo vidím, keď sa ráno pozerám do svojich očí...“ - a darovala poslednú myšlienku Jozefovi.

Usmiala sa na neho, on jej úsmevom odpovedal.

„To je jej priateľ... Škoda... škoda... Dnes... keď som vstal a pozrel som sa sebe do očí... a videl som jej pohľad... ten pohľad ako vtedy na námestí...“

Odišla, Jozef sa neotočil, chvíľu sa pozeral pred seba a stále spomínal na ňu.

„Je smutné, ako sa ľudia strácajú... ako... ako strácajú svoje možnosti...“ – pomyslel si, rýchlo sa otočil, podišiel k odchádzajúcemu vlaku, ale nik sa nevykláňal z okna.

„Ovládla ma posledná... tá posledná chlapčenská naivita ?“

Pokrútil nad sebou hlavou.

V osobnom vlaku do Trenčína sa deti chytili za ruky, Patrícia odvrátila hlavu do okna, keď aj oni na jej úsmevy a pokusy o zmierenie reagovali už dávnejšie odvrátením hláv do okna.

Myšlienky jej od detí skĺzli k Jozefovi. Rýchlo sa zastavila.

„Som iba životom sklamaná žena ?“

Zuzka vo vlaku, stále cítiac únavu, bolesť v kolenách, pomaly sklonila hlavu na Vladkovu hrud'. Po dlhej dobe sa dokázala stať sama sebou bez spochybňovania, bez pýtania sa **mám ho rada?** Jednoducho „bol to on, kto zostal“. Mužský dych ovieval jej tvár, Zuzka zatvorila oči a jej posledná myšlienka znela jej dušou ako trvalá spomienka :

„Milovala som ho...“

Matka sa usmievala na Vladka a Vladko si konečne mohol vydýchnuť, konečne sa mohol uvoľniť a precítiť mužské vlastníctvo, potrebu ochraňovať to, čo mu zostalo.

Patrícia vystúpila v Trenčíne, viedla deti prázdny ulicami, čím dlhšie k útulku sa nachádzali, tým deti držali Patríciu silnejšie za ruky.

- A teta... s tým srdiečkom je to naozaj tak ako si povedala ? – a Janko predsa nestrácal nádej !

Katka sa zasmiala jeho otázke, no sama predsa dúfala...

- Áno... Je to ťažká cesta... Deti verte, oplatí sa na nej vydržať...

Patrícia sa zamračila, sama pochybovala, či láska niekedy niekoho spasila. Zazvonila na vstupnú bránu do útulku, stará pani vychovávateľka prišla otvoriť a vo chvíli, kedy sa jej stretli oči s očami detí, Janko sa stal starým zakomplexovaným dieťaťom, Katka silnou detskou osobnosťou.

Ich priateľstvo a duševné príbuzenstvo sa skončilo prechodom medzi vonkajším svetom, patriacim v ich dvoch dušiach Patrícii a vnútorným svetom útulku.

Vychovávateľka sa spýtala základné otázky : „všetko v poriadku?“ - „poslúchali?“

Patrícia odpovedala s krátkym úsmevom, znova jej prišlo ľúto detí, povedala čo to o ose a z očí jej vyrazili slzy. Vychovávateľka, poznajúca krátkodobé výlevy smútku: „nikomu tu nezachránia život“, pohľadila automaticky deti po hlavičkách a zavelila:

- Poďte... Povedzte tete: zbohom zostávajúte...

„Nenávidím ženské, ktoré si na dva dni kupujú city týchto úbožiacov ako keby to boli bábiky!“

Ako sa deti vzdľaovali od Patrície, Katka si znenazdajky spomenula na žalovanie Jana. Opäť v ňom videla iba slabocha : „kráča ako slimák... zhrbený... taký chudák.“

Janko stále veril novému priateľstvu s Katkou. Našiel nádej, dúfal a veril aspoň čomusi.

Zaspávanie včerajšej noci... Ešte nikdy nezažil takú ľudskú blízkosť.

Prvotný neudržateľný smútok za Patríciou a svetom milovania pomínul rýchlejšie so slovami : „Katka a ja... sme noví kamaráti...“

Pred tetou vychovávateľkou sa snažil pôsobiť už od podania ruky zaujímavo, snažil sa o pozornosť – aj na úkor Katky.

„Prídeš mi rozprávať rozprávku? Ešte si mi nikdy žiadnu nerozprávala.“

Ešte v ten večer sa odhodlal prísť za starou tetou a požalovať sa v samote :

- Teta... Tá Paťka mi ráno hodila do čajíku veľkú osisko... a tá mu tuto poštipala, - vyplazil jazyk.

- Janko, ale mne teta povedala niečo iné...

- Teta je klamárka, keď ma nechce!

Katku zrazu považoval za natoľko blízku, že s ňou túžil spinkať v mene detstva. Katka ho ihneď pred všetkými vysmiala, nedovolila mu, aby si k nej ľahol, zakričala mu do tváre :

„Žalobaba... žalobaba... počkaj zajtra...“

Katka sa síce cítila byť kráľovnou a každý chcel počuť jej rozprávanie o *výlete* (o Jankove nikto nestál), avšak počujúc tiché podvankúšovité vzlykanie Janka, prišlo jej ho ľúto. Striasla sa, vrátila sa spomienka na zlý sen so starým zmrzlinárom. Ak ju niečo sekundovo zbližovalo s Jankom, tak skôr *zopár minút ideálov a viery v lásku rovnako farebnej Patrície* ako celoživotný pobyt v útulku...

Dlhú chvíľu nemohla zaspáť.

Poobzerala sa, či všetci spia, zdalo sa jej : môžem ísť...

Vstala z postele a obozretne, na špičkách sa preniesla k Jankovi, kľakla si vedľa neho, odokryla podhlavník, pohladkalo ho.

- Ja som zlý chlapec...

- Nie si.

- Tak prečo má nemá nikto z vás rád ?

Od vedľajšej postele sa ozval potmehúdsky tichý smiech.

Katka podišla k posteli *so smiechom*, odhodila perinu.

- Čo sa smeješ ? – spýtala sa Jankovho rovesníka. Chlapec sa vystrašil, ihneď mu zamrzla tvár. – Ty sama si nás predsa učila... že plačú iba zbabelci... a maznáčikovia.

„To je pravda“ – pomyslela si Katka.

- Ale on nie je maznáčik...

- Potom je zbabelec? – takmer so zbabelosťou v hlase, roztrasene chlapec vyslovil vetu za všetkých okolo neho.

- Nie... nie... Len ho nemáte radi, posmievate sa mu...

- To aj ty...

Janko počúval, ani nedýchal.

- Ak plačeme, lebo...znovu stratíme mamičku... nie sme zbabelci... Nie sme...

Janko nemohol uveriť svojim ušiam, duševne pookrial, dokonca sa usmial pomedzi slzy.

Katka sama pred sebou stúpila na cene, tak sa cítila po obhajobe niekoho, koho zväčša len ponižovala, trápila a zosmiešňovala.

Deti v tichu, zakryté perinami, sa zamysleli nad vetou Katky. Väčšina jej dala za pravdu . Katka sa poobzerala vokol seba : všetci sú hore...

Chvíľu hľadala v sebe odpoveď na otázku : „a čo by teraz mala spraviť kráľovná útulku?“

„Lahnúť si.“

Čo najrýchlejšie zaľahla a s detskou silou osobnosti prikázala :

- Spime...

Katka nedokázala zavrieť čo len oči. Znovu premýšľala nad tým, čo urobila a čo povedala. Krátko si dokonca vyčítala : „musia sa mi všetci smiať...“

Opäť nedokázala zaspáť ani po hodinovom prevaľovaní sa sem a tam.

Nuž, vstala celá spotená...

Už nekontrolovala, kto je hore a kto spí.

Presunula sa k Jankovi niekde medzi realitou jej detstva a realitou jej postavenia v *dospeláckej* hre o nadvládu v útulku. Sadla si k nemu. Dve deti, stále neschopné zaspáť, mysliace na to aké by to bolo mať matku a otca, sa na posteliach pootočili, samozrejme, čo najtichšie, len aby mohli lepšie vidieť, čo sa bude diať.

Katka v ošiale duše na všetkých okolo zabudla, keďže v tme nemusela byť kráľovná útulku za každú cenu.

Vidiac nepokojnú tvár Janka v sne, bojovala s novou nočnou morou ako naozajstná kráľovná malého ľudského ducha, vyburcovaná nepokojom.

Spomenula si, čo v sne túžila vykonať. Objala ležiaceho Janka – hoci nemotorne, predsa. Janko sa mykol, prebudil sa z nepokojného sna : zľakol sa Katky. Chvíľu si myslel, napriek jej posledným slovám : odplata za žalovanie.

Deti im vôbec nerozumeli, ale : nechcelo sa im smiať.

- Budem tvoja mama... ak budeš chcieť...

Katka na chvíľu našla v objatí s Jankom presne, čo hľadala.

Janko nemohol uveriť svojmu šťastiu.

Matka s dcérou stáli nad hrobom manžela, otca, všade vôkol veľa ľudí, mĺkvo sa pozerajúcich do zeme. Matka ani dcéra nepočúvali reč farára. Vladimír áno.

„Netuším prečo, ale tých päťsto korún má trápi...“

Zuzku smrť priťahovala, nehľadala vysvetlenie, zo všetkých ľudí naokolo jej bol stále určitým spôsobom najbližší mŕtvý. Až teraz, po smrti : in memoriam mu vyznávala lásku.

„Otec, prečo sa mŕtvym hovorí všetko ľahšie ?“

Život sa jej zdal byť neúprimnejší ako smrť, až nad hrobom otca konečne precítila svoj osud – nezvratnosť ochorenia: *niet návratu, len smrť a láska sú nevyspytatelné bez vedomia rovnako ako s vedomím...*

Čím dlhšie sa pozerala do tváre otca...

„Bola som tvojim zmyslom života?“

Skúmala každú vrásku jeho tváre.

Prekvapila samú seba: „ja musím žiť...“ Veru, nepotrebovala k tomu hodiny a hodiny filozofických slov a kníh, potrebovala k tomu iba svoj život.

„So všetkým, čo som prežila... tu stojím... a konečne sa môžem spovedať môjmu otcovi.“

Zavrela oči a opisovala svoj život.

Vladimír ju ešte silnejšie chytil za ruku, myslel si: „musí veľmi trpieť...“ „Nikdy o ňom veľa nehovorila...“

Matka mala pred očami celý život s jej manželom, bála sa bolesti: „kto mi teraz povie ako smrdím, alebo aká som výnimočná... kto mi bude ďakovať: ďakujem, že si so mnou...“

Po pohrebe sa vrátili do starého rodinného domu, matka cítila: dcéra veľmi trpí a dcéra cítila: matka musí veľmi trpieť...

Vlado nahlas povedal :

- Myslím... že by ste mali vedieť... Predtým, ako som odišiel za tebou... tvoj otec mi dal päťsto korún. Vtedy som vedel... Synak, vieš čo tým chcem povedať... Nazval to darčekom... Ale ja Vám ich raz vrátim, - a pozrel sa veľavravne na matku.

Zuzka si ešte pri hrobe uvedomila po niekoľkých rokoch v uzavretí: „zomriem... aj bez toho, aby... som s niekým bola...“

Zuzke pomedzi zamyslené kráčanie z pohrebu preletelo dušou :

„Ja len potrebujem uveriť v niekoho život... Nájst'... náš spoločný osud... Zuzana... zmysel jediného ľudského života... sa ťažšie hľadá osamote... veď čo si našla doteraz ? Len pochybovanie... a bolesť...“

„Ach, veď to som si hovorila už aj pred rokmi... Lenže vtedy som ešte dúfala, že... sa stane veľká vec aj bez môjho pričinenia...“

„Nie je v tom nič výnimočné... a predsa je !“

Pozrela sa na Vladka a presvedčila sa : „po prvý raz sa cítim pri ňom slobodne“ - stará láska sa vrátila prozaiickejšie a jednoduchšie ako kedy mohla uveriť alebo dúfať: „my sme prežili zlé časy... a stále sme tu... Neodišli sme... Nemáme deti... Nie, to nie je o povinnosti... že musíme...“

- Vladko, prečo... si zostal pri mne ?

- Lebo... dospievame... S kým by som si dnes mohol prejsť tým, čím s tebou ?

A matka nemohla uveriť ich slovám po pohrebe.

Zuzka si pomyslela :

„Láska hádam môže byť aj vážením si spoločnej bolesti...“

Vladko už necítil len potrebu byť pri nej, mať istotu: nie som sám, už sa konečne prepracoval aj k túžbe muža.

Pri iných ženách sa k tomu dostával až príliš ľahko. Pri pohľade na Zuzku si vážil svojho chcenia ! A to sa mu veru zatiaľ ešte nestalo. Prekvapený (tak trochu vycivene) pozeral na Zuzku znova a znova, na mŕtveho otca Zuzky v hrobe nemyslel ani v najmenšom.

Pomyslel si: akú zvláštnu otázku mi položila pred matkou...

- Môžem ťa iba objať ? – spýtala sa a Vlado precítil čistú radosť. Uistoval sa : „trpí, ale ja ju zoberiem do náručia...“

Zuzka v náručí túžila zabudnúť na trápenie, **dospela som?** Zjavila sa v nej myšlienka:

„Aké iné objatie... Doteraz som sa objímala pre... moje istoty... a preto že som žena... ale teraz...“ Nedomyslela do konca, oddala sa tomu *teraz*.

Matka si sadla na stoličku v predsieni, objatie detí jej robilo radosť.

„Už nemá strach zo života?“ – napadlo ju pri pohľade na zavreté oči dcéry.

Postavila sa, usmiata, zatúžila po objatí s mužom, pichlo ju pri srdci, prestala sa smiať, pomyslela na Boha : „Si ? Nie si ?“

„Radšej sa pozeraj na deti...“

„Ale ja chcem ešte žiť... Aj ja sa chcem ešte objímať !“

„Nechaj ich osamote... Hoci ich potrebuješ...“

Vzdialila sa, v neistom stave vnútra sa pobrala do spálne, kde splodila Zuzku. Spomínala si práve na splodenie, aj keď nevedela presne... v ktorý deň. Spomínala na milovania s mužom.

„Kedy som si spomínala naposledy... na milovania ?“

„ Nikdy!“

Sadla si na posteľ, po chvíľke si ľahla, uvidela obraz panny Márie, držiacej v náručí Ježiša Krista .

„Ach, koľkokrát som sa naň pritom pozerala...“

Vybrala zo stolíka album fotografií a listov, začala čítať. Niekedy si poplakala, niekedy sa pousmiala.

„Mala som bohatý život?“

Zuzka, vedená oddaním *teraz*, pobožkala Vlada, krátky záblesk v bozku jej priniesol spomienku na jej otca, čím sa vyprovokovala ešte k jednému bozku.

- Povedz mi... že... ma... nepotrebuješ... len pre... to... aby si nebol sám...

A Zuzka sa pri Vladkovi vrátila k obdobiu, kedy hovorila slová a vety bez kontrolovania sa „čo to hovorím“.

- Mám Ťa rád... A myslím... musel som sa naučiť vážiť si... čo to znamená, mať niekoho rád...

A definitívne, ak sa žena miluje s mužom nielen preto, aby sa milovala...

„Som šťastná... Možno som sa dočkala... keď sa do neho pozerám... konečne je to on... kto ma má... ako chcem... v duši... aby ma mal...!“

Potichu sa presunuli do detskej izby a : Vladko sa začal báť !

Po celý čas potreboval alkohol na to, aby sa stal milencom. Bez alkoholu sa bál žien, jeho narcizmus mu nedovolal myslieť pri milovaní na ne, skôr naopak: obťažoval ho úvahami „ako ma budú hodnotiť?“

V triezvom stave ženy neoslovoval, radšej sa im záchrane posmieval a hovoril: „nie sú rovné mužom, he, he.“

V triezvom stave sa nikdy nemiloval, ani so Zuzkou nie. Vždy sa predtým vyhovoriť: „nemám chuť... a nemôžeme to robiť stále.“

V opitosti sa nepýtal : „aký som bol“ – a ráno sa bál podozrenia „ktohovie...“.

V samote vnútra sa snažil presvedčať bez kontaktu so ženskými očami: „som dobrý... som.“

- Radšej by som sa iba objímal... – pošuškal Zuzke do uška a ju to ešte viac vzrušilo. Objal ju.

Cítila ako sa trasie, rýchlejšie a rýchlejšie žmurkal očami.

- Ani nevieš, po tomto som vždy túžila... Vladko, môj... Vladko.

„Takého roztraseného som ho nezažila... Niečo sa naozaj muselo zmeniť... Bože...“

Jej slová ho z časti vyslobodili, už sa nebál ako panic citu k ženám.

Zuzka si po všetkom pomyslela:

„Muži sú v skutku... v láske takí bezbranní.“

Vladko si po všetkom vnútorne zavzlykal :

„Moja... bola iba moja? Alebo... myslela aj na... otca... ale... ale...“

Jozef sa vrátil zo stanice v družnom rozhovore s Pavlom. Rozprávali sa o živote ich predkov, no k ničomu výraznejšiemu nedospeli, okrem zhodnutia sa :

„Mali to určite ťažšie.“

Pavol sa po príchode domov opäť izoloval v obývacej miestnosti so slovami :

- My medici a lekári... Jozef... To váš brat raz povedal... Toto pochopí len ten, kto niečo také zažije... také kvantum kníh... Niekedy si hovorím, veď to ani nie je život... ale... čo iné by som mal robiť ?

Jozef sa chvíľu túlal bytom, uvaril si čaj, čítal si noviny. Pobyt s obyčajnými ľuďmi, žijúcimi obyčajné životy mu dával *hlbku, bolesť a radosť zároveň*.

Obul sa, rozhodol sa: „nemám nič na práci... Pôjdem sa prejsť a počkám na Patríciiu.“

Prechádzal sa, Teplice v ňom už z časti zdomácneli, ľudí vnímal konečne viac ako bytosti než cudzie umelecké diela. A predsa v ňom vždy zaznel otras, ak uvidel mladý alebo starší pár.

V sekundách zasnenia nad ľudským životom prechádzal okolo Hotela Pannonia, zastal, znovu si prezrel celý hotel. Striaslo ho :

„Už necítim nič... Ako je to možné ? Ešte včera som bol nadšený !? Ako je to možné...“

Pohol sa ďalej a vrátil sa k spomienke na Zuzku. Rýchlo ju zažehnal :

„Načo, Jozef, načo?“

Patrícia sa vrátila smutná z celého života, jediné, čo ju cestou späť držalo v chcení žiť - bol Jozef. Vzďala sa obmedzovania myšlienok, priťahoval ju a ona si viackrát prikázala : „aj tak sa nič nestane... chvíľu sa neobmedzuj.“

Túžila, aby ju čakal na stanici...

Jej pohľad sa stretol s jeho pohľadom, srdiečko jej poskočilo. Zrazu nič viac nepotrebovala.

„Vlastne... ma priťahuje... aký záujem má o ženy... ako sa správa...“

Jozefovi sa nezdala byť nešťastná po strate detí. Chvíľu sa rozprávali o dvoch cigánčatách ako o chvíľkovom zmysle celého sveta, rozoberajúc dva dni s nimi – hodinu po hodine.

- Ďakujem, veľmi si mi pomohol...

Túžila po ňom v samote ženy v manželstve.

Cítil jej samotu a zároveň si hovoril :

„Rozpráva sa so mnou ako žena, ktorej niečo chýba.“

Patrícia sa pri Jozefovi cítila *ako živý človek*, Jozef so cítil pri Patrícii *ako muž pri žene*.

Po príchode domov Patrícia opäť pripravila mužom jedlom, odobrala sa do spálne, neustále si vyčítajúc : „toto nie je život...“ začala čítať Annu Kareninová. Znova, zas a zas sa chcela vyhnúť pohľadom na Jozefa pri Pavlovi.

Čítala iba preto, aby niečo robila. Zopárkrát zastala, zase myslela na Jozefa, na to akoby asi voňal :

„Som dospelá žena.“

Jozef sa odobral do svojej malej izby, myslel na Zuzku, po celý večer si predstavoval aký by s ňou mohol žiť život. „Ako by sa s ňou asi vychovávali deti?“

Po dlhom čase v ničote a v ničnerobení pocítil chcenie vypiť si. Znovu cítil svaly, kolená.

„Toto nie je život ! Nesnívaj !“

Zobral papier a povedal si : „napíšem dopis bratovi.“ Nemal na čo myslieť a tak si uvedomil : „a nakoniec mi chýba moja rodina...“

Patrícia vstala z postele a odvážne sa zamkla v spálni. Zapamätala si, kde skončila s knihou.

„Lekári niekedy myslia a konajú tak poctivo živočíšne...“

Po desiatich minútach odomkla. „A opäť môžem byť dámou...“

Pavol prešiel z jednej stránky na druhú, zazíval a pomyslel si : „pre dobro mojich pacientov vydržím ešte desať strán...“ Cítil tú nutnosť, cítil sa byť na vrchole zmyslu života :

„Ja som to znova našiel!“

Bez detí sa nové raňajky stali pre Patríciu iba ďalšími raňajkami. Prichystala mužom jedlo, stretla sa s Pavlom bez dotykov, bez raňajšieho objatia. Jozef ešte spal.

Odchádzali do práce spoločne, každý myslel na svojich pacientov.

„Toto sú dni, pre ktoré sa mi oplatí žiť...“

„Tieto dni... Pomáham ľuďom... pri ktorých ma ubíja ich bieda a ich hlúposť... Tá strašná a odporná obmedzenosť.“

„Prečo sa pri pacientoch snažím tak nehorázne zabudnúť na roky v útulku? Akoby som si to šetrila len pre deti!“

Ako vieme, liečili dve rôzne spoločenské vrstvy a hoci Patrícia nikdy nerozdeľovala ľudí na lepších a horších...

„Som šťastný človek!“ – zhodnotil Pavol pri odomykaní ordinácie, zdraviac čakajúcich pacientov.

Jozefa prebudilo klopanie na dvere domu, rozospatý otvoril a prevzal jemu určený dopis od brata.

Na kuchynskom stole našiel raňajky, potešil sa s miernou výčitkou : „ to nemusela.“

Patrícia sa za celé ráno cítila dobre iba raz – keď robila raňajky Jozefovi.

Jozef v pyžame, chvíľkovo si vychutnávajúc raňajšiu samotu, otvoril list a začal jesť.

Ako čítal prestal jesť. Podvedome dožuvával sústo v ústach, prekvapený a šokovaný tým, čo čítal :

Jozef, brat môj,

píšem skoro po tvojom odchode, aby som pomohol mojej duši.

Rozpoviem ti môj príbeh od začiatku. Pamätáš si na deň, kedy mi otec pomohol otvoriť moju ordináciu ? Bol si tam, videl si vtedy moju pomocníčku. Mladá a krásna Židovka, dcéra dobrého otcovho priateľa. Čo ti budem hovoriť, zamiloval som sa do nej. Asi rok ma odmietala, skúšal som všetko, kupoval som jej kvetiny, dával dary... Vieš, skrátim to krásne, veru, nakoniec sa mi podvolila. Bol som si istý jej láskou. Naše styky sme udržovali v tajnosti, najmä kvôli otcovi. A vtedy som začal robiť prvé chyby. Začal som si vzťah s Alicou, chvíľu som si myslel, že mám rád aj ju, ale bol som iba úbohý sukničkář, ktorého priťahovali jej konexie. Na moju sestričku som myslel často, ale postupom času som ju začal považovať len za milenkú. Stále sa ma pýtala, kedy si ju zoberiem za ženu. Nakoniec sa dozvedela o Alici, robila mi scény, našťastie len za zavretými dverami.

Bolo obdobie, kedy som radšej vyhľadával Alicinu spoločnosť, lenže vzťah s malou Židovkou som ako slaboch nedokázal ukončiť. Niekedy nás ženy dokážu pritiahnúť väčšou silou, o akej vieme. Ale i tak, všetko som mal pod kontrolou, aspoň som si to myslel. A veru radšej som dával potešenie mojej sestričke ako Alici.

Jedného osudového dňa však moja malá Židovka otehotnela. Najskôr som si myslel, že z jej strany sa snaží o vystrašenie a vyskúšanie môjho citu. Dokonca som sa jej spýtal, či by nechcela ísť na potrat. Odvtedy sa jej správanie voči mne zmenilo a dalo mi veľkú námahu zvrátiť jej názor na mňa. Kúpil som jej malý byt, živil som ju, a zrazu som sa pristihol pri myšlienkach, ktoré mi prikazovali, aby som ju videl častejšie a častejšie. Bol som veľký hlupák, nedokázal som povedať pravdu Alici, vždy, keď som sa na ňu pozrel, mal som pred očami jej otca, záruku pre polovičku mojich pacientov.

Vysporiadal som sa v duši s tým, že splodím bastarda a uistujem ťa: vo všetkej počestnosti som bol rozhodnutý dať mu všetko, ako mu prináležalo.

Každým dňom som miloval prítomnosť mojej maličkovej Židovky viac, Alici som sa vyhýbal, neplnil partnerské povinnosti. Zožieralo ma to.

Braček!

Dnes som sa vybral, tak ako každý deň po práci, na rýchlu a svedomitú návštevu k mojej mamičke, cítil som nepokoj a zlo. A zdá sa, že nemôžem ani písať.

Jozef!

(Rukopis sa rozmazával pod vplyvom kvapkajúcich slz alebo potu ?)

Na ulici som našiel dav ľudí, niektorí plakali, niektorí zakrývali zrak deťom. Ona mi vyskočila z okna aj s dieťaťom ! Bože !!! A ja som sa k nej nemohol prihlásiť. Stál som tam bezducho a cítil som sa ako (tu rozmazané) sám Satan.

Stále nie som schopný spýtať sa prečo !

Alica ma našla v úbohom stave. Priznal som sa jej len do zbabelej miery, lebo som povedal v utrpení satanovho posadnutia bolesťou bez vykričania Žida do celého sveta : moja bývalá sestra spáchala samovraždu.

Povedal som jej, že ma milovala a nedokázala zničiť samotou bezo mňa.

Tá pachuť zlých slov stále zostáva v mojich ústach. Jozef, ja som Alici povedal, že som ju prepustil pre jej posadnutosť mojou osobou.

Viac už nemôžem písať, ale prosím, pomôž mi ak môžeš, poradiť mi ako sa vysporiadať so strašnou bolesťou. Ved' ja som zabil človeka !

Nemám nikoho iného, komu by som mohol povedať pravdu, ale ďakujem v tomto utrpení aspoň za teba !

Tvoj jediný brat Karol

Jozef nebol ďalej schopný jest'. Ihneď musel niečo odpísať bratovi, dokonca sa v ňom zjavilo nútenie, aby čo najskôr odišiel do Bratislavy. Zobral papier a snažil sa písať čo najrychlejšie, plný vnemov.

Karol !

Píšem hneď potom, čo som dočítal a ver mi, moja duša hovorí len jedno – zďovier sa Alici, ak k nej ešte niečo cítiš, ak s ňou chceš ďalej žiť. Ak nie, priznaj sa otcovi, zďovier sa mu, on je jediný človek, ktorý by ťa mohol

pochopiť ako muž muža. Pravda, je tu ešte jedna možnosť, vyhľadať pomoc našich duchovných. To by však v Bratislave mohlo priniesť riziko. Naozaj, asi by som skúsil prvé dve možnosti, aj keď v tomto v šoku viem s istotou len jedno: braček, napriek všetkým citom, vieš, tie sa už nevrátia, braček, asi by si mal zachovať chladnú hlavu. Sám neviem, kde sa vo mne berú tieto vety, ale teraz by si mal milovať najmä tých, čo ešte žijú – o to viac. O to viac, Karol.

Jozef nemal pocit: „mal by som napísať ešte niečo viac“. Na záver doplnil :

P.S. :

Nemyslím si, že by ťa práve teraz zaujímal, čo je tu nové, k tomu sa určite ešte dostaneme. Ďakujem za prejavenu bratskú dôveru!!! Mám ťa rád.

S láskou brata Jozef

Jozef sa rýchlo umyl, prezliekol a zanesol list na poštu. Keď sa vracal, prepadla ho výčitka : „mám taký zlý pocit, asi som mu s Alicou poradil zle...“
„Ako... ako som mu mohol napísať a... poslať... áno, najmä poslať najnecitlivejší dopis všetkých bratov tohto sveta!“

Nespokojný a nervózny sa vrátil do domu lekárov.
„Musím nejako zamestnať moju myseľ...“

Bolesť bratovho nešťastia ho hnala k sebarealizácii !
„On už takmer niekoho splodil !“

„Jozef... sám vieš... potrebuješ svoje malé - veľké hry na dôležitého človeka pred deťmi... s nadhľadom dospelého... Aspoň duševné plodenie...“

„Pomôže mi... čo... musí mi pomôcť, ak sa budem pýtať: aké životy čakajú moje deti ?“

Áno, v sekundovom nešťastí z ničnerobenia a z úniku pred povinnosťami či zodpovednosťou ho prepadla potreba byť konečne dospelým a zodpovedným mužom – „Jozefom som bol, pokiaľ si spomínam, len pred deťmi.. A iba vtedy, keď mám v sebe pocit naplnenia... viem, kým som!“.
Spomenul si na Pavlov opis, kde sa nachádza škola s konexiou. Ani sa nevyzliekal, zobral si diplom a fotografie všetkých tried, ktoré kedy učil.
Bola to iba citová zbabelosť?

„Zájdem tam sám... a spýtam sa na miesto... lebo inak...“

Sediac vo vláčiku, smerujúcem k škole, objavila sa v ňom najsilnejšia spomienka na Zuzku ako výčitka, ako spojená nádoba s bratovým listom :
„Napriek jeho nešťastiu, on aspoň žije, on aspoň niečo zažil... A ty!“

„Som necitlivý egoista!“

Výčitky ho prepadli podobne ako ľudí prepadáajú nečakané depresie. Nevolať ich, prišli samy.

Z vrečka vybral obyčajnú ceruzku a písal na spravodaj, ktorý si kúpil na stanici.

*O žene s očami zatiahnutého neba v úprimnom pekle
(neskôr ceruzkou dopísal: ak vôbec môže úprimné peklo medzi nami jestvovať)*

*Dlho sedela s rozpustenými vlasmi na stolíčke
patriac ničomu
mysliac si: proti všetkému
trhala si vlasy obhrýzala pery
a nenávidela každého muža ktorý miloval len jej krásu*

Kde sú všetci muži ktorí sa o ňu pokúšali pre blaho života?

*Dajte mi ovocie mám ho tak rada
Dajte mi zabudnúť v nejakom veľkolepom zmysle
Dajte mi spomienku na môj vlastný život ktorej by som si vážila
Uznajte môj život... Uznajte ho prosím... prosím...*

*Pritúlila dušu k telu
Túžila pritúliť si muža jej srdca ku krvi ktorá pomaly vytekala z jej neplodnej lásky k svetu
A veru máločo sa ešte otáčalo v jej pohľadoch na svet
Nepoznaná mužom oddávajúc sa zatratená mnohými kľčmi akémusi priveľmi telesnému milencovi
...milencovi najznámejšieho mena a výkonu :
obyčajnu a pritom výnimočnosti jej samoty ako tvojmu milencovi bez spásy
Nemá sa komu obetovať*

*Ach hospodín trpiaca na vrchole utrpenia má síl spýtať sa:
prečo trpím práve ja a so mnou už nik iný ako ja!?
Kolko strachu z lásky mala v očiach rád by sa dozvedel akýsi syn
ďalšieho
prvého Žida*

*„Kto som ak niet vo mne snahy spoznať ešte niečo pekné čo by ma rozosmialo pri zaspávaní?“
„Milujte ma - totiž mne už milovanie osamote nič nedáva“*

Prečítal si báseň a uvedomil si: „dal som do nej seba... to, čo mi poslal brat... ona v tom ani nie je... ale neviem... asi... som sa snažil pomôcť si... a pomohol som si?“

Zuzka sa po milovaní (hodiny a hodiny po Jozefovej básni), hladiac po hrudi spiaceho Vladka, dostala k jednote a rozhodnutiu :

„Toto je ten život. Už viac nejestvuje žiadna obyčajnosť ! Už jestvuje len môj život !“

V škole Jozef vyhľadal riaditeľa, predstavil sa mu, ukázal diplom, v rýchllosti zreferoval celú kariéru učiteľa. Riaditeľ by aj bez informácie o lekárovi Findľovi okamžite prijal pána Króna, veď vládol nedostatok slovenských učiteľov.

- Ale nerozumiem jednému... Prečo ste odišli z Bratislavy ?
- Mal som problémy s alkoholom.

Jozef sa síce stále cítil ako šialenec, ktorý uteká pred utrpením iných, ibaže – akosi mu to spôsobovalo *príjemné muky* v pravdovravnosti pred cudzím riaditeľom!

Riaditeľ si pomyslel svoje, no učiteľa potreboval, nepáchol z neho alkohol, pôsobil inteligentne a spoločensky zbehol.

A Jozefovi nakoniec predsa len urobilo nesmiernu, až nebeskú radosť : „dokázal som povedať pravdu...“

„Och, a ako sa cítim uvoľnene pred jeho očami!“

V konaní za seba zabudol šťastne na iných!?

Jozef by však možno vôbec nepovedal pravdu, ak by necítil ako po ňom riaditeľ túži : „na škole učí iba jeden vzdelaný učiteľ a v tejto diere nechce učiť veľa mladých ľudí...“ **!?**

Dohodli sa, Jozef prijal ponuku bývať v jednoizbovej miestnosti priamo v škole, pričom mal nastúpiť *hneď zajtra*.

„Prvé miesto, ktoré som si vybavil celkom sám !“

Plný nadšenia zamieril zbalit' si veci k Findľovcom.

Večer sa vrátil informovať štvordňových hostiteľov, poďakoval sa im a odišiel.

Patrícia zostala smutná, zostala v nej jediná iskierka nádeje : „nie je ďaleko“.

Inteligentná, ale sama : „cit je dôležitejší, ako komfort bez zmyslu“.

Odišiel a ona sa triasla pri pohľade na svojho muža. Už sa s ním nemohla a ani nechcela nikdy milovať, no milovala sa hneď v prvú noc po odchode Jozefa.

„Nedokážem prijať obyčajnosť života s týmto človeka vedľa seba...“ – dospela k heroickým vetám, keď sa umývala. „A ja viem... nie je nič horšie...“

Jozef sa spotil šťastím pri pohľade na vystrašené deti v prvé ráno, v ktoré vstúpil do triedy. Snažil sa byť prísny, snažil sa vynútiť si rešpekt od prvej sekunde.

„Ako som sa mohol skrývať pred takouto krásou?“

Na brata vtedy vonkoncom nemyslel.

Niekoľko mladých slečien sa do neho ešte v ten deň zamilovalo.

A niekoľko chlapcov ho začalo nenávidieť, lebo sa pýtalo so strachom : „ako môže vedieť všetko?“

Jozef sa začal na chvíľu podobať Pavlovi, svoj zmysel našiel v práci, no v živote po práci stále nemohol nájsť **kým som?** Čelil núteniu spoznať nové krčmičky a nových ľudí.

V úvodný deň prehral svoj boj a zašiel sám na pivo.

Ani vtedy na brata vonkoncom nemyslel.

Obľial ho pot a on sa v krčmičke pri pozorovaní tvári ľudí cítil ako ráno v triede. Dvakrát si v samote prečítal báseň o *Zuzke*, zamiloval sa do svojej básničky. Každým novým dňom viac a viac zabúdala na Zuzkin vzhľad.

Katka a Janko sa na druhý deň v útulku vrátili k starým koľajám. Katka síce Janka už nepovažovala za zbabelca, len mu nedokázala byť matkou viac, ako jeden deň, hoci sa s ním pokúšala hrať, Janko sa ihneď snažil využiť ponúkané možnosti a osobnosť Katky, snažil sa znova a znova byť v centre jej pozornosti, stále a stále Katku otravoval, až ho Katka musela odsotiť :

- Už mi daj pokoj... Si najotravnejší cigánisko na svete !

Janko vtedy plakal bez najmenej iskričky niekoho zaujať. Jeho detstvo sa *navždy* zacyklovalo v sklamaní, uveril v krutosť sveta ako sluha vlastnej beznádeje:

Vrátil sa do obdobia, kedy sa po prvý raz rozplakal ako malý človek, plakal ako novorodeňa, ktorého plač je sebvýjadrením v zmysle existencie.

A Katke jeho cítenie preletelo iba okolo uší ako tá najväčšia nepotrebnosť jej duše.

Patricia pre nich už nikdy neprišla:

Na piaty deň od odchodu Jozefa sa odvážila po príchode z práce napísať list manželovi na rozlúčku.

Vládli mu vety :

Mám ťa rada ako človeka, ale znenávidela som ťa ako muža.

Sme vzdelaní a inteligentní ľudia. Vieme, že vzťah môže pokračovať, ak si dávame aspoň dve z troch najsvätejších pút vo vzťahu : zabezpečenie, priateľstvo a deti. Pavol, my dvaja si už dávame len zabezpečenie a mne to nestačí...

List zabalila do obálky, vložila ho pod podhlavník. V ten večer spala vedľa manžela slobodnejšie ako v iné večery. Ráno mu prichystala raňajky. Čakal na ňu v predsieni, pokiaľ mu dala na podhlavník list na rozlúčku. Kráčali spolu do práce.

Pavol cítil opäť šťastie. Po dlhej dobe sa Patríciiu pokúsil chytiť za ruku, netušil prečo.

Povedal si :

„Veď sme manželia.“

Z práce odišla o trochu skôr ako zvyčajne, vyhla sa manželovi, obyčajne čakajúcemu na ňu so slovami : „čo tam toľko robíš, aj tak nemáš veľa pacientov?“

Ubytovala sa v hoteli Pannonia, zaplatila si päť nocí. V jej vnútri rezonoval pocit :

„Nie je ľahké bývať v hoteli... v meste... kde som opustila manžela.“

„Ale čo môžem stratiť ? Jedno nepodarené manželstvo ? Kariéru !? Ha, tu žiadnu nemám...“

Aby sa vyhla všadeprítomným výčitkám, bojzlivosti „ale teraz už nemám naozaj nikoho...“ - „komu budem variť?“, presvedčila sa : „zajdi za Jozefom... pozrieť ho... koho iného... aj keď možno ho to vôbec nebude zaujímať...“

Radšej by sa pozerala do očí jeho bratovi, myslela si : „možno by ma pochválil za rozhodnutie“. Takto sa musela uspokojiť s náhradou.

Potrebovala blízkeho človeka, vedela : „žiadneho nemám“. Vo vláčiku sa neviezla s precítením o Jozefovej kráse duše, o jeho tele.

„Opustila som manžela pre moju dušu... Nie pre dajakého muža!“

„Túžim sa vyspovedať...“

Muž, okopávajúci v podvečer malú školskú záhradu, Patrícii informoval s ľahkým úškrnkom : „náš nový učiteľ zašiel tu... do blízkej krčmičky“.

A v skutku, malá krčmička sa nachádzala hneď oproti zadnej strane školy. Patrícia vošla do zaplnenej a zafajčenej krčmy, uvidela sedieť Jozefa pri stole s akýmsi starým strhaným mužom. Starý muž, učiteľ zemepisu, získal vzdelanie ešte za Rakúsko – Uhorska vo Viedni, patril medzi najlepších žiakov a študentov, napriek tomu sa rozhodol prežiť život v rodine, v ktorej vyrástol.

Ako jediné dieťa z ôsmych sa staral o rodičov, pochoval ich.

Matka mu na smrteľnej posteli povedala :

„Povedz Ferko, prečo len dobrí ľudia premrhávajú to, čo im Boh dal na úkor tých zlých?“

„Ale mama... Ja som šťastný, že som tu s Vami...“

„Ty si mal žiť niekde inde... ako ťa vtedy volali...“

Jeho matka navždy trpela výčitkami :

„Načo sme mu dali vzdelanie... keď nešiel do sveta... Ale zostal tam, kde z jeho krásneho vnútra nepotrebuje nikto nič?“

Starý učiteľ rozprával Jozefovi svoj príbeh a Jozefovi sa pilo výnimočne dobre. Pili vodku a pivo.

Učiteľovi sa podarilo za celú svoju kariéru vzbudiť hlad po chcení *niečo vedieť* iba zopár ľuďom, vychoval a podieľal sa len na dvoch lekároch, piatich učiteľoch a troch farároch.

„Som hrdý na to, aký som žil život“ – povedal, mysliac práve na tých zopár vzdelaných ľudí a hodil do seba ďalšiu vodku.

Jozef, posilnený emocionálnym urýchľovačom, cítil : „našiel som jedného z najlepších ľudí v mojom živote.“

Starý učiteľ zamlčal históriu o troch vzťahoch s mladými dievčatami, ktoré najskôr verili vzťahu s ním. V úvodnom vzťahu tomu veril aj on, ibaže sa mladého dievčaťa nasýtil veľmi skoro po psychickej stránke a v okamihu nasýtenie sa jej telom, vôňou a slovami mladosti ju opustil.

Vyčítal si : „prečo sa mi nepáčia staršie ženy?“ Nuž, nemohol si pomôcť.

Za niekoľko mesiacov z neho vyprchalo rozčarovanie z naivného vnútra dievčaťa a tak mohol uveriť novému naivnému a nepoškrvenému vnútru...

- Ale prečo ste nesplodili deti ? – spýtal sa ho Jozef, odpíjajúc si z ďalšieho darovaného piva.

- Chlapče... Niekedy tí najinteligentnejší a najrozumnejší muži nesplodia deti...

Jozefovi sa veta nepáčila, ale prehltoť oponentiu.

Patrícia chytila Jozefa za rameno, usmiala sa, trochu trpkou. Nenávidela dedinské krčmové prostredie.

Prvé, čo sa Jozefovi prehnalo myšliou sa nieslo odmietnutím Patrície :

„Práve teraz... keď sa konečne za niekoľko dní rozprávam...“

Pravda, dobre vedel :

„Nemôžem ju odmietnuť“.

Ospravedlnil sa mužovi, s kyslou tvárou sa postavil, aj keď sa snažil tváriť nadnesene :

„Muž pri peknej žene“.

Starý muž si v tichosti sklamania a uvedomenia : „ani dnes nepoviem nikomu to, po čom roky túžim...“ preložil ruky.

„A to som si už myslel, že som našiel... osamelého muža ako ja...“

Patrícia sa Jozefovi ospravedlnila za vyrušenie, ešte aj vonku z neho cítila alkohol zmiešaný s cigaretovým zápachom. Poprosila ho, či by sa nemohli prejsť, aj keď ju k tomu nútila už iba pochabá túžba za každú cenu sa vyspovedať...

Jozef chvíľu myslel na muža aj pri Patrícii, všetko však pominulo, ak sa dostala k tomu ako musela opustiť muža. Rozprávala v podobnom duchu, v akom písala list na rozlúčku. Vtedy nevnímala komu hovorí a za akých okolností, vnímala iba : „hovorím, dostávam to zo seba“ !

Pavol čakal po skončení práce asi pätnásť minút pred budovou nemocnice, potom sa nahnevaný pobral domov. Chvíľu si vyčítal : „mal som asi zájsť pre ňu do ordinácie...“

List našiel až vo veľkej nervozite, do spálne zašiel až dve hodiny po príchode domov. Išiel si zobrať jednu z medicínskych kníh, ktorú mal položenú na nočnom stolíku.

List si prečítal, najskôr mu nemohol uveriť. Neskôr ho namiesto hnevu prepadol strach : „čo budem bez nej robiť?“

„Koho budem cítiť?“

„Koho budem môcť milovať!?“

„Čo budem jesť?“

Patrícia sa nakoniec spýtala Jozefa :

- Prepáčte, ale niekomu som musela povedať... Ale... ale čo si o tom všetkom myslíte ?

Jozef jej odpovedal :

- Už ste sa rozhodli... Cítil som, že nie ste šťastná... Nieкто by Vás mohol obdivovať za to, že ste sa tak rozhodli... A iní Vás budú odcudzovať...

- To viem aj sama.

Jozef ju pozval k sebe do bytu, rozprávali sa opäť o živote, o vzťahoch, o povrchnosti mužov. Otvorilo sa víno.

Patrícia sa postupne posúvala od opustenia manžela k Jozefovi, opäť cítiac to, čo cítila pri ňom v jej dome – hlbšie vnútro a slovný rozhľad. Spomenula si i na jeho dobrotu pri deťoch, ktorej sám neprikladal žiadny význam.

- Prečo nemáte priateľku ?

- Ťažko by sa so mnou žilo.

- Prekvapí Vás... ak Vám poviem... že sa mi páčite... ?

„Ach, nachvíľu som sa prestala kontrolovať... Tá veta všetko pokazila !“

A Jozef nevedel, čo má povedať. Nevedel ako Patrícia myslí svoju vetu. Nachvíľu si myslel niečo *zlé*.

Patrícia odišla bez bozku, odprevadil ju až k vláčiku. Pri návrate trpela, bála sa samoty v hoteli.

„Veď ja jej to zrátam... V nemocnici skončila...“ – vyhrážal sa Pavol pri zaspávaní.

Jozef zaspával a uvedomoval si : zásluhou jej príchodu som sa neopil...

Patrícia nemohla zaspáť, vyčítala si odchod od manžela :

„Také zlé to predsa vedľa neho... nebolo... Nie...“

V práci sa cítila zle, všetci jej dávali pocítiť *jej životnú chybu*. Rozhodla sa zájsť za manželom a porozprávať sa ako dospelá. Kráčala s určitým roztrášením :

„Túžim sa mu ospravedlniť. Túžim sa čo najskôr vrátiť...“

Manžel ju však po pracovnej dobe odmietol s postpubertálnym :

„Ordinujem aj zajtra, pani Findľová.“

Trápilo ho to, no zase si nedokázal pomôcť. Večer si vyčítal ako sa zachoval.

Nuž, ani ona po práci neváhala, potlačila rozumné zmýšľanie :

„Daj Jozefovi pokoj... On si ešte môže aj namýšľať, že som Pavla opustila pre neho...“

„Nebudem a ani nemôžem byť sama. Musí pochopiť, že on je jediný, za kým môžem prísť... aby som netrpela ešte viac.“

„Je príjemné byť s peknou ženou... Aspoň by som nebol sám... Jozef, priznaj si to, niekedy akákoľvek návšteva pomôže... Aspoň by som nešiel do krčmy...“ – hovoril si po celý čas Jozef medzi školskými prestávkami.

Pavol našiel v schránke odpoveď Jozefovi od Karola. Neváhal ani chvíľku, v samote, v opustení sa rozhodol využiť ponúkanú možnosť a navštíviť svet niekoho iného.

„Nikdy som si nemyslel, že sa na návštevu Jozefa budem tak tešiť.“

Cestou vo vláčiku sa nevyhol otázkam : „akých chýb som sa to pri Patrícii dopustil?“

„Neviem o žiadnych!“

„Nikdy som ju nezbil!“

Muž, deň čo deň pracujúci na záhrade školy, vysvetlil Pavlovi, kde hľadať Jozefa. V krčme však nebol.

Jozef zažil pri otvorení dverí šok, Pavol sa usmial a povedal s prosbou dospelého muža :

- Môžeme sa porozprávať ? Mám tu pre Vás nejaký list.

Jozef chvíľu váhal, ale nakoniec pozval Pavla ďalej. Jeho vypätie tváre prezrádzalo prítomnosť Patrície. V Pavlovi sa vynoril pocit : „akoby som prišiel nevhod...“

Patrícia sa v okamihu, kedy počula slová manžela, spotila. Pila sladkú kávu s rumom a po prvý raz v živote mala pred niekým, kto ju priťahoval, istotu :

„Môžem rozprávať o svojom živote a nemusím sa báť zosmiešnenia...“

Pavol vstúpil a oči sa mu stretli s Patríciou. Postavila sa a čo najjemnejšie sa snažila vysloviť :

- Pavol...

- Ty!?

Akoby prehlto naprázdno.

- Vy to máte v krvi, všakže!?

List hodil na stôl, otočil sa k Jozefovi a s presvedčením svätej pravdy mu hodil do tváre :

- Hanbite sa... že vzdelaný človek! Tak takto je to!

- Počkaj Pavol... Takto nie, takto neodchádzaj ! – zakričala za ním ďalším sklamaním vyľakaná Patrícia.

Pavol zabuchol dvere a v stave sklamania z celého sveta kráčal peši do Trenčianskych Teplíc. Vládli mu myšlienky :

„Ja som vedel, že je v tom nejaký iný muž... Tento svet... Človek niekomu podá pomocnú ruku !“

„Ale čo som si myslel !? Bol som to ja, kto jej nebol schopný dať dieťa !“

„Nie, nie... To ona... to v nej bola chyba !“

Jozef si pretrel spotené čele, sadol si k Patrícii a chytil ju ruku. Podala mu list.

Jozef jej *práve dnes* porozprával príbeh o Karolovi – do najpodrobnejších faktov, o ktorých vedel. Patrícia počúvala s myšlienkami plnými ľútosti, Jozef rozprával s nasadenými, akoby sa chválil vlastným životom.

„Karol mal vždy slabosť pre židovské ženy...“ – zjavilo sa uistenie v Patrícii krátko po informácii : oplodnil chudobnú Židovku.

Zopár sekúnd pred zaklopaním Pavla Jozefa späťne prepadlo zdravé bratské uvedomenie :

„A... ja som ho v tom nechal celkom osamelého!“

Po odchode Pavla bolo počuť len tikot nástenných hodín. Bol to Jozef, ktorý bez myšlienok na Patríciu pocítil potrebu vymyslieť ďalšiu novú činnosť na potlačenie životného zdesenia:

S trasúcimi rukami otvoril bratov list, začal čítať nahlas.

Najdrahší Jozef,

pravdu som povedal otcovi, Alici som sa neodvážil. Som veľmi rád, že o tom nevie. Mal si pravdu, otec mi veľmi pomohol. Nebudeš mi veriť, ale povedal mi neveriteľný príbeh.

Karol v liste vyrozprával príbeh otca, krčmárovej matky, krčmára. Tým predstavil Jozefovi zároveň jeho nevlastného brata, ktorý z neho *nepriamo* dokázal skonštruovať *takmer* alkoholika.

Jozef v polovici čítania nachvíľku zastal. „Toto by som nemal čítať nahlas...“

A v Patrícii počuté skutočne vyslobodzovalo zo zlých myšlienok.

„Čítaj, Jozef, čítaj, vysloboď moju dušu pred prázdnotou môjho života... Zabudnúť na Pavla, zabudnúť!“

Jozef dočítal, odpil si zo šálky kávy a pokrútil hlavou.

- Nerozumiem pravidlám sveta... ale žijem ich...
- Áno... vystihli ste to.

Netrvalo dlho a Patrícia prespala u Jozefa. Stačilo päť nových dní, päť nových stretnutí :

„Potrebujem niekoho blízkosť... A ona je inteligentná... pekná... Vie čo to o živote... Mohol by som ju mať rád...“

Jozef sa v živote ešte nestretol s oddaním sa jeho osobe – samozrejme okrem matky a otca. Aj jeho začala priťahovať najskôr najmä potreba cítiť niekoho, nebyť sám.

Patrícia cítila: „je to krásne, aj trochu bolestivé... Vidí vo mne viac človeka priateľa... ako ženu... Ak by som dokázala... ak by som v ňom prebudila ten cit... Len ako?“

„Potrebujem sa oddať nejakému človeku!“

V piaty večer, v deň, kedy bola donútená pod nátlakom kolektívu *radšej* podať výpoveď (pričom všetky jej pacientky prebral lekár – alkoholik, tehotné získal jej manžel a s primárom sa dohodla na odchode na konci mesiaca z osobných dôvodov), doniesla Jozefovi kvalitné víno, presnejšie dve fľaše.

Z ich dialógov sa vykľula potreba.

Vypili víno, pričom každý myslel čoraz viac na telesnú blízkosť, každý pre čosi iné, napriek tomu sa stretli v jednom bode pri úvodnom bozku :

„Zabiť, ukrižovať samotu človeka... vzťahom.“

Áno, Jozef ju zatiaľ nemiloval, no vážil si ju. Mal rád jej prítomnosť, čoraz viac na ňu myslel, ak ju nevidel. „Ona mi pomáha a ja pomáham jej“.

Patrícia sa do Jozefa zamilovala aj s únikom z mestečka :

„Tí najlepší muži sa bez žien stratia... lebo oni najviac potrebujú ženy... Len oni ich dokážu milovať skutočne... Milujú nás tým, akými sú... A to môj manžel nedokázal...“

Dokázali sa rozprávať oddane a priateľsky ešte predtým ako sa milovali. Dokázali počúvať jeden druhého:

„Najlepšiu knihu, ktorú som kedy čítal od Dostojevského bola, napriek všetkým kritikom, Idiot...“

No, myšlienky typu *dnes mám akési problémy so stolicou...* zostávali stále ukryté.

Patrícia však veľmi dobre vedela, čo chce. Hoci sa nezmienila Jozefovi o jej sne odísť preč, Jozef sa po týždni obyčajného života medzi mužom a ženou, ktorý sa zmenil na *zázrak*, zmienil celkom sám a slobodne :

- Môj brat by ti určite v Bratislave pomohol... A teraz, keď sme spolu...

Jozef v tej vete po prvý raz povedal : sme spolu. Patrícia ho objala, pošuškala mu :

- Život sa mi zase začína páčiť.

„Mám ho rada... Obyčajnosť s ním zatiaľ nie je obyčajná... Čo na tom, že mu chýba iskra divokých mužov...“

„Mám ju rád... Až teraz pred akou skutočnosťou som to vlastne unikal.“

Patrícia doniesla dve fľaše vína “náhodou“ v plodné dni, jej ovulácia viedla vedomie a dušu do reality. Zbavila oplodnenie morálnych súdov v milovaní pre život.

Jozef, dlho bez ženy, naletel ako malý chlapec. Pred milovaním sa na nič nespýtal s červenými vínovými zubami, s roztrasenými údmi a so srdcom, tlčúcim rýchlejšie ako pri pohľade na Zuzku.

Až gýčovito, v krátkej ženskej výčitke mu šepkala do ucha :

- Nemusíš sa báť... Ja... ja... nemusíš...

Veľmi ju nevnímal.

Básnička o Zuzke, napísaná obyčajnou ceruzkou, pokrčená v nohaviciach, sa každým pohnutím stierala a mizla do nenávratná.

Jozef si už na ňu spomenul v hneď v prvý deň po evolučnom kontakte, vytiahol ju z nohavíc, ale vedel prečítať len niekoľko slov :

*D te mi spo nku na môj v ný život kt ej by som si vážila
Uz môj život... Uznajte ho ... prosím...*

Patrícia však neotehotnela, svoj skutok si vyčítala pri každej spomienke na Jozefa v doznievajúcich dňoch jej lekárskeho pôsobenia v Tepliciach.

„Ako som tak mohla konať?“

„Na kráse v zamilovaní je najkrajšie, že mužovi nechýba zmysel života...“ - prečítal si Jozef v jednej z kníh, ktorú práve začal čítať.

Necítil sa tak. Patrícia ho od *pamätnej* noci neprišla navštíviť a to uplynuli už tri dni.

„Ja viem... Nemalo sa to stať...“

Patrícia, počúvajúc tlkot tehotnej ženy v ordinácii, si pomyslela - už po niekoľkýkrát za tri dni :

„Bože, to sa veru nemalo stať“.

Už v prvý deň po evolučnom spojení túžila zájsť za manželom a vyspovedať sa mu, no zakázali si urobiť takú hlúposť.

V snoch sa jej často pred očami objavovala tvár manžela.

„Myslela som si, že teraz... v tejto slobode budem vedieť čo so sebou... že sa budem cítiť slobodná... ale nie je tomu tak...“

Jozef sa snažil prinútiť zájsť na tretí deň za Patríciovou, spýtať sa *čo sa stalo?*. Nedokázal sa prinútiť. Dokázal si čítať knihy, ktoré si už raz prečítal ako študent. Tvorba citu k žene sa v ňom zastavila na mŕtvom bode. Cítil : „stačil už iba jeden malý krôčik...“

Zašiel do krčmičky a stretol osamelého starého učiteľa.

„Aspoň niekoho som potešil“.

- A čo Vaša žena ?

Jozef sa rozhodlo vyrozprávať celý svoj príbeh, vyplaviť zo seba všetko, čo sa dalo. Starý muž počúval, mysliac si : pôsobí to zaujímavejšie ako celý môj život...

Rokmi sa starý učiteľ naučil prijímať všetky životné príbehy s rezervou. Nakoniec, v krčmičke po niekoľkých pivách, s obrazom nasledujúceho dňa, tešiac sa na malé detské tváre, to jediné, prečo sa dokázal prinútiť vstať, prijímal aj svoj život s najväčšou rezervou :

„Ja tu sedím a žijem... Mohol som viac, mohol som menej, ale ja si tu žijem.“

Pavol si v samote prechádzal rôznymi stavmi. Od nenávisti sa posunul k potrebe byť s ňou, jesť jej jedlo, počúvať jej slová, dokonca sa pristavil aj pri úvahe :

„Teraz by som ju už počúval.“

„Nebol som najlepší manžel... Ale preto sa predsa ľudia neopúšťajú!“

Od hoteliera, príjemne rozširujúceho zvesti o rozchode lekárskeho páru, sa dozvedel pri vyšetrení jeho tehotnej ženy, kde Patrícia žije.

- Pán doktor, nevyzerá veselo, to vám poviem... Ale ja... nechcel som...

Na konci dňa, pri zakrývaní sa perinou, dospel zväčša k stavu medzi nenávisťou a milovaním.

„Viem, že ju chcem a viem, aké je to kruté.“

Patrícia sa prinútila zájsť za Jozefom v podvečerných hodinách päť dní po jej manipulačnom skutku. Našla ho znovu sedieť v krčmičke so starým pánom.

Jozef, aj starý učiteľ si povedali za niekoľko dní veľa príbehov, ale akosi im postupne začínal dochádzať dych a ich debaty sa stávali čoraz viac zacyklené.

Patrícia, prezerajúc si červenú tvár Jozefa, si vnútorne odhalila pravdu okolo Jozefa:

„Už tomu začínam rozumieť...“

„Čomu som to verila?“

A Jozef sa práve v krčme cítil *tak dobre*. Pravda, vzhliadol tvár Patrície, zľakol sa a nevedel kam sa má pozeráť.

Bez nových dialógov, bez ďalších veľkých slov sa v nej narodilo opovrhnutie voči Jozefovi. Zrazu v ňom, stojac v krčme, uvidela slabocha, síce inteligentného, vzdelaného, iba stále bez perspektívy.

- Bude to iba chvíľka... Jozef.

Vyšli pred krčmu, Patrícia sa rozhladla, zazdalo sa jej: juj, akoby som zažila déžá vú.

- Chcem ti iba povedať... Bola to chyba, v ten večer. Nehanbím sa za to, ale bola to chyba.

„Kde sa vo mne zrazu nabralo toľko krutosti?“ - preletelo ňou v mene vyslobodenia.

Jozef sa zakolísal na mieste, uškrnul sa, vylovil zo seba silnejšiu osobnosť akou bol - len a len vďaka pomoci alkobarličky :

- To je v poriadku... Rozumiem ti... - pričom sa dotkol Patríciainho ramena *ako skutočný priateľ*.

„Rozprávalo sa mi s ním na úrovni... Ale nemôžem byť s ním ani priateľka.“

Vo vláčiku sa pevne rozhodla : „vrátim sa k mužovi!“

„Byť pri ňom... sa mi teraz javí... ako... ako... zmysel, ktorý som stratila.“

„Ale môže to byť až tak jednoduché?“

Ani si nešla do hotela pre veci. V stave: stratila som všetky staré istoty a neviem bez nich žiť, cítiac sa ako dievčatko zatlačené do kúta v útulku, myslela na jediné:

Byť znovu dobrou ženou a zažehnať všetkých démonov duševnej vlastizrady.

Za tých niekoľko dní v samote Pavol znásobil schopnosť čítať a učiť sa :

„Už mi nič iné nezostáva!“

„Ale nie je to jednoduché... Nie je to iba zbabelstvo!“

Klopala dlho, ale verila v otvorenie dverí. Skôr musela veriť.

Uvidel ju, neschopný odpustiť. Uvidel ju a nenávisť sa vrátila. Jeho oči však neuhli jej pohľadu.

Cítila jeho bolesť a boj.

- Môžem ďalej?

Chvíľu sa túžila s manželom rozprávať najúprimnejšie za celé manželstvo, rovnako on, len akoby sa zľakli tých pohľadov v očiach.

Posadila sa v obývačke a mlčky si prezerala svadobnú fotografiu, zavesenú síce v spálni, no presne v uhle jej pohľadu, keďže dvere do spálne boli otvorené. Fotografia zavesená nad manželskou posteľou sa jej opäť zdala byť tak ďaleko.

Iba niekoľko minút pred jej príchodom si Pavol hovoril :

„Ak by sa vrátila... čo sa nevráti... ako... ako by som s ňou mohol žiť intímne ?“

- Chceš niečo? – spýtal sa po dlhej a trápnej chvíli manžel manželky, pravda ak môžeme hovoriť o trápnej chvíli medzi ľuďmi, ktorí si čo to už spolu prežili.

- Nie... len sa som prišla pozrieť ako sa máš...

Obaja sa prepadávali každou sekundou mlčanlivosti ešte do hlbšej a hlbšej neschopnosti povedať si *niečo viac*.

Patrícia zrazu túžila odísť, ale dokonca sa bála vstať.

Odišla ako ľadová kráľovná, ktorú sama znenávidela v každom pohybe. Pri odchode mala pred očami všetkých mladých chlapcov, ktorých využívala a ukazovala im : aké kruté ženy môžu rásť pod slnkom.

Odchádzala s pocitom nenávisťi, nie k manželovi.

Na okamih ho občerstvilo : „vybehni za ňou...“

„Nie som slaboch!“

Už po prvom kroku za dverami si vydýchla : „som vonku... vďaka Bohu...“

Čím ďalej však zachádzala, tým výraznejšie v nej rotoval strach. Najmä, ak sa zamyslela nad tým, čo bude robiť v noci tak sama.

Obaja prebdeli celú noc. Pre Patríciu zase raz prestali jestvovať všetky deti z detských domovov či nejaký Jozef.

A Pavol konečne nemyslel na pacientov ako na stroje, hodné vyliečenia.

Ešte len kohúti kikiríkali a už vstávala, rozhodla sa zájsť do práce, po prvý raz hodinu pred oficiálnym začiatkom. „Tak pre toto sa on tešil... do práce? On nebol so mnou šťastný!?“

Listovala sa v záznamoch ľudí, ktorých liečila a zamýšľala sa nad ich životmi.

„Aký to má zmysel?“

„Nie je v tom žiadne poučenie... Nevie, prečo sú chorí a neviem, čo im chýba.“

Manžel sa po návrate z práce posadil v kresle a modlil sa, aby ešte prišla. Zase sa nepýtal prečo. Nenávidel ju!

Kráčala ponorená do neschopnosti **nežijem, ako najlepšie môžem – ani zďaleka**, kráčala okolo obchodov s kožušinami, so šperkami, nezdvihla zrak, nevnímala ich ako choré zviera nevnímajú potravu, jej duša nachvíľku nežila v materiálnom svete. Kráčala pevne rozhodnutá so spomienkou na zvrátenú noc s Jozefom! Dospela k božiemu presvedčeniu:

„Človek sa musí poučiť zo svojich chýb a zobrať si z nich ponaučenie!“

Zamierila do (len pred nedávnym otvoreného) obchodu s liehovinami a ako pravá zástupkyňa vzdelanej a vyššej triedy kúpila jednu z najdrahších fliaš, absint priamo zo Švédska.

Predavač, iba ďalší malomeštiak, oboznámený so stavom ich vzťahu, si s radosťou pomyslel :

„Čo už jej chudere zostáva... To, čo všetkým prostým dedinčanom...“

Neumyla sa v hoteli, neumyla si zuby, neumyla si prsia a s božím darom sa pobrala na satanskú návštevu s jediným cieľom, ktorému mohla veriť v jej manželstve.

Manžel jej otvoril, jeho prosby, jeho nenávisť bola vypočutá. Mierne nadvihol hlavu.

- Včerajšok nestačil?

Usmiala sa len ako žena dokáže, ak drží pri srdci veľký cieľ pomsty, víťazstva, udobrenia, dobra aj zla. Vyzula svoje upotené nohy a bez jediného pohľadu, venovanému zaskočenému mužovi, položila na stôl v obývačke dva najkrajšie poháriky. Sadla si, z tašky vytiahla fľašu, pri položení na stôl s ňou silno buchla.

- Čo to má znamenať?

Pozrela sa na neho s úškrnom, z tašky vytiahla rúž a prešla si ním po ústach.

- Je to trápne.

- A!?

Rúž vrátila do tašky, natiahla sa po fľaške, otvorila ju.

- Toto bol doteraz náš vzťah... – povedala ticho pri nalievaní akoby sa nechumelilo.

- Tak poď, čo sme začali... nech to dokončíme až dokonca!

Stal sa ďalší Boží zázrak, žena odzbrojila muža.

- Viem kto som... Som len obyčajná cigánska kurva... Tak si ma zober, - so slzami sa posadila na jeho kolená po niekoľkých vzťahových pohárikoch.

Občas si v dobrom zmysle slova pomyslel : „Toto je šialenstvo... Ako môžeme? “

Po prvý raz s manželom obcovala ako skutočná Patrícia, odhaliac všetky zákutia, všetky potreby, všetky duševné hry.

Úprimné, aj keď *šialené* milovanie rozohnilo všetky lavíny zadržovaných slov v Patrícii.

„Komukoľvek sa dokážeme vyspovedať, len nie tým najbližším.“

Mal pocit, že to s ním nerobí manželka ale kurtizána, po ktorej vždy túžil, keď im to nešlo.

- Zľakla som sa tohto obyčajného života s tebou... Alebo ako ho inak nazvať ? Ale... Pavol... stačilo mi niekoľko dní... aby... aby som pochopila... že nič viac... že nič lepšie... tu asi nebude... Ja... nemôžem sa prinútiť milovať... náš život... ale môžem ho prijať ako... ako... vykúpenie...

Pavol sa konečne rozhovoril o tom, ako mu prekážajú návštevy z útulku, ako chce milovať a byť milovaným :

- Pati... keď... ja iba neviem ako. Nikdy som to nevedel. Ja som... vlastne slaboch.

- Slaboch by toto nikdy nepovedal.

A tak sa stalo, že sa opäť raz prechádzali, držali sa za ruky ako dve sochy, ktoré si svoj osud nevybrali sami, to nejaký sochár menom samota a strach... Skutočne?

Pavol jej ešte v hĺbke duše neodpustil, ale túžil ukázať komunite – že aspoň vyhral. Obaja si po dlhom čase dokázali bez problémov všímať stromy, vtáky, oblohu, kačky, labute, ryby v jazierku. Nemilovali ich, len si ich boli schopní všímať.

„Možno milujem moju istotu, ale aspoň... milujem“ - nachvíľu sa objavilo v Patrícii. Ihneď potlačila nepokoj.

„Budem dúfať v dieťa, muž vedľa mňa si ho zaslúži.“

Spoločne zašli na nový deň (po ďalšej veľavýznamnej prechádzke) navštíviť primára. Pavol vysvetlil situáciu, primár s radosťou otvoril archívne červené víno, zhodou okolností rovnakú značku a rovnaký ročník, aký priniesla Patrícia k Jozefovi.

A prehovoril, vážiac si najmä prácu Pavla :

- No veď ja som to vedel. Bola by Vás škoda, ste dobrá lekárka.

Večer strávili v príjemnom posedení, aj keď bez nových závažných informácií o medicíne, politike či ľuďoch.

Primár sa úprimne potešil tomu, čo videl :

„Vždy mi pripadali takí strojení... Ale dnes sú zázrakom uvoľnení... Vlastne ani sám neviem, kedy som naposledy videl taký uvoľnený párik.“

„Neodpustil som jej úplne do tla... Niečo vo mne zostáva... Ale dni v samote s knihami... Už nikdy viac, Bože !“

Zuzke sa podarilo otehotnieť práve po záchrannom spojení s Vladom po pohrebe jej otca.

Juj, osud sa dokáže zahrať so srdiečkami ľudí, veď pri milovaní ani v najmenšom netúžila po dieťati.

„Nikdy by som sa nemilovala tak rýchlo s Vladom, ak by som naivne nedávala do milovania posolstvo nevyslovenej lásky otcovi“.

Na konci milovania jej bolo ukradnuté s kým sa miluje – ako za starých čias.

Svoj smútok však v ďalšie ráno nevyhnala, naopak, ešte sa prehíbil.

O dieťati v sebe sa dozvedela až po dvoch týždňoch vytrvalého smútku – lebo nerozumela, prečo ľudia zomierajú, aj keď si nestihnú povedať „miloval som, milujem, milovala som a milujem.“

Vždy si myslela, že v okamihu ako sa dozvie **som tehotná** prekoná najvyšší duševný orgazmus. No nestalo sa. Prijala to, ako každá žena niekedy prijíma spermie muža.

„Nič sa vo mne nezmenilo.“

„Prijímať spermie muža je ako pýtať sa robotníka, či vie pre aký vyšší zmysel pracuje...“

Jej narcizmus tehotenstvo nezatlačilo do úzadia – aspoň v úvode, hoci sa snažila pri pohľade na Vlada presviedčať:

„Sebaľútosť, neustále výčitky z premrhaného talentu zo mňa zázrakom vyhnala sama matka príroda.“

Nie. Stala ešte citlivejšou na ľudský osud.

Naopak, jej mama po krásnej informácii začala myslieť inak, zase našla o jeden dôvod viac prečo zostať nažive a snažiť sa rozvíjať biologický odkaz jej manžela. Na všetko sa pozerala novým, zmysluplnejším uhlom pohľadu.

Rada kráčala vedľa bruška dcéry po meste a pozerala sa ľuďom do očí:

„Konečne niečo robím aj pre tento svet!“

„Pomoc prišla zvonku a predsa bola po celý čas vo vnútri, v mojej dcére!“

Áno, často sa pri dcére mohla pochváliť svojim najkrajším životným pocitom :

„Mám pocit, že život práve dáva všetko, čo môže dať starej žene ako som ja...“

Mala takú veľkú radosť, že svoju radosť často vkladala aj do dcéry – často bez otázky, či je to skutočnosť.

Zuzka prekvapivo ešte viac začala podkurovať samasebe otázkami *o zmysle sveta*, mala pocit, čerstvý a nenahraditeľný : „žijem ten zmysel... aké je to ľahké... neurobila som preto nič. Ani som nevedela, ako som prijala semeno Boha... Kde zostalo moje vedomie v tomto boji?“

Tehotenstvo si osem mesiacov nevychutnávala, vďaka častej nevoľnosti, vďaka strachu z choroby!

Avšak z času na čas nechýbali záblesky istoty:

„Ono vo mne rastie a je len moje!!!!!!“

„Ak mám byť novou Máriou, budem!!!!!!“

Z času na čas neprosila o milosť a našla príčinu ako Prométheus, našla silu donosiť dieťa napriek nesúhlasu bohov = génov - „aj keď som si ju nevybrala sama“ - príčinu, ktorú nemohla spochybniť pri každom kopnutí, ktoré jej pripomínalo Prométheusovho obrovského orla.

Nechcela byť zabudnutou matkou.

Sekúnd, ktoré by ju viedli vyššie a vyššie, tých však bolo často primálo...

V základe, aspoň nemyslela na smrť.

Vladimír nebol nadšený zo svojho osudového výkonu - vonkoncom nebol, čakal ho posledný rok štúdia a trochu si vyčítal : „nedokážem ju živiť...“

Pri hľadaní bruška milenky sa však občas dokázal upokojiť cudzím perím:

Otec Zuzky zanechal po sebe *príjemný majetok*, darček rodine, pre ktorú žil aj v období, kedy o tom **veľmi nevedel**. Rokmi v kostole sa naučil hospodáriť s obdržanými peniazmi od ľudí inteligentne - bez bázne a hany si zaraz daroval odmenu z vyzbieraného za služby ľudským dušiam.

A Zuzka predsa týždeň pred pôrodom dosiahla svoj duševný vrchol prekonaním neistej otázky: „ktohovie, či som ho aspoň z časti splodila z lásky...“, samozrejme, postupným a podvedomým prekonaním...

Otázku prekonala aj veľkou istotou:

„Splodila som zo životnej nutnosti... Našla som odvahu nebyť sama, mať niekoho rada a snažiť sa mať niekoho rada. Pracovať na tom.“

- Ak by som neriskovala, ako by som mohla byť v živote šťastná?

Niet iných slov, zbytočnejších či pravdivejších:

Smrť.

„Pominula pri pokuse zachovať niečo viac ako svoje vedomie“ – pomyslel si jeden z filozofických lekárov, keď si umýval ruky a myslel na svoju ženu („ako by som sa zachoval v takejto situácii?“).

Vykrvácala – geneticky príbuzná stavba s rodidlami jej matky, a samozrejme, Boh nepopustil ani o piadť:

Dieťa sa taktiež narodilo mŕtve, bez poézie.

A skutočne... Veriaci lekár potom oznámil pozostalým:

- Boh tak chcel.

Zomrelo, lebo matka, aj keď túžila spolupracovať ešte aj sekundu pred smrťou... už nebola schopná fyzicky spolupracovať.

Lekári urobili chybu. Na druhej strane: nemali veľa skúseností s rodením diabetičiek, no na tajnej porade sa primár rozhodol, že sa nenechá ponížiť pred inými kolegami odporúčením, aby Zuza rodila v lepšej nemocnici.

Jeho mladý kolega, ktorý rodil so Zuzkou celou dušou, práve deň predtým dočítal Havrana od Edgara Alana Poeho. Mal ho rozčítaného takmer polroka.

Čítal ho, keďže mu starší kolega v ten deň oznámil: zajtra budeš asistovať po prvý raz, priprav sa. Potreboval sa upokojiť emocionálnou bombou.

„Chudák Poe. A on si myslel, že píše geniálne dielo,“ – prebleslo jeho mysľou, keď vychádzal z miestnosti so zakrvavenými rukami.

Počas zomierania sa nemala čas pýtať : „aký je zmysel môjho života.“ A predsa si až do konca myslela, že bojuje v bolestiach za správnu vec.

Jej dni naplnenia, jej krátke dni viery a istoty *pred narodením*, kedy sa už nedala oklamať otázkami o zmysle života, stáli v jej duši za to.

„Dosiahla som vrchol, kop moje malé, kop“.

„Našla som to.“

Vtedy dosiahla stálu a nespochybniteľnú vieru, jediné, čo ju mohlo ako tak upokojiť v jej večnom boji.

Vedela o riziku, lekári ju varovali.

„Aj ženy sú iba vojaci života.“ (Výrok mladého lekára).

Tak mal jej život zmysel aj sekundu pred smrťou, ak vtedy stihla vykriknúť so šialenou vierou:

„Moje dieťa bude žiť!“ - ?

Aspoň jej vedomie a presvedčenie smrť neoklamala...

Často si hovorievala na konci tehotenstva :

„Týchto deväť mesiacov bol celý môj život.“
Na trápenie v týždňovej viere jednoducho zabudla.

Matka ju chápala – zase vo svojej viere. Držala jej palce, zomierala s ňou.

Po smrti dcéry ju oblievali vlny beznádeje, ale napriek závanu smrti, napriek samote cítila hrdosť, pravdu a zmysel dcéry v jej zániku – lebo ju neopúšťala viera v správne konanie dieťaťa:

„O koľkých ľuďoch sa môže povedať, že zomreli, veriac... v správne rozhodnutie vo chvíľach posledného výdychu?“

„Je to tragédia a... možno ju neprežijem... Ale ako by som mohla zabudnúť na jej krásne... na jej večné hladkanie bruška. Na jej hlas: mama... ja už to viem. Mami, ja už to všetko viem...“

Vďaka smrti dcéry si mohli ľudia vypočuť v kostole pri obyčajnej a nudnej omši jednu z mnohých voľných a neopakovateľných kompozícií na organe. Matka hrala pre smrť a pýtala sa jej - každého:

„Ešte vo mne môže znieť zmysel mojej dcéry!?“
Myslela si, že jej odpovedá Boh cez jej hru.

Naopak, hra v deň jej pohrebu už nemala v sebe žiadny boj, ani náboj:
Stále vedela, za čo jej dcéra zomrela, len viac nedokázala bojovať so smútkom. Sekundu za sekundu ju (až takmer bezbožný) smútok prevíťaval výraznejšie a výraznejšie, až za najväčšiu bolesť začala považovať spomienku na šťastný úsmev dcéry pri hladení deväťmesačného bruška.

Svoj svet uzavrela dávkou viery: **„Lekár mal pravdu, Boh musí vedieť všetko, aj to, prečo si zaslúžim takýto smútok“.**

Len odovzdala trápenie vyšším miestam?

Každý deň sa extrémnejšie a extrémnejšie oddávala čítaniu Biblie. Učila sa texty naspamäť, takže čoskoro obsiahla viac informácií a vedomostí ako sa kedy podarilo obsiahnuť jej mužovi.

Vo svojom stave sa desať sekúnd z dňa uvedomovala až do smrti:

„Viem, že v chápaní života nemám veľmi na výber... Práve preto verím v nesmrteľnosť ľudských duší, v nesmrteľnosť duší mojej dcéry a manžela, služobníka Božieho...“

Viera tu predsa nie je na to, aby sa z nej stal sarkofág!?

Vladimír sa o smrti Zuzky dozvedel tesne pred štátnicami. Strata polovičky, na ktorú denne myslel, kam upieral svoje nádeje a nádherné predstavy, v ňom vyvolala revolúciu narcizmu.

Na pohreb sa dostavil so starým výrazom tváre : „ja som život“.

V okamihu, stojac pri truhle jedinej ženy jeho života ho zachraňoval pocit :

„ ... akoby som tú osobu nikdy nevidel... Je tak neosobná... Jednoducho nie je... Je to nepodstatné... všetko, čo bolo... sa zmietlo jej zánikom... Nič neostalo... Len ja, moja fyzika a zmysel všetkých mojich objavov, myšlienok...“

Keď navždy odchádzal z Trnavy, nedokázal objat' matku Zuzky. Odprevádzala ho na vlak, veľmi, priam neudržateľne túžiac, aby ju objala posledná veľká žijúca postava života dcéry, iba vo chvíli stretnutia očí sa zľakla toho tupého neosobného pohľadu. „On ju v sebe zabil... Bože... ako rýchlo... Čo to má znamenať? To je jeho smútok... Zabil ju? On môže... Ved' nech len žije, chlapec... môj... Len ako mohol...“

Vladimír zvládol štátnice s presvedčením a s istotou nového vyslobodenia : „Som bezcitný stroj. Som ako vojak všetkých ľudských citov. Jedna prehra zo mňa urobí lepšieho vojaka tohto prežitia. Prehry predsa robia človeka silnejšieho a úspešnejšieho.“

Ale raz sa predsa len pre Zuzku rozplakal, pri jednej nepodstatnej masturbácii.

A predsa mal svojim spôsobom veľké šťastie:

Ak by Zuzka prežila, v ňom samom by sa zrejme rozprúdil tragický boj medzi umučiteľským narcizmom a svetom okolo neho, svetom Zuzky, svetom dieťaťa.

Keby, lenže! Načo keby!?

Najskôr by sa rozložil ako jeho genetický predvoj:

„Som postihnutý narcistickou psychózou... Ako dlho dokážem bojovať s neprestajnými výčitkami?“

„Dokážem žiť len pre seba... ježiši... aké je to úbohé a hnusné.“

„Oni ma vôbec nezaujímajú... Zaujímajú len vtedy, keď ich potrebujem pre môj svet...“

„Vlastne som ho urobil iba pre môj svet... Aj Zuzku som potreboval len pre môj svet... Som úbohý, chorý hlupák...“

„Čuš!“ „Prečo sa im nedokážem rozdať!?“ „Prečo pri tom tak trpím a pozorujem každý svoju myšlienku!“ „Čuš!“

Keby, lenže!

Takto sa z jeho narcizmu stala záchrana, oporný stožiar, maják na konci sveta, v ktorom sa dá, čo dá, musí prežiť celý život: „lebo všade inde je mínové pole ľudských duší.“

Svoj narcizmus si *naveky* uvedomoval len po otázku :

„Áno, a čo má akože byť?“

Prežil, ale nikoho nesplodil. Príroda viac nepotrebovala narcizmus jeho rodu?

Možno platia zákony evolúcie...

()

Jozef teda teraz sedel vo vlaku, ničomu veľmi neveril, driemal, snažil sa zabudnúť, hoci ani nevedel presne na čo, len v tichosti si bezbranne húdol : „chcem zabudnúť na seba a na svoj život... ako som to všetko mohol dopustiť, ach, ako?“

Vlak smeroval z Trenčianskych Teplíc do Bratislavy. Školský rok sa skončil, Jozef doučil svoju triedu a tým splnil **aspoň ten najmenší morálny záväzok voči malým dušiam**. Na odchod totiž pomýšľal oveľa skôr. Blahoželal si: „aspoň z časti som splnil misiu...“

Na odchode bol totiž takmer každý deň.

Nikam sa neposunul, jeho zacyklenie v nočnom živote pokračovalo, čím sa zacyklilo všetko, na čo v sebe pomyslel.

Včera zhodou náhod pri poslednej prechádzke v Tepliciach stretol v parku Patrícii s Pavlom, držiacich sa za ruky. Pozdravili sa, Pavol prižmúril oči, Jozef prižmúril oči, rýchlo, čo najrýchlejšie sa odpúťali od očného kontaktu. Jozef venoval pohľad odcudzenia Patrícii, cítil sa pri ňom ponížene, ale nemohol si pomôcť. V okamihu stretnutia očí pridal do kroku a zvolnil až po niekoľkých sekundách.

„Nikdy som ju nemiloval, a aj tak vo mne zostáva niečo nevyslovené...“

Vo vlaku dospel k zisteniu :

„Ona mohla byť záchranou...“

„Ale... sám tomu nemôžeš veriť.“

Ak si Jozef úvode nášho príbehu myslel : „už nemôžem klesnúť nižšie“, v jeho ponímaní sveta veru klesol ešte nižšie : po návrate domov sa prinútil záchranne vrátiť k rodičom.

Stal sa opäť veľkým dieťaťom, čo malo iba jednu výhodu : doma nikdy nepil, doma sa stal osobnosťou, ktorú zároveň miloval a zároveň nenávidel.

Nechal sa obsluhovať oddanou matkou, zmýšľajúcou zase v záchrane jej sveta, hľadajúcou odznova oddanie pre svoje dieťa.

Jej životná nuda a nezmyselnosť sa opäť raz vytratila.

Preciľovala pocity radosti v obskakovaní syna, pocity, prevyšujúce reálne cítenia :

„Toto nie je muž... ktorého som túžila vychovať a uviesť do sveta.“

Otec, nešťastný, večne podávajúci záchrannú ruku synom, sa vyrovnával so zrútením jeho predstáv po svojom: vstúpil do bratislavského bohatého židovsko-nemeckého podsvetia a začal hrať hazardné hry, najmä poker.

Hry sa stali niečím, na čo sa mohol tešiť, niečím pred čím mohol mať rešpekt, niečím kde našiel prírodné pravidlá bez obviňovania :

„Prečo ma tento svet tak nenávidí?“

„Našiel som, čo som hľadal... Sme muži, ktorí niečo v tejto spoločnosti dokázali... A môžeme sa zabávať ako málokto.“

Pri rozdávaní kariet prežíval krásu svetu, vzrušenie a strach zároveň, napätie a potrebu byť rýchly, šťastie a nenávisť: „nech každý hľadá sám za seba... podľa toho, na čo má... aby vydržal...“

Svoju závislosť si uvedomoval, ale nenazýval ju závislosťou, naopak: otočil ju si ju vo svoj prospech.

„Ženy majú tehotenstvo, my máme toto.“

Začal hrať náhodou. V auguste 1933, presnejšie dvadsiateho druhého, k nemu zašiel bývalý obchodný partner, muž, roky dobrý zákazník Krónovej právnickej firmy.

Poprosil o pôžičku. Ako dobrý známy sa priznal : „som švorc... ale pozerám sa ti do očí a vrátim.“

Rozprával starému mužovi o svojej závislosti so zanietím ťažko skúšaného hráča a Krón nedokázal pochopiť ako sa môže stať z inteligentného a bohatého muža taká troska.

Navždy v ňom zostali slová, vyslovené ústami muža s požičanými peniazmi pri jeho odchode do herne (s úrokom Žida pre Nemca, 4 percent prvý týždeň, 8 percent druhý týždeň, atď.):

„Priateľu, poviem ti, čím viac ťa nudí náš smutný a obyčajný život, tým bude z teba lepší hráč... V dobrom aj v zlom.“

Zhodou okolností zašiel do herne, patriacej jeho ďalšiemu klientovi, deň po spovedi Karola o vyskočení jeho tehotnej sestričky z okna. Klient ho pozval na oslavu päťdesiatky a veľkodušne mu daroval niekoľko žetónov, „aby si, priateľ môj, mohol vyskúšať, ako chutí ponuka podsvetia spasiť mužskú unavenú dušu bez zmyslu“.

Najskôr nechcel hrať, no pri čerstvej duševnej reznej rane menom Karol nemohol opomenúť svoju vinu, o ktorej bol presvedčený:

Dávno pradávo pri *citovo násilnom* lúčení s matkou krčmára, ktorá ho prekliala so slzami v očiach, premieňajúc najhlbšiu lásku na nekonečnú nenávisť:

„Boh daj, aby sa všetko vrátilo tvojim deťom! To bude trest... nech aj máš srdce z kameňa, vtedy si na mňa spomenieš!“

Dcérou oslávenca bola Alica.

Starý muž videl nadšenie a oduševnenie v očiach mužov. Väčšinu z nich poznal, prekvapilo ho, koľko z nich našlo zmysel života v niečom tak smiešnom a úbohom.

Vtedy sa otočil na priateľa s pôžičkou a povedal božím hlasom :

- Zabijate tu životný čas... A vonku sa zatiaľ prechádza toľko krásnych žien...

Jozefa síce prijal s otvorenou náručou, ibaže na neho myslel čoraz menej, aby netrpel, nakoniec mu stačilo: viem, že žije. O Jozefovej pôžičke a splácaní sa radšej nezmieňoval.

Jozef našiel odvahu rozpovedať bratovi jeho krátky teplý príbeh, len trochu skreslil večerné návštevy krčmičky po odmietnutí Patríciovou.

„Keď sa Krón necháva vypoklonkovať nejakou Cigánkou... Náš rod upadá... Ale čo ja s tým môžem robiť ? Neschopnosť brata už nezmením.“

Jozef si doma často vyčítal, pijúc kávu alebo čaj, ktoré mu priamo pred nos doniesla matka:

„Toto nie je skutočný život... ktorý by som chcel žiť... Ale na druhej strane mince... je to príjemné.“

„Zdá sa mi, že som sa vrátil ešte o jeden krok späť... No, ak ide v živote o komfort, som ďaleko.“

Vrátil sa k čítaniu kníh, postavy v knihách sa mu zdali byť skutočnejšie ako v reálnom živote. Pri živote ho zároveň ako-tak držala Magdaléna, jediná žena, na ktorú si dokázal spomenúť bez veľkých výčitiek:

Magdaléna sa vrátila z pobytu v Karlových Varoch po troch mesiacoch, tehotná, s bastardom pod srdcom. Práve dieťa sa stalo jedinou zárukou : „musím si na seba dávať pozor... teraz... už neničím život len sama sebe.“

S Jozefom sa často navštevovala po jeho príchode, opisovala svoje zážitky, z ktorých vyčnieval príbeh o mužovi, schopnom oplodniť ju a potom zmiznúť do nenávratna.

- Bol to charizmatiký muž... Vlastne ma liečil... Stále mi hovoril, vtláčal do mňa: obyčajný život je ten jediný skutočný život. Ak to nepochopíš, tvoj život bol iba slepá vetva.

Jozef, nemajúc na výber (sám seba presvedčil : „nemám na výber“), si zvykol na jej prítomnosť, tam kde v ňom Patrícia spáchala skutok *citového omylu*, vzťah s Magdalénou mohol pokračovať:

Obaja si zvykli na priateľské debaty o živote a ešte k tomu, Magdaléna mala veľmi rada, keď sa Jozef pozeral ako kojí svoje dieťa. Vtedy jej svet dosiahol vrchol nepokoriteľnosti.

V oboch sa rozvíjali rovnaké city v približne rovnakom čase. Zvyknutie na vzájomné kontakty, popretkávané spomienkami na starý búrlivý vzťah, potreba deliť sa s niekým o život a potreba dosiahnuť pokojné zabezpečenie ich priviedli na obyčajné, ale pre nich nové moria :

Rozhovory sa preniesli z vrchov filozofie a rozoberania zmyslu života do nížin prežívania :

- Škoda... že som moje dieťa nesplodila s tebou.

Áno, obaja bývali v rodičovských príbytkoch, ich rodičia videli v ich spojení **poslednú** nádej!

Podporovali ich vo vzájomnom vzťahu ako mohli :

Jozef stále čerpal peniaze od matky alebo otca a Magdaléna častejšie opúšťala dieťa, zanechávajúc ho excitovanej babičke - v mene ich stretnutí.

Samozrejme, ako každá potreba a závislosť, ich vzťah niesol v sebe dobré aj zlé stránky :

Magdaléna, s osobnosťou *do života*, čím ďalej od pôrodu, tým viac túžiaca po cítení : „ja žijem a potrebujem sa o tom presvedčať“, si navykla na veľkú výpomoc matky s výchovou dieťaťa a nútila Jozefa navštevovať (znovu raz) lepšie bratislavské podniky.

„Ľudia sa akoby nútia opakovať v životoch... ale ja už nechcem...“ - vnútorne protestoval Jozef.

Zmena v Jozefovi sa dala postrehnúť aj navonok. Nenávidel pripité príchody domov pred matkou, pred otcom a tak sa často kontroloval aj za mladú mamičku. Čoskoro jej začal vyčítať antimaterské správanie, a čuduj sa svete :

Magdaléna potrebovala počuť práve výčitky Jozefa, ktoré ju ešte viac pripútavali k jeho osobnosti.

Väčšina mužov Magdalénu Jozefovi veľmi nezávidela: okrem jej krásy... nie je veľa čo závidieť.

Pár medzičasom pochopil - aj podľa správania sa starnúceho a zmenšujúceho sa barového kolektívu : „okrem seba nemáme žiadnych blízkych priateľov“, čo viacmenej spečatilo ich spoločný životný osud.

Niekedy v tom čase sa potreba **byť spolu** definitívne zmenila na **absolútnu závislosť**:

- Mám pocit, že som závislý od prítomnosti tvojej bytosti... ako som kedysi bol závislý od pitia... Som závislý... aby som tu mohol žiť... Niekedy vedľa teba ani nemám veľkú radosť zo života... ale bez teba ani neviem, že som... že jestvujem. Neviem, či je to láska... Magda... ale možno je to ešte čosi viac...

Aj oni na pomyselnéj hore ich vzťahu *závislosť od života s mužom - so ženou* povýšili na niekoľko rokov ich vzťah nad všetko : nad iné vzťahy, nad chod sveta.

Jozefov otec zatiaľ pomohol synovi k návratu do kantorskej pozície, s pocitom ďalšieho životného odpustenia, o ktorom sa neustále potreboval presvedčať v spojitosti so synmi... S určitou ekonomickej sily pretlačil syna, napriek jeho zlej povesti, do najlepšieho gymnázia v Bratislave.

Jozef, najskôr s miernymi výčitkami voči žiakom v Teplej : „zase som zanechal deti... napospas osudu bez mentorskej pomoci“, kde sľúbil na slovo chlapa : „po prázdninách som naspäť na svoju učiteľskú česť“, váhal či prijať miesto, ale váhanie netrvalo ani minútu.

Aj on túžil po určitom spoločenskom postavení, veď už dávno nebol študentom, rozumejúcim svetu z výšin slobodného myslenia.

A tak Jozef mohol opäť zažiť pocity najvyššieho kantorského osvietenia :

„Môžem niekedy prekonať toto?“ - zvíťazilo v ňom, skúšajúc mladú talentovanú matematicku zo slovenčiny.

„Môžem, Jožo ?“ - obdaril sa krásou pri pohľade do očí svojich žiakov.

Magdalénin otec pomohol dcére k vyšvihnutiu do sudcovskej funkcie cez dobré kontakty na súdnych dvoroch, pričom jej dokonca neváhal *zakúpiť* potrebné právnické listiny, aby mohla vykonávať funkciu sudcu so srdcom morálneho a čistého človeka.

Magda si počas úvodného dňa v práci, pred desiatkami neotvorených spisov pomyslela :

„Toto mám robiť po celý život !?“

Občas si ešte spomenula na ópium a alkohol, donútená súdiť lekárnikov alebo obyčajných ľudí, ktorí vykonali **zlé a nesprávne veci** práve pod vplyvom omamných látok.

Karol sa medzitým oženil s Alicou, aby podporil svoju kariéru a zabezpečil si stále spoločenské miesto na výslní.

Ich vzťah sa nepriblížil k brehom vzájomného priateľstva či rešpektu. Karol s ňou žil z nutnosti, aj keď sa snažil hľadať jej dobré stránky, snažil sa *mať ju rád ako to len ide*. A skutočne našiel niekoľko dobrých vlastností: Alica ho mala rada, len jej uvedomenie sa vo svete či chápanie sveta môžeme skrútiť, laicky zjednodušene, na tri spojenia :

„Mať sa dobre.“

„Mať niekoho.“

„Mať dieťa.“

Ďalšie vlastnosti, uisťujúce Karola o správnej voľbe: dobre varila (jej koníček), verila tomu, čo vedela (teda medicína) a nemala v sebe záletné hodiny.

Iba sa s ňou naozaj nemal o čom porozprávať, mohol byť jej jedlo, počúvať oduševnelé prednášky o medicíne a veriť v mechanické prežitie.

„Nie je nič horšie ako byť citovým zbalelcom vo vlastnom vzťahu,“ - až príliš často si myslel, stojac pri návštevách hrobu jeho sestričky.

Postupom času tam radšej prestal chodiť:

„Hádam zabudnem, ak jej urobím dajaké deti...“

A niekedy je zázrak, ak muži potrebujú deti - aby prežili - rovnako ako ženy?

Pri výčitkách, spadajúcich pod pôsobnosť životných depresí a inteligencie :

„Karol, lenže ty dobre vieš, že... takýto vzťah... aký si tu zbabelo žiješ, môže priviesť na svet len povrchných ľudí...“

„Ale budem ich mať predsa rád!“

„A nakoniec, Karol, pre rodiča nie je žiadne dieťa povrchným!“

„Moje deti nebudú povrchné!“

„Veď pozri, čo sa stalo Jozefovi... Ten odmietal byť povrchný.“

Ibaže Jozef si už vtedy žil vzťah priateľstva, dokonca v niečom nerozlišujúc medzi povrchnosťou a nutnosťou prežitia :

„Naučil som sa žiť.“

Jozef dokonca raz povedal Karolovi v slabšej chvíľke :

- Ako môžeš žiť taký život ? Čo sa to s tebou stalo ?

Karol odpovedal nahnevany, rokmi ústupkov naučený oponovať nielen svojmu vnútru, ale každému, kto útočil na jeho zakonzervovanosť :

- A ty ako môžeš s cudzím bastardom !?

Vyradené (bez gramatických úprav a bez opravenia chýb):

*

P.S.:

Majetok židovskej rodiny pripadol po skonfiškovaní jednému z členov tisovskej vlády.

Je zvláštne, že tí najinteligentnejší a najrozhladenejší Židia až do konca nechceli veriť v neovládateľnú ľudskú krutosť, kde vzdelanie, ťažko vybojované spoločenské postavenie nehrali žiadnu úlohu:

- Ak v tomto svete človek uverí iba vo svoje vzdelanie a v to, čo vie... nemôže sa stratiť v židovskej komunite. Sme najsilnejší, najmocnejší a najinteligentnejší.

Starý Krón si nedokázal odpustiť v smrteľnom vlaku, že všetko je jeho chyba. Už v okamihu nástupu do vlaku cítil:

„Ak ľudia dopustili toto... Raz sa pomstíme. Ten plebs! Takto to dopadne vždy, keď sa dá obyčajným ľuďom priveľa slobody! Svine!“

Až do odchodu veril v konexie, ale takmer všetkých Židov zbavili funkcií.

V koncentračnom tábore sa snažil podplatiť *skrytým* zlatom, šperkami, (prenesenými vo všetkých možných zašitých vreckách, otvoroch) každého mierumilovného strážnika, aby trpeli čo najmenej.

Zlato sa rodine podarilo vyniesť z Bratislavy iba vďaka známostiam a uplácení priamo na stanici. Vtedy mali šťastie.

Osemnásťroční mladíci so židovským zlatom potom mohli niekoľko mesiacov oslavovať... a plodiť čisté slovanské deti.

Jeden z tých lepších strážnikov sa Króna spýtal ihneď po príchode ako básnik života:
- Čo mi môžete dať, ak zabezpečím aby ste zomreli čo najskôr a bezbolestne?

- Nie, zlato mi nedávajte... Toho tu máme dost... No, dobre teda... Koľko toho máte? – a pomyslel si čosi veľmi ľudské o všetkých zlatých ústach, prstoch, údoch, ktorým *slobodne a morálne* podsúval svoje spasiteľské myšlienky:

- Toľké utrpenie sem predsa nepatrí... Ak môže človek zomrieť bezbolestne.

„Je iné zobrať zlato od živých ako od mŕtvych... To je také neosobné...“

Zhodou náhod starý Krón spolu s jeho najmladším synom Jozefom zomreli na vyhladovanie. Staré telo dokonca dokázalo bojovať dlhšie ako rozmazané telo syna.

Nevybral som si svoje srdce

Ani svoje vedomie

Tak čo som si už vybral?

Tak, tak, Jozefove veľké barové myšlienky odviaľal hlad, strach, bolesť.

Stále sa utiekal do seba, ale nakoniec zostávala iba viera: „som plný, som prejedeny!“

Už netúžil po nejakej večnej odpovedi:

„Ak prežijem toto, prijmem odcudzovaný život ako to geniálne! Stanem sa osvieteným, budem vedieť, čo je to žiť v tomto svete! Budem rozjímať už aj pri vnímaní chuti chleba!“

Ostatní ľudia ho začínali unavovať ešte aj v hlade, cítil, že netúžia po žiadnej odpovedi:

- Potrebujeme iba kúsok chleba, Jozef... Tebe je to na očiach ale vidieť najviac...
Dávaj si pozor. Zomieraš.

- Čo je najhoršie... už každý môže skončiť ako my...

Karol zomrel priamo po príchode, keď chcel zabrániť, aby mu nacistický policaj ukradli šperky pri prehliadke vo vreckách kabátu. Zastreli ho so šperkami v rukách. Nikto z nich nevedel, že strieľa do vzdelaného človeka.

Prežili len ženy, Magdaléna a Alica.

Niektoré pekné ženy prežívali aj v koncentračných táborech... Ešte sa našlo dosť nacistov, ktorí uprednostňovali obyčajnú prírodu pred čistotou rasy.

(Dieťa Magdy sa podarilo zachrániť, sfalšovali sa papiere a ono mohlo odísť do Anglicka, našlo si tam lásku a už sa nikdy nechcelo vrátiť do kontinentálnej Európy. Na matku nespomínalo vo veľmi dobrom:

Magda sa výrazne pozerala na dno pohárika po roku 1939. Napriek všetkému si dopisovali, až po list, v ktorom Magda informovala o smrti otca... v roku 1946. To bolo posledné spojenie dieťaťa s matkou.

Dieťa často túžilo napísať list, ale bálo sa citových klamstiev voči matke, nedokázalo milovať niekoho koho nepoznalo. Bálo sa straty ťažko budovanej väzby na adoptívnu matku... Bálo sa rodiča, ktorého si samé nevybralo v boji o prežitie v kapitalizme.

A skutočná židovská matka potom uverila v kresťanského Boha:

1. Tlačil na ňu jej manžel. Povedala mu:

„Konvertujem, zlatko.“ Vtedy sa ešte snažila zbaviť spomienok na predchádzajúci život.

Konvertovanie považovala za nepodstatné, aj ona sa bála samoty viac ako akéhokoľvek boha.

4. Po prečítaní Svätého písma našla, čo potrebovala, aby dieťaťu odpustila:

„Zázračne som splodila a ono mi niekde žije – aspoň NIEKTO vie, čo cítim!“

V Božom odpustení, hoci mu nerozumela mozgom sklamaného človeka, našla samú seba.

Utrpenie tým dostalo nádych akéhosi predurčenia a pritom nespochybňovalo cit dieťaťa k rodičovi. „Cit môjho dieťaťa je jediné, prečo žijem a čomu ešte môžem veriť.“

Alica a Magda sa stretli po niekoľký stý raz 25.2.1978 v Trenčianskych Tepliciach. Obe boli po druhý raz rozvedené a obom s ďalšou božou náhodou ich manželia nadávali do skorumpovaných Židoviek.

- A teraz úprimne, ako by si zhodnotila... svoj život... po rozvode? – Alica sa radšej vždy pýtala. (Magde veľmi závidela viera v Bohu, zároveň ju zosmiešňovala.)

- Ja... vážim si všetko čo som prežila... Obe sme mali taký bohatý život. Aj my sme žijúce veľdiela vďaka Bohu...

Alica chvíľu nevedela, či ide o iróniu alebo nie: *po celý život sa nevedela vcítiť do iných ľudí!*

- Dokelu, veď nie si na žiadnom diplomatickom večierku.

- Stále občas milujem Jozefa... keď na neho spomínam, - Magda sentimentálne privrela oči.

„Bohovia vedia mať toľko podôb koľko je ľudí...“ – pomyslela si Alica. Medziiným bola hrdá na svoj liberalizmus.

- Lenže ty máš aj svojho Boha v spomínaní... – Alicin trpký smiech daroval Magde ľútostivý pohľad.

Alica konečne cítila, že ju aspoň niekto ľutuje!

- Magda, zlatko... Predstav si, moja, že pre mňa... pre mňa je zatiaľ istota smrti každým dňom sladšia... Možno sme mali zomrieť s nimi... ale potom by sme ich nikdy nemilovali tak ako ich milujeme dnes. Dočerta s tým. A pravda, ako vždy v tomto smiešnom ľudskom myslení a zabúdaní, kto by potom na nás spomínal ako na hrdinov!? Boh!?

- Ale Alica...

- Už ma neľutuj!

- Chcela som iba povedať: snažila si sa milovať a milovala si.

Vyradený Doslov (bez gramatických úprav a bez opravenia chýb):

1. Janko z útulku sa stal psychopatom, bál sa žitia, bál sa prejaviť. Navždy sa odsúdil do pasívnej úlohy, nemohol sa pochváliť žiadnym vzdelaním. Nejestvovala v ňom žiadna osobnosť a on sa pri každom človeku snažil prispôbovať chúťkam vnútra toho druhého.

Po celý život pracoval ako robotník, kopal kanále, staval železnicu. Pracoval automaticky, nikdy sa nepýtal: „prečo to robím?“

Nuž, vlastne sa jedného upršaného dňa spýtal **prečo?**, kopajúc kanalizáciu v Bratislave:

„Len pre peniaze a pre kurvičky“ – a uspokojilo ho to, nuž, aspoň na jedno ďalšie kopnutie.

Podpis Jozefa Tisa ho poslal spolu s inými Rómami do koncentračného tábora v Osviedčime. Zomrel ako panic citov k ženám 7.1. 1945.

Zomrel s naivným presvedčeným „môj život je hádam dačo veľké...“, chabo vnímajúc plač ostatných Rómov. Sekundu pred prvým vdýchnutím plynu ešte dokázal veriť:

- Ja viem, tak dlho sme sa neumývali... Ak budem zajtra čosi kopať, ruky mi nezhnijú...

2. Katka sa stala opatrovatelkou v domove, akýmsi zázrakom opakovala osud Patrície bez medu záchrany v lepšej rodine.

„Ľudská bolesť sa zvykne opakovať v rovnakej podobe, to ľudské šťastie je vždy jedinečné a neopakovateľné,“ – prečítala si raz v jednej knihe.

Ako ďalšia žena zároveň opakovala históriu citovo narušených ženských srdc a myslela si, že je hrdina:

„Využívam a manipulujem mužov v mene ženskej inteligencie.“

Bez toho, aby si to najskôr uvedomovala vo svojom boji, hrala sa pred nimi na kráľovnú, pre ktorú nebol stvorený žiadny princ - keď pred nimi ukazovala len jednu tvár, tú kamennú, zľahka nedostupnú krásu. Bola to jej jediná viera.

... pretože krása bola v úvode jej peniazmi, aj pravdou, neskôr už iba *existencializmom bez návratky. Femme fatale.*

Medzi tým všetkým opakovala ešte aj osud **mnohých obyčajných ľudí:**

Krčmičky, šťastie a pocity blaha pri možnosti s láskou alebo nenávisťou ovplyvňovať ľudské životy.

Všetci, ktorí mohli, ovplyvňovali jej život.

Nemala žiadnych priateľov, ktorí by boli ochotní dať za ňu ruku do ohňa.

A prešla si dokonca podobným vývojom vzťahu ako kmeňové postavy v diele.

Pri mužoch sa musela v dospelosti zväčša kontrolovať, roky v útluku a strach z odmietania mamičkami v nej predsa len vypestoval potrebu zaujať mužov za každých okolností. Viac potrebovala **byť s niekým** ako **bezhlavo milovať** – to si nahovárala. *Femme otrok minulosti?*

Celkom ironicky a zároveň božsky, už nehovoriac o večnom opakovaní sa, aj ju jej koketnosť a krása zachovali pri živote v tábore v Dubnici nad Váhom, kde slúžila ako cigánska vzorka inteligencie nevzdelaným, ale v srdciach predsa len inak slušným a poriadkumilovným Nemcom (zamlčiac nacistických Slovákov).

Volali ju cigánske prasa.

Rada ich ponižovala v myšlienkach. Nepoznali ani Bacha, Dostojevského, Griega, no mohli jej prikazovať aj za Bacha, Dostojevského...

„Bach, Dostojevskij ani Grieg by im toto nikdy neodpustili.“

(Katka sa dostala k informáciám o veľkých postavách ľudského rodu *vďaka prvej skutočnej láske*, vďaka mladému vychovávateľovi v domove, podobnému Jožkovi, ktorý rád vytváral nový intelekt malému čistému dievčatku. Pozerajúc sa na jej krásu, často sa pristihol pri výčitkách, že aj on v nej túži po vlastnej osobnosti.

Milovala ho. Nevidela v ňom nič sexuálne.

Skutočne milovala všetky knihy a hudbu, o ktorých sa hovorilo, výhradne cez jeho spasiteľskú osobnosť!)

V tábore však bola na tom lepšie ako Magda s Alicou v koncentráku, žartovanie a oslavovanie *nevzdelaných* bacharov jej zaručilo určité výsadné postavenie, keďže na rozdiel od rozmazaných židovských žien vedela byť ženou i v okamihoch, kedy všetky ostatné chceli byť iba spasené vrecia zemiakov:

„Dokedy bude príroda v ľuďoch opakovať základné Božie zákony!?“

„**Dokedy!? Dokedy!?**“ – konaním sa pýtali nacisti, farár, učiteľ, lekár mesta Dubnica nad Váhom v rokoch 1942-1945. **Každý inak.**

„Nezabijete niekoho, kto vám dáva pocítiť, že ste výnimoční! To predsa môžu urobiť len šialení hlupáci!“ ...“ – konaním odpovedala Katka.

Konaním odpovedal každý, kto prežil vojnu.

Z toho titulu ani nemohlo byť prekvapením:

Vypracovala sa až na **duševnú spolupútničku** šéfa všetkých hliadok. Aby všetko vyzeralo oficiálne, upratovala mu, vyhadzovala smeti.

Niekedy ju pred ostatnými udrel a vynadal:

- Cigánske prasa!

Vzdelaný Nemec si myslel, že jej pomáha, že ju zachraňuje pred krutosťou nevzdelaných Slovákov.

Obaja zbožňovali hudbu.

Nemec v Katke miloval prirodzenú ľudskú inteligenciu, pretože ho ešte nikto nemiloval ako o život (ako často uverí muž v lásku, ak chce uveriť v lásku?):

- Úprimnosť a uvoľnenosť v hre na milovanie bude mať navždy svoju cenu v cigánskych ženách... Ak budú chcieť gadža... Aj keď naši muži sú najlepší, - nikdy to však nepovedala svojim deťom.

Partnera si našla z radov manželov bezdetných žien, ktoré si chodili vyberať svoje citové bábiky.

Túžila po gadžovi celou svojou ženskou bytosťou. Už si uvedomila: *život je láska... aj bez lásky?*

Najskôr trpela fixnou ideou, že s ňou začal chodiť len preto, aby sa mohol popýšiť jej krásou. Až neskôr ocenila jeho pribojnosť opičou oddanosťou v strachu :

„On ma opustí... Musím sa snažiť...“

(V istom zmysle sa jej narodili ďalší Karol, Jozef, Zuzka či Vladimír...)

Jej deti si s ňou vždy mohli robiť, čo sa im zachcelo.

Snažila sa vytvoriť tú najlepšiu rodinu, až nakoniec pochopila :

„Musím byť sama sebou... Ale ktorá matka to dokáže ?“

A jej rodina sa predsa len stala jej šťastím a pýchou... napriek všetkým chybám.

Muža nakoniec prijímala iba ako súčasť celej košatej rodiny, ako ďalšie dieťa v období, kedy už deti odrástli. Starala sa o neho, aby sa necítila sama, aby sa stále mohla cítiť ako matka všetkých matiek.

Nuž, iba dve deti zo štyroch vyštudovali vysokú školu, čo bolo jej najväčšie životné sklamanie!

Vďaka utrpeniu v detstve a v koncentračnom tábore trpela až do smrti poruchami spánku, za ktoré ju nikto nikdy neodškodnil.

3. Vladimír sa stal úspešným fyzikom, učiteľom na vysokej škole. Jeho samota z neho vymodelovala čudáka, skúšajúceho mladé fyzičky s istým odstupom.

Uveril v nacizmus, lebo aj jemu dával pocit výnimočnosti. Mal šťastie, nikomu o sympatiách verejne nepovedal.

Neskôr uveril v komunizmus, keďže mohol tajne udať svojho nadriadeného (len aby sa stal dekanom).

Áno, stal sa dekanom a chvíľu mu nič nechýbalo, bol šťastný.

V roku 1970 si uvedomil pri jednej automatickej činnosti:

„Nemám sa o čo oprieť. Einstein sa mohol oprieť aspoň o svoje teórie. Lenže ja nič nemám.“

Nasledoval Magdu, uveril v (tento raz v nekresťanského) Boha, uveril v akýsi vyšší zmysel stvorenia bez viery v zachovanie svojej duše.

Hádam aj on uveril úprimne, lebo sa zľakol.

„Človek sa Boha nemôže naučiť milovať. Ak chce niečo v živote dosiahnuť, mal by opustiť zákony fyziky. Nenávisť v mojom prípade predsa nie je nevedomosť, je to odcudzenie, je to necitlivosť.“

„Keď si človek uvedomí ako ďaleko má k pochopeniu zmyslu existencie... Som hrdý na to, že som niekedy miloval a že ma to priviedlo k vyššiemu zmyslu. Človek vo svojom živote nerobí takmer nič, čo zachováva zmysel existencie v človeku vedome!“

= Povedal vo vysokoškolskom kabinete pri dlhom umývaní rúk pitnou vodou v roku 1973 – s predstavou ako si preberá Nobelovu cenu...

Vlado o úprimnosti svojej viery nakoniec nepochyboval. Len ju nemal komu odovzdať. *Láska k stvoreniu* prišla teda neskoro?

„Len to, čo vieme, nás môže vyslobodiť z tohto sveta.“

= Povedal plný šťastia a uvedomenia po splodení potomka bez toho, aby o tom vedel v pocite **lásky**, 1933...

4. Patrícia a Pavol nesplodili nikdy žiadne deti, čo ich (zväčša) v utrpení z genetickej samoty ešte viac spojilo (aj v starobe).

Patrícia vo fertílom období zopárkrát v slabšej chvíľke pomyslela na rôzne spôsoby oplodnenia, na odchod, **ale**:

„Je ťažké budovať nový vzťah od začiatku... To by sa musel stať zázrak... To by všetky tie roky vedľa neho museli byť prekonané najsilnejším zamilovaním... unesením a toho... už v tomto veku nie som jednoducho schopná. Už ma niekto len tak ľahko neočarí.“

Aby Patrícia nemusela odísť do koncentráku... minuli takmer polovicu majetku. A zrejme by sa to aj tak nepodarilo, ak by jedna z jej bývalých pacientiek, manželka vysoko postaveného trenčianskeho člena slovenskej vlády, nebola do nej platonicky zamilovaná ako do osobnosti, ktorá jej zdvíhala sebaúctu počúvaním, prirodzenou inteligenciou v radách:

- Muži!?

Na vrchole proticigánskych a protižidovských anotácií sa aj **tá pacientka** cítila ako morálny Boh! Aj ona predsa mohla viesť živý boj proti predurčeniu skončiť v prepahlisku rasy.

Obdivovala Patrícínú vôľu bojovať proti *všetkým*, obdivovala, že napriek jej kráse vedela aj čosi viac. Aj preto sa dokázala milovať s mužom i v okamihoch nenávisti...

„Nie vždy má väčšina spoločnosti pravdu v schválených zákonoch.“

Ako jediná z vyšších kruhov neopustila svoju lekárku aj v rokoch, kedy vláda vydala príkaz, že každý pacient rasovo nevyhovujúceho lekára si musí svoju liečbu platiť sám.

(Poz.: pacientkou sa stala v roku 1937 po tom ako zamdlela počas prechádzky so psom na námestí – príliš krásne, úzke šaty. Pes vykonával svetské veci a ona musela čakať. Dovtedy to bol pes, ktorý ju zvyčajne držal pri živote.)

Patrícia jej vytiahla zapadnutý jazyk, práve niesla nákup pre manžela. Vtedy stálo okolo nej dvadsať ľudí a so zimomriavkami sa pozeralo ako postupne zmodrieva. Len jeden muž sa ju pred príchodom Patrície snažil prefackávať.)

Nuž, nakoniec ju tak či tak musela na príkaz manžela opustiť.

- Je nevyhovujúce, aby si chodila k tej Cigánke!
 - Vadí mi jej farba, to áno, ale je najlepšia lekárka! Ale dobre, dobre, ja ju opustím... Ty sa však za ňu aspoň pokús prihovoriť... Ved' pozri... aj vďaka nej je náš večerný život lepší.

Jej presvedčenia prekvapivo (koľkým už Božím zázrakom?) prevýšili stovky udavačských listov na jedinú rómsku lekárku široko ďaleko:
 Pavol mal totiž predkov z Nemecka a skutočne podplácal kde sa dalo a koho sa dalo.

- Vyškrtni ju... Ona nie je Cigánka, ona je vzdelaná!

Čím bola Patrícia staršia, tým menej prichádzalo do úvahy dieťa z útulku :
 Najskôr rešpektovala manželovi vôľu : „nemôžem ich vidieť ani cítiť“, potom zase svoju vôľu : „už by mi vadil... ich smrad a plač“.

Manželia Findľovci si zvykli na seba do takej miery, že adoptované dieťa by narušilo ich zabehnuté stereotypy.
 Na druhej strane sa aj po tridsiatych rokoch dokázali prechádzať, držiac sa za ruky a vychutnávajúc si stromy, vtáky, jazerá...

(Ich dialógy pri - najskôr občasnóm, neskôr častom - večernom pití vína väčšinou končili stále rovnako :
 „Ach, aké to mohlo byť krásne...“
 „Život nakoniec prekoná naše sny...“ „Je tak skutočný a my ?“)

Patrícia nikdy nepocítila ľútosť nad stratenými životmi jej *rasy*, keďže sa od určitého okamihu nikdy nehlásila k rómskym koreňom, hoci to bola celkom zreteľne viditeľné...
 Židov však ľutovala.

5. Žid – krčmár, jeho žena i dcéra vyviazli zo židovskej otázky bez výkričníka. Zásluhou nočne úprimným priateľom exekútora Ivana sa posúval odsun rodiny do koncentračného tábora až dovedy, pokým nebolo po vojne. Žid si však až do konca života myslel, že mal Božie šťastie...

A ľudia nemajú prečo zradiť *žida* s parožíom a deravým mozgom - „aj keď je to iba Žid“!?

Aby mohol prevádzkovať krčmu, za “malú” odmenu ju prepísal na nežida – suseda (nápad manželky). Sused sa o božskom čine dlho, predlho radil s polovičkou a svoj čin vysvetľoval, obhajujúc so spoteným čelom:
 - Ved' vlastne ani nie je Žid. Žena ho podvádza a má len starú ošarpanú krčmu, ktorú by aj tak nechcel žiadny Nemčúr... Pomôžem mu, hádam mi niečo dá. Ale ty nesmieš ani ceknúť o dohode so Židom!

Pol roka po vojne Židovu rodinu ktosi otrávil.

Smutnou zhodou náhod sa otrava podarila inému susedovi, taktiež Židovi, ktorý sa vrátil z tábora bez rodiny.

Vrátil sa do starého rodinného podniku – pekárne.

Celkovo otrávil šesť ľudí (bolestivá smrť bez spásy?) a priotrúvil až tridsaťšesť baránkov. Používal sulinku, pričom vždy keď ju primiešaval do cesta, ďakoval HOSPODINOVĽI za to, že prežil.

V tábore našiel nových nepriateľov, Cigánov. Vždy mal predsudky, považoval ich za nečistú, podradnú rasu. Počul ich ako si spievajú... počul ženskú a mužskú vravu (nacisti ich nerozdeľovali na mužov a ženy).

„A nacisti ma prinútili žiť s nimi v jednom lágere.“

„Sú opakom Žida!“

„To už aj Nemci boli lepší. A ako Nemcov nenávidím!“

Vo výklade jeho pekárne sa hneď v prvý deň otvorenia po príchode z očistca objavil nápis:

Židia, Cigáni a partizáni – polovičná zľava.

Pod pultom mal vždy pripravený darček, koláčiky. Jedna kopa pre Cigánov a obyčajných ľudí, keďže *nevykonalí nič preto, aby zastavili odsun*. Tá druhá kôpka patrila trpiteľom a osloboditeľom. Iní nejestvovali.

Jedného jesenného dňa ho však navštívila spoluobeť z tábora, postarší muž bez rodiny, ale s obligátnou fľaškou kvalitného gruzínskeho koňaku, ukradnutou počas vyhánania Nemcov z Bratislavy (prisvojil si ju za všetky bolesti).

Spoluobeť patrila k rómskemu etniku a Žid bol jeden z mála z tých, ktorí s Rómom dokázali prežiť očistec. Pravda, každý v inom centre. Cigán v Zigeunerlagere. Žid, nuž, to už patrí svetovej histórii.

„My sa dokážeme pozrieť jeden druhému do očí, aby sme vedeli, čo znamená život na smrť,“ - Žid presviedčal Róma pohľadom, keď sa im naposledy stretli oči v zónach, oddelených ostnatými plotmi - pri hádzaní mŕtvych tiel do hrobov ich rasy.

Aby mohli prežiť, prijímalo každého mŕtveho ako slabocha... Obaja.

Róm sa stretol so Židom pred mesiacom zásluhou pozvania *Cigáni zdarma*. Stretnutie s očným priateľom z tábora považoval za zázrak.

Žid za trest. Práve začínal rozmýšľať nad svojou vendetou.

Pekár sa správal pri druhom stretnutí k Rómovi milo, hoci v ňom vreli všetci predkovia Židov.

Čím viac pili, tým viac sa všetky ľudské tváre v pekárni stávali vinnými...

- Čo nezavreš? Toto je len naša oslava.

- Môj obchod už nebude nikdy v pracovný čas zavretý.

- Starec, ty si dobrý Žid... - Róm sa pousmial a našťastie - rýchlo sa zatriasol:

- Ale... ale to bol... no... len taký žartík Cigána kamaráta... Ved' sa poznáme vďaka Božím mlynom, - a pobúchal kamaráta po ramene.

A pekár veru koláčiky rozdával zdarma – všetkým. Z otrávenej kopy...

„Všetci sú Cigáni, všetci sú zodpovední za môj život!“

Keď sa dozvedel o troch židovských obetiach, sám sa udal. Pred súdom sa zriekol židovského náboženstva:

- Viac nie som Žid! Som vinný!

Tri rómske obete mu až do konca ponúkali satisfakciu.

Privátny fundamentalizmus mu ponúkal slobodu aj v okamihu, kedy do miestnosti vstúpil ako svedok obhajoby *cigánisko z očístca*. Obhajobe totiž lekár odporučil, aby zo Žida spravili za *jeho vlastné peniaze* blázna.

Lenže nový systém ovládania a spravovania ľudí potreboval ukázať Židov v zlom svetle a prípad sa spolitizoval.

Sudca v najmenšom nemyslel na obete nacizmu, ani na obete Žida, keď ho odsudzoval...

A tak spokojnosť bez viery **aspoň v niečo** zase raz splodila nespokojnosť a pohrdanie.

Veru, idealistické chcenie **žiť spokojne a v mieri** patrilo znovu iba masám.

Ved' ako môžu intelektuáli prijať obyčajnosť a mechanizmus života ako najvyššie dobro?

„Ale tento život má zmysel!“ – niekedy si spomenie v duševnom výkriku dieťa Magdy v Anglicku - pri raňajšom vstávaní, najsilnejšie v pondelok.

Detská posteľ mu niekedy pripomína, že nie vždy si človek môže pamätať na krásny svet...

„Prečo to najkrajšie z detstva nezostáva ako večnosť? Alebo zostáva!?“

Po raňajšom milovaní partnera si hovoriť vety o zmyselnosti sveta nemusí...

Zavše, niekedy aj večer myslí *na zmysel svojho života*. Pýta sa: nakoľko sú myšlienky iných ľudí iné od tých mojich?

Je to kresťan – na židovské korene radšej zabúda – a čo *najúprimnejšie miluje život, keďže plodí deti*.

Teda... na rozdiel od Vladimíra má odvahu plodiť deti.

Otvára sa tu šanca na lepší svet - v presne vymedzených pravidlách a v svätej morálke?

Magdine dieťa však vie ako si odpovedať:

„Viem koľko viem, viac nepotrebujem, mám Boha, ktorý vie aj za mňa, za nás všetkých.“

„Kam ušlo to drahé precítenie, že jediné čo pozná moje dieťa som ja, jeho matka!“

Nevybrala som si svoje srdce

Ani svoje vedomie

Tak čo som si už vybrala?

Dieťa!?

V chcení ale nie v tvári...

Ďakujem aspoň za to chcenie

„Človek, ktorý nevie ako a prečo milovať, viac nepatrí tomuto svetu“.